

เอกสารวิจัย

เรื่อง

การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับ
ภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า :

**ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออก
และภาคตะวันตก**

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

เอกสารวิจัย เรื่อง “การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า:
ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก”

พิมพ์ครั้งที่ ๑ - กรุงเทพฯ จำนวน ๒๕๐ เล่ม

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๖๒, ๒๐๖ หน้า

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

© ลิขสิทธิ์ภาษาไทย เป็นของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้อำนวยการ	: พลอากาศตรี ภูมิใจ	เลขสุนทรการ
ที่ปรึกษา	: พันเอก กิตติ	คงสมบัติ
	: พันเอก ศักดิ์สิทธิ์	แสงชนินทร์
บรรณาธิการเล่ม	: พันเอก ประเทือง	ปิยะกะโพธิ์
ผู้ตรวจ	: นาวาอากาศเอกหญิง พันธุ์จิตา อีวราอุดมวิทย์	
	: พันโท อธิวัฒน์	ณ สงขลา
คณะวิจัย	: พันโท อารังชัย	हनุนักดี
	: เรืออากาศตรีหญิง ศิวลีย์	สิริโรจน์บริรักษ์
	: นาย กนกกฤษณ์	รักษาพรหมณ์
	: นางสาว นิตยา	งานไว
บรรณาธิการประจำกอง	: นางสาว รินภัส	ดิระสิทธิพงษ์
ศิลปกรรม	: สิทธิเทพหญิง กนกรดา	คล้ายธานี
พิสูจน์อักษร	: นางสาว จุฑารัตน์	บุญประเสริฐ

จัดพิมพ์โดย

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

62 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400

โทร. 02-275-5715 เว็บไซต์ <http://ssc.rtarf.mi.th>

เอกสารวิจัย

เรื่อง

การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับ

ภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า :

ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออก

และภาคตะวันตก

หัวข้อวิจัย

การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า:
ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก

Border Management for Preparing Security Threat in the Next Decade:
Studies in the Eastern and Western Borders

คณะนักวิจัย

พันเอก ประเทือง ปิยะกะโพธิ์ ตำแหน่ง ผอ.กมศ.ศศย.สพท.

พันโท อำนวยชัย หนูนักดี ตำแหน่ง ประจำ กมศ.๙

เรืออากาศตรีหญิง ศิวลีย์ สิริโรจน์บริรักษ์ ตำแหน่ง นักวิจัย กมศ.๙

นายกนกกฤษณ์ รักษาพรหมณ์ ตำแหน่ง นักวิจัย กมศ.๙

นางสาวนิตยา งานใจ ตำแหน่ง นักวิจัย กมศ.๙

หน่วยงานรับผิดชอบ

กองภูมิภาคศึกษา ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย

Regional Studies Division, Strategic Studies Center

National Defence Studies Institute

Royal Thai Armed Forces Headquarters

ปีที่ศึกษา

๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาการบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า: ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ๒) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบันในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผลการวิจัยนี้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติการกิจและอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของชาติบริเวณชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบริเวณชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า ๑. ภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าภาคตะวันออก สามารถสรุปได้ ๗ ภัยคุกคาม ดังนี้ ๑) ปัญหายาเสพติด ๒) ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ๓) ปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ๔) ปัญหาเรื่องการค้าลักลอบค้าชายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ๕) ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๖) ปัญหาทางด้านไซเบอร์ และ ๗) ปัญหาประชากรแฝงในพื้นที่ และภาคตะวันตก สามารถสรุปได้ ๖ ภัยคุกคาม ดังนี้ ๑) ปัญหาการปักปันเขตแดนไทยและเมียนมายังไม่สามารถที่จะตกลงปักปันเขตแดนกันได้ ๒) ปัญหายาเสพติด ๓) ปัญหาชนกลุ่มน้อย ๔) การบุกรุกที่ดินทำกิน ๕) ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการตัดไม้ทำลายป่า และ ๖) ปัญหาทางสาธารณสุข

๒. ประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ในภาคตะวันออก มีดังนี้ *ด้านนโยบาย* (๑) นโยบายการบริหารจัดการชายแดนในบางประเด็นไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ภัยคุกคามความมั่นคงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ (๒) การบริหาร

จัดการปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนมีความล่าช้า และ (๓) หน่วยงานภาครัฐขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายด้านความมั่นคงให้แก่ประชาชน **ด้านกฎหมาย** พบปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการประกาศใช้กฎอัยการศึก **ด้านทรัพยากรบุคคล** เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ และมีการสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่อยู่บ่อยครั้ง ทำให้เจ้าหน้าที่ขาดความเชี่ยวชาญ และ **ภาคตะวันตก** มีดังนี้ **ด้านนโยบาย** ปัญหาการเมือง/ ความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้าน เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาภัยคุกคามในพื้นที่ ได้แก่ (๑) ปัญหาชนกลุ่มน้อย (๒) ปัญหาการปักปันเขตแดน (๓) ปัญหาด้านสาธารณสุข **ด้านกฎหมาย** พบปัญหากลุ่มชาติพันธุ์/ บุคคลบนพื้นที่สูง **ด้านทรัพยากรบุคคล** คือ กำลังพลในพื้นที่ที่มีความเพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจ

จากผลการศึกษาดังกล่าว ทำให้ได้ข้อเสนอแนะในภาคตะวันออก ดังนี้ ๑) ภาครัฐควรมีการปรับปรุงแก้ไขนโยบายในบางประเด็นให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน ๒) ภาครัฐควรมีนโยบายที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน (ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ/เอกชน และภาคประชาสังคม) เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชายแดน ๓) ภาครัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการเผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้รับรู้ รับทราบ ๔) ภาครัฐควรพิจารณาผ่อนปรนกฎอัยการศึก ให้ทั้งแรงงานและนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังพื้นที่อื่นนอกเหนือจากพื้นที่อำเภออรัญประเทศ ๕) ภาครัฐส่วนกลางควรเสริมสร้างองค์ความรู้ทางด้านกลไกการบริหารจัดการชายแดนในมิติต่าง ๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งในระดับภูมิภาคและระดับพื้นที่ ๖) ภาครัฐควรแก้ไขปัญหาการขาดแคลนกำลังพล โดยควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้กว้างขวาง เพื่อทดแทนกำลังพลบางส่วน และ ๗) ทุกภาคส่วนควรส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย และประเทศเพื่อนบ้านทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาคตะวันตก มีดังนี้ ๑) ภาครัฐควรต้องระมัดระวังการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ โดยภาครัฐยังคงต้องใช้กลไกอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในพื้นที่ ๒) ภาครัฐควรพิจารณาเปิดเป็นจุดผ่อนปรนพิเศษเพื่อไม่ให้เสียโอกาสที่ประเทศจะได้รับ ๓) ภาครัฐควรมองวัฒนธรรมที่หลากหลายในพื้นที่เป็นทุนทางสังคม ๔) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับรูปแบบหรือวิธีการทำงานให้มีด้านสาธารณสุขประจำจุดผ่อนปรนพิเศษ และ ๕) ทุกภาคส่วนควรเตรียมรับมือกับแนวโน้ม การเดินทางข้ามแดนที่อาจมีมากขึ้นในอนาคต ตลอดจนการพัฒนาเมืองชายแดนให้พร้อมรับกับการขยายตัวของชุมชนเมืองที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

Abstract

This research study on Border management for coping with security threats in the decades: focusing on the eastern and western border of Thailand. This research has objectives for (1) studying on border security threats in the next decades, (2) studying on border management mechanism efficiency in the present, and (3) studying on policy guidelines and recommendations to support Royal Thai Armed Forces and related Agencies for border management in the next decades.

This research uses Qualitative research methodology and the result comes from 2 sources, (1) Key informants, by in-depth interview, and (2) Focus group. Moreover, the focus group consists of (1) Administrators and officers, who have authorities to maintain peace and order as well as national security on the eastern and western border of Thailand, and (2) Correlated stakeholders. Consequently, the data, form 2 sources, is processed with Content analysis methodology.

The result is separated into 2 parts. The first part is Border security threats in the next decades. On the eastern border, the threats consist of Drugs, illegal immigration, terrorism and transnational crimes, counterfeit, environmental crimes, cybercrime and non-registered population. On the western border, the threats consist of demarcation in some area between Thailand and Myanmar, Drugs, Minorities, trespass to land, environmental crime, and public health problems.

The second part is Border management mechanism efficiency in the present to response effects from security threats in the next decades, which is separated into 3 dimensions which are Policy, Legal, and Human resources dimension. On the eastern border, on Policy dimensions, the problems are inconsistency between border management policy and security situation, delay on security problem management, and insufficiency of public relation to civilian, by government agencies, on security policy. On Legal dimensions, the problem is difficulties from enacting martial law. On human resources dimensions, the problem is inadequate officers and, especially on the rotation of officers which affects to officers' expertise. On the western border, on Policy dimensions, political problem and unrest in neighbouring countries cause security problems which are minorities, demarcation, public health. On Legal dimensions,

the problems are ethnic groups and highland communities. On human resources dimensions, there is no problem on this dimension, because of sufficient officers compare to missions.

Consequently, all the result lead to specific recommendations for the East and the West border. On the eastern border, the recommendations are (1) government sector should update some parts of security policy to correlate with border security problems, (2) government sector should enact policies which promote participation of all sectors; government, private and civil society sectors, (3) government sector and relate parties should disseminate information and public relation to other sectors, (4) government sector should alleviate martial law on immigration of workforces and travellers to travel outside Aranyaprathet district, (5) Central government should enhance knowledges on different dimensions of border management mechanism to regional and area government officers, (6) Government sector should be solving problem on inadequate officers by utilising technology instead of some officers, (7) All sectors should enhance relationship between officers from Thailand and neighbour country, by formal and informal activities, in order to exchange information efficiently.

On the western border, the recommendations are (1) government should beware on implementing international policy along with using both formal and informal mechanism in the area, (2) government should consider for opening special checkpoint border trade in order to prevent the country from losing opportunity, (3) government should consider cultural diversity in the area as a social cost, (4) Related agencies should improve process or procedures, especially establishing public health checkpoint at special checkpoint border trade, and (5) All sectors should prepare for encountering trend about traveling across borders which will increasing in the future as well as developing border cities to deal with growing urban communities expansion.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้ เนื่องจากความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายในศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ทางคณะผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่า ยิ่ง ในการช่วยเหลือและสนับสนุนการทำวิจัยเป็นอย่างดีตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พลอากาศตรี ภูมิใจ เลขสุนทรการ (ผอ.ศศย.สปท.) พันเอก กิตติ คงสมบัติ (รอง ผอ.ศศย.สปท.) พันเอก ศักดิ์สิทธิ์ แสงชนินทร์ (รอง ผอ.ศศย.สปท.) พันเอก ประเทือง ปิยะกะโพธิ์ (ผอ.กภศ.ศศย.สปท.) นาวาอากาศเอกหญิง พรรณชิตา ธีวราอุดมวิทย์ (รอง ผอ.กภศ.ศศย.สปท.) และบุคลากรในศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ความเข้าใจ ตรวจสอบข้อบกพร่อง แก้ไขปรับปรุง ให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทำวิจัย คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

สำหรับการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้แทนผู้บัญชาการกองกำลังบูรพา ผู้แทนผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว ผู้แทนประธานหอการค้าจังหวัดสระแก้ว ผู้บัญชาการกองกำลังสุรสีห์ ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดกาญจนบุรี และเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกและตะวันตก คือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานความมั่นคง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลในพื้นที่และมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และขอขอบพระคุณทุกหน่วยงานที่ได้กล่าวมาข้างต้นที่ได้ตระหนักถึงปัญหาและให้ความสำคัญต่อการทำรายงานวิจัยฉบับนี้อย่างยิ่ง

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณบุคลากรในสังกัดของ กองภูมิภาคศึกษา ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทั้งกำลังกาย และกำลังใจด้วยดีเสมอมา ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งที่ทำให้คณะผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์

หากรายงานวิจัยฉบับนี้มีข้อบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดประการใด คณะผู้วิจัยขอน้อมรับไว้เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข และพัฒนาในโอกาสต่อไป

คณะนักวิจัยฯ
กองภูมิภาคศึกษา ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

กรกฎาคม ๒๕๖๒

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า: ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า รวมถึงศึกษาประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า และค้นหาแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผลการวิจัยนี้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติการกิจและอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของชาติ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบริเวณชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า ๑ ภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าภาคตะวันออก สามารถสรุปได้ ๗ ภัยคุกคาม ดังนี้ ๑) ปัญหายาเสพติด ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดบริเวณชายแดนฝั่งตะวันออก แพร่ระบาดเข้ามาในประเทศไทย โดยมีกลุ่มวัยรุ่นเป็นผู้เสพในพื้นที่ รวมถึงกลุ่มผู้ใช้แรงงานบางส่วนมีความต้องการใช้ยาเสพติด นักท่องเที่ยว และพนักงานคนไทยเข้าไปทำงานในบ่อนกาสิโน ซึ่งจะมีการซุกซ่อนเข้ามาเสพในฝั่งประเทศไทยได้ ๒) ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีสาเหตุมาจากการที่โครงสร้างของประชากรของประเทศไทยที่อัตราของกลุ่มผู้สูงอายุจะมีมากขึ้น รวมทั้งค่าแรงขั้นต่ำของไทยมีจำนวนมากกว่ากัมพูชา ประกอบกับความยากจนของชาวกัมพูชา และความต้องการแรงงานเพิ่มราคาถูก และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างไทยกับกัมพูชา และกฎระเบียบมีความซับซ้อน ยุ่งยาก ขาดการบูรณาการในระบบการจัดการแรงงาน จึงทำให้มีการนำเข้าแรงงานผิดกฎหมาย ๓) ปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ บริเวณจังหวัดสระแก้วเป็นพื้นที่มีช่องทางการเข้าออกได้หลายช่องทาง รวมถึงยังคงมีช่องทางตามธรรมชาติอยู่ในพื้นที่แนวชายแดน ทำให้เป็นพื้นที่ที่กลุ่มผู้ก่ออาชญากรรมข้ามชาติ ใช้เป็นจุดในการที่จะเคลื่อนย้ายเข้าและออกนอกประเทศ และเป็นทางผ่านไปยังประเทศที่สามได้ ๔) ปัญหาเรื่องการลักลอบค้าชาย

สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เนื่องจากจังหวัดสระแก้ว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้คนมักจะมาจับจ่าย ใช้สอยสิ่งอุปโภคบริโภค รวมถึงเป็นแหล่งค้าส่งสินค้า โดยเฉพาะเสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า มือสอง ซึ่งก็ยังคงมีกลุ่มนายทุนที่มีความพยายามในการลักลอบนำสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ มาขายร่วมกับสินค้ามือสองเหล่านี้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและภาพลักษณ์ โดยรวมของประเทศอีกด้วย ๕) ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติปางสีดา อุทยานแห่งชาติตาพระยา และพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด โดยในแต่ละพื้นที่จะมีไม้พะยูนและไม้หวงห้ามต่าง ๆ ขึ้นอยู่ในทุกพื้นที่ และเนื่องจากไม้พะยูนเป็นไม้หวงห้ามที่มีราคาสูง และมีความต้องการจากมีกลุ่มนายทุนจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก จึงมีขบวนการที่พยายามลักลอบตัดไม้ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ๖) ปัญหาทางด้านไซเบอร์ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถอำนวยความสะดวกสบายให้แก่ผู้ประกอบการ เจ้าของธุรกิจ และประชาชนทุกภาคส่วน อาจส่งผลทำให้เกิดปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงทางไซเบอร์ในขนาดที่ได้ เช่น การเจาะระบบเพื่อจารกรรมข้อมูลอันเป็นความลับของบุคคล หน่วยงานด้านความมั่นคง การโจมตีระบบสารสนเทศ ฯลฯ ซึ่งบริเวณพื้นที่ชายแดนเป็นบริเวณที่มีผู้คนเข้าออกจำนวนมาก ซึ่งอาจจะมีการก่ออาชญากรรมได้ง่าย โดยเฉพาะอาชญากรรมทางด้านไซเบอร์ และ ๗) ปัญหาประชากรแฝงในพื้นที่ เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจและมูลค่าการค้าชายแดนที่เพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จึงส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายกำลังแรงงานจากทั้งภายนอกจังหวัดรอบ ๆ จังหวัดสระแก้ว และจากประเทศกัมพูชา ส่งผลทำให้เกิดปัญหาประชากรแฝงซึ่งส่งผลทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น อาชญากรรม การลักขโมย แรงงานผิดกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งในอนาคตอาจมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

ภาคตะวันตก ซึ่งสามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้ ๑) ปัญหาการปักปันเขตแดน ไทยและเมียนมายังไม่สามารถที่จะตกลงปักปันเขตแดนกันได้ เนื่องมาจากการยึดถือเส้นเขตแดนและการยึดถือแผนที่ต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดพื้นที่ทับซ้อนในหลายพื้นที่ แม้จะมีการพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ ผู้นำท้องถิ่น รวมถึงการประชุมเรื่องเขตแดนในการประชุมในระดับคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นเมียนมา – ไทย (Township Border Committee: TBC) เท่านั้น แต่ความชัดเจนระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาลยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้ปัญหานี้อาจมีแนวโน้มขยายไปสู่ความขัดแย้งบริเวณชายแดนได้ ๒) ปัญหายาเสพติด ยังเป็นปัญหาที่สำคัญของบริเวณชายแดนฝั่งตะวันตกเนื่องจากมีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่เป็นฐานผลิตยาเสพติด เนื่องจากยาเสพติดเป็นแหล่งเงินทุนของกองกำลังชนกลุ่ม และการลำเลียงผ่านชายแดนฝั่งตะวันตกเข้าสู่กรุงเทพฯ เพราะเส้นทางนี้ใช้เวลา

ไม่นานในการลำเลียงไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย และส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ ได้ด้วย ๓) ปัญหาชนกลุ่มน้อย พื้นที่อำเภอสังขละบุรีที่มีพรมแดนติดกับประเทศเมียนมา ด้านพระเจดีย์สามองค์ ซึ่งประกอบไปด้วยชนกลุ่มน้อย ซึ่งมีการขัดแย้งกันระหว่างชนกลุ่มน้อยกับทหารเมียนมา ทำให้เกิดผลกระทบต่อฝั่งประเทศไทยตลอด เนื่องจากมีการอพยพหนีภัยเข้ามา รวมทั้งมีปัญหาการค้ายาเสพติดของชนกลุ่มน้อย โดยเป็นที่พักของยาเสพติดเพื่อนำเข้ามายังประเทศไทย ๔) การบุกรุกที่ดินทำกิน เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรีเป็นพื้นที่ราชการและอุทยานแห่งชาติเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ รวมทั้งความเจริญที่จะเข้ามาในจังหวัดเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดกาญจนบุรี ๕) ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการตัดไม้ทำลายป่า เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรีเป็นเขตอุทยานและที่ราบสูงมีพื้นที่ป่าไม้ ๗.๕ ล้านไร่ และยังมีความสมบูรณ์ของป่าอยู่ดังนั้นปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าจึงจะยังมีอยู่ในอนาคต นอกจากนี้ปัญหามลพิษเนื่องจากการเผาไร่อ้อยและเผาป่า รวมทั้งปัญหาขยะในพื้นที่ชายแดนเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากปัจจัยจำนวนประชากรและการพัฒนาเมืองที่เพิ่มมากขึ้น ๖) ปัญหาทางสาธารณสุข แนวโน้มรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากด้านควบคุมโรคฯ ด้านอาหารและยาที่ได้มาตรฐานมีเพียงด้านเดียวเท่านั้น คือ ด้านพุน้ำร้อนที่เป็นด้านถาวร และระบบเฝ้าระวังป้องกันโรคที่ยังไม่เพียงพอ ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข และการเกิดโรคระบาดใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่จะมาพร้อมการเคลื่อนย้ายแรงงานเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อม พฤติกรรม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การคมนาคมขนส่ง และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อาจทำให้เกิดปัญหาโรคระบาดหากเกิดการระบาดรุนแรง และโรคติดต่อต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งโรคที่เกิดใหม่และโรคติดต่อเก่าที่กลับมาอีกครั้ง

๒. ประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๒.๑ ภาคตะวันออก มีดังนี้ ๒.๑.๑ *ด้านนโยบาย* (๑) การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ พบว่า นโยบายการบริหารจัดการชายแดนในบางประเด็นไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ภัยคุกคามความมั่นคงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น นโยบายด้านแรงงานต่างด้าว โดยภาครัฐต้องการให้แรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเดินทางเข้ามาทำงานในพื้นที่จังหวัดสระแก้วอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (โดยการใช้หนังสือเดินทาง หรือ Passport) ในขณะที่ภาคธุรกิจต้องการให้แรงงานใช้เพียงบัตรผ่านแดน (Border Pass) ในการเข้ามาทำงานก็ถือว่าเพียงพอแล้ว ส่วนนโยบายด้านการศึกษา เช่น การให้เงินอุดหนุนจากรัฐแก่สถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด (ค่าใช้จ่ายรายหัว) นั้นจะ

ให้ตามจำนวนยอดของผู้เรียน ดังนั้นโรงเรียนในพื้นที่ จึงต้องรับบุตรของแรงงานชาวกัมพูชาที่มากเกิดในไทยเข้าเรียน หรือได้รับการรับรองสิทธิ เข้าเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสของรัฐบาลไทย ซึ่งชาวกัมพูชาสมากรเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทำให้ในปัจจุบันโรงเรียนพื้นที่ชายแดนมีเด็กชาวกัมพูชาเรียนในสถานศึกษามากกว่าเด็กไทย เป็นต้น (๒) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดน มีความล่าช้า กล่าวคือ สายการบังคับบัญชาจากส่วนกลาง ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น กรณีอำนาจในการพิจารณาออกใบอนุญาตต่าง ๆ ของโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ เป็นของกระทรวงอุตสาหกรรม แต่ผู้ได้รับผลกระทบคือชุมชนในพื้นที่ แต่หน่วยงานทางจังหวัดไม่ได้มีส่วนในการรับผิดชอบในส่วนนั้น จึงไม่สามารถจัดการผลกระทบในพื้นที่ได้ และ (๓) หน่วยงานภาครัฐขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายด้านความมั่นคงให้แก่ประชาชน กล่าวคือ ประชาชนในพื้นที่ยังไม่ได้รับทราบ รับรู้ หรือเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาในนโยบายด้านความมั่นคง เช่น นโยบายและแนวทางในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) นโยบายการส่งเสริมการค้าชายแดน เป็นต้น **๒.๑.๒ ด้านกฎหมาย** พบปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการประกาศใช้กฎอัยการศึก กล่าวคือ หน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว มองว่ายังคงต้องจำกัดพื้นที่การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวไว้เพียงแค่อำเภออรัญประเทศเท่านั้น ส่วนภาคธุรกิจต้องการให้ภาคความมั่นคงปรับเปลี่ยนกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ โดยการอนุญาตให้แรงงานและนักท่องเที่ยวชาวกัมพูชาสามารถเดินทางเข้ามาทำงานในพื้นที่ตอนใน (อำเภอเมือง) ได้ **๒.๑.๓ ด้านทรัพยากรบุคคล** ได้แก่ เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ และมีการสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่อยู่บ่อยครั้ง แม้จะมีการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงานด้านความมั่นคงแล้วก็ตาม แต่สามารถแก้ไขปัญหาได้ระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากประชาชนยังมีข้อจำกัดเรื่องความรู้ ความเข้าใจ และวิธีการในการตอบสนองกับภัยคุกคามความมั่นคง ดังนั้นจึงยังคงต้องการเจ้าหน้าที่ทางทหาร เพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่

๒.๒ ภาคตะวันตก มีดังนี้ **๒.๒.๑ ด้านนโยบาย** ปัญหาการเมือง/ ความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้าน เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาภัยคุกคามในพื้นที่ ได้แก่ (๑) ปัญหาชนกลุ่มน้อย กล่าวคือ บริเวณบ้านพระเจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรี มีพรมแดนติดกับประเทศเมียนมา ซึ่งประกอบไปด้วยชนกลุ่มน้อยทั้งกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Union: KNU) กองกำลังพิทักษ์ชายแดน (Border Guard Force: BGF) กองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตย (Democratic Karen Buddhist Army: DKBA) มอญ รวมทั้งเมียนมา ซึ่งมีการขัดแย้งกับทหารเมียนมา ทำให้เกิดการอพยพหนีภัยเข้ามายังประเทศไทย จนทำให้

เกิดผลกระทบกับการค้าชายแดนของทั้งสองประเทศ (๒) ปัญหาการปักปันเขตแดน ไทย และเมียนมาที่ยังไม่สามารถปักปันหลักเขตแดนร่วมกันตลอดแนวเส้นเขตแดนของทั้งสอง ประเทศได้ เนื่องจากการยึดถือเส้นเขตแดน และแผนที่ที่ต่างกัน ทำให้เกิดการทับซ้อนใน หลายพื้นที่ แม้จะมีการพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ ผู้นำท้องถิ่น รวมถึงการประชุม เรื่องเขตแดนในการประชุมระดับคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นเมียนมา-ไทย (Township Border Committee: TBC) เท่านั้น แต่ความชัดเจนระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาลยังไม่เกิด ขึ้น ซึ่งปัญหานี้อาจขยายไปสู่ความขัดแย้งบริเวณชายแดน และการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศในอนาคตได้ (๓) ปัญหาด้านสาธารณสุข พบว่า ใน พื้นที่ชายแดนมีด้านการควบคุมโรคติดต่อ (คน พืช สัตว์ อาหาร และยา) ระหว่างประเทศ ที่สมบูรณ์เพียงด้านเดียว (ด่านพุน้ำร้อน) แต่มีช่องทางเข้า-ออกทางธรรมชาติมากกว่า ๔๓ ช่องทาง ทำให้เป็นอุปสรรคในการควบคุมโรคทางสาธารณสุข **๒.๒.๒ ด้านกฎหมาย** ปัญหากลุ่มชาติพันธุ์/ บุคคลบนพื้นที่สูง โดยหลังจากรัฐบาลประกาศพระราชบัญญัติป่า สงวนแห่งชาติ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ (กลุ่มที่อาศัยอยู่เป็นระยะเวลาาน เช่น กระเหรี่ยง ปกาเกอญอ)/ บุคคลบนพื้นที่สูง ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินดั้งเดิม ส่งผลให้วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิมหายไป ขาดการศึกษา และไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ จึงอาจเป็น เหตุผลให้บุคคลกลุ่มนี้เข้าร่วมกับชนกลุ่มน้อยในเมียนมา และกลายเป็นปัญหาด้านความ มั่นคงในอนาคต **๒.๒.๓ ด้านทรัพยากรบุคคล** คือ กำลังพลในพื้นที่ที่มีความเพียงพอต่อการ ปฏิบัติภารกิจ เนื่องจากภูมิประเทศที่เป็นเทือกเขา จึงทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงาน/ ประชากร ไม่สะดวก อีกทั้งความไม่ปลอดภัยจากชนกลุ่มน้อย ทำให้สามารถควบคุมพื้นที่ตามแนว ชายแดนได้เป็นอย่างดี

๓. แนวทางและข้อเสนอแนะต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๓.๑ ภาคตะวันออก มีดังนี้

๑) ภาครัฐควรมีการปรับปรุงแก้ไขนโยบายในบางประเด็นให้มีความสอดคล้อง กับสถานการณ์ของปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน อีกทั้ง ควรมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางลงไปสู่ระดับพื้นที่ให้มากขึ้น เช่น การมอบหมายอำนาจการตัดสินใจสั่งการ ในการบริหารจัดการภัยคุกคามความมั่นคงในบางประเด็นให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ เพื่อป้องปรามและเฝ้าระวังป้องกันมิให้ปัญหาเหล่านั้น เกิดการลุกลาม ขยายตัว และสร้างความเสียหายในวงกว้าง

๒) ภาครัฐควรมียุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน (ทั้งภาครัฐ ภาครัฐกิจ/เอกชน และภาคประชาสังคม) เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชายแดน ทั้งการนำเสนอข้อมูลเชิงนโยบายและการลงมือปฏิบัติตามแผนงาน ซึ่งจะส่งผลทำให้การบริหารจัดการชายแดนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

๓) ภาครัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำนโยบายด้านการบริหารจัดการชายแดน ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้รับรู้ รับทราบ เพื่อผู้กำหนดนโยบาย และผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีความเข้าใจที่ตรงกัน

๔) จากแนวโน้มที่ความเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค เช่น แนวพื้นที่พัฒนาตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub Region: GMS) ที่จะสามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในอนาคต ภาครัฐควรพิจารณาผ่อนปรนกฎอัยการศึก ให้ทั้งแรงงานและนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังพื้นที่อื่นนอกเหนือจากพื้นที่อำเภอรัญประเทศ

๕) ภาครัฐส่วนกลางควรเสริมสร้างองค์ความรู้ทางด้านกลไกการบริหารจัดการชายแดนในมิติต่าง ๆ รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานตามแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) ให้แก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งในระดับภูมิภาคและระดับพื้นที่ ให้มีองค์ความรู้อย่างเท่าเทียมกันทุกระดับชั้น อันจะส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่เลือกใช้กลไกในการบริหารจัดการปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๖) ภาครัฐควรแก้ไขปัญหาคาชาดแคลนกำลังพล โดยควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้กว้างขวาง เพื่อทดแทนกำลังพลบางส่วน

๗) ทุกภาคส่วนควรส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย และประเทศเพื่อนบ้านทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๒ ภาคตะวันตก มีดังนี้

๑) ภาครัฐควรต้องระมัดระวังการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ โดยภาครัฐยังคงต้องใช้กลไกอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในพื้นที่

๒) สำหรับพื้นที่ชายแดน ที่ยังไม่สามารถปักปันหลักเขตแดนร่วมกัน และยังเผชิญปัญหาชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ ภาครัฐควรพิจารณาเปิดเป็นจุดผ่อนปรนพิเศษเพื่อไม่ให้เสียโอกาสที่ประเทศจะได้รับ

๓) ภาครัฐควรมองวัฒนธรรมที่หลากหลายในพื้นที่เป็นทุนทางสังคม โดยดึงองค์ความรู้และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่มาสร้างประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นแรงสนับสนุนในการพัฒนาชายแดน

๔) สำหรับแนวโน้มในอนาคตที่ด้านถาวรน่าจะมีแนวโน้มเกิดขึ้นได้ยาก เนื่องจากยังไม่สามารถปักปันหลักเขตแดนร่วมกัน และยังเผชิญปัญหาชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านสาธารณสุขในพื้นที่ จึงควรปรับรูปแบบหรือวิธีการทำงานให้มีด้านสาธารณสุขประจำจุดผ่อนปรนพิเศษเพื่อให้การควบคุมโรคมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๕) ทุกภาคส่วนควรเตรียมรับมือกับแนวโน้ม การเดินทางข้ามแดนที่อาจมีมากขึ้นในอนาคต ตลอดจนการพัฒนาเมืองชายแดนให้พร้อมรับกับการขยายตัวของชุมชนเมืองที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ในการศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่ภาคตะวันออกและภาคตะวันตก ๒ จังหวัด คือ สระแก้วและกาญจนบุรีเท่านั้น ดังนั้นควรมีการศึกษาในพื้นที่ชายแดนในจังหวัดอื่น ๆ และภาคอื่น ๆ ด้วย เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๒) การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานความมั่นคงและทุกภาคส่วน ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น ควรทำการศึกษาในเชิงประจักษ์ โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากทุกภาคส่วนเช่นเดียวกันถึงผลกระทบด้านภัยคุกคามความมั่นคงและประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนทำหน้าที่ของหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ เพื่อให้การวิจัยสามารถอธิบายผลได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

สารบัญ

บทคัดย่อ	(๑)
Abstract	(๓)
กิตติกรรมประกาศ	(๔)
บทสรุปผู้บริหาร	(๖)
สารบัญ	(๑๓)
บทที่	
๑ บทนำ	๑
หลักการและเหตุผล	๑
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	๓
คำถามในการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๔
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๖
๒ ทบทวนวรรณกรรม	๙
แนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคามความมั่นคง	๙
กลไกการบริหารจัดการชายแดน	๒๔
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ	๕๘
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗๑
กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๗

สารบัญ (ต่อ)

๓	ระเบียบวิธีวิจัย	๘๑
	แหล่งข้อมูล	๘๑
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	๘๔
	การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	๘๘
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๘
	การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	๘๙
	การวิเคราะห์ข้อมูล	๘๙
๔	ผลการวิจัย	๙๓
	ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก	๙๓
	ผลจากการสนทนากลุ่มย่อย	๑๔๗
๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๕๕
	สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล	๑๕๕
	ข้อเสนอแนะ	๑๗๐
	ข้อจำกัดในการวิจัย	๑๗๒
	บรรณานุกรม	๑๗๓
	ภาคผนวก	๑๘๑

ပတ်စပို့ ၁

ပတ်စပို့

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ
UNION OF MYANMAR

NULOK
VIEW

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ หลักการและเหตุผล

การมีเสถียรภาพและความมั่นคงเป็นเป้าหมายสูงสุดในการดำรงอยู่ของประเทศชาติ และยังเป็นความปรารถนาของมนุษยชาติที่ต้องการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และปลอดภัย จากอันตรายทั้งปวง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ดังนั้น การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกประเทศในโลกต่างก็มีจุดมุ่งหมายคล้ายคลึงกัน คือ การเป็นประเทศที่มีความมั่นคงประชาชนจะต้องมีความอยู่รอดปลอดภัย มีความเจริญก้าวหน้าทางสังคม เป็นปึกแผ่นแน่นแฟ้น ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและยั่งยืนในอนาคต

ประชาคมอาเซียนได้รวมตัวกันอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๙ ทำให้อาเซียนเกิดความร่วมมือทั้งด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โลกไร้พรมแดนและการเชื่อมต่อแบบไร้สายผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้โลกและภูมิภาคอาเซียนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ในปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศไทยต้องเผชิญภัยคุกคามความมั่นคง โดยเฉพาะภัยคุกคามไม่ตามแบบ หรือภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non - Traditional Security: NTS) เช่น การค้ามนุษย์ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ยาเสพติด การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาทางด้านความมั่นคง โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนซึ่งถือว่าเป็นด่านแรกของประเทศในการสกัดกั้นปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ ที่มีเฉพาะปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงแบบดั้งเดิมแต่เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป จากสภาวะแวดล้อมในทุกมิติที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะด้านความมั่นคงบริเวณชายแดน ทำให้แบบแผนของการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งเป็นโจทย์สำคัญให้ประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศไทยต้องปรับตัวต่อสถานการณ์ดังกล่าว

สำหรับประเทศไทยมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่อยู่บนคาบสมุทรอินโดจีน และเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ล้อมรอบด้วยประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีพรมแดนทางบกติดต่อกัน ๔ ประเทศ คือ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา อยู่ทางด้านทิศตะวันตกและภาคเหนือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อยู่ทางด้านทิศเหนือและตะวันออกเฉียง ราชอาณาจักรกัมพูชา อยู่ทางด้านทิศตะวันออก และสหพันธรัฐมาเลเซีย อยู่ทางด้านทิศใต้ ทำให้ไทยมีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางของกลุ่มประเทศในอาเซียน ซึ่งการมีพรมแดนติดต่อกันหาก

มีการบริหารจัดการที่ดีแล้ว ก็ย่อมจะมีผลดีในเรื่องของการลดความหวาดระแวงระหว่างกัน
ได้ และจากการเป็นหนึ่งในประเทศของสมาชิกอาเซียน รวมทั้งมีพรมแดนติดต่อกับประเทศ
เพื่อนบ้านหลายประเทศ ได้ส่งผลทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อไทย เนื่องจากประเทศไทยต้องเปิดเสรี
ในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการค้าสินค้าและบริการ การลงทุน การเคลื่อนย้ายเงินทุน การ
เคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ ซึ่งอาจจะส่งผลให้บริเวณชายแดนเกิดปัญหาภัยคุกคามความมั่นคง
มั่นคงที่มาพร้อมกับการเปิดเสรีนี้ได้

ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนจึงเป็นปัญหาที่สังคมไทย ควรให้ความสำคัญเนื่องจาก
พื้นที่ชายแดนเป็นปราการด่านแรก และหากมีระบบการบริหารจัดการปัญหาที่ไม่มี
ประสิทธิภาพ อาจส่งผลให้ปัญหาเกิดการขยายวงกว้างได้ ซึ่งปัจจุบันการบริหารจัดการ
พื้นที่ชายแดนภายใต้นโยบายของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้ความสำคัญกับ
การแก้ปัญหาบริเวณชายแดน ได้แก่ ปัญหาเส้นเขตแดน ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง ปัญหา
อาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้าสิ่งผิดกฎหมาย และปัญหาความมั่นคง
อื่น ๆ บริเวณชายแดน ซึ่งได้มุ่งเน้นการบูรณาการแก้ไขปัญหาบริเวณชายแดนจากทุกภาค
ส่วน นอกจากนี้บทบาทหน้าที่ในการจัดการกับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงบริเวณชายแดน
ที่ผ่านมาได้มีนโยบายในระดับชาติ ที่ได้วางกรอบการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ชายแดน
โดยพยายามเพิ่มบทบาทให้ท้องถิ่นและภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการบริหาร
จัดการปัญหาด้วยตนเองมากขึ้น เนื่องจากกลไกรัฐที่มีอยู่ไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาด้วย
สาเหตุต่าง ๆ เช่น การขาดแคลนกำลัง เจ้าหน้าที่ การขาดแคลนงบประมาณ การมีพลวัตร
ของปัญหาในระยะยาวจำเป็นต้องพึ่งพาและเพิ่มบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามี
ส่วนร่วมแก้ปัญหาตนเองมากขึ้น

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เล็งเห็นว่าการบริหารจัดการภัย
คุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดน โดยเฉพาะประสิทธิภาพของกลไกที่มีอยู่ในการแก้ไข
ปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอีก ๑๐ ปี ข้างหน้า เป็นสิ่งที่จำเป็นต้อง
จะต้องมีการพัฒนาให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง
ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคตได้ มิเช่นนั้นการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดน อาจไม่เกิด
ผลสัมฤทธิ์และไม่สามารถรองรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ และอาจทำให้กลายเป็น
อุปสรรคในการติดต่อประสานงานระหว่างกันและไม่ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ในการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบันในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๑.๓ คำถามในการวิจัย

๑.๓.๑ ภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบันในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ แนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ด้านเนื้อหา

ในการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า: ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตกในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและพัฒนาเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจากนักวิชาการหลายท่าน โดยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) ภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ๒) ประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า โดยได้พิจารณาประสิทธิภาพในสองแง่มุม ได้แก่ ประสิทธิภาพจากแง่มุมของกระบวนการบริหาร และประสิทธิภาพจากแง่มุมของผลลัพธ์ และ ๓) แนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๑.๔.๒ ด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคตะวันออก (จังหวัดสระแก้ว) พรมแดนภาคตะวันออกติดต่อกับประเทศกัมพูชา และพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคตะวันตก (จังหวัดกาญจนบุรี)

เนื่องจากจังหวัดสระแก้วและกาญจนบุรี รัฐบาลมีแผนที่จะพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษในอนาคต อีกทั้งยังมีพื้นที่ติดกับด่านพอยต์ของกัมพูชา และโครงการทำเรื่อน้ำลิกทวายของเมียนมา ซึ่งในปัจจุบันและมีแนวโน้มในอนาคตที่จะได้รับการพัฒนาจากรัฐบาลของทั้ง ๒ ประเทศ ตลอดจนมีแนวโน้มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคต และการเจริญเติบโตดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นบริเวณชายแดน

๑.๔.๓ ด้านประชากร

ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่มีภารกิจ อำนาจหน้าที่ หรือเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับการบริหารจัดการชายแดนในภาคตะวันออก (จังหวัดสระแก้ว) และภาคตะวันตก (จังหวัดกาญจนบุรี) ซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดหน่วยงานภาคความมั่นคง ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม

๑.๔.๔ ด้านระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการระหว่างเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๑ – มิถุนายน ๒๕๖๒ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น ๘ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ ความมั่นคงชายแดน หมายถึง ภัยคุกคามหรือปัญหาทุกมิติที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดนของประเทศไทยที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านบริเวณชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเอกราช อธิปไตย และความมั่นคงของชาติ โดยภารกิจในการรักษาความมั่นคงตามแนวชายแดนนั้น เป็นความรับผิดชอบของกองทัพไทยในการสร้างรั้ว เครื่องกีดขวาง และการจัดวางกำลังทหารเพื่อตรึงแนวชายแดนไว้ นอกจากนี้กองทัพยังต้องมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนในทุกมิติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน

๑.๕.๒ ภัยคุกคามความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นใน ๑๐ ปีข้างหน้า หมายถึง ภัยคุกคามหรือปัญหาด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีแนวโน้มจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ตามแนวชายแดนบริเวณจังหวัดสระแก้วและกาญจนบุรีในระยะ ๑๐ ปี ซึ่งเป็นภัยคุกคามทั้งตามแบบและไม่ตามแบบ และมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อประเทศโดยรวม

๑.๕.๓ กลไกการบริหารจัดการชายแดน หมายถึง ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ แผนการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงกฎระเบียบ คำสั่ง คณะกรรมการ คณะทำงาน โครงการฯ หน่วยงานขับเคลื่อน และเครื่องมือยุทธโธปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือนำมาใช้ในการบริหารจัดการชายแดนในพื้นที่ชายแดนทั้งภาคตะวันออกและตะวันตก

๑.๕.๔ ประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดน หมายถึง การพิจารณากลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ว่ามีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่หรือไม่อย่างไร โดยการวิเคราะห์ผ่าน ๑) ประสิทธิภาพจากแง่มุมของกระบวนการบริหาร เช่น การมีเป้าหมายในการปฏิบัติที่ชัดเจน สายการบังคับบัญชาไม่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน มีการสนับสนุนด้านการประสานงานภายใน มีการจัดโครงสร้างที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมทั้งความพร้อมด้านทรัพยากรของหน่วยงานภายในพื้นที่ และ ๒) ประสิทธิภาพจากแง่มุมของผลลัพธ์ พิจารณาว่ากลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่สามารถจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าได้หรือไม่ เช่น ผลงานมีประโยชน์ต่อสังคม การบริการเป็นที่พึงพอใจต่อประชาชน ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ เป็นต้น

๑.๕.๕ พื้นที่ชายแดนภาคตะวันออก หมายถึง พื้นที่ต่อเนื่องกับเส้นเขตแดนระหว่างประเทศที่สามารถบ่งบอกถึงอาณาบริเวณ หรือเส้นแบ่งเขตแดน หรือจุดสิ้นสุดเขตแดนทางภาคตะวันออกของประเทศไทย และเป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจอธิปไตยแห่งราชอาณาจักรไทย สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างสูงสุด โดยพื้นที่ชายแดนซึ่งติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ กัมพูชา ซึ่งมีลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ พื้นดิน พื้นน้ำ ร่องน้ำ อากาศ ภูเขา ฯลฯ

๑.๕.๖ พื้นที่ชายแดนภาคตะวันตก หมายถึง พื้นที่ต่อเนื่องกับเส้นเขตแดนระหว่างประเทศที่สามารถบ่งบอกถึงอาณาบริเวณ หรือเส้นแบ่งเขตแดน หรือจุดสิ้นสุดเขตแดนทางภาคตะวันตกของประเทศไทย และเป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจอธิปไตยแห่งราชอาณาจักรไทย สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างสูงสุด โดยพื้นที่ชายแดนซึ่งติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ เมียนมา ซึ่งมีลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ พื้นดิน พื้นน้ำ ร่องน้ำ อากาศ ภูเขา ฯลฯ

๑.๕.๗ กลุ่มประชากรภาครัฐ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้เข้ารับราชการเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ หรือเจ้าพนักงานภายใต้สังกัดหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงกลาโหม

กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะการป้องกันและการต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคงทั้งตามแบบและไม่ตามแบบ ในพื้นที่ชายแดนไทยภาคตะวันออกและภาคตะวันตก

๑.๕.๘ กลุ่มประชากรภาคธุรกิจ หมายถึง บุคคลพลเรือนที่ เป็นผู้ประกอบการ หรือเป็นเจ้าของกิจการ ในองค์กรภาคเอกชน และเป็นสมาชิกกลุ่มซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมทางด้านธุรกิจในลักษณะของการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มร่วมกัน ได้แก่ สมาหุการการค้าจังหวัด และสภาอุตสาหกรรมจังหวัดในพื้นที่ชายแดนไทยภาคตะวันออกและภาคตะวันตก ซึ่งมีศักยภาพและความพร้อมในมิติต่าง ๆ ทั้งเงินทุน กำลังคน มีระบบเครือข่าย ฯลฯ และได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงตามแบบและไม่ตามแบบ

๑.๕.๙ กลุ่มประชากรภาคประชาสังคม หมายถึง ประชาชนทุกเพศทุกวัย หรือบุคคลโดยทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนไทยภาคตะวันออกและภาคตะวันตก ได้แก่ ประชาชนกลุ่มชมรม สมาคม อาสาสมัคร และองค์กร NGO ซึ่งได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงตามแบบและไม่ตามแบบ จนส่งผลทำให้วิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป และเกิดความไม่มั่นคง/ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๑.๖ ผลที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

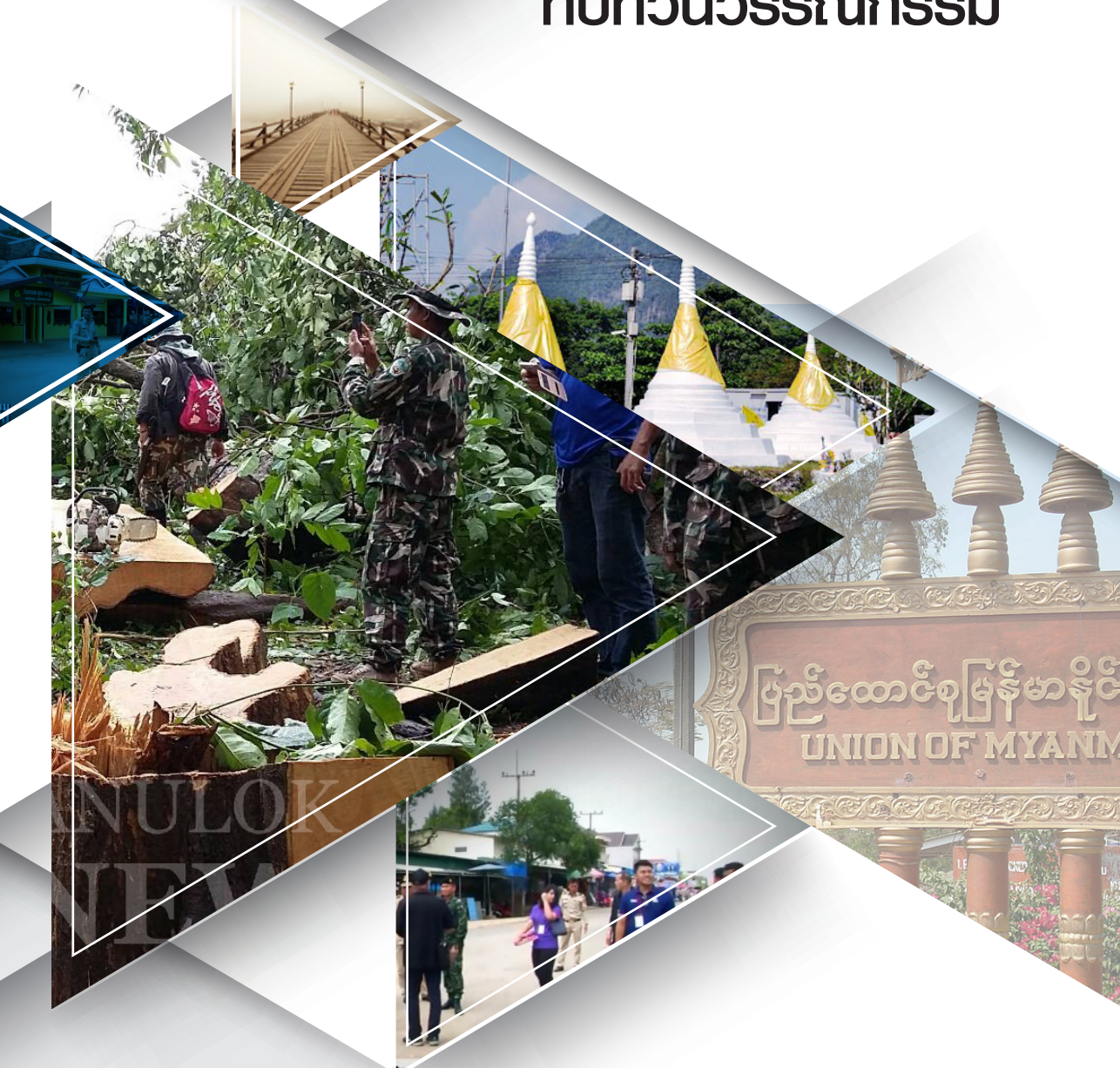
๑.๖.๑ ทราบถึงภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๑.๖.๒ ทราบถึงประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๑.๖.๓ สามารถเสนอแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

ပုဒ် ၂

ကမကဝကရကက

บทที่ ๒ บททวนวรรณกรรม

การบริหารจัดการภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดน เป็นส่วนหนึ่งการพัฒนาพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยที่มีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อทำให้เป็นช่องทางในการกระจายสินค้าและบริการมากขึ้น ซึ่งเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ โดยสิ่งที่สำคัญของการพัฒนาพื้นที่ชายแดน คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การพัฒนาพื้นที่ชายแดนต้องคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม และความมั่นคง อีกทั้ง ต้องอาศัยข้อมูลจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการบริหารจัดการภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีประสิทธิภาพไปพร้อมกัน ซึ่งการศึกษาในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคามความมั่นคง
กลไกการบริหารจัดการชายแดน
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคามความมั่นคง ความหมายของภัยคุกคาม

จากการศึกษาของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร^๑ ราชบัณฑิตยสถาน^๒ นพปฎล สุดเจลิยว^๓ ได้กล่าวถึงภัยคุกคามความมั่นคงไว้ว่า ในอดีตภัยคุกคามความมั่นคงเป็นภัยคุกคามจากภายนอก โดยเฉพาะภัยคุกคามทางทหาร สำหรับปัจจุบันลักษณะของภัยคุกคามที่เกิดขึ้นและแนวโน้มในอนาคตที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงจะมีหลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

^๑ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. *คู่มือใช้เป็นแนวทางการศึกษาตามหลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร*, ม.ป.ป., กรุงเทพฯ,

^๒ ราชบัณฑิตยสถาน. *พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒*, ม.ป.ป., เข้าถึงได้จาก: <http://msk-school.net/TRIED๒๕๔๒/keywords.html>.

^๓ นพปฎล สุดเจลิยว. *ความพร้อมของราชการส่วนภูมิภาคในการจัดการความมั่นคงภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่: กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี*. ปรินท์วารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. จันทบุรี, ๒๕๖๐.

ซึ่งจากการสำรวจความหมายของภัยคุกคามความมั่นคงสามารถสรุปได้ว่า หมายถึงการแสดงให้เห็นอำนาจด้วยกิริยาหรือวาจาให้หวาดกลัว รวมทั้งแสดงพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย และทำให้ผู้ถูกคุกคามต้องกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมไปถึงการกระทำที่จะเป็นอันตรายหรือมีผลต่อความมั่นคงของชาติในทุก ๆ ด้านโดยภัยคุกคามความมั่นคงสามารถที่จะแบ่งได้ ๒ ประเภท คือ ภัยคุกคามแบบดั้งเดิม (Traditional Threat) ซึ่งหมายถึง ภัยที่เกิดจากการรุกรานด้วยกำลังทหาร และยังรวมถึงบ่อนทำลาย การก่อวินาศกรรม จารกรรม ที่กระทำในลักษณะรัฐต่อรัฐ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-traditional Threat) ที่เป็นภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหารเท่านั้น แต่เป็นภัยคุกคามในรูปแบบอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและการเสริมสร้างความมั่นคงโดยรวมของประเทศ เช่น ปัญหาล้างแควล้อม ยาเสพติด การก่อการร้าย เป็นต้น โดยปัญหาเหล่านี้อาจมาจากการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประเทศที่ผ่านมาในอดีต ซึ่งถือได้ว่าเป็นรากเหง้าสำคัญของปัญหาและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ ที่ถึงแม้ว่าได้มีการจัดทำแผนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แล้วก็ตาม ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงให้ความสำคัญกับการศึกษาแนวโน้มภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ลักษณะของภัยคุกคามความมั่นคง

ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้การเชื่อมโยงในมิติต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ซับซ้อน รวมทั้งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงกับบริบทโลกในมิติต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดด้านภัยคุกคามความมั่นคงของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ^๔ ที่ได้ระบุว่าภัยคุกคามความมั่นคงมีขอบเขตที่กว้างมาก เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลกและผลจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาประกอบกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุลได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัญหาความมั่นคงทางอาหาร ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมและปัญหาความขัดแย้งเชิงทรัพยากรที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชน และความขัดแย้งกับหน่วยงานภาครัฐ

นอกจากนี้ยังมีปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอีก เช่น การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ การโจมตี และการจารกรรมทางไซเบอร์ เนื่องจากการกำหนดมาตรการป้องกันทำได้ยากและไม่ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งนี้ ประเทศกำลังพัฒนา

^๔ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔, ๒๕๕๘, หน้า ๗-๘.

จะตกเป็นเป้าหมายการโจมตีมากขึ้นเพราะมีความล้ำหลังทางเทคโนโลยีและขาดความรู้ในการกำหนดมาตรการป้องกันที่ต้องใช้ผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะทาง นอกจากนี้อิทธิพลของสื่อประเภทเครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือสำคัญของประชาชนในการรวมตัวดำเนินกิจกรรมทางสาธารณะและการเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมือง สื่อดังกล่าวมีโอกาสถูกนำมาใช้ในทางที่ผิด เพื่อโจมตี บ่อนทำลาย หรือบิดเบือนข้อเท็จจริง รวมถึงการแพร่กระจายข้อมูลเท็จที่สร้างความเกลียดชังที่มีฐานมาจากอคติและการเลือกปฏิบัติ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเกลียดชังและปัญหาความแตกแยกภายในประเทศ รวมถึงส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในกรณีที่มีการใช้สื่อประเภทยุคใหม่โจมตีหรือบ่อนทำลายประเทศอื่น

จะเห็นได้ว่าภัยคุกคามความมั่นคงยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนา ซึ่งภัยคุกคามเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นภัยคุกคามไม่ตามแบบที่มาพร้อมกับการพัฒนาในพื้นที่และมีแนวโน้มความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในการพัฒนาเชิงพื้นที่ **สภาความมั่นคงแห่งชาติ**^๕ ให้ความสำคัญเห็นเกี่ยวกับปัญหาภัยคุกคามไม่ตามแบบไว้เพิ่มเติมไว้ดังนี้

๑) ปัญหายาเสพติด สถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทยมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มของเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สำคัญปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทำลายศักยภาพของประชากร และปัญหาการขยายตัวขององค์กรอาชญากรรม นอกจากนี้ ประเทศไทยต้องเผชิญกับการลักลอบค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง ในขณะที่การลักลอบขนยาเสพติดและแหล่งพักยาเสพติดอยู่บริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

๒) ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งที่ทวีความรุนแรงและซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และก่อให้เกิดผลกระทบมากขึ้นเป็นลำดับ โดยยังคงมีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายได้รับการผ่อนผันให้ทำงานในพื้นที่หลายจังหวัด ขณะที่ยังมีอีกจำนวนมากที่ลักลอบทำงานขายแรงงานกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์บริหารจัดการที่สามารถควบคุมปัญหาผลกระทบสำคัญที่เกิดขึ้นตามมาได้ โดยเฉพาะปัญหาเด็กเกิดใหม่ในประเทศไทย ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาการปฏิบัติตามกฎหมาย และภาวะเบียดเบียนชุมชน สังคม อาชญากรรม และปัญหาสิทธิมนุษยชน

^๕ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๐). กรุงเทพฯ.

๓) ปัญหาความขัดแย้งในสังคม เกิดจากความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่นำไปสู่การแบ่งฝักแบ่งฝ่าย โดยมีช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารที่หลากหลายจากกลุ่มที่ต้องการสร้างความขัดแย้ง ซึ่งจะนำมาสู่การสร้างความเกลียดชังระหว่างกลุ่มคน รวมทั้งความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การเผชิญหน้าและอาจใช้ความรุนแรงตามมา นอกจากนี้ยังรวมถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างประชาชนด้วยกันจากกรณีใช้ประโยชน์ หรือการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ และความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐบาลจากกรณีคัดค้านโครงการของรัฐ หรือการดำเนินนโยบายของรัฐบาลและยังไม่มีแนวทางคลี่คลายปัญหาที่เป็นรูปธรรมเช่นกัน

๔) ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการพัฒนาที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อในมิติความมั่นคงเรื่องเขตแดน และมิติการพัฒนาเรื่องระบบนิเวศน์ โดยยังคงมีสถานการณ์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในการลักลอบตัดต้นไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ต้นน้ำ ลำธาร การบุกรุกป่าชายเลน ซึ่งเกิดจากประชาชนทั่วไปและกลุ่มนายทุน จนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบนิเวศน์ถูกทำลายขยายพื้นที่เพิ่มวงกว้างมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาหลากหลายมิติ เช่น ฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงไป พื้นที่ประสพภัยธรรมชาติบ่อยครั้งและมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น การเกษตรได้ผลไม่มั่งคั่งยืนยาวได้ไม่แน่นอนและชีวิตไม่มั่นคง

๕) ปัญหาสาธารณสุขขนาดใหญ่ เป็นปัญหาที่ให้ความสำคัญทั้งสาธารณสุขที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติและภัยที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะที่เกิดจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดอุทกภัยและวาตภัยขนาดใหญ่ หรือภัยแล้งและภัยหนาวที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายพื้นที่ และไม่อาจคาดการณ์สภาพที่จะเกิดขึ้นและผลที่ตามมาได้ง่ายเหมือนในอดีต รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ และมีระดับความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเพิ่มมากขึ้นด้วย

๖) ปัญหาโรคระบาด ในศตวรรษที่ ๒๑ ทั่วโลกจะเผชิญกับโรคติดต่อต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้งโรคที่เกิดใหม่ และโรคติดต่อต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งโรคที่เกิดใหม่และโรคติดต่อเก่าที่กลับมาอีกครั้ง ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบรุนแรงต่อเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของประชาชน สาเหตุของการเกิดโรคติดต่อที่รุนแรงเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อม พฤติกรรม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การคมนาคมขนส่ง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก ซึ่งปัญหาโรคระบาดหากเกิดการระบาดรุนแรงย่อมส่งผลกระทบต่อความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม และเสถียรภาพของประเทศอีกด้วย

๗) ปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ แม้ว่าไทยจะมีได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาความขัดแย้งที่เป็นสาเหตุของการก่อการร้ายระหว่างประเทศแต่ก็ได้รับผลจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เนื่องจากการมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศที่เป็นเป้าหมายการก่อการร้าย รวมทั้งมีชุมชนและมีผลประโยชน์ของประเทศเป้าหมายอยู่ในประเทศไทย ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจสำคัญที่เชื่อมโยงให้กลุ่มก่อการร้ายระหว่างประเทศเข้ามาในปฏิบัติการในประเทศไทย สำหรับเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ ที่ประกอบไปด้วยการค้ามนุษย์ ยาเสพติด การโจรกรรม การปลอมแปลงเอกสารการเดินทาง การละเมิดลิขสิทธิ์ ตลอดจนอาชญากรรมทางข้ามชาติทางเศรษฐกิจและคอมพิวเตอร์ที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุปการพัฒนาในพื้นที่จะส่งผลให้เกิดปัญหาภัยคุกคามไม่ตามแบบ ดังนี้ ๑) ปัญหา ยาเสพติด ๒) ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ๓) ปัญหาความขัดแย้งในสังคม ๔) ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๕) ปัญหาสาธารณสุขขนาดใหญ่ ๖) ปัญหาโรคระบาด ๗) ปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร^๖ ที่ได้สรุปภัยคุกคามไม่ตามแบบไว้ในลักษณะใกล้เคียงกัน ดังนี้

๑) ปัญหาการก่อการร้าย ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ในภูมิภาคทั่วโลกก่อให้เกิดเป็นภัยคุกคามจากการก่อการร้าย เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงและผิดกฎหมาย สำหรับประเทศไทยแม้ไม่ได้เป็นเป้าหมายโดยตรงของกลุ่มก่อการร้ายสากล แต่ยังคงเป็นประเทศที่เสี่ยงต่อการที่กลุ่มก่อการร้ายอาจเข้ามาปฏิบัติการเป็นแหล่งหลบซ่อนจัดหาเงินทุนเนื่องจากมีปัจจัยเอื้ออำนวยหลายประการ ได้แก่ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวและการลงทุนจากต่างชาติ เป็นต้น

๒) ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ยังเป็นภัยคุกคามที่มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงทั่วโลก โดยมีปัจจัยจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นตัวเร่งให้เกิดการขยายตัวของอาชญากรรมหลากหลายประเภท ประกอบกับปัจจุบันอาชญากรรมหรือกลุ่มองค์กรอาชญากรรมเพิ่มความร่วมมือในลักษณะพันธมิตรข้ามชาติและแสวงประโยชน์จากนวัตกรรมทางเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงช่องว่างทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายในหลายประเทศที่ยังขาดประสิทธิภาพมีส่วนทำให้การก่ออาชญากรรมกระทำได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

^๖ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. ยุทธศาสตร์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๙, ม.ป.ป., กรุงเทพฯ,

๓) ปัญหายาเสพติด สถานการณ์ยาเสพติดประเทศไทยมีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นถึงแม้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินแก้ปัญหอย่างจริงจัง จนสามารถมีผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ได้สูงขึ้นมากกว่าการปฏิบัติที่ผ่านมา แต่ด้วยข้อจำกัดและเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องหลายประการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สถานการณ์ด้านความมั่นคง ฯลฯ ที่มีส่วนทำให้ปัญหาเสพติดขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยรวม

๔) ปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ปัญหานี้ในปัจจุบันพบมากขึ้นเนื่องจากมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสถาบันทางการเงิน เนื่องจากพบข้อมูลการจารกรรมข้อมูลจากองค์กรหรือสถาบันทางเศรษฐกิจและความมั่นคงกำลังเป็นปัญหาใหญ่ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นการสร้างระบบป้องกันและได้รับการทดสอบระบบตลอดเวลา ทั้งยังมีความเสี่ยงต่อการรั่วไหลของข้อมูลซึ่งมีค่ามหาศาลและความทำลายความสามารถ การก่ออาชญากรรมทางข้อมูลที่เป็นภัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง

๕) ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ในห้วงวันที่ผ่านมาได้เกิดภัยธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน โดยสาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติหรือมนุษย์ได้ทำให้เกิดขึ้นมา และธรรมชาติมีหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไป บางอย่างร้ายแรงน้อยบางอย่างร้ายแรงมาก ได้แก่ การเกิดอุทกภัยหรือน้ำท่วม พายุ แผ่นดินไหว ดินถล่ม ความแห้งแล้ง เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องมีการป้องกันและเสริมสร้างระบบป้องกันภัย และระบบแจ้งเตือนเพื่อเตรียมรองรับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น

๖) ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง ผู้ซึ่งหลบหนีเข้าเมืองโดยใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านหรือเข้ามากระทำความผิดกฎหมายในไทย หรือเป็นแรงงานต่างด้าวในไทยที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย ซึ่งอาจจะเข้ามาก่อปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ในประเทศไทยได้

โดยสรุป ปัญหาภัยคุกคามตามแนวคิดของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมีดังนี้ ๑) ปัญหาการก่อการร้าย ๒) ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ๓) ปัญหาเสพติด ๔) ปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ๕) ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ และ ๖) ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร^๑ ยังได้อธิบายเพิ่มเติมถึงภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหาร คือ ภัยคุกคามที่ไม่มีผลกระทบต่อเอกราชและบูรณภาพแห่งดินแดนโดยตรง แต่เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านพร้อมกัน ทั้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม มีความสลับซับซ้อน และทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น และอาจจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้ สรุปได้ดังนี้

๑) ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาที่มีความสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องรีบดำเนินการแก้ไข เพราะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรบุคคลของชาติโดยตรง ทำให้คนไทยมีประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ลดลง นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ทำให้ศักยภาพของประเทศไทยในภาพรวมลดลง

๒) ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งบุคคลเหล่านี้เข้ามาอาจเป็นพาหะนำโรคติดต่อ และก่ออาชญากรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังอาจแอบแฝงเข้ามาหาข่าวทั้งฝ่ายต่อต้านและฝ่ายไทยในรูปแบบต่าง ๆ หรือปฏิบัติการบ่อนทำลาย ก่อวินาศกรรมเป้าหมายทางทหารและฝ่ายพลเรือนของฝ่ายเรา เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารของประเทศของตนในยามสงคราม ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติในระยะยาว

๓) ปัญหาอาชญากรรมตามแนวชายแดน ได้แก่ การลักลอบค้าอาวุธสงคราม และการลักลอบค้าของผิดกฎหมายอื่น ๆ รวมทั้งปัญหาการประมง ปัญหาบุคคลสองสัญชาติ และปัญหาค้าแรงงานผิดกฎหมาย

โดยสรุปภัยคุกคามที่ไม่ใช่ภัยคุกคามทางทหารหรือภัยคุกคามรูปแบบใหม่ อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ตามแนวคิดของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีดังนี้

๑) ปัญหายาเสพติด ๒) ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และ ๓) ปัญหาอาชญากรรมตามแนวชายแดน

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับภัยคุกคามความมั่นคงดังกล่าว พบว่า สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ได้ให้ลักษณะของภัยคุกคามความมั่นคงไปในแนวทางเดียวกัน และมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ ๒.๑

^๑วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. บทเรียนที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติ. (ใช้เฉพาะการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร(ออนไลน์). ม.ป.ป. เข้าถึงได้จาก: http://www.idinet.org/๒๐๐๘/images/stories/books/reform/๐๗_Social-reform_ldi.pdf.

ตารางที่ ๒.๑ สรุปลักษณะภัยคุกคามความมั่นคง

ลักษณะภัยคุกคามความมั่นคง	สำนักงานสภา ความมั่นคง แห่งชาติ	กองอำนวยการ รักษาความมั่นคง ภายใน ราชอาณาจักร	วิทยาลัยป้องกัน ราชอาณาจักร
๑. การเปลี่ยนแปลงของสภาพ ภูมิอากาศของโลก	✓		
๒. ปัญหาความมั่นคงทางอาหาร	✓		
๓. ปัญหาความเสื่อมโทรมของ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	✓		
๔. ปัญหาความขัดแย้งเชิง ทรัพยากร	✓		
๕. ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับ หน่วยงานภาครัฐ	✓		
๖. การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่	✓		
๗. ปัญหายาเสพติด	✓	✓	✓
๘. ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย	✓	✓	✓
๙. ปัญหาความขัดแย้งในสังคม	✓		
๑๐. ปัญหาสาธารณสุขขนาดใหญ่	✓		
๑๑. ปัญหาการก่อการร้ายและ อาชญากรรมข้ามชาติ	✓	✓	
๑๒. การลักลอบค้าอาวุธสงคราม			✓
๑๓. การลักลอบค้าของผิดกฎหมาย			✓
๑๔. ปัญหาการประมง			✓
๑๕. ปัญหาบุคคลสองสัญชาติ			✓
๑๖. ปัญหาอาชญากรรมทาง คอมพิวเตอร์	✓	✓	
๑๗. ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง		✓	

สำหรับปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบันมีความเชื่อมโยงในแทบทุกมิติ เห็นได้จากรายงานการวิจัยของ**ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจน**^๔ ได้ระบุว่าปัญหาภัยคุกคามตามแนวชายแดนมีทั้งด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ความมั่นคงของมนุษย์ และสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับลักษณะของภัยคุกคามความมั่นคงในตารางที่ ๒ ทั้งนี้ปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงตามแนวชายแดนของไทย ประกอบด้วย ๕ ปัญหาสำคัญ ดังนี้

๑) ปัญหาความไม่ชัดเจนจากเส้นเขตแดน จากสภาพปัญหาเดิมในเรื่องความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนไม่ว่าจะเป็นทางบกและทางทะเล รวมถึงปัญหาในการแย่งชิงทรัพยากร มีโอกาสที่จะเกิดข้อพิพาทจนอาจนำไปสู่การใช้กำลังทหารในการแก้ไขปัญหาโดยพื้นที่ซึ่งมีแนวโน้มจะมีปัญหาดังกล่าวได้แก่ชายแดนประเทศไทย - กัมพูชา และชายแดนประเทศไทย - ประเทศเมียนมา มีปัจจัยสำคัญจากปัญหาชนกลุ่มน้อย ปัญหายาเสพติดและผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบ ในขณะที่ชายแดนประเทศไทย - กัมพูชา พบปัญหาในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การลักลอบตัดไม้พะยูน เป็นต้น

๒) ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย จากสภาพปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและปัจจัยภายในของประเทศเพื่อนบ้าน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เช่น ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองของชาวโรฮีนจา จากรัฐอาระกันหรือรัฐยะไข่ ประเทศเมียนมา หรือกรณีแรงงานจากชนกลุ่มน้อย รวมถึงแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน ล้วนเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาโรคระบาด อาชญากรรม รวมถึงปัญหาเด็กเกิดใหม่ นอกจากนี้ปัญหาที่ตามมา คือ กระบวนการในการกำหนดสถานะบุคคลของกลุ่มต่าง ๆ ที่ลักลอบเข้าเมืองไม่สามารถกระทำได้อย่างชัดเจน และอาจเกิดปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน

๓) ปัญหายาเสพติด มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งขบวนการผลิตและการลำเลียงเข้าสู่ประเทศไทย นอกจากนี้ปัญหายาเสพติดมีการกระทำกันเป็นขบวนการและเป็นเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศในลักษณะเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศในลักษณะเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายอย่างกว้างขวาง พบผู้กระทำผิดโดยเฉพาะผู้เสพและผู้ค้ามีแนวโน้มเป็นเยาวชนมากยิ่งขึ้น

^๔ ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจน. การบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย, ๒๕๖๑, เข้าถึงได้จาก: <http://library๒.parliament.go.th/ebook/content-issue/๒๕๖๑/hi๒๕๖๑-๐๘๓.pdf>

๔) ปัญหาการค้าอาวุธสงคราม ที่เป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งในการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนถึงแม้ว่าการค้าอาวุธสงครามกับชนกลุ่มน้อยในเมียนมา จะลดลง แต่ปัญหาของการค้าอาวุธสงครามให้กับกลุ่มค้ายาเสพติดกลับมีแนวโน้มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่ามีกรลักลอบค้าอาวุธสงคราม ผ่านเข้ามาทางตามช่องทางแนวชายแดน ทางบก จะเห็นได้ว่าปัญหาการค้าอาวุธสงคราม เป็นปัญหาที่มีความเชื่อมโยงกับปัญหา ยาเสพติด รวมไปถึงกลุ่มผิดกฎหมายอื่น ๆ เช่น เครือข่ายการค้ามนุษย์ซึ่งล้วนมีความ เชื่อมโยงกัน ทำให้การบริหารจัดการชายแดนมีความซับซ้อนเชื่อมโยงกับปัญหา ยาเสพติด รวมไปถึงกลุ่มผิดกฎหมายอื่น ๆ เช่น เครือข่ายค้ามนุษย์ซึ่งล้วนมีความสลับซับซ้อน

๕) ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขขนาดใหญ่ ส่งผลกระทบต่อ ข้ามเส้นเขตแดนระหว่างประเทศ ที่สำคัญส่งผลกระทบต่อการดำรงรักษาระบบ นิเวศโดยเฉพาะพื้นที่แหล่งต้นน้ำที่สำคัญ ซึ่งหลายส่วนจะอยู่ในพื้นที่ป่าเขาตามแนวชายแดน นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อปัญหาสาธารณสุขขนาดใหญ่ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง ภัยหนาว และวาทภัยขนาดใหญ่ ซึ่งมีแนวโน้มความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังนั้นความสำคัญในการบริหาร งานความมั่นคงตามแนวชายแดนในบริบทนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญซึ่งหน่วยงานด้านความมั่นคง จะต้องเผชิญและปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงดังกล่าว

จะเห็นได้ว่าปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดนสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) ปัญหาความไม่ชัดเจนจากเส้นเขตแดน ๒) ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิด กฎหมาย ๓) ปัญหายาเสพติด ๔) ปัญหาการค้าอาวุธสงคราม และ ๕) ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขขนาดใหญ่ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นภัยคุกคามความมั่นคงตามแนว ชายแดนโดยรวม

หากพิจารณาในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยซึ่ง **จักรชัย ศรีเมืองกาญจนา และ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ**^๔ ได้ประสบปัญหาภัยคุกคามบริเวณชายแดนเหมือน และแตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งสถานการณ์ความมั่นคงในบริเวณชายแดน ได้ดังนี้

๑) ภาคเหนือ

- พื้นที่ชายแดน มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศรอบบ้านเป็นแนวยาว จึงเป็นสาเหตุ ให้เกิดปัญหาหลายประการ ได้แก่ ยาเสพติด ผู้หลบหนีเข้าเมือง และแรงงานต่างด้าว

^๔ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕), ๒๕๖๑, เข้าถึงได้จาก <http://www.nsc.go.th/Download๑.pdf>

ผิดกฎหมาย การลักลอบค้าสิ่งผิดกฎหมาย การค้าอาวุธสงคราม การลักลอบส่งออกรถยนต์ที่ถูกโจรกรรม การขยายตัวพื้นที่ชุมชนชายแดน โรคติดต่อชายแดนระหว่างประเทศที่ยังไม่สามารถควบคุมได้และปัญหาการเข้าถึงบริการของภาครัฐในด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคม

- พื้นที่ชั้นใน ส่วนใหญ่เป็นป่านุรักษ์และป่าสงวนซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำ จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า การตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ดินโคลนถล่ม และภัยแล้ง นอกจากนี้ ยังประสบกับปัญหาหมอกควันที่ก่อให้เกิดผลกระทบอื่น ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ และด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาความขัดแย้งและความแตกแยกทางสังคมเพิ่มขึ้นจากหลายสาเหตุ อาทิ การแย่งชิงทรัพยากรในพื้นที่ ความเห็นต่างทางการเมือง และการบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร

- ปัญหาชาวเขาและชุมชนบนพื้นที่สูง ชาวเขาและชุมชนบนพื้นที่สูงในภาคเหนือยังมีความเสี่ยงในด้านความมั่นคงและเรื่องยาเสพติด ประชากรชาวเขาบางพื้นที่ยังมีอัตราการเกิดสูง การอพยพ เข้ามาจากรอบพื้นที่และนอกประเทศ พบว่าชาวเขาร้อยละ ๔๓.๒ ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ในขณะเดียวกัน ยังดำรงชีวิตโดยพึ่งพิงธรรมชาติ เช่น การทำการเกษตรเชิงเดี่ยวแบบดั้งเดิม ส่งผลต่อการใช้ที่ดินและทรัพยากร ธรรมชาติที่ไม่ถูกต้องและสิ้นเปลือง รวมทั้งการจัดตั้งถิ่นฐานที่อยู่อย่างกระจัดกระจายในพื้นที่อนุรักษ์ ห่างไกล ทุกันดาร และการคมนาคมที่ไม่สะดวก จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในโอกาสการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้ตกอยู่ในสภาพความเป็นอยู่ยากจน ยิ่งไปกว่านั้นการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมอย่างรวดเร็วไปสู่ความทันสมัย ในเชิงวัตถุนิยม ทำให้ชาวเขาและชุมชนบนพื้นที่สูงปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและชาตภูมิคุ้มกันที่เพียงพอในการดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมดั้งเดิม

(๒) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- พื้นที่ชายแดน ประสบปัญหาสำคัญ คือ เส้นเขตแดนไม่ชัดเจน โดยเฉพาะจากการเปลี่ยนแปลงของเกาะดอนในแม่น้ำโขง การขยายของชุมชนตามแนวชายแดน การลักลอบขนยาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าวและการลักลอบเข้าเมือง จากประเทศรอบบ้านและประเทศเพื่อนบ้าน

- พื้นที่ชั้นใน ประสบปัญหาสำคัญ คือ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและพื้นที่สาธารณประโยชน์ในหลายพื้นที่ อาทิ การบุกรุกพื้นที่ป่า โดยเฉพาะการลักลอบตัดไม้พะยูนเพื่อส่งออก การบุกรุก แหล่งน้ำ ปัญหายาเสพติดที่เป็นแหล่งพักยำนำเข้าจากพื้นที่ชายแดน

ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ปัญหาสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ และความเห็นต่างทางการเมือง

(๓) ภาคกลาง

- พื้นที่ชายแดน ประสบปัญหาสำคัญ คือ ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข โดยเฉพาะภัยน้ำท่วมและภัยแล้ง

- พื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง ประสบปัญหาสำคัญ คือ การกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง การพังทลายของดินบริเวณชายฝั่ง การบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน การแย่งชิงการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรทางธรรมชาติ ปัญหาคนไทยพลัดถิ่น แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ความขัดแย้งเนื่องจากความเห็นต่างทางการเมือง และปัญหายาเสพติด

- พื้นที่ชั้นใน ประสบปัญหาสำคัญ คือ ยาเสพติดกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ แรงงานต่างด้าว ผิดกฎหมายที่ลักลอบเข้าเมืองการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อประกอบอาชีพ การไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ปัญหาขยะ และการบริหารจัดการน้ำ

(๔) ภาคตะวันออก

- พื้นที่ชายแดน ประสบปัญหาสำคัญ คือ ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาธารณภัย โดยเฉพาะภัยน้ำท่วมและภัยแล้ง การก่อการร้าย การลักลอบนำเข้าสินค้าผิดกฎหมาย และการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการส่งออก ซึ่งกำลังได้รับแรงกดดันจากมาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีเพิ่มขึ้น

- พื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง ประสบปัญหาสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาคตะวันออก อุณหภูมิ น้ำทะเลและค่าความเป็นกรด-ด่างของน้ำทะเลที่เปลี่ยนแปลงไป อาจส่งผลให้พืชและสัตว์ทะเลบางชนิดสูญพันธุ์ และอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะทำให้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่จะรุนแรงขึ้น

- พื้นที่ชั้นใน ประสบปัญหาสำคัญ คือ ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ระบบคุณค่าที่ดีของสังคมไทยเสื่อมถอยลง เด็กและเยาวชนบางส่วนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม คนวัยแรงงานต้องรับภาระเพิ่มขึ้นในการดูแลผู้สูงอายุและคุณภาพทางการศึกษาลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง

(๕) ภาคตะวันตก

- พื้นที่ชายแดน ประสบปัญหาสำคัญ คือ เส้นเขตแดนไม่ชัดเจน ยาเสพติด สินค้าผิดกฎหมาย แรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย และการไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน

- พื้นที่ชั้นใน ประสบปัญหาสำคัญ คือ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน การบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย

(๖) ภาคใต้

- พื้นที่ชายแดน ประสบปัญหาสำคัญ คือ ความไม่ชัดเจนของเส้นแนวเขตแดน จนทำให้เกิดปัญหาการลักลอบข้ามแดน และปัญหาภัยแทรกซ้อนอื่น ๆ เช่น ยาเสพติด สินค้าหนีภาษี เป็นต้น

- พื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง ประสบปัญหาสำคัญ คือ แรงงานต่างด้าว ผิดกฎหมายซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคการประมง การทำประมงรุกล้ำน่านน้ำไทย การค้ำน้ำมันและสินค้าหนีภาษี การใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมายทำลายทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล การกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง การแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติจากทะเลอย่างขาดความรับผิดชอบและขาดการควบคุมจัดการ ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม เช่น ความขัดแย้งในธุรกิจเอกชนในชุมชนท้องถิ่น ที่สำคัญยังพบปัญหาการแพร่ระบาดของของยาเสพติดอย่างรุนแรง โดยเฉพาะจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนปัญหาสาธารณสุข จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- พื้นที่ชั้นใน ประสบปัญหาสำคัญ คือ แรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง ยาเสพติด โดยเฉพาะพืชกระท่อม ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ อาชญากรรมข้ามชาติ การบุกรุกทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาสาธารณสุข

- พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่เฉพาะที่มีสถานการณ์ความรุนแรงละเอียดอ่อน และยังคงเกิดเหตุความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงอย่างยิ่ง

จากการศึกษาภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดนที่ได้จำแนกตามภาค เห็นได้ว่าลักษณะของภัยคุกคามความมั่นคงมีความเหมือนและแตกต่างกัน ซึ่งหากพิจารณาถึงความแตกต่างจะเห็นได้ว่าเกิดจากปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม เช่น ลักษณะภูมิประเทศ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ตลอดจนบ้านพักเพื่อนบ้านที่อยู่ติดบริเวณชายแดน เป็นต้น และจากการศึกษาลักษณะภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดนโดยรวมและจำแนกตามภาคสามารถสรุปได้ดังตารางที่ ๒.๒

ตารางที่ ๒.๒ สรุปลักษณะภัยคุกคามมั่นคงตามแนวชายแดน

ลักษณะภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดน	ภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดนโดยรวม	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคตะวันตก	ภาคใต้
๑. ปัญหาความไม่ชัดเจนจากเส้นเขตแดน	✓		✓			✓	✓
๒. ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
๓. ปัญหาเสพติด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
๔. ปัญหาการค้าอาวุธสงคราม	✓	✓					
๕. ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	✓	✓	✓	✓		✓	✓
๖. การลักลอบนำเข้าสินค้าผิดกฎหมาย		✓		✓		✓	
๗. โรคติดต่อ		✓					
๘. ปัญหาการเข้าถึงบริการของภาครัฐในด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และเส้นทางคมนาคม		✓					
๙. ปัญหาความเชื่อมโยงเส้นทางสังคม		✓					
๑๐. ปัญหาความขัดแย้งและความแตกแยกทางสังคม		✓			✓		✓
๑๑. ปัญหาความเชื่อและชุมชนบนพื้นที่สูง		✓					
๑๒. ปัญหาสาธารณสุข		✓	✓	✓	✓		✓
๑๓. ปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์และความเห็นต่างทางการเมือง			✓	✓			

ลักษณะภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดน	ภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดนโดยรวม	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคตะวันตก	ภาคใต้
๑๔. การกีดขวางพื้นที่ชายฝั่ง				✓			
๑๕. การบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน				✓			
๑๖. การก่อการร้าย					✓		
๑๗. ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน					✓		
๑๘. การทำประมงรุกล้ำน่านน้ำไทย							✓
๑๙. การแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติจากทะเลอย่างขาดความรับผิดชอบและขาดการควบคุมจัดการ							✓
๒๐. ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ							✓

จะเห็นได้ว่าภัยคุกคามความมั่นคงที่กล่าวมานั้น เป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติ ซึ่งปัญหาภัยคุกคามนี้อาจมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ยังมีอยู่ที่จะต้องได้รับการแก้ไขให้ปัญหาต่อไปด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นนอกจากจะศึกษาเรื่องภัยคุกคามความมั่นคงแล้ว การศึกษาถึงประสิทธิภาพการบริหารจัดการชายแดนทั้งภาคตะวันออกและตะวันตกจึงมีความสำคัญต่อการศึกษาและทำความเข้าใจเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นในหัวข้อต่อไปจึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการชายแดน

๒.๒ กลไกในการบริหารจัดการชายแดน

ข้อมูลในส่วนนี้คณะผู้วิจัยได้มีการศึกษาข้อมูลและบททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับกลไกในการบริหารจัดการชายแดนของไทยในรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ ณ ปัจจุบัน ได้แก่ ยุทธศาสตร์นโยบาย แผนงาน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งรายละเอียดในเนื้อหาสาระจะประกอบไปด้วย กฎ ระเบียบ คำสั่ง คณะกรรมการ/คณะทำงาน โครงการฯ หน่วยงาน/องค์กร และเครื่องมือยุทธวิธีต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นกลไกที่ย่อยลงไป โดยยังมีผลบังคับใช้ตามกรอบระยะเวลาที่ระบุไว้ ซึ่งการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า” ในครั้งนี้มีเนื้อหาที่มีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙), นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔, แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) มีรายละเอียดดังนี้

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)^{๑๑} การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน และความมั่นคงของมนุษย์ จากภัยคุกคามความมั่นคงเพื่อให้เกิดความมั่นคงแก่สถาบันหลักของชาติ ความมั่นคงทางการทหาร ความมั่นคงแนวชายแดน และความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ ๆ เช่น ภัยคุกคามจากการโจมตีทางไซเบอร์ อาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย และโรคอุบัติใหม่ต่าง ๆ เป็นต้น ภายใต้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและแนวโน้มด้านความมั่นคงทั้ง ๓ ระดับ คือ

^{๑๑} ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙), เรื่อง “ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง”, ๒๕๖๐, น. ๖๖ - ๖๘. เข้าถึงได้จาก [http://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%๒๐ระยะ%๒๐๒๐%๒๐ปี%๒๐\(พ.ศ.๒๕๖๐%๒๐-%๒๐๒๕๗๙\).pdf](http://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%๒๐ระยะ%๒๐๒๐%๒๐ปี%๒๐(พ.ศ.๒๕๖๐%๒๐-%๒๐๒๕๗๙).pdf).

ความมั่นคงระดับโลก ได้แก่ การขยายอิทธิพลและการเพิ่มบทบาทของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ การกำหนดระเบียบ/กติการะหว่างประเทศเพื่อรักษาสันติภาพ สิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชนให้ต้องปฏิบัติ อีกทั้งเพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์ และความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงผันผวนของสภาพภูมิอากาศ

ความมั่นคงในภูมิภาค ประกอบด้วย ความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อสร้างพลังทางเศรษฐกิจและรักษาความมั่นคงร่วมกัน ความขัดแย้งทางดินแดน เนื่องจากความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนระหว่างกัน และปัญหาภัยถิ่นฐานของประชากรจากประเทศอื่น ๆ มายังประเทศไทย

ความมั่นคงภายในประเทศ มีแนวโน้มที่ยังดำรงอยู่ได้แก่ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ประเด็นความขัดแย้งของคนในชาติ ปัญหายาเสพติด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมืองของประเทศในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้า

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีเนื้อหาว่าด้วย การกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงมีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน และความมั่นคงของมนุษย์จากภัยคุกคามทั้งปวง และเป็นความมั่นคงในทุกด้าน ทั้งความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติความมั่นคงทางการทหาร ความมั่นคงแนวชายแดน ความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ ๆ บนพื้นฐานการวิเคราะห้ สถานการณ์ความมั่นคงทั้ง ๓ ระดับ คือ ความมั่นคงระดับโลก ความมั่นคงในภูมิภาค และความมั่นคงในประเทศ ซึ่งมีแนวทางและประเด็นในการพัฒนาดังนี้

ข้อที่ ๑.๒ การพัฒนาศักยภาพในการป้องกันประเทศ พร้อมรับมือกับภัยคุกคามทั้งทางทหารและภัยคุกคามอื่น ๆ ได้แก่

๑.๒.๑ เสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถของระบบงานข่าวกรองอย่างต่อเนื่องให้สามารถประเมินสถานการณ์ในระยะยาวได้อย่างแม่นยำ พัฒนาความเป็นหุ้นส่วนทางการข่าวกรองกับทุกภาคส่วน รวมถึงพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องตลอดจนพัฒนาระบบระบบฐานข้อมูลด้านความมั่นคงให้มีความทันสมัย ครอบคลุมความต้องการการใช้งานอย่างครบถ้วน

๑.๒.๒ พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการผนึกกำลังป้องกันประเทศ และพัฒนาโครงสร้างกำลังและยุทธโศปกรณ์ที่เหมาะสมแก่การป้องกันประเทศ และการรักษาความสงบ

เรียบริ่บร่บภายในประเทศ รวมถึงส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ป้องกันประเทศตลอดจนสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ รวมถึงมีการรักษาสันติภาพในกรอบความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง

๑.๒.๓ พัฒนาประสิทธิภาพระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยและความมั่นคงแบบใหม่ให้มีความพร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติ และและภัยคุกคามทุกรูปแบบ สามารถบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนให้สามารถสนับสนุนการบริหารจัดการตั้งแต่ในระดับชาติ รวมถึงส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศ

ข้อที่ ๑.๓ บูรณาการความร่วมมือกับต่างประเทศที่เอื้อให้เกิดความมั่นคง ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ป้องกันภัยคุกคามข้ามชาติ และคุณภาพชีวิตของคนในชาติ ได้แก่

๑.๓.๑ เสริมสร้างบทบาทของไทยในการพัฒนาผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างผลประโยชน์ของชาติกับผลประโยชน์ของภูมิภาคและนานาชาติ ที่สามารถเกื้อหนุนให้เกิดความมั่นคง ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของคนในชาติได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศเป้าหมายของสหประชาชาติ เพื่อรักษาเสถียรภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลก ตลอดจนร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหาหรือภัยคุกคามความมั่นคง

๑.๓.๒ สร้างเสริมประสิทธิภาพการป้องกัน แก้ไข ระวังยับยั้ง ฟื้นฟูภัยจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติทุกรูปแบบโดยบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พัฒนาศักยภาพบุคลากร การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการดำเนินการเสริมสร้างจิตสำนึกภูมิคุ้มกันให้กับคนในสังคม ตลอดจนพัฒนารอบความร่วมมือระหว่างประเทศในการผลักดันการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม

๑.๓.๓ พัฒนาประสิทธิภาพกลไก/กฎหมาย/ระเบียบปฏิบัติ/แนวทางการบริหารจัดการ ในการป้องกันแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ รวมถึงพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับมิตรประเทศและองค์การระหว่างประเทศในดำเนินการดังกล่าวร่วมกัน

๑.๓.๔ เสริมสร้างความมั่นคงและปกป้องโครงสร้างพื้นฐาน/สาธารณูปโภคที่บริหารจัดการด้วยไซเบอร์ให้ปลอดภัยจากการโจมตี รวมถึงส่งเสริมวัฒนธรรม สร้างความตระหนักรู้ในการใช้ไซเบอร์ในทางที่เหมาะสม ตลอดจนพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร/

บุคลากรรับผิดชอบด้านไซเบอร์ให้มีความเชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ทั้งยามปกติ ยามเกิดเหตุ การฟื้นตัว/ฟื้นฟูหลังเกิดเหตุ และการเยียวยาแก้ไขผลกระทบ

ข้อที่ ๑.๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่

๑.๔.๑ พัฒนาประสิทธิภาพแนวทางการบริหารจัดการ/ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ สร้างความตระหนักรู้ต่อประชาชน ตลอดจนนำเป้าหมาย/แนวทาง/มาตรฐานสากลมาปรับใช้ในการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๔.๒ การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดน โดยเสริมสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจระหว่างผู้นำระดับสูงของไทยกับประเทศรอบบ้าน พัฒนาสู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ในลักษณะของการร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง โดยเฉพาะการพัฒนาระบบตรวจ คนเข้าเมือง ระบบเฝ้าตรวจติดตาม เพื่อป้องกันปัญหาข้ามพรมแดน และการเร่งรัดให้เกิดการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนเพื่อแก้ไขปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อน

ข้อที่ ๑.๕ การบริหารจัดการความมั่นคงให้สอดคล้องกันแผนงานพัฒนาอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนและร่วมพัฒนาประเทศ

โดยพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องในมิติงานด้านความมั่นคง โดยบูรณาการการดำเนินงานให้เชื่อมโยงกันทั้งระบบ รวมถึงภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในแต่ละเรื่องให้มีความเป็นเอกภาพและพัฒนาปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการดำเนินงาน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมเพื่อช่วยเหลือประชาชน และร่วมพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดความมั่นคงและการเตรียมความพร้อมของประเทศ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔^{๑๑}

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเป็นนโยบายระดับชาติกำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐในระยะ ๗ ปี โดยได้ประเมินสภาวะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง นำไปสู่การกำหนดทิศทางหลักในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฉบับใหม่ได้กำหนดลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาความเสี่ยง

^{๑๑} สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, เรื่อง “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔”, ๒๕๕๘. น. ๑ - ๒๔

และผลกระทบต่อความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติและส่งผลกระทบต่อ ความมั่นคงในด้านต่าง ๆ และภูมิคุ้มกันของชาติในภาพรวมเป็น **“เกณฑ์สำคัญ”** โดยกำหนดความสำคัญเป็นสองส่วน คือ **ส่วนที่ ๑** นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ และ **ส่วนที่ ๒** นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ซึ่งการจัดสรรทรัพยากรจะให้น้ำหนักต่อนโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติเป็นลำดับสำคัญในระดับต้น แต่ทั้งนี้นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั้งสองส่วนต้องได้รับการขับเคลื่อนไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดภาพแห่งความสำเร็จโดยรวมและสามารถรักษาผลประโยชน์แห่งชาติได้อย่างครบถ้วน ทั้งเสถียรภาพ ความเป็นปึกแผ่นของประเทศ และการมีจุดยืนที่ชัดเจน เหมาะสม ซึ่งจะทำให้ประเทศมีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมโลก

กรอบความคิดหลักในการกำหนดนโยบาย ได้คำนึงถึงค่านิยมหลักของชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่คนในชาติจะต้องยึดถือและพึงรักษาไว้ร่วมกัน และผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งเป็นความมุ่งประสงค์ของชาติที่จะทำให้ค่านิยมหลักของชาติดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ต่อเนื่อง ตาม **วิสัยทัศน์** คือ “ชาติมีเสถียรภาพและเป็นปึกแผ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต ประเทศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปลอดภัยจาก ภัยคุกคามข้ามพรมแดน พร้อมเผชิญวิกฤตการณ์มีบทบาทเชิงรุกในประชาคมอาเซียนและดำเนินความสัมพันธ์กับนานาประเทศอย่างมีดุลยภาพ” โดยที่ผ่านมามีการวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระยะ ๗ ปี (พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔) มีรายละเอียดดังนี้

สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระยะ ๗ ปี (พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔)

การเคลื่อนตัวของภัยคุกคามข้ามชาติ ปัจจุบันภัยคุกคามข้ามชาติได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วตามสภาวะโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และความมั่นคงของชาติโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ในด้านปัญหาการก่อการร้าย แรงขับเคลื่อนของการต่อสู้เชิงอุดมการณ์ยังคงมีอยู่อย่างเข้มแข็ง และขยายอุดมการณ์ความเชื่อไปสู่คนและกลุ่มบุคคลในพื้นที่ที่มีเงื่อนไขพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นผู้ก่อการร้ายในหลายรูปแบบ โดยเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยผลักดันที่สำคัญ ได้แก่ ความคับแค้นอันเนื่องมาจากปัญหาการไม่ได้รับความเป็นธรรม ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อัตลักษณ์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนการแปรเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาให้เป็นพลังผลักดัน นอกจากนี้การเผยแพร่แนวคิดรุนแรงของกลุ่มก่อการร้ายสากลและกลุ่มหัวรุนแรงในเอเชียตะวันออกเฉียง

เฉียงใต้ยังคงดำรงอยู่ ทั้งการก่อการร้ายจากกลุ่มหัวรุนแรงในพื้นที่ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากต่างประเทศและการแทรกซึมเข้ามาปฏิบัติการเองจากกลุ่มก่อการร้ายนอกภูมิภาค โดยอาศัยช่องว่างด้านมาตรการการรักษาความปลอดภัยและชายแดนที่เปราะบางของประเทศในภูมิภาค รวมถึงการเชื่อมโยงติดต่อและการเผยแพร่ความคิดอุดมการณ์ของกลุ่มก่อการร้ายผ่านทางอินเทอร์เน็ตและสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะไม่ใช่เป้าหมายการโจมตีโดยตรงของกลุ่มก่อการร้ายสากล แต่ยังคงมีความจำเป็นที่ต้องเฝ้าระวังความเสี่ยงโดยเฉพาะการใช้เป็นสถานที่พักพิงและอำนวยความสะดวกในการก่อการร้ายจากกลุ่มก่อการร้ายทั้งในและนอกภูมิภาคและการก่อความรุนแรงในเมือง สำหรับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ประกอบด้วย การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ การฟอกเงิน การกระทำอันเป็นโจรสลัด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์มีแนวโน้มที่จะขยายตัวและควบคุมได้ยาก โดยมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนจากการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้การก่ออาชญากรรมข้ามชาติทำได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น มีการพัฒนาเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังพบว่าความเชื่อมโยงระหว่าง การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นและมีขีดความสามารถสูงขึ้น โดยคาดการณ์ว่าภัยคุกคามทั้งจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเมื่อมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ เนื่องจากการเปิดเสรีด้านการเดินทาง การขยายการท่องเที่ยว การแพร่ขยายแนวความคิดหัวรุนแรงและการรวมกลุ่มบุคคลที่มีความคิดดังกล่าว ในขณะที่ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายของประเทศสมาชิกยังมีความแตกต่างกัน และการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงเป็นไปได้ค่อนข้าง

การย้ายถิ่นฐานของประชากร การย้ายถิ่นฐานของประชากรจากประเทศรอบบ้านเข้าสู่ประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการย้ายถิ่นในลักษณะเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ส่งผลให้เกิดปัญหาการผลักดันส่งกลับ ส่งผลให้มีผู้ย้ายถิ่นจำนวนมากยังคงค้างอยู่ในประเทศไทย และเกิดปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มที่ขัดแย้งกับรัฐบาลของประเทศต้นทาง สาเหตุการย้ายถิ่นที่สำคัญ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการเมือง คือ สถานการณ์ภายในประเทศเพื่อนบ้าน และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ ระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามกฎหมาย ปัญหาการศึกษา ปัญหาความ

ขัดแย้งกับชุมชนชาวไทย ตลอดจนปัญหาศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว นอกจากนี้ปรากฏการณ์ย้ายถิ่นที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพิ่มมากขึ้น โดยปัญหาดังกล่าวมีความละเอียดอ่อนและส่งผลกระทบต่อในหลายมิติ ทั้งความมั่นคงของมนุษย์ ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

บริบทการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่อื่น ๆ ปัจจุบันภัยคุกคามความมั่นคงมีขอบเขตที่กว้างขวาง มีความเชื่อมโยง ซับซ้อน และส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงมากขึ้น ภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ประกอบด้วยทั้งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงกับบริบทโลกในมิติต่าง ๆ ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก และผลจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาประกอบกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุล ได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัญหาความมั่นคงทางอาหาร ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัญหาความขัดแย้งซึ่งทรัพยากรที่ส่งผลกระทบต่อเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชน และความขัดแย้งกับหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ ความต้องการพลังงานของโลกที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลต่อความมั่นคงทางพลังงานของไทยในการแข่งขันแสวงหาแหล่งพลังงาน โดยเฉพาะการที่ประเทศไทยต้องพึ่งพิงแหล่งพลังงานจากภายนอกในสัดส่วนที่สูง กระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้การเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ในขณะที่ความมั่นคงที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายมีแนวโน้มจะเป็นประเด็นที่มีความเสี่ยง ทั้งการโจมตีและการจารกรรมทางไซเบอร์ เนื่องจากการกำหนดมาตรการป้องกันทำได้ยากและไม่ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งนี้ ประเทศกำลังพัฒนาจะตกเป็นเป้าหมายการโจมตีมากขึ้นเพราะมีความล้าหลังทางเทคโนโลยีและขาดความรู้ในการกำหนดมาตรการป้องกันที่ต้องใช้ผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะทาง นอกจากนี้ อิทธิพลของสื่อประเภทเครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือสำคัญของประชาชนในการรวมตัวดำเนินกิจกรรมทางสาธารณะและการเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมืองสื่อดังกล่าวมีโอกาสถูกนำมาใช้ในทางที่ผิด เพื่อโจมตี บ่อนทำลาย หรือบิดเบือนข้อเท็จจริง รวมถึงการแพร่กระจายข้อมูลเท็จสร้างความเกลียดชังที่มีฐานมาจากอคติและการเลือกปฏิบัติ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเกลียดชังและปัญหาความแตกแยกภายในประเทศ รวมถึงส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในกรณีที่มีการใช้สื่อประเภทยังโจมตีหรือบ่อนทำลายประเทศอื่น

สาระสำคัญของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔

เนื้อหาสาระสำคัญในนโยบายความมั่นคงแห่งชาติฯ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดนนั้น อยู่ในนโยบายส่วนที่ ๒ ซึ่งเป็นนโยบายว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป โดยมีนโยบายย่อยลงมา เริ่มตั้งแต่นโยบายที่ ๔ จนถึงนโยบายที่ ๑๖ รวม ๑๓ นโยบาย มีรายละเอียดดังนี้

นโยบายที่ ๔ จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน ได้แก่ ๔.๑ การเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง, ๔.๒ การปรับปรุงกลไก และพัฒนาศักยภาพการตรวจคนเข้าเมือง, ๔.๓ การส่งเสริมการใช้มิติทางสังคมและวัฒนธรรม ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีทุกระดับกับประเทศเพื่อนบ้าน และ ๔.๔ การจัดระเบียบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ และการเป็นประตูเชื่อมโยงการค้า ที่มีความสมดุลทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคมกับมิติความมั่นคง

นโยบายที่ ๕ สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ ได้แก่ ๕.๑ การพัฒนาระบบ กลไก และมาตรการที่เข้มแข็งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ, ๕.๒ การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายทุกรูปแบบ, ๕.๓ การเสริมสร้างและพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับบนพื้นฐานของการกำหนดท่าทีและจุดยืนที่เหมาะสมของไทยในประเด็นการก่อการร้าย และ ๕.๔ การเสริมสร้างจิตสำนึก ความตระหนัก ของภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม

นโยบายที่ ๖ ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ได้แก่ ๖.๑ การพัฒนาศักยภาพความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล, ๖.๒ การคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทะเล, ๖.๓ การสร้างความสงบเรียบร้อยและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทะเล, ๖.๔ การสร้างความสมดุลและยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล, ๖.๕ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์องค์ความรู้ และความตระหนักรู้ความสำคัญของทะเล และ ๖.๖ การพัฒนาการบริหารจัดการผลประโยชน์ของชาติทางทะเลขององค์กรของรัฐ

นโยบายที่ ๗ จัดระบบ ป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง ได้แก่ ๗.๑ การกำหนดนโยบายต่อผู้หลบหนีเข้าเมือง, ๗.๒ การแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองที่ตกค้างและยังไม่สามารถส่งกลับประเทศต้นทาง, ๗.๓ การจัดระเบียบการจ้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง โดยคำนึงถึงการรักษาผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับการรักษาความมั่นคงของชาติ, ๗.๔ การปรับปรุงกลไกและพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการเพื่อจัดระเบียบการเข้าเมือง และ ๗.๕ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลคนเข้าเมืองและผู้หลบหนีเข้าเมืองให้มีความทันสมัย เป็นปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายที่ ๘ เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน ได้แก่ ๘.๑ การปกป้องความมั่นคงของชาติจากภัยยาเสพติด และ ๘.๒ การผนึกกำลังทุกภาคส่วนให้พร้อมเผชิญปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคง

นโยบายที่ ๙ เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริตคอร์รัปชัน โดยการจัดการการทุจริตคอร์รัปชันและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกิดจากเจ้าหน้าที่รัฐ และสร้างความตระหนักให้ทุกภาคส่วนร่วมมืออย่างจริงจังและสนับสนุนการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

นโยบายที่ ๑๐ เสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ ได้แก่ ๑๐.๑ การปกป้อง ป้องกัน ภัยคุกคามด้านไซเบอร์ สงครามไซเบอร์ และเสริมสร้างความปลอดภัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ, ๑๐.๒ การพัฒนาการบังคับใช้กฎหมาย และ ๑๐.๓ การพัฒนาศักยภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

นโยบายที่ ๑๑ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ๑๑.๑ การพัฒนาระบบการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน ระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา, ๑๑.๒ การเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และท้องถิ่นในการบริหารจัดการ การตรวจสอบ และการเฝ้าระวังการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีขอบ, ๑๑.๓ การเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการสิ่งแวดล้อม และ ๑๑.๔ การส่งเสริมการรวมตัวในระดับภูมิภาคอาเซียน เพื่อเป็นภาคีด้านการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

นโยบายที่ ๑๒ เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ได้แก่ ๑๒.๑ การเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการพลังงานทั้งระบบ, ๑๒.๒ การพัฒนาองค์ความรู้และแสวงหาแหล่งพลังงานทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม, ๑๒.๓ การสร้างความตระหนักให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนอย่างจริงจังในการดำเนินการตามกรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทย และ ๑๒.๔ การฟื้นฟูภาคเกษตรกรรมอันเป็นรากฐานความมั่นคงทางอาหารของไทย

นโยบายที่ ๑๓ พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติได้แก่ ๑๓.๑ การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติให้ประสานสอดคล้องระหว่างแผนระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น และระดับชุมชน, ๑๓.๒ การจัดให้มีระบบสั่งการที่มีเอกภาพ, ๑๓.๓ การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และ ๑๓.๔ การพัฒนาและสนับสนุนการมีระบบฐานข้อมูลเฝ้าระวังและเตรียมพร้อมด้านภัยพิบัติที่ทันสมัย

นโยบายที่ ๑๔ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ ได้แก่ ๑๔.๑ การเสริมสร้างและพัฒนากองทัพให้มีโครงสร้างกำลังกองทัพ และยุทธโศปกรณ์ที่เหมาะสมทันสมัย, ๑๔.๒ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของชาติด้วยการฝึกกำลังจากทุกภาคส่วนในการป้องกันประเทศ และให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทัพ ตั้งแต่ในภาวะปกติ, ๑๔.๓ การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี และความร่วมมือในทุกระดับกับกองทัพประเทศเพื่อนบ้าน, ๑๔.๔ การพัฒนาและนำศักยภาพของกองทัพในยามปกติเข้ามาสนับสนุนภารกิจนอกเหนือจากสงคราม และ ๑๔.๕ การส่งเสริมและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการป้องกันประเทศและความมั่นคง โดยพัฒนาระบบอาวุธและระบบการแจ้งเตือนภัยทางทหาร ให้มีขีดความสามารถในการป้องปรามทางยุทธศาสตร์ และส่งเสริมการศึกษวิจัยและพัฒนาการทหารรวมถึงเสริมสร้างขีดความสามารถด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร

นโยบายที่ ๑๕ พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ๑๕.๑ การดำเนินงานข่าวกรองที่มีคุณภาพและแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ, ๑๕.๒ การเสริมสร้างความร่วมมืออย่างเป็นทางการในประชาคมข่าวกรอง และหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งหน่วยงานข่าวกรองต่างประเทศ และมีเครือข่ายด้านข้อมูลข่าวสารกับภาคเอกชนและประชาชน และ ๑๕.๓ การเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถของระบบงานข่าวกรองอย่างต่อเนื่อง

นโยบายที่ ๑๖ เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้แก่ ๑๖.๑ การเสริมสร้างความไว้วางใจและป้องกันความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน, ๑๖.๒ การส่งเสริมบรรยากาศที่นำไปสู่การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนและเส้นเขตแดนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านให้บรรลุผล, ๑๖.๓ การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ของภูมิภาค โดยเน้นที่ความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันในมิติทางวัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันมาอย่างยาวนาน, ๑๖.๔ การส่งเสริมให้อาเซียนมีเอกภาพในการดำเนินความสัมพันธ์กับมหาอำนาจ, ๑๖.๕ การสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกอาเซียนร่วมมือกันอย่างเป็นรูปธรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่, ๑๖.๖ การดำเนินการอย่างสมดุลในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการที่อาเซียนเป็นองค์กรที่ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดมากขึ้น, ๑๖.๗ การเสริมสร้างความพร้อมของประเทศในการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน, ๑๖.๘ การรักษาดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์กับนานาประเทศ โดยมีจุดยืนและท่าทีที่เหมาะสม และ ๑๖.๙ การเสริมสร้างปัจจัยที่เกื้อหนุนและสร้างสภาวะแวดล้อมที่ลดความหวาดระแวงควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความไว้วางใจ

แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

๑. พัฒนาระบบ กลไก กฎหมาย กฎ ระเบียบ และการบริหารจัดการนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ โดยการปรับปรุงกลไกรับผิดชอบให้มีความพร้อมต่อการดำเนินงาน การทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบประกาศคำสั่งที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาระบบแผนและระบบงบประมาณ ตลอดจนพัฒนาฐานข้อมูลด้านความมั่นคงให้เกื้อหนุนต่อการขับเคลื่อนนโยบาย การกำหนดหน่วยรับผิดชอบอย่างชัดเจน การกำหนดประเด็นมุ่งเน้นที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบายและการจัดทำยุทธศาสตร์ที่สำคัญเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามทีนโยบายกำหนดไว้ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในรูปแบบที่เหมาะสม

๒. สร้างความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณยุทธศาสตร์และแผนที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งการบูรณาการสาระสำคัญและกรอบการจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณรองรับการดำเนินการได้อย่างสอดคล้อง รวมถึงเชื่อมโยงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติกับยุทธศาสตร์ความมั่นคงเฉพาะเรื่อง และนโยบายยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติที่มีอยู่ให้เกื้อหนุนต่อกัน

๓. พัฒนาระบบการติดตามประเมินผลในระดับนโยบายอย่างต่อเนื่อง โดย สมช. เป็นหน่วยรับผิดชอบในการกำกับ อำนวยการ ติดตามและประสานเชิงนโยบายเพื่อให้มีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและให้มีกลไกติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานและการประเมินผลสำเร็จและผลกระทบ รวมถึงการกำหนดดัชนีชี้วัดที่สำคัญและมีการตรวจสอบประเมินสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อนโยบายความมั่นคงแห่งชาติฯ เพื่อนำไปสู่การทบทวน ปรับปรุงและพัฒนานโยบายหรือแนวทางการดำเนินการ ให้ทันและตอบสนองต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

๔. เสริมสร้างบทบาทภาคีความมั่นคง รวมถึงภาคีนอกภาครัฐสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ โดยการประสานความร่วมมือและพัฒนาระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายประชาคมความมั่นคงให้ครอบคลุมหน่วยงานและองค์กรนอกภาครัฐทั้งในและต่างประเทศอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับบริบท ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งให้ความสำคัญการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคีนอกภาครัฐในทุกกระดับ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงมากขึ้น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๑. รัฐบาลให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินนโยบายความมั่นคงแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง โดยให้การสนับสนุนทรัพยากรแก่กระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องในการดำเนินภารกิจที่สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ตลอดจนสนับสนุนการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามนโยบายโดยเร็วเหมาะสมกับสถานการณ์

๒. กระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมความพร้อมในการดำเนินนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ในการกำหนดจุดประสานหรือผู้รับผิดชอบงานด้านความมั่นคงทั้งในระดับบริหารและระดับปฏิบัติงานอย่างชัดเจน รวมทั้งจัดทำแผนงานโครงการดำเนินภารกิจที่สอดคล้องกับนโยบาย มาตรการและแนวทางปฏิบัติด้านความมั่นคง มีงบประมาณสนับสนุนการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยจัดระบบการบูรณาการการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติราชการระยะ ๔ ปี และแผนประจำปีของส่วนราชการ

๓. ภาคประชาสังคม ยอมรับและให้การสนับสนุน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป โดยที่ปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับความมั่นคงในชีวิตของประชาชน ความมั่นคงของมนุษย์และความมั่นคงรูปแบบใหม่ จึงจำเป็นต้องได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากเครือข่ายประชาคมความมั่นคงให้กว้างขวาง และต้องเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นๆ ได้แก่ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดเป็นส่วนเครือข่ายในการขยายผลกรอบนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)^{๑๒} การดำเนินการแก้ไขปัญหาความมั่นคงให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องมีแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) ที่กำหนดบทบาทหน้าที่และภารกิจของหน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีการบูรณาการการแก้ไขปัญหาบริเวณชายแดนระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในลักษณะประชาคมความมั่นคง ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาบริเวณชายแดน ได้แก่ ปัญหาเส้นเขตแดน ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้าสิ่งผิดกฎหมาย และปัญหาความมั่นคงอื่น ๆ บริเวณชายแดน โดยมีรายละเอียดดังนี้

^{๑๒} สำนักงานสภาความมั่นคง, เรื่อง “แผนการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)”, สำนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงกิจการชายแดนและประเทศรอบบ้าน, ๒๕๕๙. น. ๑ - ๙

สถานการณ์และปัญหาความมั่นคงในภาพรวม

สถานการณ์และปัญหาความมั่นคงในระยะ ๖ ปี (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) จากการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงในอนาคตกำลังเผชิญกับปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคง โดยปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่ชายแดนจะมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ และสัมพันธ์เชื่อมโยงใกล้ชิดกับมิติต่าง ๆ รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศโดยรวม จึงทำให้ไม่อาจป้องกันแก้ไขปัญหาแนวทางและวิธีการมองปัญหาแบบแยกส่วนหรือแยกมิติได้ดังในอดีต โดยสถานการณ์ปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคงที่สำคัญจำแนกเป็น ๒ ส่วน คือ **ส่วนแรก** ปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคงแบบเก่า ซึ่งมีจุดเน้นความมั่นคงแบบเดิม (Traditional Security) โดยมีปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อไปในอนาคต ได้แก่ การสู้รบตามแนวชายแดน การลักลอบหนีเข้าเมือง ความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดน และการค้าอาวุธสงคราม และ **ส่วนที่สอง** ปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งมีจุดเน้นความมั่นคงที่ไม่ใช่แบบเดิม (Non - Traditional Security) และเมื่อประเทศไทยต้องเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘ พบว่าปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การลักลอบหลบหนีเข้าเมือง การทำลายทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาธารณภัยขนาดใหญ่ โรคระบาด การก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ

สถานการณ์ปัญหาบริเวณพื้นที่จังหวัดชายแดน ปัญหาที่มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนระยะต่อไปมีหลายปัญหาได้ขยายตัวเข้าสู่พื้นที่จังหวัดชั้นในอย่างต่อเนื่อง อาทิ การสู้รบตามแนวชายแดน ความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดน การลักลอบหลบหนีเข้าเมือง การค้าอาวุธสงคราม การกำหนดสถานะบุคคล ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อแนวเขตแดน สาธารณภัยขนาดใหญ่ โรคระบาดตามแนวชายแดน อาชญากรรมข้ามชาติ ความขัดแย้งในกลุ่มประมงชายฝั่งกับประมงน้ำลึก การลักลอบและการค้ำน้ำมันเถื่อน เป็นต้น

กรอบแนวคิดแผนการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)

แผนการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) ได้ให้ความสำคัญในเชิงพื้นที่บริเวณชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศรอบบ้านและพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง โดยบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติอย่างยั่งยืนในอนาคตตามวิสัยทัศน์

ของประเทศไทย (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๓) คือ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “พื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ที่มีความมั่นคง ปลอดภัย และสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน”

วัตถุประสงค์ คือ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดน เพื่อให้การบริหารจัดการมีเอกภาพและประสิทธิภาพ และเพื่อสร้างความมั่นคงปลอดภัยขึ้นในบริเวณชายแดนและทำให้พื้นที่ชายแดนมีความเข้มแข็งสามารถรองรับปัญหาความมั่นคงรูปแบบต่าง ๆ

พื้นที่เป้าหมาย

๑. ขอบเขตพื้นที่ดำเนินการครอบคลุม ๓๑ จังหวัดทางบก และ ๒๓ จังหวัดทะเล ดังนี้

จังหวัดทางบก ประกอบด้วย ๓๑ จังหวัด ๑๒๙ อำเภอ ๓๖๘ ตำบล ๓,๖๐๑ หมู่บ้าน ได้แก่ ชายแดนไทย - สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ประมาณ ๒,๔๐๑ กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ ๑๐ จังหวัด, ชายแดนไทย - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประมาณ ๑,๘๑๐ กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ ๑๒ จังหวัด, ชายแดนไทย - ราชอาณาจักรกัมพูชา ประมาณ ๗๙๘ กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ ๗ จังหวัด และชายแดนไทย - มาเลเซีย ประมาณ ๖๔๗ กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ ๔ จังหวัด

จังหวัดทางทะเล ประกอบด้วย ๒๓ จังหวัด ๒๕๗ อำเภอ ๑,๖๕๕ ตำบล ชายฝั่งอ่าวไทย ประมาณ ๒,๐๕๕ กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ ๑๗ จังหวัด และชายฝั่งทะเลอันดามัน ประมาณ ๑,๐๙๓ กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ ๖ จังหวัด

๒. การจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เป้าหมาย สืบเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมผู้การเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ และการจัดการพื้นที่ชายแดนเพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ๖ จังหวัดเร่งด่วน จึงได้นำนโยบายและกรอบเวลาดังกล่าวมากำหนดพื้นที่เป้าหมายการดำเนินการตามแผนฯ ออกเป็น ๓ ช่วง ดังนี้

พื้นที่เป้าหมายระยะที่ ๑ (เร่งด่วน) (พ.ศ.๒๕๕๙) มีพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก ๖ พื้นที่ ประกอบด้วย เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก, เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร, เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว, เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา, เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด และเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย

พื้นที่เป้าหมายระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) จากการศึกษาข้อมูลพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ทางราชการได้ประกาศเปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว ตามกฎหมายศุลกากร จุดผ่อนปรนการค้า/การท่องเที่ยวในท้องถิ่น และจุดผ่อนปรนพิเศษ แล้วนำมาประกอบกับเกณฑ์พิจารณาที่กำหนด ๔ ประการ คือ ๑) พื้นที่มีความปลอดภัย และรัฐบาลของประเทศไทยกับรัฐบาลของประเทศรอบบ้านเห็นพ้องต้องกัน ๒) สภาพพื้นที่ที่เป็นจุดเชื่อมโยงเพื่อการค้าการลงทุนของไทยกับต่างประเทศ ๓) พื้นที่เป็นช่องทางทางการค้า การขนส่งสินค้า และการสัญจรข้ามแดนที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อฝ่ายไทยเป็นสำคัญ และ ๔) พื้นที่ซึ่งฝ่ายความมั่นคงของไทยมีความพร้อมในการควบคุมมิให้เกิดผลกระทบต่อการป้องกันประเทศ และเป็นพื้นที่ช่องทางธรรมชาติที่ประชาชนในพื้นที่ใช้สัญจรติดต่อข้ามแดน

พื้นที่บริเวณจุดผ่านแดนถาวรที่มีศักยภาพสูง หมายถึง พื้นที่จุดผ่านแดนถาวรที่มีเกณฑ์พิจารณาครบทั้ง ๔ ประการดังกล่าว เพื่อเร่งพัฒนาพื้นที่ชายแดนและเสริมสร้างความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐให้สามารถจัดบริการในการสัญจรและการขนส่งสินค้า ข้ามแดน รวมทั้งการเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะความพร้อมรองรับความเชื่อมโยงการค้าในกลุ่มประเทศอาเซียน ในระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) รวม ๑๓ แห่ง ได้แก่

๑. ชายแดนไทย - เมียนมา ๓ แห่ง ได้แก่ ด้านแม่สลาย (จังหวัดเชียงราย) - เมืองท่าขี้เหล็ก, ด้านแม่สอด (จังหวัดตาก) - เมืองเมียวดี และด้านพุน้ำร้อน (จังหวัดกาญจนบุรี) - เมืองทวาย

๒. ชายแดนไทย - สปป.ลาว ๖ แห่ง ได้แก่ ด้านเชียงของ (จังหวัดเชียงราย) - เมืองห้วยทราย (แขวงบ่อแก้ว), ด้านเชียงแสน (จังหวัดเชียงราย) - เมืองต้นผึ้ง (แขวงบ่อแก้ว), ด้านหนองคาย - เวียงจันทน์, ด้านนครพนม - เมืองท่าแขก, ด้านมุกดาหาร - แขวงสะหวันนะเขต และด้านแม่ห้วยโก๋น (จังหวัดน่าน) - แขวงไชยบุรี

๓. ชายแดนไทย - กัมพูชา ๑ แห่ง คือ ด้านอรัญประเทศ (จังหวัดสระแก้ว) - ปอยเปต

๔. ชายแดนไทย - มาเลเซีย ๓ แห่ง ได้แก่ ด้านสะเดา (จังหวัดสงขลา) - บูกิตกาเยอิตัม, ด้านปาดังเบซาร์ (จังหวัดสงขลา) - รัฐปะลิส และด้านสุโขทัย (จังหวัดนราธิวาส) - รัตนบุรี

พื้นที่เป้าหมายระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๓ - ๒๕๖๔) จุดผ่านแดนถาวรที่มีความพร้อม หมายถึง พื้นที่ส่วนที่เหลือจากพื้นที่เป้าหมายระยะที่ ๒ รวม ๒๗ แห่ง ได้แก่ ชายแดนไทย - เมียนมา รวม ๒ แห่ง, ชายแดนไทย - สปป.ลาว รวม ๑๓ แห่ง, ชายแดนไทย - กัมพูชา รวม ๖ แห่ง และชายแดนไทย - มาเลเซีย รวม ๖ แห่ง

พื้นที่บริเวณจุดผ่านแดนชั่วคราว จุดผ่อนปรนการค้า/การท่องเที่ยว หมายถึง พื้นที่จุดผ่านแดนชั่วคราวตามกฎหมายศุลกากร จุดผ่อนปรนการค้า จุดผ่อนปรนเพื่อการท่องเที่ยว และจุดผ่อนปรนพิเศษในท้องถิ่นของจังหวัดชายแดนทั่วประเทศ รวม ๕๕ แห่ง ได้แก่ ชายแดนไทย - เมียนมา รวม ๑๖ แห่ง, ชายแดนไทย - สปป.ลาว รวม ๒๙ แห่ง และชายแดนไทย - กัมพูชา รวม ๑๐ แห่ง

โดยพิจารณากระดับพื้นที่จุดผ่านแดนชั่วคราว จุดผ่อนปรนการค้า จุดผ่อนปรนพิเศษที่มีศักยภาพให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร และพัฒนาเป็นด่านพรมแดนในอนาคต ทั้งนี้ยังรวมถึงพื้นที่ช่องทางธรรมชาติที่ประชาชนชาวไทยในพื้นที่ใช้ติดต่อข้ามแดนกับประเทศรอบบ้านด้วย

เป้าหมายการดำเนินงานตามแผนฯ

๑. เป้าหมายระยะที่ ๑ (มกราคม - ธันวาคม ๒๕๕๙) การบริหารจัดการชายแดนพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก ๖ จังหวัด ให้ได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าชายแดน รวมทั้งการเสริมสร้างความมั่นคงชายแดน ให้เกิดความสมดุลทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านความมั่นคง มีการบริหารจัดการด้านความมั่นคงที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ มิติการเฝ้าระวัง มิติของการประสานงานและการแจ้งเตือนภัยคุกคาม มิติของมาตรการ แผน/กฎระเบียบความพร้อมของกลไกในการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง

๒. เป้าหมายระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) พื้นที่จุดผ่านแดนถาวรที่มีศักยภาพได้รับการพัฒนาทางกายภาพให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และจัดระเบียบพื้นที่ให้พร้อมรองรับการค้าชายแดน รวมทั้งการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ตลอดจนการพัฒนาเมืองชายแดนให้พร้อมรับการขยายตัวของชุมชนเมืองที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยไม่เกิดผลกระทบต่อการค้าบริการ การป้องกันชายแดน การเสริมสร้างความมั่นคงมนุษย์ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชายแดนของไทย

๓. เป้าหมายระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๓ - ๒๕๖๔) พื้นที่จุดผ่านแดนชั่วคราว จุดผ่อนปรนการค้า/การท่องเที่ยวและจุดผ่อนปรนพิเศษ ได้รับการจัดระเบียบพื้นที่ยกระดับให้เป็นช่องทางติดต่อข้ามแดนกับประเทศรอบบ้าน โดยสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และพร้อมรองรับการค้าชายแดนในระดับท้องถิ่น และการท่องเที่ยวของไทย รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ โดยไม่เกิดผลกระทบต่อการค้าบริการ การป้องกันชายแดน การปักปันเขตแดนระหว่างประเทศ และการเสริมสร้างความมั่นคงมนุษย์ของไทย

ส่วนการบริหารจัดการภาครัฐในพื้นที่ชายแดน ได้รับการปรับปรุงให้มีเอกภาพทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ ตั้งแต่ในส่วนกลางของกระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปจนถึงพื้นที่ด่านชายแดน และช่องทางติดต่อข้ามแดนกับประเทศรอบบ้าน

แนวทางดำเนินงานตามแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) ประกอบด้วย ๑๐ แนวทาง รายละเอียดดังนี้

๑. จัดระบบป้องกันพื้นที่ชายแดน ให้สามารถต้านทานภัยความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของพื้นที่ชายแดนและสนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดนของไทยกับประเทศรอบบ้าน รวมถึงการพัฒนาข้ามแดน และพิจารณาบูรณาการการดำเนินการตามแนวทาง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี รวมทั้งการดำเนินการด้านกฎหมาย อาทิ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.๒๕๖๐

๒. พัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยความมั่นคง สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศมาสนับสนุนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและระบบตรวจการณ์ปัญหาความมั่นคงบริเวณช่องทางสัญจรข้ามแดน และพื้นที่ชายฝั่งทะเล เพื่อให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์

๓. จัดทำการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการสัญจรข้ามแดน ประกอบด้วยสินค้า และยานพาหนะ ให้มีข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ อาทิ ข้อมูลปริมาณสินค้า ข้อมูลการพัฒนาระบบ CCTV ข้อมูลการจัดทำระบบพื้นที่ควบคุมร่วมกัน (Common Control Area) ระหว่างประเทศไทยกับประเทศรอบบ้าน และข้อมูลยานพาหนะผ่านเข้า - ออกด่านชายแดน เพื่อเฝ้าระวังภัยความมั่นคงที่อาจจะแฝงมากับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประชาชน ได้แก่ การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธ และการค้าสิ่งผิดกฎหมาย

๔. พัฒนาระบบการสัญจรข้ามแดนให้สามารถป้องกันและควบคุมการลักลอบเข้าเมืองและปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ที่เป็นภัยคุกคามความมั่นคงของไทย ได้แก่ การค้ามนุษย์และการเคลื่อนไหวของกลุ่ม/ขบวนการที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง ตลอดจนดำเนินการบังคับใช้มาตรการทางด้านกฎหมายอย่างเข้มงวดในการป้องกัน สกัดกั้น และระงับยับยั้งการกระทำผิดกฎหมาย เช่น การพัฒนาระบบการสัญจร หรือการพัฒนาการจัดทำเอกสารผ่านแดนประเภทบัตรผ่านแดน (Border Pass) และบัตรผ่านแดนชั่วคราว (Temporary Border

Pass) ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกด้านตรวจคนเข้าเมือง รวมถึงให้ความสำคัญในการตรวจลงตรา เพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ มิให้แสวงหาประโยชน์จากข้อยกเว้นต่าง ๆ โดยจัดกลุ่มประเภทการตรวจลงตราให้เหมาะสม และเชื่อมโยงฐานข้อมูลรองรับอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ ข้อมูลอัตลักษณ์บุคคล รวมถึงการดำเนินการตามมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๙ เรื่อง “หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติในการพิจารณาการเปิด - ระวังหรือปิดจุดผ่านแดนประเภทต่าง ๆ”

๕. จัดระบบแรงงานต่างด้าวข้ามแดน เพื่อลดปัญหาอาชญากรรมและปัญหาความมั่นคง โดยจะจัดระบบแรงงานต่างด้าวที่จะเข้ามาทำงานบริเวณชายแดนในลักษณะไป - กลับ แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานตามฤดูกาลและรายปี รวมถึงการพัฒนาฝีมือแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวตามแนวชายแดนให้เหมาะสมกับพื้นที่ชายแดนและความต้องการของตลาดแรงงาน

๖. พัฒนาระบบการตรวจโรคและระบบส่งต่อผู้ป่วยข้ามพรมแดน เพื่อป้องกันการแพร่โรคระบาดที่เป็นภัยคุกคามต่อประชาชน โรคระบาดสัตว์ โรคพืช และแมลงศัตรูพืช โดยเฝ้าระวังและตรวจตราการเข้า - ออกของคน การขนย้ายสัตว์และพืชผ่านแดนอย่างเข้มงวด และพัฒนาระบบการป้องกันการระบาดในสัตว์ตามแนวชายแดนร่วมกับการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์อย่างยั่งยืน รวมไปถึงการเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนตามแนวชายแดน และการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยข้ามพรมแดนได้อย่างทันท่วงที

๗. ดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคงหรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหาเส้นเขตแดนทับซ้อน เพื่อลดการเผชิญหน้าหรือการกระทบกระทั่งกับประเทศคู่กรณี ตลอดจนปรับปรุงระบบเฝ้าระวัง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่

๘. พัฒนาระบบการข่าว รongรับการเพิ่มขึ้นของปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในพื้นที่ชายแดน บูรณาการงานข่าวในพื้นที่ชายแดนและประเทศรอบบ้าน เพื่อลดช่องโหว่ด้านการข่าว และการซ้่าซ้อนของการทำงาน เพิ่มความแม่นยำของการข่าว และเพิ่มทรัพยากรด้านการข่าวในทุกพื้นที่

๙. สนับสนุนและพัฒนาปฏิบัติการจิตวิทยาในพื้นที่ชายแดน เพื่อเฝ้าระวังประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยา (Information Operation) ให้เกิดการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนในพื้นที่ชายแดนให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายความมั่นคงขึ้นในชุมชน

๑๐. จัดเฝ้าตรวจพื้นที่ชายฝั่งทะเล เพื่อเสริมประสิทธิภาพการป้องกันภัยความมั่นคงทางทะเล โดยจัดระเบียบพื้นที่ชายฝั่ง การตรวจตราคน สินค้า และยานพาหนะ การใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ รวมไปถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

ตารางที่ ๒.๓ กลไกการบริหารจัดการแผนฯ สู่การปฏิบัติ

การปฏิบัติ	หน่วยงานรับผิดชอบ	
	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หน่วยงานรับผิดชอบร่วม
๑) จัดระบบป้องกันพื้นที่ชายแดน	กท. (บก.ทท.)	กท. มท. ตร. กษ. กค. กต. พณ.
๒) พัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยความมั่นคง	คศ.	กท. ตร. มท. นร. สธ. วท.
๓) จัดทำการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการสัญจรข้ามแดน ประกอบด้วยสินค้า และยานพาหนะ	กค. (กศก.)	คค. กษ. พณ. กท. ตร. นร. ดศ. พม.
๔) พัฒนาระบบการสัญจรข้ามแดนให้สามารถป้องกันและควบคุมการลักลอบเข้าเมืองและปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ	มท.	กท. พม. มท. ตร. สธ. กษ. รง. กค.
๕) จัดระบบแรงงานต่างด้าวข้ามแดน	รง.	มท. กท. นร. ตร. สธ. กต. พม.
๖) พัฒนาระบบการตรวจโรคและระบบส่งต่อผู้ป่วยข้ามพรมแดน	สธ.	กษ. มท. ตร. นร. รง. กค. พณ.
๗) ดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคงหรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหาเส้นเขตแดนทับซ้อน	นร. (สมช.)	กต. กท. มท. รง.
๘) พัฒนาระบบการข่าว	นร. (สชช.)	กท. นร. ตร. กค. ดศ. มท. กต.
๙) สนับสนุนและพัฒนาปฏิบัติการจิตวิทยาในพื้นที่ชายแดน	ทม.	กท. นร. กต. ตร.
๑๐) จัดเฝ้าตรวจพื้นที่ชายฝั่งทะเล	กท. (ทร.)	กษ. คค. ทส. ตร. กค. ศรชล.

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของแผนฯ

๑. กลไกรับผิดชอบการดำเนินงาน โดยกำหนดกลไกรับผิดชอบที่สามารถเชื่อมโยงการดำเนินงานกันทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่ เพื่อลดความซ้ำซ้อน และเสริมสร้างเอกภาพในการดำเนินงานทุกระดับ

๒. กระบวนการดำเนินงาน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อทำและขับเคลื่อนแผนในลักษณะบูรณาการทั้งในเชิงพื้นที่และเชิงภารกิจ และให้เกิดความชัดเจนของแผนงาน/โครงการและแผนงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน รวมทั้งจัดระบบการติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผลนโยบายอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของแผนฯ

๑. กลไกรับผิดชอบการดำเนินงาน โดยกำหนดกลไกรับผิดชอบที่สามารถเชื่อมโยงการดำเนินงานกันทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่ เพื่อลดความซ้ำซ้อน และเสริมสร้างเอกภาพในการดำเนินงานทุกระดับ

๒. กระบวนการดำเนินงาน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อทำและขับเคลื่อนแผนในลักษณะบูรณาการทั้งในเชิงพื้นที่และเชิงภารกิจ และให้เกิดความชัดเจนของแผนงาน/โครงการและแผนงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน รวมทั้งจัดระบบการติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผลนโยบายอย่างต่อเนื่อง

๓. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้มีส่วนร่วมดำเนินงานสนับสนุนหน่วยงานของรัฐในทุกระดับ

๔. ความร่วมมือของประเทศรอบบ้าน โดยให้ความสำคัญในการติดต่อประสานกับหน่วยงานของประเทศรอบบ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความร่วมมือในการปฏิบัติงานและสอดคล้องกับผ่านไทย

กลไกการบริหารจัดการ

เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) และแผนงาน/โครงการภายใต้แผนฯ ดำเนินไปอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดกลไกบริหารจัดการให้เหมาะสม สอดคล้องกับพื้นที่เป้าหมายในลักษณะสำคัญ ดังนี้

๑. ระยะเวลาแรก (พ.ศ.๒๕๕๙) ในคณะอนุกรรมการพิจารณาแนวทางการบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับการรวมเป็นประชาคมอาเซียน เป็นหน่วยขับเคลื่อนการดำเนินการ

๒. ระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๖๐ เป็นต้นไป สมช. โดยคณะกรรมการร้อยกรองงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ประสานงานกระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดองค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ของคณะทำงาน นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ/มอบหมายให้หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการต่อไป

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)^{๑๓}

เป็นแผนฯ การพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ซึ่งมีเนื้อหาบางส่วนมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดน ดังนี้

^{๑๓} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, เรื่อง “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔”, สำนักนายกรัฐมนตรี, น. ๑๒๑ - ๑๒๗, เข้าถึงได้จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=๖๔๒๒

ส่วนที่ ๔ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในยุทธศาสตร์ที่ ๕ การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคงและยั่งยืน มีการระบุถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองอันเกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและเสถียรภาพของประเทศไทยในหลายมิติทั้งภัยคุกคามภายนอก ได้แก่ การขยายอิทธิพลและการเพิ่มบทบาทของประเทมหาอำนาจในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ความขัดแย้งด้านอาณาเขตแบบรัฐต่อรัฐ อาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย และภัยคุกคามภายในประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จึงให้ความสำคัญต่อการฟื้นฟูพื้นฐานด้านความมั่นคงที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติของผู้มีความเห็นต่างทางความคิดและอุดมการณ์บนพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และการเตรียมการรับมือกับภัยคุกคามข้ามชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยยะสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้า

วัตถุประสงค์ ในข้อที่ ๑.๒ ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความพร้อมและผนึกกำลังของทุกภาคส่วนให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการด้านความมั่นคง และมีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดจาก ภัยคุกคามทั้งภัยทางทหารและภัยคุกคามอื่น ๆ

เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมายและตัวชี้วัดในภาพรวมของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) คือ ผลประโยชน์ของชาติว่าด้วยความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ดังนี้

เป้าหมายที่ ๒ สังคมมีความสมานฉันท์ ผู้เห็นต่างทางความคิดของคนในชาติสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ประชาชนมีส่วนร่วมป้องกันแก้ไขปัญหาความมั่นคง ได้แก่

- ตัวชี้วัด ๒.๓ จำนวนกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมป้องกันแก้ไขปัญหาความมั่นคงเพิ่มขึ้น

เป้าหมายที่ ๔ ประเทศไทยมีความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และนานาชาติ ในการป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติ ได้แก่

- ตัวชี้วัด ๔.๒ จำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามข้ามชาติลดลง
- ตัวชี้วัด ๔.๓ จำนวนเหตุการณ์การกระทำผิดกฎหมายทางทะเลลดลง
- ตัวชี้วัด ๔.๔ จำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลง

เป้าหมายที่ ๕ ประเทศไทยมีความพร้อมต่อการรับมือภัยคุกคามทั้งภัยคุกคามทางทหาร และภัยคุกคามอื่น ๆ ได้แก่

- ตัวชี้วัด ๕.๑ ระยะเวลาในการระดมสรรพกำลังเมื่อเกิดภัยคุกคาม
- ตัวชี้วัด ๕.๒ อันดับความเสี่ยงจากการก่อการร้ายต่ำกว่าอันดับที่ ๒๐ ของโลก (ดัชนีความเสี่ยงของโลกของ World Economic Forum: WEF)
- ตัวชี้วัด ๕.๓ อันดับความเสี่ยงจากการโจมตีด้านไซเบอร์/ต่ำกว่าอันดับที่ ๑๐ ของโลก (ดัชนีความปลอดภัยไซเบอร์ของโลกของ International Telecommunication Union: ITU)

แนวทางการพัฒนา

แนวทางการพัฒนาที่ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านความมั่นคงที่มีความจำเป็นเร่งด่วนและมีผลต่อการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของประเทศที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างเสถียรภาพภายในประเทศ ลดและป้องกันภัยคุกคาม จากภายนอก รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นอาเซียนและประชาคมโลกในระยะ ๕ ปี ได้แก่

ข้อที่ ๓.๒ การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามทั้งการทหารและภัยคุกคามอื่น ๆ ได้แก่

๓.๒.๑ พัฒนาศักยภาพและความพร้อมของกองทัพในการป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของประเทศ โดยพัฒนากำลังพลให้มีความรู้ความสามารถและมีความพร้อม ในการปฏิบัติได้ทันเหตุการณ์ มีอาวุธ ยุทโธปกรณ์ ยุทธภัณฑ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เหมาะสม เพียงพอ พร้อมสนับสนุนการพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยและการแก้ไขปัญหาสำคัญอื่น ๆ ของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๒.๒ พัฒนาระบบงานด้านการข่าวที่มีประสิทธิภาพ มีกลไกเสริมสร้างความร่วมมือพัฒนาองค์ความรู้ ศึกษาวิเคราะห์แนวโน้มภัยคุกคาม รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลด้านการข่าวที่มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภายในประเทศและต่างประเทศอย่างเป็นระบบให้มีความพร้อมในการสนับสนุนข้อมูลเพื่อเตรียมการรับมือภัยคุกคามด้านความมั่นคงทั้งในประเทศและในระดับนานาชาติ

๓.๒.๓ มีระบบเตรียมพร้อมและกลไกเผชิญเหตุที่มีประสิทธิภาพให้พร้อมในการปฏิบัติทั้งในยามปกติและในสถานการณ์วิกฤติ ทั้งจากภัยคุกคามด้านความมั่นคงและจากสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่กลไกปกติไม่สามารถรองรับได้โดยมีแผนปฏิบัติการและมีการฝึกทดสอบปฏิบัติในทุกระดับอย่างเหมาะสม

๓.๒.๔ พัฒนาระบบบริหารจัดการเชิงบูรณาการและเตรียมความพร้อมในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านโรคติดต่ออุบัติใหม่ทั้งในระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และระยะหลังเกิดภัย พร้อมทั้งจัดทำระบบการจัดการความรู้ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลตั้งแต่ระดับชาติระดับจังหวัดถึงระดับชุมชน

๓.๒.๕ พัฒนาระบบรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลด้านการก่อการร้ายทั้งหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกประเทศเพื่อเป็นข้อมูลในการติดตาม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้ด้านการต่อต้านการก่อการร้ายและภัยคุกคามความมั่นคง ควบคู่กับการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมให้มีประสิทธิภาพและรองรับการปฏิบัติงานทุกภาคส่วน

๓.๒.๖ พัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยเสริมสร้างการวิจัยและพัฒนาควบคู่ไปกับการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และมิตรประเทศในการสร้างองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์และยุทธภัณฑ์ พร้อมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศโดยหน่วยงานภาครัฐ

๓.๒.๗ ดำเนินบทบาทเชิงรุกและใช้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งระดับภูมิภาคและพหุภาคี เพื่อปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของไทย ตลอดจนเสริมสร้างขีดความสามารถแลกเปลี่ยนและเรียนรู้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและร่วมมือในการรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ อาทิ ปัญญาเสฟติด การก่อการร้าย การโยกย้ายถิ่นฐาน การลักลอบเข้าเมือง การค้ามนุษย์ ความมั่นคงด้านไซเบอร์ ภัยพิบัติ โรคระบาดโรคติดต่อร้ายแรง โรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ และสถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุขอื่น ๆ

๓.๒.๘ สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านกายภาพ เพื่อป้องกันการสูญเสียดินแดนและภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น เชื้อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำชายแดนระหว่างประเทศ เป็นต้น

ข้อที่ ๓.๕ การบริหารจัดการความมั่นคงเพื่อการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างแผนงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงกับแผนงานการพัฒนาอื่น ๆ ภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ได้แก่

๓.๕.๑ ปรับปรุงระบบติดตาม เฝ้าระวัง ศึกษา วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง พิสูจน์ทราบและคาดการณ์ภัยคุกคาม เพื่อเสนอแนะแผนป้องกันความเสียหายและการเตือนภัยที่อาจเกิดขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และลดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในกรณีที่จะก่อภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ โดยใช้กลไกระดับชาติเพื่อเชื่อมโยงกลไกอื่น ๆ ในการร่วมกันพิจารณาเมื่อมีสถานการณ์ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงให้สามารถกำหนดแนวทางแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๕.๒ พัฒนากลไกด้านความมั่นคงและระบบการขับเคลื่อนแผนงานต่าง ๆ ให้พร้อมรับสถานการณ์ทั้งระดับชาติและระดับพื้นที่ โดยสร้างเครือข่ายการสนับสนุน ทั้งด้านนโยบาย องค์ความรู้และการสร้างกลไกขับเคลื่อนแผนงานด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความมั่นคงโดยให้มีความเชื่อมโยงและตอบสนองต่อนโยบายรัฐบาล พร้อมทั้งสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนงานและการจัดสรรงบประมาณด้านความมั่นคงแบบบูรณาการให้มีความชัดเจน ควบคู่ไปกับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (ประชาชาติ) ในการกำหนดและขับเคลื่อนแผนงานด้านความมั่นคง

แผนงานและโครงการสำคัญ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) มีการกำหนดแผนงานและโครงการที่สำคัญ ดังนี้

ข้อที่ ๕.๓ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายและภัยคุกคามข้ามชาติ ได้แก่

๕.๓.๑ สาระสำคัญ คือ การสร้างความร่วมมือภายในและระหว่างประเทศในทุกระดับ และปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหา โดยพัฒนาระบบงานด้านการข่าวกรองและกลไกที่พร้อมเผชิญเหตุ พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนากำลังพลและยุทธวิธีอุปกรณ์ให้มีความพร้อมและทันสมัย มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการต่อต้านการก่อการร้ายและภัยคุกคามข้ามชาติ เช่น ยาเสพติด และการค้ามนุษย์กับมิตรประเทศให้มีประสิทธิภาพและรองรับการปฏิบัติงานทุกภาคส่วน

๕.๓.๒ หน่วยงานดำเนินการหลัก คือ ๑) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ๒) กระทรวง กลาโหม ๓) กระทรวงการต่างประเทศ ๔) กระทรวงมหาดไทย ๕) กระทรวงยุติธรรม ๖) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม ๗) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๘) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ ๙) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ๑๐) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

๕.๓.๓ กรอบระยะเวลาดำเนินการ คือ ๕ ปี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

กลไกการบริหารจัดการภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน จังหวัดสระแก้ว^{๑๔}

สถานการณ์ของปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดสระแก้วในปัจจุบัน พบว่ามีรูปแบบที่หลากหลายและมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ทั้งปัญหาแรงงานต่างด้าว อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ยาเสพติด ฯลฯ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนากลไกในการต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคงของภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว มีรายละเอียด ดังนี้

กลไกความร่วมมือระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา)

กลไกความร่วมมือระหว่างไทย - กัมพูชา ซึ่งใช้ในการบริหารจัดการชายแดนและรองรับกับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงภาคตะวันออกในปัจจุบันนั้น ในมิติด้านความมั่นคงมีกลไกในลักษณะต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

๑. คณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา (Joint Boundary Commission: JBC) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธาน
๒. คณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย - กัมพูชา (General Border Committee: GBC) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นประธาน
๓. คณะกรรมการระดับสูงไทย - กัมพูชา (High Level Committee: HLC) โดยมีผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการกองทัพไทย เป็นประธาน
๔. คณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา (Border Peace Keeping Committee Between Thailand and Cambodia: BPKC) โดยมีผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการกองทัพไทย เป็นประธาน
๕. คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคไทย - กัมพูชา (Regional Border Committee: RBC) โดยมีแม่ทัพภาค เป็นประธาน
๖. คณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นไทย - กัมพูชา (Township Border Committee: TBC) โดยมีผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจในพื้นที่ เป็นประธาน
๗. คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจังหวัดสระแก้ว (กรอ.จังหวัดสระแก้ว) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว เป็นประธาน

^{๑๔} อ้างถึงใน ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, เรื่อง “แนวทางการสร้างความร่วมมือในการต่อต้าน ภัยคุกคามไม่ตามแบบระหว่างราชอาณาจักรไทย ราชอาณาจักรกัมพูชา และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม : กรณีศึกษาเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างสระแก้ว - พนมเปญ - ไฮจิมิน”, เอกสารวิจัยฉบับสมบูรณ์, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๕๙, น. ๕๘ - ๖๒

กลไกภาครัฐในจังหวัดสระแก้ว

กลไกภาครัฐในการบริหารจัดการภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดจังหวัด มีลักษณะเป็นคำสั่ง ประกาศ คณะกรรมการฯ และโครงการฯ ที่มีผลบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน มีดังนี้

๑. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๐๘๐๑/๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประชาสัมพันธ์เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๘

๒. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๐๘๔๒/๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (One Stop Service: OSS) จังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๘

๓. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๐๔๕๐/๒๕๕๘ เรื่อง การจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (One Stop Service: OSS) จังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

๔. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๑๙๔๗/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗

๕. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๒๔๐๐/๒๕๕๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว ในระดับพื้นที่ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

๖. การประชุมคณะผู้ว่าราชการจังหวัดชายแดนไทย - กัมพูชา ซึ่งจะมีการผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมปีละครั้ง โดยมีสาระสำคัญ คือ

- การร่วมลงนามในบันทึกความร่วมมือด้านการค้า การลงทุนบริเวณชายแดน
- การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว - บันเตียเมียนเจย และจังหวัดตราด - เกาะกง
- การพัฒนาความเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม โดยเฉพาะการก่อสร้างทางรถไฟอรัญประเทศ - ปอยเปต
- การเร่งรัดการเปิดจุดผ่านแดนถาวรแห่งใหม่ที่บ้านหนองเอี่ยน และบ้านป่าไร่ จังหวัดสระแก้ว
- การปรับปรุงและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา
- ความร่วมมือด้านการเสริมสร้างความมั่นคงและรักษาความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดน
- การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในไทย ซึ่งจะอนุญาตให้แรงงานใช้บัตรผ่านแดนสำหรับเข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับ

- ความร่วมมือการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่ชายแดน เช่น การลักลอบตัดไม้พะยุง การค้ามนุษย์ การลักลอบขนส่งสินค้าผิดกฎหมาย และยาเสพติด
- ความร่วมมือผ่านกลไกระดับจังหวัดและท้องที่ เพื่อกระชับความสัมพันธ์และสนับสนุนความร่วมมือในการพัฒนาาร่วมกัน

๗. การดำเนินงานตามกรอบยุทธศาสตร์ด้านการสนับสนุนให้มีความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนภายใต้กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพของคน ชุมชน และพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว ได้แก่

- โครงการรวมใจภักดิ์รักษาสันติภาพ - กัมพูชา เจ้าของโครงการ คือ กองกำลังบูรพา
- โครงการอบรมเยาวชนด้านยาเสพติด เจ้าของโครงการ คือ จังหวัดทหารบกสระแก้ว
- โครงการหมู่บ้านชายแดนเข้มแข็งคูขนานไทย-กัมพูชา เจ้าของโครงการ คือ กองกำลังบูรพา
- โครงการชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เจ้าของโครงการ คือ กองกำลังบูรพา
- โครงการ ๒ พลังแผ่นดินด้านยาเสพติด เจ้าของโครงการ คือ อำเภอรัญประเทศ
- โครงการชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยยาเสพติด เจ้าของโครงการ คือ กรมทหารพรานที่ ๑๒
- โครงการเยาวชนอาสารักษาดินแดน เจ้าของโครงการ คือ อำเภอรัญประเทศ

๘. การดำเนินงานตามกรอบยุทธศาสตร์ด้านการปรับปรุงปัจจัยและกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น รองรับการเป็นแหล่งพืชพลังงานทดแทนและอาหารปลอดภัย ภายใต้กลยุทธ์การส่งเสริมระบบการปลูกพืชและปศุสัตว์ที่ปลอดภัยจากสารพิษ เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรผสมผสานของจังหวัดสระแก้ว คือ *โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลองหาด* เจ้าของโครงการ คือ อำเภอลองหาด

กลไกภาคธุรกิจในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

กลไกภาคธุรกิจที่ใช้อยู่ในพื้นที่จังหวัดสระแก้วในปัจจุบัน มีเป้าหมายเพื่อทำให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเสริมสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างภาคธุรกิจและภาครัฐ มีดังนี้

๑. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๘๐๔/๒๕๕๒ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ จังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๒
๒. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๑๙๑๙/๒๕๕๒ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ จังหวัดสระแก้ว (เพิ่มเติม) เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๒
๓. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๑๑๔๘/๒๕๕๓ เรื่อง จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๓
๔. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๙๙๔/๒๕๕๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการชายแดนไทย - กัมพูชา ระดับท้องถิ่น จังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕
๕. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๑๐๙๓/๒๕๕๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานกองเลขานุการคณะกรรมการชายแดนไทย - กัมพูชา ระดับท้องถิ่น จังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๕
๖. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๑๓๘๕/๒๕๕๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาตลาดการค้าชายแดน เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖
๗. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๑๕๘๐/๒๕๕๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินงานโครงการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ประจำปี ๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๖
๘. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๒๔๐๐/๒๕๕๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว ในระดับพื้นที่ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๖
๙. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๒๐๘/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการเตรียมความพร้อม ของฝ่ายปกครองสู่ประชาคมอาเซียน จังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗
๑๐. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๑๐๒๒/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเตรียมการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๗
๑๑. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๒๐/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจกลุ่มจังหวัด ภาคกลางตอนกลาง (ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว นครนายก และสมุทรปราการ) เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗

๑๒. สมาคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย คำสั่งที่ ๒๐/๑๐๑/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการค้าชายแดนไทยกับกัมพูชา วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๗

๑๓. คำสั่งจังหวัดสระแก้ว ที่ ๑๖๙๗/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจชายแดน จังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗

กลไกภาคประชาสังคมในจังหวัดสระแก้ว

กลไกภาคประชาสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดสระแก้วในปัจจุบัน พบว่า ทั้งประชาชนและชุมชนในพื้นที่จังหวัดสระแก้วได้เข้ามามีส่วนร่วม หรือมีส่วนในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงในพื้นที่อย่างมาก และสามารถช่วยลดปัญหาด้านกำลังเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีไม่เพียงพอที่จะรองรับกับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว (ภาคประชาสังคมช่วยเสริมภาครัฐได้เป็นอย่างดี) โดยมีการจัดโครงการฯ และกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งภาคประชาสังคมกำลังดำเนินอยู่เกี่ยวกับการต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดสระแก้วนั้น ส่วนใหญ่เป็นการริเริ่มโดยภาคประชาสังคมเพียงฝ่ายเดียว

สำหรับหมู่บ้านต่าง ๆ ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วที่ติดกับชายแดนกัมพูชานั้น พบว่ามีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก สามารถพึ่งพาตนเองได้ กล่าวคือ มีการริเริ่มกองทุนมีการจัดระบบสวัสดิการชุมชน มีการพัฒนาอาชีพให้แก่ชุมชน อันนำมาซึ่งสมาชิกในชุมชนไม่น้อยกว่า ๔๐ เปอร์เซนต์ ไม่ต้องเดินทางออกนอกพื้นที่เพื่อหางานทำ มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน โดยมีการนำหลักแนวคิด ๓ ประการ (อดีต/ปัจจุบัน/อนาคต) อีกทั้งยังมีการแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุด้วยการจัดกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชนด้วย

กลไกการบริหารจัดการภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน จังหวัดกาญจนบุรี^{๑๕}

สถานการณ์ของปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า มีรูปแบบที่หลากหลายและมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ทั้งปัญหายาเสพติด แรงงานผิดกฎหมาย การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การลักลอบเข้าเมือง การค้ามนุษย์ และสินค้าหนีภาษี ซึ่งนำไปสู่การพัฒนากลไกในการต่อต้านภัยคุกคามความมั่นคงของภาครัฐในจังหวัดกาญจนบุรี และกลไกความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน มีรายละเอียด ดังนี้

^{๑๕} อ้างถึงใน ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, เรื่อง “แนวทางการสร้างความร่วมมือในการต่อต้าน ภัยคุกคามไม่ตามแบบระหว่างราชอาณาจักรไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา : กรณีศึกษาเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างเชียงราย - หลวงน้ำทา - สิบสองปันนา - เชียงตุง”, เอกสารวิจัยฉบับสมบูรณ์, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๕๙, น. ๙ - ๓๐

กลไกความร่วมมือระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (เมียนมา)

กลไกความร่วมมือระหว่างไทย – เมียนมา ซึ่งใช้ในการบริหารจัดการชายแดนและรองรับกับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงภาคตะวันตกในปัจจุบันนั้น ในมิติด้านความมั่นคงมีกลไกในลักษณะต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

๑. คณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - เมียนมา (Joint Boundary Commission: JBC) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธาน

๒. คณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย - เมียนมา (Thailand - Myanmar Joint Commission for Bilateral Cooperation: JC) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธาน

๓. คณะกรรมการระดับสูงไทย - เมียนมา (High Level Committee: HLC) โดยมีผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการกองทัพไทย เป็นประธาน

๔. คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคไทย - เมียนมา (Regional Border Committee: RBC) โดยมีแม่ทัพภาค เป็นประธาน

๕. คณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นไทย - เมียนมา (Township Border Committee: TBC) โดยมีผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจในพื้นที่ เป็นประธาน

๖. คณะกรรมาธิการร่วมด้านการค้าไทย - เมียนมา (Joint Trade Commission: JTC) โดยมีอธิบดีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ เป็นประธาน

๗. คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจังหวัดสระแก้ว (กรอ.จังหวัดจันทบุรี) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี เป็นประธาน

๘. บันทึกความเข้าใจระหว่างไทย - เมียนมา ว่าด้วยความร่วมมือในการควบคุมยาเสพติด วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารตั้งต้น ลงนามเมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๔

๙. การประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสภายใต้กรอบบันทึกความเข้าใจ (MOU) ๗ ฝ่าย ว่าด้วยการควบคุมยาเสพติดในอนุภูมิภาค ได้แก่ จีน สปป.ลาว เมียนมา ไทย เวียดนาม กัมพูชา และ UNODC โดยมีเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสของแต่ละประเทศและหน่วยงานเข้าร่วมการประชุม ซึ่งได้ดำเนินการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๓๖

๑๐. บันทึกความเข้าใจระหว่างไทย - เมียนมา ว่าด้วยความร่วมมือในการจ้างแรงงาน ลงนามเมื่อ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๖

๑๑. กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion Economic Corridors: GMS) หรืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ๖ ประเทศ ประกอบด้วย กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา ไทย เวียดนาม และจีนตอนใต้ ซึ่งมีการตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๕ โดยมีสาขาความร่วมมือ ๙ สาขา และมีแผนงานที่มีความสำคัญในลำดับสูง (Flagship Programs) จำนวน ๑๑ แผนงาน ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ แผนงานที่ ๙ ว่าด้วยกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งแวดล้อม (Strategic Environment Framework)

๑๒. องค์กร Biodiversity Conservation Corridors Initiative : BCCI ตั้งขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๕๒ มีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกับ Mekong River Commission: MRC โดยมีแนวคิดที่ว่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถก้าวไปพร้อมกันได้ โดยมีประเทศสมาชิก ๕ ประเทศ ประกอบด้วย จีน กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา ไทย และเวียดนาม

๑๓. บันทึกความเข้าใจระหว่างประเทศไทยกับเมียนมา ว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคี เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ลงนามเมื่อ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๒

๑๔. บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ๖ ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม จีน และไทย ลงนามเมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๗

๑๕. ความตกลงระหว่างประเทศไทยกับเมียนมา เพื่อการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อน และการป้องกันการเลี่ยงรัษฎากรในส่วนที่เกี่ยวกับภาษีเก็บจากเงินได้ ลงนามเมื่อ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

กลไกภาครัฐในจังหวัดกาญจนบุรี

๑. กลไกในระดับนโยบาย มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย มาตรการในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในภาพรวม เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ

๒. กลไกในระดับอำนาจการ มีศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ศอ.ปส.) ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล และนำนโยบายที่คณะกรรมการ ป.ป.ส. กำหนดไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลสำเร็จ

๓. กลไกในระดับปฏิบัติการ มีศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในระดับกระทรวง/หน่วยงาน ทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ในภารกิจและบทบาทที่รับผิดชอบ

๔. กลไกในระดับพื้นที่ มีศูนย์อำนวยการและศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดระดับจังหวัดและอำเภอ ทำหน้าที่ในการอำนวยการ และปฏิบัติการป้องกันและ แก้ไขปัญหา ยาเสพติดในจังหวัดและอำเภอ

๕. การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย มีความเกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมาย จำนวน ๕ ฉบับ เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔, พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗, พระราช บัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔, พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕, และพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ.๒๕๓๕

๖. คณะทำงานการปราบปราม จับกุม ดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง มีหน้าที่ในการดำเนินมาตรการปราบปรามและจับกุมผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง โดยกำหนดการดำเนินการไว้ คือ (๑) เพิ่มความเข้มในมาตรการด้านการข่าว การสืบสวน และ การหาข่าว (๒) จับกุมแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่ลักลอบเข้ามา และเพื่อดำเนินคดีตาม กฎหมาย และ (๓) สืบสวน สอบสวน และขยายผล เพื่อดำเนินคดีกับนายจ้าง หรือเอาผิด กับสถานประกอบการที่นำพา และให้ที่พักพิง

๗. คณะทำงานสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงาน มีหน้าที่กำหนดมาตรการ ในการสกัดกั้นไว้ ๓ มาตรการ คือ (๑) การดำเนินการตั้งจุดตรวจสกัดกั้นตามช่องทางสำคัญ บริเวณชายแดน (๒) เพิ่มความถี่และความเข้มข้นในการลาดตระเวนและ (๓) ดำเนินการ ปิดล้อมตรวจค้นในพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้หน่วยกองกำลังชายแดน หน่วยกองร้อยทหารราบ ทหารม้าตามบริเวณพื้นที่ตามแนวชายแดน และหน่วยเฉพาะกิจที่จัดตั้งโดยผู้ว่าราชการ จังหวัด เพื่อทำการตรวจและสกัดกั้น

๘. คณะทำงานผลักดันและส่งกลับแรงงานต่างด้าว มีหน้าที่กำหนดแนวทางในการ ดำเนินมาตรการการผลักดันและส่งกลับ คือ (๑) การจับกุมและส่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง หรือด่านตรวจคนเข้าเมืองที่ใกล้ที่สุด โดยกักไว้ที่ห้องกักเพื่อรอการส่งกลับ (๒) การจัดทำ ทะเบียนประวัติแรงงานต่างด้าว (๓) การตรวจสอบเพื่อพิจารณาโทษ และ (๔) การดำเนิน การส่งกลับยังประเทศต้นทาง

๙. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ กำหนดให้สำนักงานตรวจ คนเข้าเมือง เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักใน ๓ นโยบาย คือ

- นโยบายที่ ๔.๒ ว่าด้วยเรื่องการปรับปรุงกลไก และพัฒนาศักยภาพการตรวจคนเข้าเมือง โดยให้ดำเนินการติดตามตรวจสอบการเข้า - ออก การขออนุญาตอยู่ในประเทศ และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประสานร่วมมือ และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างใกล้ชิด

- นโยบายที่ ๗.๔ ว่าด้วยเรื่องการปรับปรุงกลไก และการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการ เพื่อจัดระเบียบการเข้าเมือง โดยส่งเสริมและพัฒนาระบบฐานข้อมูลร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มกลไกความร่วมมือระหว่างกัน ในการตรวจสอบการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอย่างเข้มงวด และพัฒนาความรู้ ความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่รัฐให้รู้เท่าทันกับพัฒนาการของการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ตลอดจนเพิ่มมาตรการทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้อำนาจโดยมิชอบ

- นโยบายที่ ๗.๕ ว่าด้วยเรื่องการพัฒนากระบวนการตรวจคนเข้าเมือง และผู้หลบหนีเข้าเมืองให้มีความทันสมัย สามารถเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

๑๐. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ เรียกโดยย่อว่า “ปคม.” มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ ทำหน้าที่คอยประสานงานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ ส่วนปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ รวมทั้ง การปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือโครงสร้างของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตามกฎหมาย

๑๑. คณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ เรียกโดยย่อว่า “คณะกรรมการ ปกค.” มีรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ ส่วนรองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำและกำกับการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ กำหนดหลักเกณฑ์และอนุมัติการใช้เงินและ ทรัพย์สินของกองทุน และดำเนินการอื่นให้เป็นไปตามกฎหมาย

๑๒. การดำเนินการป้องกันและปราบปรามปัญหาสินค้าเลียนแบบของประเทศไทย เนื่องจากสินค้ามีหลายประเภทและหลายชนิด ฉะนั้น การดำเนินการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่มีความจำเป็นที่จะต้องเกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายนั้น ๆ ด้วย ซึ่งมีอยู่กว่า ๑๐๐ ฉบับ เช่น

พระราชบัญญัติการส่งออกปศุสัตว์และกรรมกรเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.๒๕๒๒, พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.๒๕๔๕, พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.๒๕๓๕, พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.๒๕๔๒, พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ.๒๕๕๑, พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.๒๕๓๕, พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๔, พระราชบัญญัติปุ๋ย พ.ศ.๒๕๑๘, พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ.๒๕๑๘, พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ ฯลฯ

กลไกภาคธุรกิจในจังหวัดกาญจนบุรี

กลไกภาคธุรกิจที่ขึ้นอยู่กับพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีในปัจจุบัน มีเป้าหมายเพื่อทำให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างภาคธุรกิจและภาครัฐ ดังนี้

๑. คำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๒/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๗
๒. ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่ ๑/๒๕๕๕ เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๕
๓. ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่ ๒/๒๕๕๕ เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕
๔. คำสั่งจังหวัดกาญจนบุรี ที่ ๗๑๓/๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑
๕. คำสั่งจังหวัดกาญจนบุรี ที่ ๑๘๓๗/๒๕๖๐ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๐
๖. คำสั่งจังหวัดกาญจนบุรี ที่ ๒๐๗๐/๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๑ จำนวน ๖ คณะ ได้แก่ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี คณะทำงานด้านสิทธิประโยชน์ กำหนดพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน คณะทำงานศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง คณะทำงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศุลกากร คณะทำงานการด้านการจัดหาที่ดินและบริหารจัดการ และคณะทำงานด้านการประชาสัมพันธ์

๗. คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี มีมติเห็นชอบ เรื่อง การจัดทำแผนรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๑

กลไกภาคประชาสังคมในจังหวัดกาญจนบุรี

กลไกภาคประชาสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีในปัจจุบัน พบว่า ประชาชนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่อย่างมาก เช่น กลุ่มก่อกาญจน์ดี, กลุ่มเมืองกาญจน์ ๗๑๐๐๐, กลุ่มจิตอาสา บ้านหนองขาว, กลุ่มถนนคนเดิน ท่าม่วง, กลุ่มศิลปินอิสระ, กลุ่มต้นน้ำแคว, ชมรมถ่ายภาพกาญจนบุรี, กลุ่มกาญจน์รถถีบ, กลุ่มอารยะกาญจนบุรี, สภาเด็กกาญจนบุรี, กลุ่มภาพเก่าเล่าเรื่องเมืองกาญจน์, หนังสือพิมพ์โพสท์นิวส์, กลุ่ม KanCover Dance Club, กลุ่ม Kan Filmmaker, เครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคตะวันตก, ประชาคมงดเหล้าลดปัจจัยเสี่ยงกาญจนบุรี, กลุ่มเยาวชนจิตอาสาวังขนาย, โครงการชุมชนบ้านมั่นคง, ชมรมการท่องเที่ยวหมู่บ้านวัฒนธรรมหนองขาว, กลุ่มอาชีพเสริมอาชีพชุมชน, ชมรมเพื่อน้อง ฯลฯ ซึ่งภาคประชาสังคมที่กล่าวมานี้ สามารถช่วยลดปัญหาทางด้านกำลังเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐไม่เพียงพอที่จะรองรับกับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในมิติต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีได้เป็นอย่างดี โดยแต่ละกลุ่มจะมีการจัดกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการริเริ่มโดยภาคประชาสังคมและมีหน่วยงานภาครัฐคอยให้การสนับสนุน สำหรับหมู่บ้านต่าง ๆ ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดกาญจนบุรีที่ติดกับชายแดนเมียนมานั้น พบว่า มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้เป็นอย่างดี

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการปฏิบัติงานนั้น เป็นคำที่ใช้ทั่วไปในการศึกษาที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสำหรับงานให้มีประสิทธิภาพ โดยคำว่า “ประสิทธิภาพ” มักจะพูดถึงผลการปฏิบัติงาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นเรื่องเดียวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานกล่าวคือ เมื่อผลการปฏิบัติงานที่ดีก็ถือว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานสูง และถ้าผลการปฏิบัติงานไม่ดีก็ถือได้ว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไว้ ดังนี้

๑. ความหมายของประสิทธิภาพ

John D. Millet^{๑๖} ได้ให้ทัศนะที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพอใจแก่มวลมนุษย์และให้ผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้นด้วย

Herbert A. Simon^{๑๗} ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้คล้ายคลึงกับ Millet คือ พิจารณางานที่มีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ให้ดูจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) ที่ได้รับออกมา เพราะฉะนั้นตามทัศนะนี้ประสิทธิภาพจึงเท่ากับผลผลิตลบด้วยปัจจัยนำเข้า และเป็นบริการของราชการ และองค์กรของรัฐ ก็ควรบอกถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการเข้าไปด้วย ซึ่งอาจเขียนสูตรได้ ดังนี้

$$E = O - I / S$$

E= Efficiency คือ ประสิทธิภาพของงาน

O= Output คือ ผลผลิต หรือที่ได้รับออกมา

I= Input คือ ปัจจัยนำเข้า หรือทรัพยากรทางการบริหารที่ใช้ไป

S= Satisfaction คือ ความพึงพอใจในผลงานที่ออกมา

Peeterson and Plowan^{๑๘} ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านธุรกิจ ในความหมายอย่างแคบว่า หมายถึง การลดต้นทุนในการผลิต และในความหมายอย่างกว้างหมายรวมถึงคุณภาพ (Quality) ของการมีประสิทธิผล (Effectiveness) และความสามารถ (Competence and Capacity) ในการผลิตและการดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่ถือว่าการเกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ก็เพื่อสามารถผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการในเวลาที่เหมาะสม และต้นทุนน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่ ดังนั้นแนวความคิดของคำว่า ประสิทธิภาพทางด้านธุรกิจในที่นี้ จึงมีองค์ประกอบ ๕ อย่าง คือ ต้นทุน คุณภาพ ปริมาณ เวลา และวิธีการในการผลิต

^{๑๖} อ่างถึงใน ทิรัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญและคนอื่น ๆ. "การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติราชการของเทศบาลนครสงขลา". (รายงานวิจัย, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา, ๒๕๕๗). หน้า ๑๑.

^{๑๗} อ่างถึงใน ทิรัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญและคนอื่น ๆ. เรื่องเดิม. หน้า ๑๒.

^{๑๘} อ่างถึงใน กนกรัตน์ คุ้มบัวและคนอื่น ๆ. "ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการจดทะเบียนธุรกิจศึกษา กรณีศึกษาโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพกรมทะเบียนการค้า". (รายงานการวิจัยหลักสูตรปริญญาโททางการจัดการภาครัฐและเอกชน, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ, ๒๕๕๒). หน้า ๑๘.

สำหรับนักวิชาการไทยที่ได้ให้คำนิยามของประสิทธิภาพไว้มีดังนี้คือ

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ^{๑๙} ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ความสามารถที่จะให้งานเกิดผลสำเร็จ ขณะที่ **สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา**^{๒๐} ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพไว้ว่า หมายถึง การเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลที่ได้จากการทำงานว่าดีขึ้นอย่างไรแค่ไหน ในขณะที่กำลังทำงานตามเป้าหมายขององค์กรสำหรับ **อินทรา หิรัญสาย**^{๒๑} ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานที่ทำให้บรรลุผลสำเร็จโดยวิธีทางที่ดีที่สุด เพื่อใช้ปัจจัยต่าง ๆ น้อยที่สุด ประหยัดทั้งเวลา แรงงาน วัสดุ และอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ติน ปรัชญพฤทธิ์ และไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์^{๒๒} พบว่า ความหมายของประสิทธิภาพอาจแบ่งได้เป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๑) ประสิทธิภาพจากแง่มุมของค่าใช้จ่าย หมายถึง การใช้ต้นทุนน้อยกว่าผลลัพธ์หรือการใช้ต้นทุนอย่างคุ้มค่าหรือการทำให้มากขึ้นโดยมีการสูญเสียน้อยลง

๒) ประสิทธิภาพจากแง่มุมของกระบวนการกรบริหาร หมายถึง การทำงานด้วยวิธีการหรือเทคนิคที่สะดวกสบายกว่าเดิม หรือทำงานด้วยความรวดเร็ว หรือการทำงานที่ถูกต้องตามระบบระเบียบขั้นตอนของทางราชการ

๓) ประสิทธิภาพจากแง่มุมของผลลัพธ์ หมายถึง การทำงานที่มีผลกำไร หรือการทำงานให้ทันเวลาหรือการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ หรือการสร้างสภาพจิตใจให้เกิดขึ้นในบรรดาข้าราชการด้วยกัน หรือการทำงานให้สัมฤทธิ์ผล

งานประกันคุณภาพวิทยามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์^{๒๓} ได้ให้ความหมาย ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณทรัพยากรที่ใช้ไปกับปริมาณผลผลิตที่เกิดจากกระบวนการ

^{๑๙} ราชบัณฑิตยสถาน. “พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๒๕”. (กรุงเทพฯ, ไทยวัฒนาพานิช). หน้า ๓๒๔.

^{๒๐} สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒”. กรุงเทพฯ. ๒๕๔๕. หน้า ๒๘๓.

^{๒๑} อ่างอิงใน ชาญวิทย์ ยิกุสังข์. “สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชุมพร”. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๓๔). หน้า ๑๖.

^{๒๒} ติน ปรัชญพฤทธิ์ และไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์. “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการพลเรือน”. (กรุงเทพฯ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗). หน้า ๑๒-๑๔.

^{๒๓} อ่างอิงใน วรวิทย์ พุกษากุลนันท์. “ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency & Effectiveness)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://peenet.blogspot.com/๒๐๐๘/๐๗/efficiency-effectivenessadministrator.html>, ๒๕๕๐.

กล่าวคือ ประสิทธิภาพแสดงถึงความสามารถในการผลิต และความคุ้มค่าของการลงทุน ส่วนประสิทธิผลหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ของการทำงานกับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้กล่าวคือ ประสิทธิภาพจะแสดงถึงความสามารถในการตอบสนองอย่างรวดเร็วและทันเวลา เพื่อให้ได้ผลผลิต

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปความหมายของประสิทธิภาพได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยคำนึงถึงความประหยัดทรัพยากรในทุก ๆ ด้าน แต่ก่อให้เกิดผลผลิตสูงสุดประหยัดทั้งเวลา แรงงาน วัสดุ สิ่งของและอื่น ๆ นอกจากนี้ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ความสามารถในการลดต้นทุนหรือทรัพยากรต่อหน่วยของผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงานต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในแผน หรือในทางกลับกัน หมายถึง ความสามารถในการเพิ่มผลผลิตหรือผลประโยชน์ต่อหน่วยของต้นทุนที่ใช้ในการดำเนินงานสูงกว่าที่กำหนดไว้ในแผน โดยประสิทธิภาพเป็นอัตราส่วนแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตหรือผลประโยชน์ที่ได้รับกับต้นทุนหรือทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานจริง เมื่อเปรียบเทียบกับแผนที่วางไว้

๒. ลักษณะขององค์กรที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงาน ก.พ.^{๒๔} ได้กล่าวถึง ลักษณะที่จะบ่งบอกว่าองค์กรมีประสิทธิภาพหรือไม่ ซึ่งต้องพิจารณาทั้งส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้า ซึ่งได้แก่ งบประมาณค่าใช้จ่าย กำลังคน (ซึ่งอาจแปลงเป็นตัวเงินได้บางส่วน และบางส่วนมีคุณค่ามากกว่าตัวเงิน เช่น ทักษะคิด ความมุ่งมั่น เป็นต้น) วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีต่าง ๆ ตลอดจนจนเวลา กระบวนการทำงาน ซึ่งได้แก่ วิธีการทำงาน กฎ ระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนจนวิธีบริหาร รวมทั้งผลลัพธ์ที่ออกมา ซึ่งได้แก่ ผลงานหรือบริการต่าง ๆ ของภาครัฐ เป็นต้น ดังนั้นประสิทธิภาพการทำงานของส่วนราชการเป็นเรื่องที่สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ โดยการสร้างเครื่องมือเพื่อสามารถวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ของงานได้อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นที่ยอมรับของประชาชน ประสิทธิภาพจึงสามารถมองได้ในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้

๑) ประสิทธิภาพในแง่ของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต (Input) เช่น การใช้ทรัพยากรทั้งคน เงิน วัสดุ เทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ้มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด

^{๒๔} อ้างถึงใน กุสุมา มิกรุณา. “การเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดเก็บภาษีอากรโดยการจัดตั้ง ศูนย์บริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ กรมสรรพากร”. (ภาคนิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, ๒๕๕๓), หน้า ๓๒.

๒) ประสิทธิภาพในแง่ของกระบวนการบริหาร (Process) เช่น การทำงานที่ถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็ว และใช้เทคนิคที่สะดวกสบายกว่าเดิม

๓) ประสิทธิภาพในแง่ของผลลัพธ์ (Outcome) เช่น การทำงานที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทนเวลา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงาน และบริการที่เป็นที่พอใจของลูกค้า

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพนั้น **กุสุมา มีกรุณา**^{๒๕} ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแล้วพบว่า การบริหารคือการทำงานให้สำเร็จลุล่วงโดยใช้ทรัพยากรซึ่งได้แก่ คน เงิน ทรัพยากร อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจึงประกอบไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพสรุปได้ ดังนี้

๑) การประสานงาน

การประสานงานเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยเฉพาะหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น หรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ การประสานงานมีความสำคัญต่อองค์การในการร่วมแรงร่วมใจใช้ทรัพยากรในการทำงาน ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน ไม่ให้เกิดความขัดแย้ง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว สอดคล้อง และกลมกลืนกันอย่างเป็นระบบ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) การจัดอัตรากำลัง

การจัดอัตรากำลังเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน เนื่องจากการจัดอัตรากำลังเป็นกระบวนการบริหารกำลังคนในองค์การให้เพียงพอ เพื่อจะสามารถปฏิบัติภารกิจขององค์การได้อย่างสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ธงชัย สันติวงษ์^{๒๖} มีความเห็นในเรื่องการจัดอัตรากำลังว่า การจัดอัตรากำลังที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพขององค์การ ทั้งนี้เนื่องจากองค์การที่จะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีอัตรากำลังพลอย่างเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นภารกิจขององค์การ ทั้งนี้จะต้องมีการเปรียบเทียบกับอัตรากำลังคนในปัจจุบันและพิจารณาปริมาณงานที่จะต้องดำเนินการ

^{๒๕} กุสุมา มีกรุณา. *เรื่องเดิม*. หน้า ๓๓.

^{๒๖} ธงชัย สันติวงษ์. "องค์การและการบริหาร". (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗). หน้า ๑๓.

๓) ความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้

อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน เนื่องจากอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้เป็นปัจจัยหนึ่งของการบริหารงาน

ธงชัย สันติวงษ์^{๒๗} ได้กล่าวว่า ในองค์การที่มีการนำเครื่องจักรเครื่องมือทันสมัยมาใช้ โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีด้านสารสนเทศเข้ามาใช้ในการทำงานจะช่วยให้การผลิตและการบริการต่าง ๆ ทำได้สะดวก รวดเร็ว ง่าย ใว้ ได้ผลดี และมีราคาถูกลง

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ นับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพขององค์การ ทั้งนี้ เนื่องจากอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ที่มีประสิทธิภาพและมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างเพียงพอ จะเป็นปัจจัยที่ทำให้้องค์การสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารงานเป็นอย่างมาก เนื่องจากองค์การแบบราชการนั้นมีลักษณะสำคัญ คือ มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับการปฏิบัติอย่างเสมอหน้ากัน ดังนั้น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานจะช่วยเหลือให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้โดยสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของหน่วยราชการต่าง ๆ นั้น สำนักงาน ก.พ. ได้เสนอว่าสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้หน่วยราชการยังทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การมีกฎหมาย กฎระเบียบกฎเกณฑ์ และวิธีการทำงานที่มากมายซับซ้อน จนทำให้ผู้ปฏิบัติงานต้องเสียเวลาดำเนินการตรวจสอบอ้างอิงจนเกิดความสับสนระหว่างเป้าหมายของงาน (End) กับวิธีการทำงานไปสู่เป้าหมายของงาน (means) การทำงานของข้าราชการบางส่วนจึงยึดติดอยู่กับกฎเกณฑ์ ระเบียบการปฏิบัติงานมากกว่าจะคำนึงถึงเป้าหมายที่แท้จริงและผลสุดท้ายของงาน

สำหรับนักวิชาการชาวต่างประเทศได้กล่าวถึงประสิทธิภาพขององค์กรไว้ดังนี้ **Becker and D.Neuhauser^{๒๘}** ได้เสนอตัวแบบจำลองเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร โดยเขากล่าวว่า ประสิทธิภาพขององค์กรนอกจากพิจารณาถึงทรัพยากร เช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ที่เป็นปัจจัยนำเข้าและผลผลิตขององค์กร คือ บรรลุเป้าหมายแล้วองค์กรในฐานะที่เป็นองค์กรระบบเปิด (Open System) ยังมีปัจจัยประกอบอีก ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

^{๒๗} ธงชัย สันติวงษ์. *เรื่องเดิม*. หน้า ๑๔.

^{๒๘} อ้างถึงใน ทิรศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคนอื่น ๆ. *เรื่องเดิม*. หน้า ๑๕.

๑) หากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กรที่มีความซับซ้อนต่ำ หรือมีความแน่นอนมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติในการทำงานขององค์กรอย่างละเอียดถี่ถ้วนแน่ชัดจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์กรมากกว่าองค์กรที่มีสภาพแวดล้อมในการทำงานยุ่งยากซับซ้อนสูงชันหรือมีความไม่แน่นอน

๒) มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติให้ชัดเจนเพื่อเพิ่มผลการทำงานที่มองเห็นได้มีผลทำให้ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นด้วย

๓) ผลการทำงานที่มองเห็นได้ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพ

๔) หากพิจารณาควบคู่กันจะปรากฏว่า การกำหนดระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจนและการทำงานที่มองเห็นได้มีความสัมพันธ์มากขึ้นต่อประสิทธิภาพมากกว่าตัวแปรแต่ละตัวลำพัง

Becker and Neuhauser^{๒๙} ยังเชื่ออีกว่า การสามารถมองเห็นผลการทำงานขององค์กรได้มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพขององค์กร เพราะองค์กรสามารถทดลองและเลือกระเบียบปฏิบัติและทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ต่อการบรรลุเป้าหมายได้ ฉะนั้นผลการปฏิบัติงานจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติ

นอกจากนี้ **Woodcock**^{๓๐} ได้กล่าวว่าคุณลักษณะของทีมการทำงานที่มีประสิทธิภาพไว้ ๑๑ ด้าน ดังนี้

๑) ความสมดุลในบทบาท (Balanced Roles) คือ ในทีมการทำงานจะผสมผสานทักษะความรู้ ความสามารถ ที่แตกต่างกันของบุคคล และใช้ความแตกต่างดำเนินบทบาทของแต่ละงานได้อย่างเหมาะสม ตามสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป

๒) เป้าหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Clear Objectives and Agreed Goals) คือ ทีมการทำงานมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สอดคล้องกัน สมาชิกทุกคนในทีมรับรู้และยอมรับเป้าหมายและวัตถุประสงค์นั้น

๓) การเปิดเผยและเผชิญ (Openness and Confrontation) คือบรรยากาศในการทำงานเป็นทีม เป็นไปอย่างเปิดเผย สมาชิกสามารถที่จะแสดงความรู้สึกความคิดเห็นของตนเองต่อการทำงานได้ มีการสื่อสารโดยตรง หันหน้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างความเข้าใจกัน

^{๒๙} อ้างถึงใน ทิรัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคนอื่น ๆ. *เรื่องเดิม*. หน้า ๑๕.

^{๓๐} อ้างถึงใน บัณฑิตพิศุภสร. "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)". (การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ, ๒๕๕๖) หน้า ๑๗.

๔) การสนับสนุนและการไว้วางใจ (Support and Trust) คือ สมาชิกทุกคนได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความจริงใจต่อกัน สามารถพูดได้อย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน พร้อมทั้งจะรับมือในการแก้ไขปัญหา

๕) ความร่วมมือและขัดแย้ง (Co-operation and Conflict) คือ สมาชิกในทีมให้ความร่วมมือกันทำงาน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือสนับสนุน ช่วยเสริมสร้างทักษะ ความรู้ความสามารถให้แก่กัน รวมทั้งการสนับสนุนแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารที่เอื้อประโยชน์ต่อการทำงาน มีการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์เพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหา

๖) วิธีการปฏิบัติงานชัดเจน (Sound Procedures) คือ การทำงานของทีมนมีการประชุมปรึกษาหารือและหาแนวทางปฏิบัติร่วมกันการตัดสินใจจะใช้ข้อมูลและความเห็นของสมาชิกทีมทุกคน

๗) ภาวะผู้นำที่เหมาะสม (Appropriate Leadership) การทำงานในทีม จะต้องมีผู้นำที่มีความสามารถและความเหมาะสมในสถานการณ์นั้น ๆ โดยสมาชิกทุกคนสามารถที่จะเป็นผู้นำทีมได้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์นั้น

๘) ทบทวนการทำงานอย่างสม่ำเสมอ (Regular Review) คือ การติดตามผลการปฏิบัติงานของทีมอย่างสม่ำเสมอ ว่ามีปัญหาใดที่จะต้องร่วมกันปรับปรุงแก้ไข

๙) การพัฒนาบุคลากร (Individual Development) คือ การพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถของสมาชิกทีม ให้โอกาสสมาชิกได้ใช้ทักษะ ความรู้ ความสามารถที่มีในการทำงานอย่างเต็มที่

๑๐) สัมพันธภาพระหว่างกลุ่มที่ดี (Sound Inter-group Relations) คือ การทำงานที่มีสัมพันธภาพที่ดี มีการร่วมมือให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๑๑) การติดต่อสื่อสารที่ดี (Good Communications) คือ การติดต่อสื่อสารในทีมเป็นไปอย่างถูกต้องชัดเจน เหมาะสม สื่อสารกันทางตรง สมาชิกในทีมมีการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะขององค์การที่มีประสิทธิภาพ สามารถพิจารณาได้หลากหลายทั้งส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้า ซึ่งได้แก่ งบประมาณค่าใช้จ่าย กำลังคน (ซึ่งอาจแปลงเป็นตัวเงินได้บางส่วน และบางส่วนมีคุณค่ามากกว่าตัวเงิน เช่น ทักษะคน ความมุ่งมั่น เป็นต้น) วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีต่าง ๆ ตลอดจนจนเวลา กระบวนการทำงาน ซึ่งได้แก่ วิธีการทำงาน กฎ ระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนจนวิธีบริหาร รวมทั้งผลลัพธ์ที่ออกมา ซึ่งได้แก่ ผลงานหรือบริการต่าง ๆ ของภาครัฐ เป็นต้น ทั้งนี้ งานวิจัยฉบับนี้ศึกษาถึงประสิทธิภาพของกลไกการบริหาร

จัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า โดยจะพิจารณาลักษณะขององค์กรที่มีประสิทธิภาพมาใช้วิเคราะห์ประสิทธิภาพในแง่มุมต่าง ๆ ต่อไป

๓. การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน

การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานนั้นมีนักทฤษฎีหลายท่านได้ทำการศึกษาและสรุปเป็นปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

๓.๑ ประสิทธิภาพส่วนบุคคล

สมใจ สวยสม^{๓๐} กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรเป็นหัวใจของการนำองค์กรไปสู่การบรรลุผลสำเร็จในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร บุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน คือ บุคคลที่ตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ สามารถใช้กลวิธีหรือเทคนิคการทำงานที่จะสร้างผลงานได้มาก เป็นผลงานที่มีคุณภาพเป็นที่น่าพอใจโดยสิ้นเปลืองทุนค่าใช้จ่าย พลังงานและเวลาน้อย เป็นบุคคลที่มีความสุขและพอใจในการทำงาน เป็นบุคคลที่มีความพอใจจะเพิ่มพูนคุณภาพและปริมาณของผลงาน คิดค้น ดัดแปลงวิธีการทำงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ ซึ่งประสิทธิภาพมี ๒ ระดับ คือ ประสิทธิภาพของบุคคล และประสิทธิภาพขององค์กร

โดยประสิทธิภาพของบุคลากรและองค์กรขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ ๔ ประการ คือ

๑) สิ่งแวดล้อมนอกองค์กร ได้แก่ ตลาด ความต้องการของลูกค้า สภาพเศรษฐกิจของสังคมและของประเทศ เช่น ภาวะเงินเฟ้อ สภาพคล่องทางการเงินและการธนาคาร กำลังซื้อของลูกค้า ความเปลี่ยนแปลงของสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เป็นต้น

๒) สิ่งแวดล้อมในองค์กร ได้แก่ นโยบาย วิสัยทัศน์ และปรัชญาขององค์กร ที่จะกำหนดทิศทางของการดำเนินงานในองค์กร วัฒนธรรมองค์กร และการจัดบรรยากาศการทำงานที่จะส่งเสริมการทำงานของบุคลากร

๓) ปัจจัยขององค์กร ได้แก่ สภาพความพร้อมขององค์กรในด้านที่ดิน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ เงินทุน เทคโนโลยี และศักยภาพของบุคลากร โดยเฉพาะด้านบุคคล ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กร บุคคลจะต้องมีประสิทธิภาพในการทำงาน

^{๓๐} สมใจ สวยสม. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์ จำกัด”. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี, ๒๕๔๒). หน้า ๔๓.

โดยองค์ประกอบด้านตัวบุคคลที่จะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน ได้แก่ ปรัชญาและอุดมการณ์ บุคลิกภาพ ความต้องการ ค่านิยมการมีเป้าประสงค์ที่เหมาะสมของชีวิตและการทำงาน ความสามารถในการสำรวจตนเอง ความสามารถในการพิชิตอุปสรรคในการทำงาน และการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

๔) กระบวนการขององค์กร เป็นองค์ประกอบสำคัญเป็นลำดับสองต่อจากองค์ประกอบด้านบุคคล ซึ่งกระบวนการที่สำคัญขององค์กร คือ การดำเนินงานทั้งหมดที่จะทำให้เกิดการผลิตและการบริการที่น่าพอใจ ขอบข่ายของกระบวนการขององค์กรที่เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร ได้แก่ การจัดโครงสร้างงานขององค์กร การวางแผน การจัดองค์กรในด้านบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การควบคุมคุณภาพการทำงานและการพัฒนาองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

จึงสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการทำงานด้านประสิทธิภาพส่วนบุคคล หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานเต็มความสามารถโดยอาศัยสมรรถนะของตนเอง ได้แก่ ความรู้ ทักษะ เจตคติ ด้านบวก มีการตั้งเป้าหมายและยึดหลักการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

๓.๒ ต้นทุนการผลิต

ทิพาวดี เมฆสุวรรณ^{๓๒} กล่าวว่า ประสิทธิภาพมีความหมายรวมถึงผลิตภาพและประสิทธิภาพ โดยประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดได้หลายมิติ ตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณา คือ

๑) ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต (Input) ได้แก่ การใช้ทรัพยากรด้านเงิน คน วัสดุ เทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดการสูญเสียให้น้อยที่สุด

๒) ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหาร (Process) ได้แก่ การทำงานที่ถูกต้อง ได้มาตรฐาน รวดเร็ว และใช้เทคนิคที่สะดวกขึ้นกว่าเดิม

๓) ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพ เกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทันทเวลา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงาน และการบริการเป็นที่พอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับของแนวคิด **Elmore & Ploman**^{๓๓}

^{๓๒} ทิพาวดี เมฆสุวรรณ. "การส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบราชการ". (กรุงเทพฯ, ๒๕๓๘).

^{๓๓} อ่างถึงใน สว่าง จิววรรณ. "ปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครราชสีมา". (วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, คณะพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ, ๒๕๓๖). ๑๒-๑๖.

ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านธุรกิจในความหมายอย่างแคบว่า หมายถึง การลดต้นทุนในการผลิต และความหมายอย่างกว้าง หมายถึง คุณภาพ (Quality) ของการมีประสิทธิผล (Effectiveness) และความสามารถ (Competence and Capacity) ในการผลิต และการดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่จะถือว่ามีประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้นก็เพื่อสามารถผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุด เพื่อคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่ ดังนั้นแนวความคิดของคำว่า ประสิทธิภาพทางด้านธุรกิจในที่นี้จึงมีองค์ประกอบ ๔ อย่าง คือ ต้นทุน (Cost) คุณภาพ (Quality) ปริมาณ (Quantity) และวิธีการ (Method) ในการผลิต

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการทำงานด้านต้นทุนการผลิตในการใช้ทรัพยากร เงิน คน วัสดุ และเทคโนโลยี คือ การบรรลุการประหยัดทรัพยากรหรือค่าใช้จ่ายในการทำงานเป็นการช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย

๓.๓ กระบวนการบริหาร

ในการทำงานที่ถูกต้อง รวดเร็ว และใช้เทคนิคที่สะดวกขึ้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิด ดังนี้

สมใจ สวयสม^{๓๔} กล่าวว่า ประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยและกระบวนการในการดำเนินงาน โดยมีผลผลิตที่ได้รับเป็นตัวกำกับกับการแสดงประสิทธิภาพของการดำเนินงานใด ๆ อาจแสดงค่าของประสิทธิภาพในลักษณะการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายในการลงทุนกับผลกำไรที่ได้รับ ซึ่งถ้าพบว่าการรับผลกำไรมีสูงกว่าต้นทุนเท่าไร ก็ยิ่งแสดงถึงประสิทธิภาพมากขึ้น ประสิทธิภาพอาจไม่แสดงเป็นค่าประสิทธิภาพเชิงตัวเลข แต่แสดงด้วยการบันทึกถึงลักษณะการใช้เงิน วัสดุ คน และเวลาในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า ประหยัด ไม่มีการสูญเสียเปล่าเกินความจำเป็น รวมถึงมีการใช้กลยุทธ์หรือเทคนิควิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมสามารถนำไปสู่การบังเกิดผลได้เร็วตรงเวลา และมีคุณภาพ ซึ่งแตกต่างกับของแนวคิด Harrington^{๓๕} ซึ่งเป็นที่ปรึกษาทางด้านวิศวกรรมที่มีประสิทธิภาพ (Efficiency Engineering) โดยเน้นการจัดสรรทรัพยากรและขจัดความสูญเสียเปล่าโดยยอมรับการบริหารจัดการแบบวิทยาศาสตร์ และให้ความสำคัญที่โครงสร้างและเป้าหมายขององค์กร (Organization's Structure and Its Goals) กล่าวว่

^{๓๔} สมใจ สวยสม. "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์ จำกัด". (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี, ๒๕๕๒). หน้า ๔๓.

^{๓๕} อ้างถึงใน สมใจ สวยสม. *เรื่องเดิม*. หน้า ๔๓.

^{๓๖} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. "องค์การและการจัดการ". (กรุงเทพฯ, ธรรมสาร, ๒๕๔๕). หน้า ๔๕.

๑) กำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน (Clearly Defined Ideal) ผู้บริหารต้องทราบถึง สิ่งที่ต้องการ เพื่อลดความคลุมเครือและความไม่แน่นอน

๒) ใช้หลักเหตุผลทั่วไป (Common Sense) ผู้บริหารต้องพัฒนาความสามารถ สร้างความแตกต่างโดยค้นหาความรู้และคำแนะนำให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๓) คำแนะนำที่ดี (Competent Counsel) ผู้บริหารต้องการคำแนะนำจากบุคคลอื่น

๔) วินัย (Discipline) ผู้บริหารควรกำหนดองค์กร เพื่อให้พนักงานเชื่อถือตามกฎและวินัยต่าง ๆ

๕) ความยุติธรรม (Fair Deal) ผู้บริหารควรให้ความยุติธรรมและความเหมาะสม

๖) มีข้อมูลที่เชื่อถือได้เป็นปัจจุบัน ถูกต้อง และแน่นอน (Reliable, Immediate, Accurate and Permanent Records)

๗) ความฉับไวของการจัดส่ง (Dispatching) ผู้บริหารควรใช้การวางแผนตามหลักวิทยาศาสตร์สำหรับแต่ละหน้าที่ เพื่อให้องค์กรทำหน้าที่ได้อย่างราบรื่นและบรรลุจุดมุ่งหมาย

๘) มาตรฐานและตารางเวลา (Standards and Schedules) ผู้บริหารต้องพัฒนาวิธีการทำงานและกำหนดเวลาทำงานสำหรับแต่ละหน้าที่

๙) สภาพมาตรฐาน (Standardized Conditions) ผู้บริหารควรรักษาสภาพแวดล้อมให้ดี

๑๐) การปฏิบัติงานที่มีมาตรฐาน (Standardized Operations) ผู้บริหารควรรักษารูปแบบมาตรฐานของวิธีการปฏิบัติงานที่ดี

๑๑) มีคำสั่งการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานระบุไว้ (Written Standard-Practice Instructions) ผู้บริหารต้องระบุการทำงานที่มีระบบถูกต้องและเป็นลายลักษณ์อักษร

๑๒) การให้รางวัลที่มีประสิทธิภาพ (Efficiency Reward) ผู้บริหารควรให้รางวัลพนักงานสำหรับการทำงานที่เสร็จสมบูรณ์

นอกจากนี้ในการทำให้องค์กรที่มีประสิทธิภาพนั้น **พะยอม แก้วกำเนิด**^{๓๖} ได้เสนอกลยุทธ์การทำงานให้ประสิทธิภาพไว้ ดังนี้

๑. ควรศึกษาหรือวิเคราะห์นโยบายเพื่อเป็นหลักหรือแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ

๒. ควรมีแผนงานที่ชัดเจน วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบาย

๓. ควรเลือกแนวทางปฏิบัติ เทคนิควิธี โดยมุ่งวัตถุประสงค์ของงาน ใช้ทรัพยากรให้ประหยัดที่สุด

^{๓๖} พะยอม แก้วกำเนิด. "กลยุทธ์การทำงานให้ประสิทธิภาพ". (กรุงเทพฯ, สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๓๒). หน้า ๒.

๔. การติดตามควบคุม นิเทศการปฏิบัติงาน
๕. ควรให้บุคลากรปฏิบัติงานเป็นทีมและให้เข้ารับการอบรมตามภารกิจของงาน
๖. ควรปฏิบัติงานประสานแนวคิดช่วยเหลือให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์
๗. ควรมีการประเมินผล
๘. ควรมีการพัฒนางาน
๙. ควรมีการเผยแพร่ผลงาน รายงานและประชาสัมพันธ์

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการปฏิบัติงานนั้นเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่มักจะพูดถึงผลการปฏิบัติงาน หรือความสามารถในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยใช้ทรัพยากรในทุก ๆ ด้าน

ในงานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า (๒) ศึกษาประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า และ (๓) เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

จึงได้พิจารณาประสิทธิภาพในแง่มุมต่าง ๆ อันได้แก่ ประสิทธิภาพจากแง่มุมของกระบวนการการบริหาร โดยพิจารณาถึงการบังคับบัญชา นโยบาย และภารกิจขององค์กร ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าว่าเพียงพอหรือไม่ และ ประสิทธิภาพจากแง่มุมของผลลัพธ์ ว่ากลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง กรอบความร่วมมือ หรือมาตรการทางกฎหมายเพียงพอสำหรับการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าหรือไม่ เนื่องจากประสิทธิภาพของกลไกที่มีอยู่ในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอีก ๑๐ ปี ข้างหน้า เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคตได้ มิเช่นนั้นการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนอาจไม่เกิดผลสัมฤทธิ์และไม่สามารถรองรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ และอาจทำให้กลายเป็นอุปสรรคในการติดต่อประสานงานระหว่างกันและไม่ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้ผู้วิจัยนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของงานวิจัยฉบับนี้

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชนะเลิศ ปริญญาประกร^{๓๗} ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของกองทัพไทยภายใต้กระบวนการนวัตกรรมทัศนความมั่นคงใหม่ในบริบทประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน” ซึ่งเป็นการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของกองทัพไทย ที่ต้องดำเนินการปรับกระบวนการทัศนใหม่ เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ที่มีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองและความมั่นคง โดยดำเนินการศึกษาวิจัย ๓ ประการ คือ ๑) ภาพรวมทางยุทธศาสตร์ พบว่า นโยบายความมั่นคงในระดับชาติกองทัพไทยรับผิดชอบจัดระเบียบความมั่นคงชายแดน นับเป็นโอกาสดีที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทำให้เกิดการบูรณาการร่วมที่ดียิ่งขึ้น แต่ยังมีอุปสรรคจากภัยคุกคามทั้งตามแบบและไม่ตามแบบ ซึ่งจุดแข็งของกองทัพไทยเป็นกองทัพชั้นนำกองทัพหนึ่งของอาเซียน ทั้งกำลังพลและยุทธโปกรณ์ และมีกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน จุดอ่อนยังขาดกฎหมายรองรับ และขาดแคลนยุทธโปกรณ์ที่เหมาะสม รวมถึงสถานการณ์ทางการเมืองไม่มีเสถียรภาพ ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการบริหารจัดการความมั่นคง ๒) ยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการชายแดนของกองทัพไทย ต้องมีวิสัยทัศน์ มีความพร้อมในการเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ และมีพันธกิจรองรับ ทั้งการเตรียมกำลัง และการใช้กำลัง และ ๓) โครงสร้างกองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพไทยที่เหมาะสม คือ ตัวแบบ Matrix Organization โดยใช้พันธกิจการใช้กำลังเป็นโครงสร้างหลักในแนวตั้ง ให้กองทัพไทยรับผิดชอบ โดยใช้ปัญหาเฉพาะตามแนวชายแดนในด้านต่าง ๆ กำหนดหน่วยงานเพิ่มเติม บูรณาการเป็นโครงสร้างแนวนอน ส่วนข้อเสนอจากการวิจัย เห็นว่าควรมีสุนัยอำนาจการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยระดับชาติให้มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เป็น Single Command เพื่อเตรียมความพร้อมและกำหนดยุทธศาสตร์ และมีสุนัยอำนาจการเตรียมความพร้อมด้านการเมืองและความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นองค์กรรองจากระดับชาติ และเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ควรปรับรวมกองอำนาจการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (กอ.นชท.) กับกอง

^{๓๗} ชนะเลิศ ปริญญาประกร. เรื่อง “การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของกองทัพไทยภายใต้กระบวนการนวัตกรรมทัศนความมั่นคงใหม่ในบริบทประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน”. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. ๒๕๕๗.

กำลังป้องกันชายแดนเป็น “ศูนย์อำนวยการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดน” โดยปรับ
ข้อกำหนด ระเบียบคำสั่งเดิมที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ชวงค์ อุบลี^{๓๔} ทำการวิจัย เรื่อง “กลไกการจัดการปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ตาม
แนวชายแดนภาคตะวันออกไทย - กัมพูชา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกลไก
ที่มีอยู่ในการจัดการผลกระทบ และมาตรการการเพิ่มศักยภาพกลไกที่มีอยู่ในการจัดการ
ผลกระทบจากปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชายแดน
ไทย - กัมพูชา ผลการศึกษาพบว่า ๑) ประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของกลไกที่มีอยู่ในการ
จัดการผลกระทบจากปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นแล้ว คือ การใช้กลไกการ
เจรจา กลไกทางการเมือง และกลไกด้านการบริหารจัดการงบประมาณ กลไกภายใต้แผนการ
ปฏิบัติงานด้านเศรษฐกิจกลไกการประเมินผลแผนการปฏิบัติงานตามหลักการมีส่วนร่วม
กลไกการควบคุมปัญหาแรงงาน กลไกการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลหน่วยงานระดับท้องถิ่น
ระหว่างประเทศ และกลไกการสนับสนุนภารกิจหน่วยงานหลัก สำหรับประสิทธิภาพการมี
ส่วนร่วมของกลไกในการจัดการผลกระทบที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้น คือ กลไกการจัดการความ
ขัดแย้ง และกลไกการพัฒนาความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการกลไกภายใต้แผนการปฏิบัติงาน
ด้านเศรษฐกิจ กลไกการสนับสนุนประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ กลไกการ
พัฒนาของผู้นำท้องถิ่นสำหรับรองรับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจในท้องถิ่น กลไกการจัดการ
ตามแผนปฏิบัติงานด้านสังคมและทรัพยากรธรรมชาติ และกลไกการควบคุมแรงงานระหว่าง
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับองค์กรภาคธุรกิจ ๒) มาตรการการเพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วม
ของกลไกในการจัดการผลกระทบจากปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ คือ (๑) มาตรการ
การเพิ่มทักษะการเจรจาต่อรอง (๒) มาตรการจัดระบบการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ
(๓) มาตรการปรับลดงบประมาณรายจ่ายประจำ (๔) มาตรการสำรวจความต้องการการพัฒนา
ด้านเศรษฐกิจ (๕) มาตรการประเมินผลลัพธ์ของแผนงานด้านเศรษฐกิจ (๖) มาตรการ
การส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้กับประชาชน (๗) มาตรการกำหนดทิศทาง
การพัฒนาพื้นที่ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน (๘) มาตรการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ
(๙) มาตรการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม (๑๐) มาตรการการจัดกิจกรรมการสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และ (๑๑) มาตรการอำนวยการ การประสานการปฏิบัติในพื้นที่

^{๓๔} ชวงค์ อุบลี. เรื่อง “กลไกการจัดการปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ตามแนวชายแดนภาคตะวันออก
ไทย - กัมพูชา” หลักสูตรรัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. วารสาร
วิจัยรำไพพรรณี ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๓ เดือนกันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐, น. ๕

ชวงศ์ อุบาสี และคณะ^{๓๙} ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการปัญหาพื้นที่ชายแดน : กรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความมั่นคงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี และแนวทางการบริหารจัดการปัญหาความมั่นคงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรีตามหลักธรรมาภิบาล ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี สามารถแบ่งมิติปัญหาออกเป็น ๓ ด้าน คือ ๑) สภาพปัญหาความมั่นคงด้านการเมืองและการทหาร ประกอบด้วย ประเด็นปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และประเด็นปัญหาการบริหารจัดการสาธารณสุขระหว่างประเทศ ๒) สภาพปัญหาความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของรัฐทำให้รัฐไม่สามารถเก็บภาษีเพื่อนำมาพัฒนาประเทศให้เกิดความเจริญ และกระจายความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจได้ คือ ปัญหาบ่อนการพนันชายแดนในประเทศเพื่อนบ้าน และ ๓) สภาพปัญหาความมั่นคงด้านสังคม เป็นภัยที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ประกอบด้วย ปัญหาแรงงาน ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ส่วนแนวทางการบริหารจัดการปัญหาความมั่นคงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี สามารถแบ่งออกได้ใน ๒ ลักษณะ คือ การดำเนินการอยู่ในปัจจุบันควรนำหลักคุณธรรม และหลักการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางในการจัดการปัญหา สำหรับในอนาคตคาดว่าจะควรนำหลักนิติธรรมมาเป็นหลักในการจัดการปัญหา

ธีรวัตร ภูระธีรรัชต์^{๔๐} ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของผู้ประกอบการบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากลยุทธ์การจัดการเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของผู้ประกอบการบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา เปรียบเทียบความแตกต่างของสัญชาติเงินลงทุน และประเภทธุรกิจของผู้ประกอบการกับกลยุทธ์การจัดการในการทำธุรกิจ และศึกษาแนวทาง การพัฒนากลยุทธ์การจัดการเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของ

^{๓๙} ชวงศ์ อุบาสี และคณะ. เรื่อง “การบริหารจัดการปัญหาพื้นที่ชายแดน : กรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี”. วารสารสถาบันพระปกเกล้า ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑ มกราคม - เมษายน ๒๕๕๙, น. ๒๖ - ๒๗

^{๔๐} ธีรวัตร ภูระธีรรัชต์. เรื่อง “แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของผู้ประกอบการบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา”. วารสารวิจัยและพัฒนาฉบับพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปีที่ ๑๑ (๒๒ - ๒๔ พฤศจิกายน) ๒๕๕๙, น. ๑๔๐

ผู้ประกอบการบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา ผลการวิจัยพบว่า ๑) กลยุทธ์การจัดการของผู้ประกอบการตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมรายด้าน พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีกลยุทธ์ด้านทำเลที่ตั้งมากที่สุด รองลงมา คือ กลยุทธ์ด้าน การบริหารสินค้า ด้านการเงิน และด้านการตลาดตามลำดับ ส่วนที่มีกลยุทธ์น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารร้านค้า และ ๒) ผลการเปรียบเทียบกลยุทธ์การจัดการของผู้ประกอบการตามแนวบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา ในจังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวม จำแนกตามสัญชาติของผู้ประกอบการ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามเงินลงทุน และประเภทธุรกิจ พบว่ามีกลยุทธ์การจัดการแตกต่างกัน ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของผู้ประกอบการบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา ผู้ประกอบการต้องมีกลยุทธ์การจัดการให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าเป้าหมายให้มากที่สุด รวมถึงต้องเหมาะสมกับงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดของผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการควรจัดสรรกำไรส่วนหนึ่งที่ได้จากการขาย สำหรับนำมาใช้ในการขยายกิจการและใช้ในการจัดการธุรกิจอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้ประกอบการควรสร้างภาพลักษณ์ในใจผู้บริโภค

รวี ชี้อคม^{๑๐} ทำการวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองของภาครัฐเพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ.๒๐๑๕” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการลักลอบเดินทางเข้าเมืองของภาครัฐ เพื่อรองรับการเปิดเสรีของประชาคมอาเซียน ในปี ค.ศ.๒๐๑๕ ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุหลักของการเดินทางหลบหนีเข้าเมือง คือ สภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ความต้องการแรงงานจำนวนมากของประเทศไทย มีขบวนการนำพาและขบวนการค้ำมนุษย์ และรัฐมีจุดอ่อนในการดำเนินคดีปราบปรามจากปัญหาดังกล่าว มีการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ ๑) การจัดการปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองที่อาศัยอยู่ในประเทศแล้ว ๒) การป้องกันการลักลอบหลบหนีเข้ามาใหม่ และ ๓) การสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

^{๑๐} รวี ชี้อคม. เรื่อง “ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองของภาครัฐเพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ.๒๐๑๕”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือนมกราคม - เมษายน ๒๕๕๙, น. ๒๒๖

สุนทร ชุตินทรานนท์ พรพิมล ตรีโชติ และณัฐพล ตันตระกูลทรัพย์^{๒๒} ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของกองทัพไทยกับการจัดการความมั่นคงและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ : กรณีศึกษาพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเด็นทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา นโยบายการปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดนของกองทัพบก รวมถึงภารกิจของหน่วยงานภายใต้กองทัพบกที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคของการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ผลกระทบต่อความมั่นคงและเศรษฐกิจบริเวณแนวชายแดน เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับสถานการณ์ชายแดนในภาวะปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา จากพื้นที่เฝ้าระวังทางด้านความมั่นคงและการทหารสู่การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของปริมาณกิจกรรมข้ามพรมแดน ซึ่งแม้จะทำให้เกิดการเติบโตของมูลค่าทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ หากแต่ก็เป็นสาเหตุอันหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาความมั่นคงใหม่ตามมา เช่น ยาเสพติด แรงงานผิดกฎหมาย การบุกรุกพื้นที่ป่า เป็นต้น กองทัพบกในฐานะเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหลักในการจัดการชายแดน จึงต้องมีการขยายบทบาทหน่วยงานที่เพื่อจัดการกับปัญหาความมั่นคงใหม่ที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของกองทัพที่ให้ความสำคัญกับการรักษาอธิปไตยเหนือดินแดนเป็นเรื่องหลักนั้น ไม่อาจได้รับการยอมรับจากหน่วยงานอื่น ๆ ตลอดจนประชาชนในพื้นที่เท่าที่ควร เนื่องจากภาคส่วนดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ในพื้นที่เป็นสำคัญ ตลอดจนหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่มีบทบาทในพื้นที่ต่างมีเป้าหมายการดำเนินงานที่แตกต่างกันทำให้การบูรณาการระหว่างหน่วยงานขาดประสิทธิภาพและไม่สามารถบรรลุผลในการควบคุมและจัดระเบียบชายแดนโดยรัฐเท่าที่ควร

เอมอร แสนภูวา^{๒๓} ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชน เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้นำชุมชน

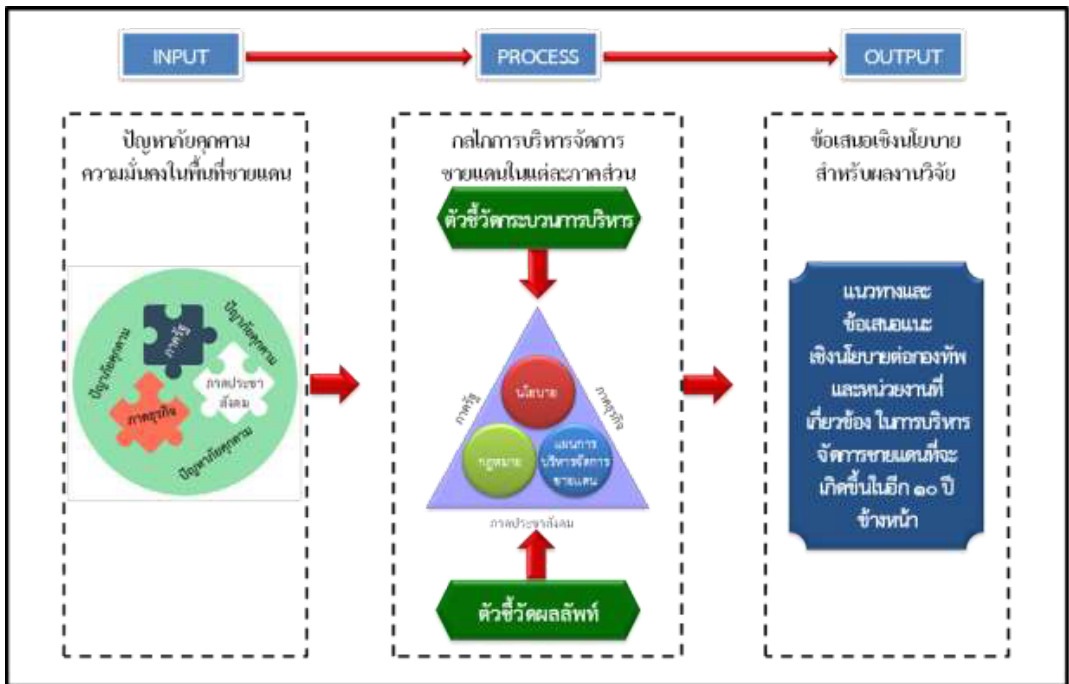
^{๒๒} สุนทร ชุตินทรานนท์, พรพิมล ตรีโชติ และณัฐพล ตันตระกูลทรัพย์. เรื่อง “บทบาทของกองทัพไทยกับการจัดการความมั่นคงและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ : กรณีศึกษาพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา”. รายงานวิจัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๖, น. ๑๑๖ - ๑๒๐

^{๒๓} เอมอร แสนภูวา, เรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ”. รายงานวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. วารสารพัฒนาสังคม ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๒/๒๕๖๐, น. ๓๗ - ๓๘

การเตรียมความพร้อมของผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนในภาวะปกติสัมพันธ์ภาพระหว่างชุมชนในภาวะปกติกับภาวะตึงเครียดของชุมชนตามแนวชายแดน และแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา ผลการศึกษา พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชน ได้แก่ ๑) เมื่อเกิดสถานการณ์ความไม่มั่นคงตามแนวชายแดนมีบทบาทสนับสนุนช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ดูแลให้เกิดความสงบเรียบร้อย สร้างขวัญกำลังใจ ประสานงาน และรับข้อมูลข่าวสาร ๒) สถานการณ์ปกติ ช่วยเหลือประสานงาน ติดตามข้อมูลข่าวสารประชุมกับประชาชนทุกเดือน และรายงานสถานการณ์ในชุมชนต่อหน่วยงานราชการ เพื่อทราบเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้นำชุมชนได้แก่ ความร่วมมือของประชาชน การจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานรัฐ นโยบายของรัฐ ขวัญกำลังใจของผู้นำ ความศรัทธาต่อผู้นำ การประชาสัมพันธ์ที่ดี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำ ความสามัคคี และการทำงานร่วมกับเครือข่าย การเตรียมความพร้อมของผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนในภาวะปกติ ได้แก่ ๑) ผู้นำชุมชน ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนจัดทำแผนการ เพื่อพัฒนาเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้นำตามแนวชายแดน ๒) สมาชิกชุมชน ต้องเตรียมความพร้อมตามที่ผู้นำได้ชี้แนะ รับการอบรมตามที่หน่วยงานรัฐเข้ามาพัฒนา ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบอย่างเคร่งครัด สัมพันธภาพระหว่างชุมชนในภาวะปกติกับภาวะตึงเครียด ได้แก่ ๑) ภาวะปกติ ต้องดำเนินชีวิตตามปกติตามวิถี รับฟังข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอ เตรียมความพร้อมในการพัฒนากับหน่วยงานต่าง ๆ ๒) ภาวะตึงเครียด ต้องมีความสามัคคี ปฏิบัติตามแผนการอพยพเชื่อในตัวผู้นำและปฏิบัติตาม ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคง พบว่า สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและสมาชิกในชุมชน พัฒนาผู้นำให้มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย แสวงหาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน ภาครัฐให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชน ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นำชุมชนชายแดนให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานทหารควรเข้าร่วมมือสร้างความสัมพันธ์ สร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้นำ ภาครัฐจัดให้มีการประชุม/อบรม/สัมมนาร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนชายแดนไทย - กัมพูชา เพื่อลดความหวาดระแวง พัฒนาผู้นำด้านสุขภาพกายใจ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

เมื่อทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น พบว่าในปัจจุบันปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น รวมถึงอาจจะมียุคความมั่นคงใหม่ๆ เกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าพร้อมกับการพัฒนาในพื้นที่ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อทั้งด้านความมั่นคง ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม ทำให้กลไกการบริหารชายแดนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้นจึงนำมาสู่การตรวจสอบประสิทธิภาพของกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบันในการรองรับกับภัยคุกคามความมั่นคงในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า โดยได้มุ่งศึกษาถึงกระบวนการบริหารและกระบวนการด้านผลลัพธ์ทั้งนโยบาย กฎหมาย และแผนการบริหารจัดการชายแดนทั้งของภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม เพื่อให้ได้แนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ด้วยเหตุนี้คณะวิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยขึ้นมา ดังภาพที่ ๒.๑

ภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า: ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า รวมถึงศึกษาประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า และค้นหาแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติภารกิจและอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของชาติ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบริเวณชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก ซึ่งได้แก่ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหม หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงานทางด้านเศรษฐกิจทั้งภาครัฐและเอกชน และหน่วยงานด้านสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชายแดนทั้งภาคตะวันออกและตะวันตก โดยขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย มีดังต่อไปนี้

๓.๑ แหล่งข้อมูล

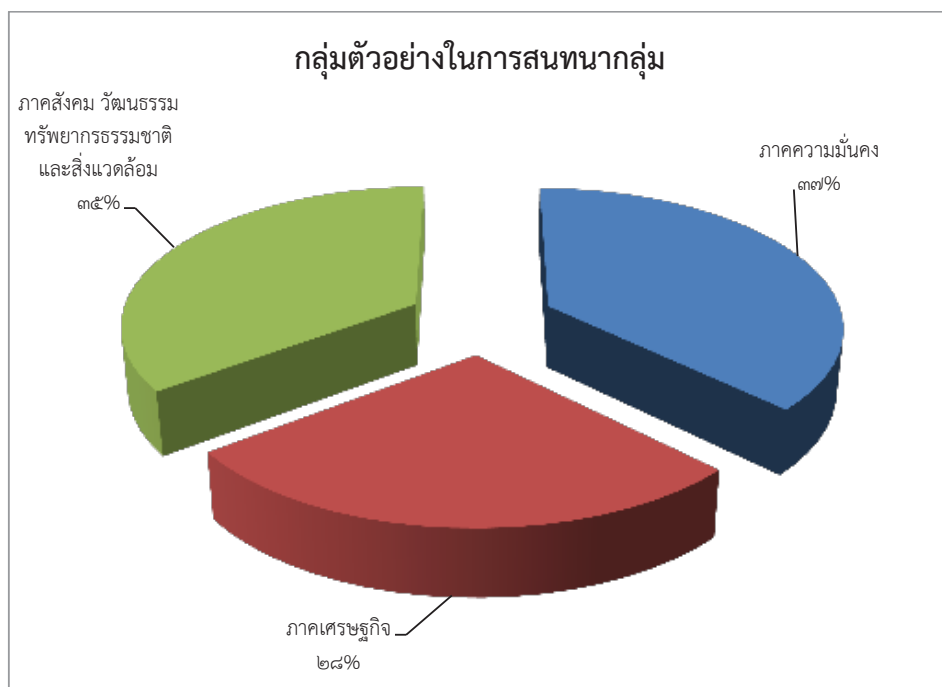
๓.๑.๑ การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต รวมทั้งกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน และแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามหัวข้องานวิจัย

๓.๑.๒ พื้นที่ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคตะวันออก (จังหวัดสระแก้ว) พรมแดนภาคตะวันออกติดต่อกับประเทศกัมพูชา และพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคตะวันตก (จังหวัดกาญจนบุรี) เนื่องจากจังหวัดสระแก้วและกาญจนบุรี รัฐบาลมีแผนที่จะพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษในอนาคต อีกทั้งยังมีพื้นที่ติดกับด่านพอยเปตของกัมพูชา และโครงการทำเรื่อน้ำลึกลงทวายของเมียนมา ซึ่งในปัจจุบันและมีแนวโน้มในอนาคตที่จะได้รับการพัฒนาจากรัฐบาลของทั้ง ๒ ประเทศ ตลอดจนมีแนวโน้มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคต และการเจริญเติบโตดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อภัยคุกคามที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดน

๓.๑.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า: ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตกในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติการกิจและอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของชาติ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบริเวณชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกและตะวันตก คือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานความมั่นคง จำนวน ๙๑ คน เศรษฐกิจ ๖๗ คน สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม จำนวน ๘๖ คน รวมจำนวน ๒๔๔ คน ดังภาพที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม

ภาค	จำนวน (คน)		
	ภาคตะวันออก	ภาคตะวันตก	รวม
ภาคความมั่นคง	๕๕	๓๖	๙๑
ภาคเศรษฐกิจ	๒๕	๔๒	๖๗
ภาคสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	๔๗	๓๙	๘๖
รวม	๑๒๗	๑๑๗	๒๔๔

ภาพที่ ๓.๑ กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม

ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposeful Selection) โดยมีผู้ให้ข้อมูล ๖ ท่าน ดังนี้ ผู้บัญชาการกองกำลังสุรสีห์ ผู้แทนผู้บัญชาการกองกำลังบูรพา ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ผู้แทนผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว และผู้แทนประธานหอการค้าจังหวัดสระแก้ว

ตารางที่ ๓.๒ กลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้สัมภาษณ์	
ภาคตะวันออก	ภาคตะวันตก
ผู้แทนผู้บัญชาการกองกำลังบูรพา	ผู้บัญชาการกองกำลังสุรสีห์
ผู้แทนผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว	ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี
ผู้แทนประธานหอการค้าจังหวัดสระแก้ว	ผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้คือ ๑) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งทัศนคติ ความรู้ ทัศนะของบุคคลต่อประเด็นหรือแนวคิดของผู้ให้ข้อมูล และ ๒) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจนและมุ่งเน้นให้เกิดความเข้าใจในประเด็นการวิจัยอย่างลึกซึ้ง ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อป้องกันปัญหาการตอบคำถามนอกประเด็น โดยสร้างแนวคำถามที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ โดยกำหนดให้เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่และตรงไปตรงมาซึ่งอาจสามารถปรับเปลี่ยนคำถามให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมหรือตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการสัมภาษณ์ และใช้เครื่องบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อให้สามารถเก็บสาระสำคัญให้ได้ครบถ้วนมากที่สุด ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วยรายละเอียด ดังนี้

๓.๒.๑ การสร้างแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม แนวทางสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติมีรายละเอียดดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. ศึกษาวิธีการสร้างแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม เพื่อนำมาสู่การคัดเลือกและการออกแบบเครื่องมือที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย โดยมีคำถามหลัก ดังนี้

๑) ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมตามแนวชายแดนในปัจจุบันเป็นอย่างไร และปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีอะไรบ้าง?

๒) ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าเป็นอย่างไร และปัญหาภัยคุกคามความมั่นคง ที่จะเกิดขึ้นมีอะไรบ้าง?

๓) ภาครัฐควรพัฒนากลไกการบริหารจัดการชายแดนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้สามารถรองรับกับภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร?

๔) ในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ท่านคิดว่ากลไกการบริหารจัดการชายแดน ควรมีลักษณะอย่างไร จึงจะสามารถรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ?

๕) ท่านมีแนวทาง หรือข้อเสนอแนะ ต่อหน่วยงานด้านความมั่นคงและกองทัพเกี่ยวกับการบริหารจัดการชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า อย่างไรบ้าง?

๖) กลไกการบริหารจัดการชายแดนในปัจจุบันมีอะไรที่เป็นอุปสรรคของภาคเศรษฐกิจและสังคมมีอะไรบ้าง เพราะอะไร

๗) ท่านคิดว่าภาคเศรษฐกิจและสังคมจะสามารถสนับสนุนการบริหารจัดการชายแดนให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไรบ้าง

๘) ท่านมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าอย่างไรบ้าง

๓. นำแนวคำถามในการสนทนากลุ่มที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของการใช้ภาษา และความสอดคล้องระหว่างแนวคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย

๔. ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

๕. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ทำการคัดเลือกไว้

๓.๒.๒ การสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยมีกระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า รวมถึงศึกษาประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า และค้นหาแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำมาสู่การคัดเลือกและการออกแบบเครื่องมือที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย โดยมีคำถามหลัก ดังนี้

๑) ท่านคิดว่ารูปแบบของภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบันเป็นอย่างไร และจะมีผลในอนาคตอีก ๑๐ ปี หรือไม่ อย่างไร

๒) ท่านคิดว่าในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า สภาพแวดล้อมตามแนวชายแดนจะเป็นอย่างไร และภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้ามีแนวโน้มเป็นอย่างไร และจะมีลักษณะเป็นอย่างไร

๓) กลไกการบริหารจัดการชายแดนที่ใช้อยู่ ณ ปัจจุบัน ท่านคิดว่าสามารถรองรับกับปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ได้มากน้อยเพียงใด อีกทั้ง ควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่อย่างไร

๔) ท่านคิดว่าท่านสามารถแปลงนโยบายหรือยุทธศาสตร์จากส่วนกลาง มาสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องมากน้อยเพียงใด

๕) ท่านคิดว่าหน่วยงานในพื้นที่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันมากน้อยเพียงใด และส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการปัญหาในพื้นที่อย่างไร

๖) หน่วยงานของท่าน มีความพร้อมด้านกระบวนการบริหาร (การบังคับบัญชา นโยบาย และภารกิจขององค์กร) ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า อย่างเพียงพอหรือไม่ และท่านมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นอย่างไร

๗) กลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน (แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง กรอบความร่วมมือ หรือมาตรการทางกฎหมาย) ส่งผลกระทบต่อภารกิจขององค์กรของท่านหรือไม่ อย่างไร และควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่อย่างไรบ้าง

๘) กลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน (แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง กรอบความร่วมมือ หรือมาตรการทางกฎหมาย) เพียงพอสำหรับการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าหรือไม่ อย่างไร

๙) หน่วยงานของท่าน มีการเชื่อมโยงกลไกการบริหารจัดการชายแดนในระดับนโยบายที่มีอยู่ในปัจจุบันมาสู่ระดับการปฏิบัติในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร และอะไรคืออุปสรรคในการดำเนินการนั้น

๓. นำแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของการใช้ภาษา และความสอดคล้องระหว่างแนวคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย

๔. ปรับปรุงข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

๕. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ทำการคัดเลือกไว้

๓.๒.๓ การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัย ตำราบทความ รายงานวิจัย รวมทั้งฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า รวมถึงศึกษาประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า และค้นหาแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าเพื่อนำมาสร้างเครื่องมือวิจัย

๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เพื่อให้งานวิจัยมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยไปตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ด้านความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิช่วยพิจารณาแก้ไขภาษา ตรวจสอบข้อคำถาม เนื้อหา ถูกต้องเหมาะสม แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์อีกครั้ง

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Collection) ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า รวมถึงศึกษาประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า และค้นหาแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น หนังสือ วารสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ดังกล่าว และนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

๓.๔.๒ การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยได้มีการจัดให้มีการสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติของหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่โดยจัดกิจกรรมขึ้น ณ โรงแรม เดอะเวโล จ. สระแก้ว และโรงแรมคำแสด ริเวอร์แคว รีสอร์ทท.จ. กาญจนบุรี มีคณะผู้วิจัยคอยควบคุม ดำเนินการรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งบันทึกภาพและเสียง จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพต่อไป

๓.๔.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ ๑) ความเหมาะสมของผู้ให้ข้อมูลว่ามีคุณสมบัติตรงตามความต้องการหรือไม่ ๒) สามารถตอบประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการทราบได้มากน้อยเพียงใด และ ๓) พิจารณาจากความยากง่ายในการติดต่อประสานงานและการเดินทางเข้าพบเพื่อไปสัมภาษณ์ ต่อจากนั้นจึงติดต่อประสานงานและกำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในขณะที่ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการบันทึกข้อมูลโดยใช้วิธีการจดบันทึกการสัมภาษณ์และการบันทึกเสียง หลังจากที

รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๕ การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมานั้นมีความถูกต้องเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยมีวิธีการตรวจสอบดังนี้

๓.๕.๑ หลังจากที่ผู้วิจัยทำการถอดเทปการสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้วจะส่งบทสัมภาษณ์ไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตรวจสอบ เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลนั้นถูกต้องและสะท้อนความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

๓.๕.๒ ตรวจสอบความตรงของข้อมูลโดยนำข้อมูลมาตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการเปรียบเทียบและตรวจสอบความแน่นอนของข้อมูล (Data Triangulation) นำข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลจากตำราวิชาการ รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บัญชาการกองกำลังสุรสีห์ ผู้แทนผู้บัญชาการกองกำลังบูรพา ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ผู้แทนผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว และผู้แทนประธานหอการค้าจังหวัดสระแก้ว และข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม รวมทั้งการจดบันทึกเบื้องต้น นอกจากนี้ยังตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้มุมมองจากแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ (Theory Triangulation) ได้แก่ กลไกการบริหารจัดการชายแดน แนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคามความมั่นคง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาเพื่อเปรียบเทียบข้อค้นพบจากการรวบรวมข้อมูล

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นมีลักษณะเป็นการกระทำที่ไม่อาจแยกออกจากขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างชัดเจนเหมือนกับการวิจัยเชิงปริมาณ กล่าวคือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะกระทำทั้งระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลและหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นระหว่างที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ก็จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กันด้วย นอกจากนี้เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยก็จะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง ขั้นตอนในการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

๑. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เพื่อให้ข้อมูลที่เกิดขึ้นรวบรวมมาอยู่ในสภาพที่สะดวกและง่ายต่อการนำไปวิเคราะห์

๒. นำข้อมูลที่จำแนกหรือจัดกลุ่มแล้วมาวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบเหตุการณ์ (Constant Comparison) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบโดยนำข้อมูลไปใส่ในตารางแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แล้วทำการสรุปลักษณะร่วมกันและลักษณะที่แตกต่างกันของข้อมูลเหล่านั้น

๓. สร้างข้อสรุปชั่วคราวโดยการเชื่อมโยงข้อมูลแต่ละชุดเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์และเกิดเป็นแนวคิดย่อย ๆ ขึ้น

๔. สร้างบทสรุปโดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงข้อสรุปชั่วคราวที่ผ่านการตรวจสอบยืนยันแล้วเข้าด้วยกัน

๕. นำข้อสรุปที่ได้มาเรียบเรียงและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สำหรับข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมนั้น ผู้วิจัยจะนำมาทำการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ พรรณนา และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารเหล่านี้มาใช้เพื่อตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ซึ่งข้อมูลนี้จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและทำให้การตีความมีความละเอียดยิ่งขึ้น

บทที่ ๔

พลการศึกษา

บทที่ ๔ ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า: ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า รวมถึงศึกษาประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า และค้นหาแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติการกิจและอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของชาติ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบริเวณชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ตามเครื่องมือในการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๔.๑ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การสัมภาษณ์เชิงลึกได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๖ คน ประกอบด้วย ผู้บัญชาการกองกำลังสุรสีห์ ผู้แทนผู้บัญชาการกองกำลังบูรพา ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ผู้แทนผู้กำกับ การตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว และผู้แทนประธานหอการค้าจังหวัดสระแก้ว และเนื่องจากภาคตะวันออกและตะวันตกมีสภาพแวดล้อมแตกต่างกันทำให้ผลการวิจัยมีความแตกต่างกันด้วย ดังนั้นจึงสรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็นแต่ละภาค ดังนี้

๔.๑.๑ พื้นที่ชายแดนภาคตะวันออก

๔.๑.๑.๑ รูปแบบของภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบัน

๑. กองกำลังบูรพา

สำหรับสถานการณ์และปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบันนั้น ปัญหาด้านความมั่นคงอันเกิดจากภัยคุกคามแบบดั้งเดิม อันได้แก่ใช้กำลังทหารในการแก้ไขปัญหาคัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านนั้น ยังมีความเป็นไปได้น้อย เนื่องจาก

ไม่มีเงื่อนไขที่จะทำให้ฝ่ายกัมพูชาจะมุ่งสร้างความขัดแย้งเพื่อผลทางการเมือง โดยหลังจากที่ได้จัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศเรียบร้อยแล้วทางกัมพูชาได้มุ่งไปที่การสร้างความจริงทางเศรษฐกิจภายในประเทศเป็นหลัก ส่วนฝ่ายไทยก็มุ่งไปที่การแก้ปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศและปัญหาเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักเช่นเดียวกัน อีกทั้งยังไม่มีเงื่อนไขความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ของทั้งสองชาติที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันผู้นำของประเทศไทยกับประเทศกัมพูชานั้นมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในทุกระดับ

ส่วนปัญหาความมั่นคงภายในด้านต่าง ๆ ยังคงมีอยู่ แต่ไม่ได้ขยายตัวมากนัก โดยถึงแม้จะมีการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ เมื่อ ๑ ม.ค. ๒๕๕๙ เป็นต้นมาก็ไม่เกิดผลกระทบอย่างมีนัยยะสำคัญ โดยปัญหาความมั่นคงภายในที่สำคัญในพื้นที่ ได้แก่

- ปัญหายาเสพติด ซึ่งการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ในภาพรวมถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่สูงมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นยาบ้า และไอซ์ และจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้เสพและผู้ค้ารายย่อย โดยการแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภท ยาบ้า จะเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้ ลักษณะที่ ๑ เป็นกลุ่มผู้เสพที่เป็นแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชา ซึ่งส่วนใหญ่มักจะซุกซ่อนเข้ามากับแรงงานตามช่องทางธรรมชาติในพื้นที่แนวชายแดน ในจำนวนไม่มาก เพื่อใช้ในการเสพในกลุ่มของตนเอง ลักษณะที่ ๒ กลุ่มผู้ค้ารายย่อยในพื้นที่ จ.สระแก้ว ส่วนใหญ่จะลักลอบนำเข้ามาจากเขตปริมณฑล (อยุธยา สระบุรี สมุทรปราการ และฉะเชิงเทรา) เพื่อนำมาจำหน่ายให้กับกลุ่มผู้เสพในพื้นที่ จากการตรวจสอบข้อมูลจากกลุ่มผู้ต้องหาที่จับกุมได้ยังไม่พบเครือข่ายเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ ของกลุ่มผู้ขายในพื้นที่

ส่วนการแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภท ไอซ์ มีการแพร่ระบาดอยู่ที่บ่อนการพนันในฝั่งประเทศกัมพูชา ซึ่งกลุ่มผู้เสพส่วนใหญ่จะเป็นเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเล่นการพนันในประเทศกัมพูชา รวมถึงผู้ที่ทำงานอยู่ในบ่อนในประเทศกัมพูชา ซึ่งจะลักลอบนำเข้ามาโดยใช้การซุกซ่อนตามร่างกายจำนวนไม่มาก ซึ่งส่วนใหญ่จะจับกุมได้บริเวณ จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก – ปอยเปต ซึ่งเป็นจุดที่มีคนผ่านเข้าออกในแต่ละวันเป็นจำนวนมาก

- ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เนื่องจากสภาพพื้นฐานชีวิตความเป็นอยู่ของคนกัมพูชา ซึ่งส่วนใหญ่ยากจน ขาดอาชีพ ขาดรายได้ และมาตรฐานการครองชีพต่ำกว่าไทย จึงมีความพยายามที่จะดิ้นรนเข้ามาหางานในไทย และด้วยความที่มีความเป็นเครือญาติกับคนไทยตามแนวชายแดนจึงมีการไปมาหาสู่กันโดยข้าม

แนวชายแดนตามช่องทางธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะพื้นที่ “ดินต่อดิน” กันเป็นประจำ ต่อมาสภาพเศรษฐกิจภายในกัมพูชาปีบริบูรณ์มากขึ้น ประกอบกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความต้องการแรงงานของผู้ประกอบการชาวไทย (โดยเฉพาะแรงงานในบางอาชีพที่คนไทยไม่ทำแล้ว) ชาวกัมพูชาที่อยู่ในพื้นที่ตอนในจึงมีความพยายามที่จะลักลอบเข้ามาขายแรงงานในประเทศไทยมากขึ้น โดยผ่านทางช่องทางธรรมชาติ และอาศัยช่องว่างในข้อตกลงร่วมระหว่างจังหวัดสระแก้วและบันเตียเมียนเจย ให้นำหนังสือผ่านแดน (Border Pass) เข้ามาตามจุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่อนปรนการค้า แล้วลักลอบไปขายแรงงานในพื้นที่ตอนใน โดยมีขบวนการผู้นำพาทั้งชาวไทยและชาวกัมพูชา

ในห้วงเวลาที่ผ่านมามีว่าทางรัฐบาลไทย จะเห็นความจำเป็นของผู้ประกอบการในการใช้แรงงานเพื่อพยุกระบบเศรษฐกิจ โดยพยายามที่จะจัดระบบลงทะเบียนให้สามารถตรวจสอบเพื่อพิสูจน์และควบคุมข้อมูลบุคคลได้ แต่ก็ยังมีแรงงานต่างด้าวจำนวนมากที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเงื่อนไข และการเข้าสู่ระบบที่ถูกต้องตามรูปแบบต่าง ๆ ที่ภาครัฐทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชากำหนด โดยมักจะใช้วิธีการผ่านนายหน้าลักลอบเข้าเมืองหรือเครือข่าย บางส่วนถูกหลอกลวงหรือชักจูงจากนายหน้าในรูปแบบและวิธีผิดกฎหมายต่าง ๆ และนอกจากนี้ยังมีปัญหาคนจีนบางส่วนพยายามที่จะเข้ามาพักอาศัย เพื่อทำธุรกิจทั้งถูกและผิดกฎหมายในพื้นที่ตลาดการค้า

- ปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ปัจจุบันยังไม่ปรากฏการณ์การก่อเหตุของผู้ก่อการร้ายในพื้นที่ แต่จะเป็นลักษณะการก่อเหตุจากที่อื่นแล้วพยายามใช้ช่องทางในการข้ามแดนไปซุกซ่อน/กบดานในพื้นที่ประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนอาชญากรรมข้ามชาติ มีไม่มากนักส่วนใหญ่จะเป็นชาวไนจีเรียซึ่งเกี่ยวข้องกับยาเสพติด นอกจากนี้ยังมีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การลักลอบนำซิมการ์ดผิดกฎหมายเข้ามาจำนวนมากของชาวจีน เป็นต้น

- ปัญหาเรื่องการลักลอบค้าขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่จะมีชาวจีนเป็นเจ้าของโดยมีชาวไทยและกัมพูชาเป็นลูกจ้าง ซึ่งปัญหาดังกล่าว แม้จะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและภาพลักษณ์โดยรวมของประเทศ แต่ในแง่ของประชาชนคนในพื้นที่นั้นมักจะมองสวนทางกับทางราชการว่าการค้าขายสินค้านี้เป็นการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ จึงไม่ให้ความร่วมมือในการปราบปรามมากนัก

- ปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม เนื่องจากในพื้นที่ ผังประเทศ กัมพูชายังคงมีอาวุธสงครามที่หลงเหลือจากการสู้รบอยู่ค่อนข้างมาก รวมถึงการจัดระเบียบ ยังไม่ค่อยเป็นระบบเท่าที่ควร จึงส่งผลให้มีกลุ่มผู้ค้าอาวุธสงครามใช้เป็นโอกาสในการที่จะ พยายามลักลอบนำอาวุธสงครามเข้ามาตามช่องทางธรรมชาติเพื่อที่จะนำไปขายให้กับกลุ่ม ผู้มีอิทธิพลในประเทศ ตลอดจนชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งยังคงมีความต้องการอยู่ อย่างต่อเนื่อง

- ปัญหาเรื่องการลักลอบค้าขายสินค้าที่ไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากร สินค้าทั่วไป เช่น บุหรี่ สุรา ปัจจุบันมีการลักลอบค่อนข้างน้อย ส่วนสินค้าทางการเกษตร เช่น กระเทียม ส่วนใหญ่จะมาจากจีนผ่าน เวียดนาม และกัมพูชา ส่วนข้าวเปลือกนั้นยังคงมีความ พยายามในการลักลอบนำเข้ามา เนื่องจากฝั่งกัมพูชามีพื้นที่ในการเพาะปลูกมากกว่า ผลผลิต ต่อไร่ดีกว่า และราคาในฝั่งไทยดีกว่า ซึ่งบางส่วนก็เป็นการที่คนไทยไปลงทุนเช่าที่ทำ การเพาะปลูก โดยจากการตรวจสอบการลักลอบนำเข้าข้าวเปลือกดังกล่าวไม่เกิดผลกระทบต่อ ราคาสินค้าภายในประเทศ แต่ก็มีผลในแง่สังคมจิตวิทยาที่มักจะมีผู้ที้นำไปสื่อให้เกี่ยวข้องกับ ประเด็นทางการเมือง นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการนำเข้ามาผ่านสำปะหลัง ซึ่งทางฝั่งกัมพูชา ผลผลิตต่อไร่และคุณภาพของข้าวเปลือกดีกว่า แม้เป็นการนำเข้ามาอย่างถูกกฎหมายและทำให้ ผู้ประกอบการมีกำไรมากกว่า แต่ก็พยายามที่จะช่วยให้มีการซื้อขายจากประชาชนชาวไทยเป็น หลักก่อน

- ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติปางสีดา อุทยานแห่งชาติ ตาพระยา และพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด โดยในแต่ละพื้นที่จะมีไม้พะยุงและไม้หวงห้าม ต่าง ๆ ขึ้นอยู่ในพื้นที่ และเนื่องจากไม้พะยุงเป็นไม้หวงห้ามที่มีราคาสูง จึงมีขบวนการที่ พยายามลักลอบตัดไม้ดังกล่าว เพื่อนำไปขายให้กับนายทุนชาวไทยและชาวกัมพูชาอย่าง ต่อเนื่อง

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว

- ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยปัจจุบัน ชาวกัมพูชาที่ลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทยนั้นมีทั้งการเป็นแรงงานภาคการเกษตร และ แรงงานภาคอุตสาหกรรม โดยในภาคการเกษตรส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ตามแนวชายแดน ซึ่งเป็นการทำไร่อ้อย ทำนา ลำไย เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากคนไทยที่อยู่ในวัยแรงงานส่วนใหญ่ จะเข้าไปทำงานในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล

- ปัญหาเรื่องการลักลอบค้าขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ในปัจจุบันมีการลักลอบขนสินค้าผิดกฎหมายเข้ามาในไทย โดยเฉพาะตลาดโรงเกลือและมีผลการตรวจค้นจับกุมได้จำนวนมาก

- ปัญหายาเสพติด เนื่องจากพื้นที่ในจังหวัดสระแก้ว เป็นบริเวณชายแดนที่ติดกับประเทศกัมพูชา การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ภาพรวมถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่สูงมากนัก ส่วนใหญ่ซุกซ่อนเข้ามากับแรงงานตามช่องทางธรรมชาติในพื้นที่แนวชายแดน

๓. หอการค้าจังหวัดสระแก้ว

- การลักลอบนำเข้าสินค้าการเกษตร เนื่องจากนักลงทุนฝั่งไทยเข้าไปลงทุนทางการเกษตรในฝั่งกัมพูชาเนื่องจากมีอัตราค่าแรงที่ต่ำ แต่โรงงานตั้งอยู่ฝั่งไทยเมื่อมีผลผลิตออกมาฝั่งกัมพูชาไม่มีที่ขายก็ต้องขนกลับ เข้ามายังฝั่งไทยจึงทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว

- การเข้ามาประกอบอาชีพของจีน ในปัจจุบันเริ่มมีนักลงทุนชาวจีนเข้ามาเช่าหรือกว้านซื้อที่ดินทั้งฝั่งไทยและฝั่งกัมพูชา เพื่อตั้งสร้างเป็นตลาดขายของ และโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนในตลาดโรงเกลือก็เริ่มมีการเช่าซื้อและนำสินค้าจากจีนเข้ามาขายในพื้นที่ตลาดโรงเกลือจำนวนมาก ซึ่งในอนาคตคาดว่าตลาดโรงเกลือน่าจะมีจำนวนพ่อค้าแม่ค้าชาวจีนเพิ่มมากขึ้น

- การคมนาคมขนส่งยังไม่สะดวกเท่าที่ควร ระบบคมนาคมขนส่งและการเดินทางในลักษณะต่าง ๆ ทั้งการเดินทางโดยรถยนต์ รถบัส และรถส่วนตัว โดยเฉพาะรถไฟในเขตพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ซึ่งประสบปัญหาอย่างมาก เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเท่าที่ควร ส่งผลทำให้รายได้หรือรายรับของจังหวัดลดน้อยลง ซึ่งทำให้รายได้เข้าประเทศส่วนนี้ขาดหายไปด้วย

- ขั้นตอนการตรวจสอบสินค้ามีความยุ่งยากและซับซ้อน การส่งออกสินค้าจากฝั่งไทยไปยังฝั่งกัมพูชา โดยเฉพาะสินค้าการเกษตร ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐมีความล่าช้าก็จะส่งผลทำให้สินค้าทางการเกษตร เช่น ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ อาหารแปรรูป ฯลฯ เกิดความเสียหาย

- ปัญหาการขาดแคลนกำลังแรงงานในบางสาขาอาชีพ เช่น ก่อสร้าง ประมง อุตสาหกรรมช่างเครื่อง การเกษตร ฯลฯ หรือกำลังแรงงานในท้องถิ่นมีไม่เพียงพอกับอัตราตำแหน่งงาน ส่งผลทำให้ผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการ และเจ้าของที่ดินในจังหวัด

สระแก้วต้องอาศัยการนำเข้ากำลังแรงงานจากประเทศกัมพูชาเข้ามา (การใช้แรงงานต่างด้าว) ทำงานเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่แรงงานชาวกัมพูชาก็มีความนิยมเดินทางเข้ามาทำงานในฝั่งไทย เนื่องจากมีปัจจัยผลักดัน ได้แก่ การว่าจ้างแรงงานสามารถทำได้ง่ายไม่ต้องแบกรับภาระค่าใช้ จ่ายอื่น ๆ (แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในลักษณะเข้าไป-เย็นกลับ) อัตราค่าตอบแทนค่าจ้าง แรงงานของไทยมีอัตราสูงกว่าฝั่งกัมพูชา การลงทะเบียนสามารถดำเนินการได้ง่าย เนื่องจาก มีการเปิดโอกาสหรือการยกเว้นจากภาครัฐในช่วงเหตุการณ์เกี่ยวกับพืชผลทางการเกษตร

๔.๑.๑.๒ แนวโน้มของสถานการณ์และปัญหาด้านความมั่นคงตามแนว ชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า มีดังนี้

๑. กองกำลังบูรพา

- ปัญหาด้านความมั่นคงอันเกิดจากภัยคุกคามแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากประเทศเพื่อนบ้านนั้นมีความเป็นไปได้ที่น้อยมาก แต่กัมพูชาก็ได้มีการพัฒนาศักยภาพด้านกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ โดยขอรับการสนับสนุนจากมิตรประเทศ อยู่ตลอดเวลา หากมีเงื่อนไขทางการเมืองภายในกัมพูชาก็อาจจะมีสถานการณ์ไปสู่ความ ขัดแย้งจนต้องใช้กำลังได้

- ปัญหายาเสพติด ซึ่งมีแนวโน้มการแพร่ระบาดของกลุ่มผู้เสพยา ในพื้นที่ที่ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากในพื้นที่ยังคงมีกลุ่มวัยรุ่นที่ต้องการใช้ยาเสพติด รวมถึงฝั่งตรงข้ามยังมีบ่อนคาสีในรวมถึงสถานบริการ ซึ่งยังคงมีนักท่องเที่ยวรวมถึงพนักงาน คนไทยเข้าไปทำงาน ซึ่งจะมีการชักชวนเข้ามาเสพยาในฝั่งประเทศไทยได้

- ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แนวโน้ม การจับกุมลดลงเนื่องจากปัจจุบันทางประเทศไทยและประเทศกัมพูชามีความพยายามในการ ที่จะดำเนินการให้แรงงานกลับเข้าสู่ระบบมากขึ้น ความต้องการในการจ้างงานในกัมพูชาเพื่อ พัฒนาประเทศก็มีมากขึ้น และโครงสร้างของประชากรของประเทศไทยที่อัตราของกลุ่มผู้สูง อายุจะมีมากขึ้นก็จะทำให้ความต้องการแรงงานเพิ่มมากขึ้นด้วย

- ปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ยังคงมีแนวโน้ม ที่จะเกิดขึ้นได้ เนื่องจากในพื้นที่มีช่องทางการเข้าออกได้หลายช่องทาง รวมถึงยังคงมีช่องทาง ตามธรรมชาติอยู่ในพื้นที่แนวชายแดน ทำให้เป็นพื้นที่กลุ่มผู้ที่ก่ออาชญากรรมข้ามชาติ ใช้เป็น จุดในการที่จะเคลื่อนย้ายเข้าและออกนอกประเทศ เช่นเข้ามาก่อคดีในประเทศไทย หรือการ

ใช้ในการหลบหนีออกไปนอกประเทศหลังจากก่อเหตุหรือกระทำความผิด โดยเฉพาะชาวจีน หากไม่มีมาตรการควบคุมที่ดีอาจเป็นปัญหาได้ในอนาคต

- ปัญหาเรื่องการลักลอบค้าขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ แนวโน้มจะยังคงมีอย่างต่อเนื่อง เพราะจังหวัดสระแก้ว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้คนมักจะมาจับจ่ายใช้สอยสิ่งอุปโภคบริโภค รวมถึงเป็นแหล่งค้าส่งสินค้า โดยเฉพาะเสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า มือสอง ซึ่งก็ยังคงมีกลุ่มนายทุนที่มีความพยายามในการลักลอบนำสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ มาขายร่วมกับสินค้ามือสอง

- ปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม ยังคงมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ เนื่องจากฝั่งประเทศกัมพูชายังคงมีอาวุธสงครามที่หลงเหลือจากการสู้รบอยู่จำนวนมาก และความต้องการของกลุ่มผู้มีอิทธิพลในประเทศและกลุ่มชนกลุ่มน้อยยังคงมีอยู่

- ปัญหาเรื่องการลักลอบค้าขายสินค้าที่ไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากร มีแนวโน้มที่จะยังคงมีปัญหายังต่อเนื่อง เนื่องจากฝั่งกัมพูชา มีการเพาะปลูกพืชผลการเกษตรเป็นหลัก ทำให้มีปริมาณผลผลิตค่อนข้างมาก และราคาก็ยังไม่สูงเท่าฝั่งประเทศไทย ทำให้มีกลุ่มนายทุนพยายามที่จะลักลอบนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศ

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว

- อาชญากรรมข้ามชาติ มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากบริเวณชายแดนมีช่องทางเข้าออกที่หลากหลาย รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านมีปอนคาสิในอีกด้วย จึงอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการก่ออาชญากรรมได้

- การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ แนวโน้ม จะยังคงมีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะไม้พะยูน เนื่องจากมีราคาสูง และมีความต้องการจากกลุ่มนายทุนจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก

- ปัญหาทางด้านไซเบอร์ มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อบริเวณชายแดนโดยเฉพาะจุดผ่านแดนที่มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการตรวจสอบบุคคลเข้าออก ซึ่งอาจถูกโจมตีทางไซเบอร์ได้ในอนาคต

๓. หอการค้าจังหวัดสระแก้ว

- ปัญหาประชากรแฝงในพื้นที่ เนื่องจากการเคลื่อนย้ายกำลังแรงงานจากทั้งภายนอกจังหวัดรอบจังหวัดสระแก้วและจากประเทศกัมพูชา ส่งผลทำให้เกิดปัญหาประชากรแฝง ซึ่งส่งผลทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา เช่น อาชญากรรม การลักเล็กขโมยน้อย แรงงานผิดกฎหมาย เป็นต้น

- ด้านขนส่งและการเดินทาง ปัจจุบันได้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดสระแก้วให้สามารถรองรับกับการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่เพิ่มมากขึ้น เช่น การเปิดจุดผ่านแดนถาวรด่านหนองเอี่ยน เพื่อให้สามารถรองรับการขนส่งสินค้าข้ามแดนที่เพิ่มมากขึ้น มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการตรวจคัดกรองสินค้าก่อนอนุญาตให้ข้ามแดน การสร้างพื้นที่จุดพักคอยและจุดขนถ่ายสินค้า โดยล่าสุดการรถไฟแห่งประเทศไทยและการรถไฟของประเทศไทยได้ดำเนินการก่อสร้างเส้นทางรถไฟที่เชื่อมต่อระหว่างไทย-กัมพูชา ซึ่งหากดำเนินการแล้วเสร็จจะส่งผลทำให้การเดินทางระหว่างไทย-กัมพูชามีความสะดวกรวดเร็วเพิ่มมากขึ้น

- ด้านแรงงาน การขาดแคลนแรงงานชาวกัมพูชา เนื่องจากผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดใกล้เคียงที่มีความต้องการใช้กำลังแรงงานต่างด้าวสูง จึงมีการจัดสรรรับ-ส่งแรงงานชาวกัมพูชาในพื้นที่ชายแดน ซึ่งได้รับการตอบรับจากแรงงานชาวกัมพูชาเป็นอย่างดี ส่งผลทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานและการแย่งกำลังแรงงานในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว อันมีผลมาจากการลดลงของแรงงานของชาวกัมพูชา การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจกัมพูชา และอัตราค่าตอบแทนของฝั่งกัมพูชาที่เพิ่มสูงขึ้น

- ปัญหาทางด้านไซเบอร์ เนื่องจากการพัฒนาทางด้านการเงินและการธนาคารที่สามารถอำนวยความสะดวกสบายให้แก่ผู้ประกอบการ เจ้าของธุรกิจ และประชาชนทุกภาคส่วน อาจส่งผลทำให้เกิดปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงทางไซเบอร์ในอนาคตได้ เช่น การเจาะระบบเพื่อจารกรรมข้อมูลอันเป็นความลับของบุคคล หน่วยงานด้านความมั่นคง การโจมตีระบบสารสนเทศ ฯลฯ ซึ่งส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงต้องพัฒนาองค์ความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๔.๑.๑.๓ ประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนใช้รองรับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในปัจจุบัน

๑. กองกำลังบูรพา

เจ้าหน้าที่จากกองกำลังบูรพาได้อธิบายถึงสถานการณ์ของปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีชาวจีนเดินทางเข้ามาในพื้นที่ค่อนข้างเยอะมากขึ้น จากการสำรวจข้อมูลพบว่า การเดินทางเข้ามามีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่แตกต่างกัน โดยจากข้อมูลพบว่ามี การแทรกซึมเข้ามาในพื้นที่แทบทุกมิติ/ทุกประเภท เป็นการเดินทางเข้ามาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยใช้หนังสือเดินทาง (Passport) เดินทางเข้ามา เมื่อหมดอายุก็จะต่ออายุไปเรื่อย ๆ จากข้อมูลพบว่าชาวจีนส่วนใหญ่จะเข้าไปอาศัยอยู่ทางฝั่งกัมพูชามากกว่าฝั่งไทย โดยคนจีนจะมีการซื้อที่ดินในบริเวณใกล้กับพื้นที่ชายแดนเพื่อทำการค้า หรือตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในลักษณะต่าง ๆ

ปัญหาที่พบในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว กล่าวคือ ปัญหาการขาดแคลนกำลังแรงงานภาคการเกษตร และการก่อสร้าง ซึ่งผู้ประกอบการไทยมีความจำเป็นต้องใช้กำลังแรงงานประเภทไร้ทักษะฝีมือจำนวนมาก และส่วนใหญ่ก็เป็นกำลังแรงงานในสาขาอาชีพที่คนไทยไม่ทำแล้ว จึงส่งผลทำให้จังหวัดสระแก้วตกอยู่ในสภาวะการขาดแคลนแรงงาน ทำให้ต้องนำเข้ากำลังแรงงานจากฝั่งกัมพูชาเข้ามาทำงานทดแทน จนนำมาซึ่งปัญหาการลักลอบเดินทางเข้าเมืองผิดกฎหมายของแรงงานชาวกัมพูชา ในขณะที่ผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการของไทยต้องการกำลังแรงงานราคาถูก ทำให้เกิดการสมยอมกัน

กลไกการบริหารจัดการชายแดนที่จังหวัดสระแก้วมีอยู่และใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ คณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา (Joint Boundary Commission: JBC) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน, คณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย - กัมพูชา (General Border Committee: GBC) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน, คณะกรรมการระดับสูง (High Level Committee: HLC) มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นประธาน, คณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา (Border Peace Keeping Committee Between Thailand and Cambodia: BPKC) โดยมีผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการกองทัพไทยเป็นประธาน, คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee: RBC) มีระดับแม่ทัพภาคเป็นประธาน, และคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่น (Township Border Committee: TBC) มีระดับผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจในพื้นที่เป็นประธาน และคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน

เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจังหวัดสระแก้ว (กรอ.จังหวัดสระแก้ว) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้วเป็นประธาน ซึ่งส่วนใหญ่กลไกเหล่านี้จะมีปัญหาอุปสรรคเพียงเล็กน้อย เช่น การมีปัญหาก็เกี่ยวกับกำลังเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานทางด้านความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว มีจำนวนไม่เพียงพอ ทำให้ความเข้มข้นในการตรวจ หรือการเฝ้าระวังป้องกันปัญหาไม่เข้มงวด และขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการสับเปลี่ยนกำลังเจ้าหน้าที่อยู่บ่อยครั้ง ทำให้เจ้าหน้าที่ที่ถูกสับเปลี่ยนกำลังมาใหม่ขาดองค์ความรู้ ทักษะ และความชำนาญในพื้นที่ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในภารกิจด้านความมั่นคง

สำหรับการทำงานของส่วนราชการในพื้นที่นั้น ที่ผ่านมาพบว่าการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ มีการติดต่อประสานงานและทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี ตัวอย่าง เช่น การร่วมกันจัดทำโครงการหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนาน ที่เป็นความร่วมมือระหว่างกองกำลังบูรพา สำนักงานจังหวัด การปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งทำให้โครงการฯ ดังกล่าวประสบความสำเร็จอย่างมาก

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว

เจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว ได้อธิบายถึงสถานการณ์ของภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดสระแก้วว่า เนื่องจากตลาดโรงเกลือมีความสำคัญเกี่ยวกับการค้าชายแดน เป็นพื้นที่สำหรับการค้าชายและแลกเปลี่ยนสินค้า จึงมักจะเกิดปัญหาในลักษณะเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การผลิตสินค้าลอกเลียนแบบ การปลอมแปลงสินค้าแบรนด์เนม เป็นต้น ตลอดจนการลักลอบนำสินค้าที่ไม่ได้ผ่านการเสียภาษีเข้ามาจำหน่าย นอกจากนี้ ยังพบว่าในพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีแรงงานชาวกัมพูชาหลังไหลเดินทางเข้ามาในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น อาจมีสาเหตุเพราะการเดินทางไปมาระหว่างไทย - กัมพูชา ทำได้สะดวกมากขึ้น หน่วยงานภาครัฐในฝั่งไทยได้มีการนำระบบการคัดกรองตัวบุคคลแบบบัตรการ์ดสำหรับการเดินทางเข้า - ออกมาใช้ ทำให้ไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่มากนัก อีกทั้ง ยังพบว่ามีชาวจีนเดินทางเข้ามาจำนวนมากซื้อที่ดินบริเวณที่ติดกับชายแดนทั้งฝั่งไทยและฝั่งกัมพูชา เพื่อทำเป็นนิคมอุตสาหกรรม หรือเป็นพื้นที่การค้าชายแดนเพิ่มมากขึ้น และคาดว่ากลุ่มพ่อค้าชาวจีนอาจเข้ามาครอบครอง หรือเปลี่ยนถ่ายพ่อค้าชาวกัมพูชาออกไปทีละเล็กละน้อยไปเรื่อย ๆ

เนื่องจากวิถีชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว และฝั่งกัมพูชา มีการเดินทางข้ามไปมาหาสู่ระหว่างกันเป็นประจำ มีการแต่งงาน มีญาติพี่น้องอยู่อีกฝั่งหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการเดินทางในลักษณะแบบไปเช้า - เย็นกลับ ส่ง

ผลทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเด็ดขาด ซึ่งที่ผ่านมามีการ
อะลุ่มอล่วยมาโดยตลอด

ทางเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานคิดว่าถ้าหากจุดผ่านแดนพัฒนากฎหรือ
ระเบียบต่าง ๆ มีความเป็นสากลเพิ่มมากขึ้น โดยเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้อง
พิจารณายกเลิกกฎระเบียบในบางมาตราที่มีความล้าหลัง หรือไม่ทันสมัย เช่น การยกเลิก
หนังสือผ่านแดนที่ออกให้โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง หรือที่หน่วยงานอื่น ๆ ออกให้ เพื่อยก
ระดับมาตรฐานของหนังสือผ่านแดนและลดความซับซ้อนยุ่งยากในการตรวจคัดกรองบุคคล
ที่จะเดินทางผ่านแดน

ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาอีกประการหนึ่ง คือ หากมีการยกเลิก
หนังสือผ่านแดนแบบต่าง ๆ อาจทำให้ชาวกัมพูชาเกิดความไม่พอใจ จนนำไปสู่การรวมตัว
กันปิดสะพานข้ามแดน หรือปิดด่านเพื่อประท้วง ซึ่งที่ผ่านมาจะมีเหตุการณ์ในลักษณะนี้เกิด
ขึ้นอยู่เสมอ จนทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้วต้องลงพื้นที่มาพูดคุยเจรจา เนื่องจากในบาง
กรณีเมื่อมีผู้บัญชาการกองกำลังบูรพาลงพื้นที่มาพูดคุยเจรจาเองก็จะไม่ประสบความสำเร็จ
ส่วนใหญ่ก็แก้ปัญหาไม่ได้ และกลายเป็นประเด็นความขัดแย้งที่หน่วยราชการต่าง ๆ ในพื้นที่
ไม่กล้ายุ่งเกี่ยว

หากกล่าวถึงกลไกการบริหารจัดการชายแดนในอดีตที่ผ่านมา
อาจกล่าวได้ว่ากลไกการบริหารจัดการชายแดนในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว สามารถรองรับ
และตอบสนองต่อปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากปัญหาภัย
คุกคามที่เกิดขึ้นไม่ค่อยมีความซับซ้อนมากนัก ซึ่งมีความแตกต่างจากปัจจุบันที่ภัยคุกคาม
ความมั่นคงในพื้นที่บริเวณชายแดน มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกับมิติด้านต่าง ๆ
เพิ่มมากขึ้น ส่งผลทำให้กลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่
ชายแดนไม่สามารถรองรับ หรือตอบสนองต่อภัยคุกคามความมั่นคงในปัจจุบันได้อย่างมี
ประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ตัวอย่างเช่น บทลงโทษทางกฎหมายในการกรณี ปัญหาการลักลอบ
เดินทางเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะสังเกตเห็นได้ว่ายังไม่มีการ
ที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ และเมื่อกลับไปสำรวจข้อมูลเชิงสถิติพบว่า มีจำนวนเพิ่มมาก
ขึ้นเรื่อย ๆ จากการสอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่พบว่าชาวกัมพูชาที่ลักลอบเดินทางเข้า
เมืองอย่างผิดกฎหมาย ไม่มีความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด เนื่องจากบทลงโทษตาม
ประมวลกฎหมายการลักลอบเดินทางเข้าเมืองของไทยไม่รุนแรงมากพอ เมื่อทางเจ้าหน้าที่

สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้แล้ว ก็จะดำเนินการผลักดันกลับประเทศต้นทาง (กัมพูชา) โดยที่ไม่มีบทลงโทษอื่น ซึ่งเมื่อบุคคลต่างด้าวเหล่านี้กลับไปถึงกัมพูชาแล้วก็จะเดินทางหลบหนีเข้ามายังฝั่งไทยใหม่อีกครั้ง

พื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วมีหน่วยงานด้านความมั่นคงที่มีหน้าที่รับผิดชอบตลอดพื้นที่ชายแดนไทย - กัมพูชา ประกอบด้วย กองกำลังบูรพา, หน่วยเฉพาะกิจที่ ๑๒, หน่วยเฉพาะกิจที่ ๑๓, กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๒, สำนักงานประสานงานชายแดนไทย - กัมพูชา ประจำพื้นที่ ๒, ตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว, สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว, หอการค้าจังหวัดสระแก้ว, สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, ที่ว่าการอำเภอชายแดน (อรัญประเทศ, ตาพระยา, คลองหาด) ศาลากรอรัญประเทศ และหน่วยราชการอื่น ๆ ในพื้นที่ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการพบปะประชุมกันเป็นประจำทุกเดือน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน นอกจากนี้ยังมีการประชุมหารือกันเป็นวงเล็กเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารอีกด้วย ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อหารือเกี่ยวกับสถานการณ์ของปัญหาและมาตรการป้องกันปัญหาภัยคุกคามในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว โดยมีการสร้างช่องทางการติดต่อประสานงานระหว่างกันทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่ส่วนใหญ่ช่องทางที่สามารถใช้ได้ผลและใช้กันมาก คือ การติดต่อประสานงานแบบไม่เป็นทางการ สาเหตุเพราะมีความสะดวกรวดเร็วกว่า สามารถตอบสนองต่อปัญหาได้เป็นอย่างดี

สำหรับจุดผ่านแดนถาวรบางจุดในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ยังไม่มีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น ระบบการแจ้งเตือนเมื่อพบเจอข้อมูลของอาชญากรที่กำลังจะเดินทางข้ามแดน เป็นต้น และเนื่องด้วยพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วมีช่องทางหรือพรมแดนทางธรรมชาติ (ป่าไม้ ภูเขา และลำน้ำ) ติดต่อกับฝั่งกัมพูชายาวหลายกิโลเมตร จึงทำให้กลุ่มอาชญากรนิยมใช้เป็นช่องทางในการหลบหนีเข้าเมืองหรือหลบหนีออกไปยังฝั่งกัมพูชาได้อย่างง่ายดาย เนื่องจากกำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ไม่เพียงพอกับการตรวจตราพื้นที่ชายแดนได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง โดยปัจจุบันพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีจุดผ่านแดนถาวรอยู่ ๒ จุด คือ จุดผ่านแดนบ้านคลองลึก และจุดผ่านแดนถาวรบ้านเขาดิน ซึ่งเป็นจุดผ่านแดนหลักในการเดินทางและขนส่งสินค้า

กองกำลังบูรพาและหน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ได้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี เช่น การประชุมหารือกันเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร โดยหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน การจัดทำโครงการหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนาน การตั้งจุดตรวจร่วม การสร้างช่องทางการติดต่อประสาน

งานระหว่างกันทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และจะมีการรายงานสถานการณ์ โดยตรงต่อผู้บังคับบัญชาแบบวันต่อวัน มีการจัดตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ และจัดการประชุมฯ ในหลายเวที โดยจะมีการรายงานสถานการณ์โดยตรงต่อผู้บังคับบัญชาแบบวันต่อวัน ซึ่งบางครั้งผู้บังคับบัญชาของแต่ละหน่วยงานก็จะเดินทางลงพื้นที่เอง/เข้าไปมีส่วนร่วมในการตั้งตนเอง นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ และจัดการประชุมฯ ในหลายเวที เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับให้หน่วยงานด้านความมั่นคงได้เข้ามาพูดคุยกัน

๓. หอการค้าจังหวัดสระแก้ว

ผู้แทนจากหอการค้าจังหวัดสระแก้ว ได้อธิบายถึงกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่ทางจังหวัดสระแก้วมีและใช้อยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ องค์การภาคธุรกิจในพื้นที่จังหวัดสระแก้วนั้น มีกลไกการประชุมในระดับจังหวัด ได้แก่ คณะกรรมการร่วมภาคีรัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจังหวัดสระแก้ว (กรอ.จังหวัด) ซึ่งเป็นกลไกที่ทำหน้าที่ในการรวบรวมปัญหาและเสนอแนะนโยบายแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคทางเศรษฐกิจในระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน มีหน้าที่เสนอแนะนโยบาย แนวทาง และมาตรการ ทั้งในด้านการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจในระดับจังหวัด

นอกจากนี้ จังหวัดสระแก้วยังมีกลไกในลักษณะของกฎระเบียบต่าง ๆ ที่มีการบังคับในพื้นที่ ได้แก่ กฎระเบียบว่าด้วยเรื่องผู้ใช้แรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาที่เดินทางเข้ามาทำงานในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว กฎระเบียบว่าด้วยการเดินทางเข้ามาจับจ่ายใช้สอยของชาวกัมพูชาในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว กฎระเบียบว่าด้วยการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของชาวกัมพูชา อีกทั้ง ยังมีกลไกในลักษณะอื่น ๆ ที่ช่วยสนับสนุนให้การค้าชายแดนจังหวัดสระแก้วมีการเติบโตและสะดวกรวดเร็วเพิ่มมากขึ้น เช่น การมีระบบโลจิสติกส์ที่ทันสมัย (ทั้งระบบถนน และระบบราง) ระบบการขนถ่ายสินค้า และท่าขนถ่ายสินค้า เป็นต้น

๔.๑.๑.๔ ยุทธศาสตร์และนโยบายด้านการบริหารจัดการชายแดนของหน่วยงาน ส่วนกลาง

๑. กองกำลังบูรพา

เจ้าหน้าที่จากกองกำลังบูรพา ได้อธิบายถึงหน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว โดยเฉพาะกองกำลังบูรพาได้มีการดำเนินงานและภารกิจตามนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ หรือจากส่วนกลาง จากการศึกษารายละเอียดพบว่าทั้งนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่ประกาศี้อยู่ ณั้ น มีเนื้อหาที่มีความครอบคลุมใน

ทุกมิติดีอยู่แล้ว นอกจากนี้กองกำลังบูรพาได้มีการปฏิบัติภารกิจตามกรอบของกองทัพบกด้วย จึงทำให้มีการทำงานสอดคล้องกันเป็นอย่างดี

สิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำนโยบายหรือยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการชายแดนนั้น ควรคำนึงถึงการใช้ภาษาที่ทำให้หน่วยงาน และผู้ที่นำไปใช้สามารถอ่านทำความเข้าใจได้ง่าย ชัดเจน และตรงตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติไม่เกิดความสับสน หรือตีความผิด หรือเข้าใจผิด

สำหรับการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรเลือกใช้ช่องทางที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว และสามารถแพร่กระจายได้อย่างครอบคลุมในทุกภาคส่วน อีกทั้ง ควรมีการสื่อสารที่สามารถทำให้ประชาชนโดยทั่วไปมีความเข้าใจที่ชัดเจน ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วย

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว

เจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว ได้อธิบายถึงการกำหนดนโยบายจากส่วนกลาง (รัฐบาลหรือกระทรวงฯ) ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ประกอบกับคณะผู้บริหาร (รัฐบาล) ที่ทำหน้าที่บริหารประเทศมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง ส่งผลทำให้การดำเนินนโยบายขาดความต่อเนื่อง เพราะเมื่อรัฐบาลชุดใหม่เข้ามาบริหารประเทศก็จะมีกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายด้านการบริหารจัดการชายแดนใหม่ ส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่ในทุกระดับชั้นต้องปรับเปลี่ยนตามนโยบายอยู่ตลอดเวลา และเนื่องด้วยนโยบายการบริหารจัดการชายแดนจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นที่ไม่สอดคล้องกัน จึงส่งผลทำให้การบริหารจัดการกับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในบางประเด็นเกิดความล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหา อีกทั้งท้องถิ่นเองก็ไม่ได้มีอำนาจในการตัดสินใจโดยตรงในการดำเนินการใด ๆ กับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในบางประเด็น จึงทำให้ปัญหาดังกล่าวเกิดการขยายตัวลุกลาม เกิดความเสียหายที่ขยายวงกว้าง และยากที่จะแก้ไข หากหน่วยงานส่วนกลางหรือหน่วยงานทุกภาคส่วนมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการชายแดนมากขึ้น ก็จะส่งผลทำให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

นโยบายด้านความมั่นคงสำหรับพื้นที่จังหวัดสระแก้วมองว่ามีความเหมาะสม ในบางช่วงเวลามีการปรับเปลี่ยนบ้างเล็กน้อยตามสถานการณ์ โดยรัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการชายแดนของท้องถิ่นมากขึ้น อย่างไรก็ตามท้องถิ่นก็ยังคงขาดอำนาจ หรือไม่มีอำนาจในการตัดสินใจจัดการกับปัญหาภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ชายแดน ปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่อาศัยและพึ่งพาการปฏิบัติงานจากกองกำลังบูรพา ในการเข้าไปจัดการกับปัญหา ในขณะที่กลุ่มผู้ประกอบการเห็นแก่ตัวหรือเห็นแก่ผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวมมากเกินไป ที่ผ่านมาผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้รวมตัวกันยื่นข้อเรียกร้องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้วขยายกรอบระยะเวลาให้ผู้ใช้งานชาวกัมพูชาสามารถเข้ามาทำงานในฝั่งไทยได้ยาวนานมากขึ้น จากเดิม ๑๕ วัน มาเป็น ๓๐ วัน สาเหตุเพราะผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจต้องการกำลังแรงงานในภาคการผลิตเพิ่มขึ้น แต่ข้ออ้างที่ผู้ประกอบการและเจ้าของธุรกิจมักใช้อ้างเป็นเหตุผล คือ ความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นข้ออ้างที่ดีในการเรียกร้องต่อหน่วยงานภาครัฐ โดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาและระเบียบที่ทางราชการกำหนดไว้ ถ้าทุกภาคส่วนในพื้นที่ปฏิบัติตามกฎกติกาและระเบียบอย่างเคร่งครัด ปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในลักษณะต่าง ๆ ในพื้นที่ก็จะไม่เกิดขึ้น

๓. หอการค้าจังหวัดสระแก้ว

ผู้แทนจากหอการค้าจังหวัดสระแก้ว ได้อธิบายถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่า มองว่านโยบายจากส่วนกลางที่มีการสั่งการลงมายังพื้นที่จังหวัดสระแก้ว สำหรับภาคธุรกิจไม่ได้ส่งผลกระทบมากนัก (การประกาศใช้กฎอัยการศึก) แต่สิ่งที่ทางภาคธุรกิจมีความกังวลใจ คือ การที่เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองได้มีการปล่อยให้ชาวกัมพูชาเดินทางเข้ามาในพื้นที่อย่างเสรีมากเกินไป โดยที่ไม่ใช้หนังสือเดินทาง (Passport) หรือหนังสือผ่านแดน (Border Pass) อีกทั้ง การจัดประชุมของหน่วยงานภาครัฐที่มีผู้แทนจากภาคธุรกิจเข้าร่วมประชุมด้วยนั้น โดยส่วนใหญ่จะยังไม่มีผู้บริหารภาครัฐลงมารับฟังปัญหาที่ภาคธุรกิจกำลังเผชิญอยู่เท่าที่ควร โดยภาครัฐยังมองว่าปัญหาของภาคธุรกิจในพื้นที่เป็นปัญหาที่เล็กเกินไป และเมื่อจบการประชุมก็มิได้มีเสียงสะท้อน (Feedback) ใด ๆ ลงมา นอกจากนี้หน่วยงานราชการในพื้นที่จังหวัดสระแก้วไม่ให้ความสำคัญกับโครงการ “เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC)” และไม่เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่ทางจังหวัดจะได้รับจากโครงการฯ ดังกล่าว

๔.๑.๑.๕ สถานการณ์ของปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต และการปรับปรุงแก้ไขกลไกด้านการบริหารจัดการชายแดน

๑. กองกำลังบูรพา

เจ้าหน้าที่จากกองกำลังบูรพา ได้อธิบายถึงกลไกการป้องกันภัยคุกคามความมั่นคงที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน พบว่า การกระจายอำนาจจากภาครัฐส่วนกลาง หรือการมองอำนาจให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ และกฎระเบียบในบางมาตรา ยังคงประสบปัญหาอยู่ ซึ่งหน่วยงานในพื้นที่อาจต้องนำเสนอข้อมูลให้หน่วยงานส่วนกลาง หรือผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบนำไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับการดำเนินงานของหน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน เช่น การบริหารจัดการภัยคุกคามความมั่นคงในบางประเด็นอาจต้องให้อำนาจแก่หน่วยงานในพื้นที่ เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาให้ปัญหาเหล่านั้นขยายผล หรือลุกลามบานปลาย หรือขยายวงกว้างมากขึ้น

นอกจากกองกำลังบูรพาจะมีหน้าที่ในการป้องกันชายแดนแล้ว อีกหน้าที่หนึ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน คือ การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสระแก้วให้ดีขึ้น ซึ่งกองกำลังบูรพาคิดว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ คือ ต้นตอที่สำคัญอันนำมาซึ่งปัญหาภัยคุกคามความมั่นคง เพราะหากประชาชนมีความกินดีอยู่ดี ปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงก็จะไม่เกิดขึ้น ประชาชนไม่ต้องทำผิดกฎหมาย เพื่อให้ตนเองมีความกินดีอยู่ดี

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีคุณภาพชีวิตที่ดี และปราศจากภัยคุกคามความมั่นคง หน่วยงานส่วนกลางและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ จะต้องตระหนักรู้ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายแดนในลำดับต้น ๆ การดำเนินนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงควรมีความต่อเนื่อง เพื่อทำให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น อันจะทำให้ประเทศชาติสามารถก้าวเดินไปข้างหน้าอย่างมั่นคง

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว

เจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว ได้อธิบายถึงด้านตรวจคนเข้าเมือง กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองได้มีการตรวจพบรูปแบบของการกระทำความผิดจากบุคคลต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในไทยมีหลายรูปแบบ เช่น การปลอมแปลงเอกสารทางราชการ หรือหนังสือเดินทาง เป็นต้น ซึ่งการเดินทางเข้ามาของอาชญากรเพื่อก่อเหตุความไม่สงบในลักษณะต่าง ๆ จนกลายเป็นการก่ออาชญากรรม

ข้ามชาติ เช่น การเดินทางเข้ามาก่อนเหตุวาระเปิดของชาวอุยกูร์ที่สี่แยกราชประสงค์ หลัง
ก่อนเหตุได้เดินทางมาข้ามแดนที่จังหวัดสระแก้ว และเจ้าหน้าที่ความมั่นคงของไทยได้สกัดจับ
ไว้ได้ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันกลุ่มอาชญากรเหล่านี้ยังคงใช้ช่องทางการข้ามแดนทางธรรมชาติ
ในจังหวัดชายแดนของไทย

ด้วยเหตุที่ระบบฐานข้อมูลสำหรับตรวจสอบประวัติส่วนบุคคลเพื่อ
การเดินทางผ่านแดน บางจุดยังไม่ได้รับการพัฒนาให้สามารถเชื่อมต่อกันได้ในขณะที่ระบบ
เทคโนโลยีที่ใช้ ณ ด้านตรวจคนเข้าเมืองบางจุดก็ยังคงขาดประสิทธิภาพ ส่งผลทำให้การตรวจ
คัดกรองบุคคลขาดประสิทธิภาพตามไปด้วย เพราะต้องอาศัยดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตรวจคน
เข้าเมืองเป็นหลัก จึงส่งผลทำให้กลายเป็นช่องทางให้กลุ่มอาชญากรเหล่านี้ใช้เป็นช่องทาง
ในการหลบหนีและก่อเหตุความไม่สงบได้ ซึ่งปัจจุบันพบว่ายังคงมีอยู่

ภารกิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน
ควรมีการปรับปรุงให้สามารถรองรับกับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว
เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการนำเอาระบบเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการชายแดน
หรือสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เพิ่มมากขึ้น เพราะการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่
บางครั้งก็ไม่ได้มาตรฐานเหมือนระบบเทคโนโลยี ซึ่งมีความแน่นอนและเที่ยงตรงมากกว่า

กัมพูชามีการกำหนดพื้นที่ Free Zone กล่าวคือ เป็นพื้นที่ในลักษณะ
ของการเดินทางเข้าไปที่บ่อนการพนันโดยไม่ต้องมีการประทับตราเข้าเมืองในฝั่งกัมพูชา
ทำให้พื้นที่บริเวณบ่อนคาสิโนในฝั่งกัมพูชาเป็นพื้นที่อิสระ ผู้ที่เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวหรือเล่น
การพนันในบริเวณนั้นก็จะสามารถอยู่อาศัยหรือพักผ่อนนานเท่าไรก็ได้ ข้อมูลจากตำรวจ
ตรวจคนเข้าเมืองพบว่า มีนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้าไปเล่นการพนันที่บ่อนคาสิโนในฝั่ง
กัมพูชามีจำนวนมากกว่า ๗๐ - ๘๐ เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนคนไทยที่เดินทางข้ามไปเล่น
การพนันทั้งหมด สำหรับรัฐบาลกัมพูชาได้มีการออกกฎระเบียบห้ามมิให้ชาวกัมพูชาเข้าไปเล่น
การพนันที่บ่อนคาสิโนอย่างเด็ดขาด แต่อนุญาตให้สามารถเข้าไปทำงานในบ่อนคาสิโนได้

๓. หอการค้าจังหวัดสระแก้ว

ผู้แทนจากหอการค้าจังหวัดสระแก้ว ได้อธิบายถึงรูปแบบของปัญหา
ภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยภาคธุรกิจมองว่าปัญหาความมั่นคง
ในพื้นที่มิได้ส่งผลกระทบต่อบริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อฝั่ง
กัมพูชาด้วย ซึ่งสิ่งที่ภาคธุรกิจในพื้นที่มีความกังวล คือ การมีนายทุนชาวกัมพูชาจะเข้ามาซื้อ
อาคารพาณิชย์ การซื้อที่พักอาศัย โดยใช้ชื่อคนไทยเป็นตัวแทน (นอมินี) และการมีพ่อค้าชาว

กัมพูชาเข้ามาครอบครองตลาดการค้าในพื้นที่ชายแดนเพิ่มมากขึ้น แต่สำหรับการเดินทางเข้ามา ยังพื้นที่ฝั่งไทยนั้น ยังสามารถเข้ามาได้เพียงบริเวณตลาดโรงเกลือเท่านั้น ในขณะที่สินค้าจากผู้ประกอบการฝั่งไทยในอนาคต อาจพัฒนาจนนำมาซึ่งปัญหาสินค้าไทยกลับเข้ามากระทบกับสินค้าของไทยเอง ซึ่งอาจทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัวมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าภาคการเกษตรที่อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการส่งออก จากเดิมที่มีการส่งผลแบบวัตถุดิบที่ยังไม่ได้มีการแปรรูป เปลี่ยนมาเป็นการนำวัตถุดิบมาแปรรูปในลักษณะต่าง ๆ ก่อนส่งออกไปยังกัมพูชา

ส่วนการที่สินค้าเกษตรของฝั่งกัมพูชาทะลักเข้ามาฝั่งไทย หน่วยราชการในพื้นที่ควรดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการกำหนดมาตรการนำเข้า - ส่งออก โดยการกำหนดระเบียบและเพิ่มมาตรการทางด้านภาษี และปรับราคาสินค้าโดยพิจารณาปัจจัยในพื้นที่

กฎระเบียบทางด้านแรงงาน ควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการ จากที่เคยมีการเปิดให้แรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชามายื่นเรื่องลงทะเบียนเป็นครั้งคราว เปลี่ยนมาเป็นการเปิดให้แรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชามาลงทะเบียนได้ตลอดเวลา โดยการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องของการลงทะเบียนแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเอง ซึ่งเป็นการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการเอง

การดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวกัมพูชาเข้ามาท่องเที่ยวยังตัวเมืองอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วนั้น สามารถทำได้โดยการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ ที่มีความยุ่งยากและซับซ้อน ให้มีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวกัมพูชาให้เข้ามาจับจ่ายใช้สอยในพื้นที่ชายแดนฝั่งไทย เพื่อเป็นมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่

หน่วยราชการฝั่งไทยควรเปิดท่าขนถ่ายสินค้าที่สามารถรองรับรถบรรทุกจากฝั่งกัมพูชา เพื่อให้สามารถนำรถเข้ามาขนถ่ายสินค้าในพื้นที่บริเวณชายแดนฝั่งไทยได้ ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความเสียหายของสินค้า และเป็นการช่วยลดขั้นตอนทางด้านศุลกากร ซึ่งในปัจจุบันยังไม่สามารถทำได้เนื่องจากยังติดปัญหาอยู่

๔.๑.๑.๖ กลไกการบริหารจัดการชายแดน และการบูรณาการการทำงานร่วมกัน

๑. กองกำลังบูรพา

เจ้าหน้าที่จากกองกำลังบูรพา ได้อธิบายถึงการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ซึ่งที่ผ่านมาพบว่ามีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ทุกภาคส่วนมีการติดต่อประสานงานและประชุมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และแลกเปลี่ยนฐานมูลระหว่างกันอยู่บ่อยครั้ง ส่งผลทำให้การทำงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนเป็นไปอย่างราบรื่น

แต่จะมีภาคเอกชนส่วนน้อย ที่มีการนำพาแรงงานที่ผิดกฎหมายเข้ามาทำงานในสถานประกอบการของตน เพื่อลดต้นทุนการผลิตของสถานประกอบการของตนเองลง ซึ่งหน่วยงานด้านความมั่นคงก็พยายามดำเนินการตรวจสอบจับกุมอย่างเคร่งครัดมาโดยตลอด

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว ได้อธิบายถึงกลไกการบริหารจัดการชายแดนในพื้นที่จังหวัดสระแก้วที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ คณะกรรมการระดับสูง (High Level Committee: HLC) มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นประธาน คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee: RBC) มีระดับแม่ทัพภาคเป็นประธาน และคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่น (Township Border Committee: TBC) มีระดับผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจในพื้นที่เป็นประธาน ซึ่งกลไกการบริหารจัดการชายแดนนั้น มีระบบการทำงานที่มีลำดับขั้นที่ดีอยู่แล้ว จากส่วนกลางมายังส่วนภูมิภาคลงมาสู่ระดับพื้นที่ แต่สิ่งที่ขาดหายไป คือ กลไกการบริหารจัดการชายแดนในระดับพื้นที่ เช่น การมีการประชุมในระดับจังหวัดระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม

สำหรับกัมพูชาเมื่อเกิดปัญหากระทบกระทั่งกับไทยในบริเวณพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว กัมพูชาจะพูดคุยเจรจากับไทยภายใต้กรอบความร่วมมือในคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่น (Township Border Committee: TBC) เท่านั้น จะไม่ยอมเจรจาพูดคุยในเวทีใด ๆ ซึ่งกลายเป็นอุปสรรคอีกอย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน

เมื่อไม่นานมานี้บริเวณพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วเคยมีกลุ่มนักลงทุนสัญชาติมาเลเซีย ได้เดินทางเข้ามาพูดคุยเจรจากับหอการค้าจังหวัดสระแก้ว เกี่ยวกับการเข้ามาลงทุนในพื้นที่จังหวัดสระแก้วของนักลงทุนชาวมาเลเซีย ซึ่งหอการค้าจังหวัดสระแก้ว

มีการคาดการณ์กันว่าหากกลุ่มทุนมาเลเซียเข้ามาลงทุนในพื้นที่จริงก็จะส่งผลทำให้ระบบเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดสระแก้วทุกระดับเกิดการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น การเจรจาระหว่างหอการค้าจังหวัดสระแก้วและกลุ่มนักลงทุนสัญชาติมาเลเซียดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย แต่เมื่อกลุ่มนักลงทุนสัญชาติมาเลเซียตั้งประเด็นคำถามว่า หน่วยงานภาครัฐของไทยจะมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนให้กับกลุ่มนักลงทุนสัญชาติมาเลเซียอย่างไรบ้าง ทางหอการค้าจังหวัดสระแก้วไม่สามารถตอบคำถามนี้ได้อย่างทันทีทันใด เนื่องจากหอการค้าจังหวัดสระแก้วเป็นองค์กรภาคเอกชน และทำงานภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล ฉะนั้นการที่หอการค้าจังหวัดสระแก้วจะดำเนินการใด ๆ จะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐบาลก่อน ซึ่งคำถามในประเด็นดังกล่าวของกลุ่มนักลงทุนสัญชาติมาเลเซียส่งผลทำให้หอการค้าจังหวัดสระแก้วไม่สามารถตอบคำถามและให้ความชัดเจนแก่นักลงทุนสัญชาติมาเลเซียได้ ทำให้กลุ่มนักลงทุนสัญชาติมาเลเซียย้ายฐานการลงทุนไปยังพื้นที่อื่น

๓. หอการค้าจังหวัดสระแก้ว

ผู้แทนจากหอการค้าจังหวัดสระแก้ว ได้อธิบายถึงการดำเนินงานของหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ที่ผ่านมากในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว อย่างเช่น กองกำลังบูรพา ได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนองค์กรภาคธุรกิจเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นภาคธุรกิจจะมีการร้องขอความร่วมมือไปยังกองกำลังบูรพาอย่างไร ก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีอยู่ตลอดเวลา เช่น การขอความอนุเคราะห์ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ไฟไหม้ การขนย้ายสิ่งของ เป็นต้น อีกทั้งภาคธุรกิจมองว่าการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ไม่มีปัญหาอุปสรรคแต่อย่างใด

๔.๑.๑.๗ ประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบันในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๑) ประสิทธิภาพจากแง่มุมของกระบวนการบริหาร

พิจารณาถึงความพร้อมด้านกระบวนการบริหาร ได้แก่ การบังคับบัญชา นโยบาย ภารกิจขององค์กร และทรัพยากรในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า และแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

๑. กองกำลังบูรพา

กองกำลังบูรพา เป็น ๑ ใน ๗ กองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพบก ซึ่งรับผิดชอบชายแดนด้านจังหวัดสระแก้วปฏิบัติงานภายใต้กฎอัยการศึกในพื้นที่ ๗ อำเภอ ของจังหวัดสระแก้ว โดยมีการจัดกำลังประกอบด้วย หน่วยขึ้นตรงกองบัญชาการ จำนวน ๘ หน่วย หน่วยขึ้นสมทบและขึ้นควบคุมทางยุทธการจำนวน ๗ หน่วย มีหน่วยเฉพาะกิจรับผิดชอบพื้นที่ ประกอบด้วย หน่วยเฉพาะกิจตาพระยา รับผิดชอบพื้นที่อำเภอตาพระยา และอำเภอโคกสูง หน่วยเฉพาะกิจอรัญประเทศ รับผิดชอบพื้นที่อำเภออรัญประเทศ หน่วยเฉพาะกิจคลองหาด รับผิดชอบพื้นที่อำเภอคลองหาด อำเภอวังน้ำเย็น และอำเภอวังสมบูรณ์

โดยกองกำลังบูรพามีความพร้อมด้านกระบวนการบริหารในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากกองกำลังบูรพามีนโยบายด้านการบริหารจัดการชายแดนที่ชัดเจน และมีการบังคับบัญชาที่ชัดเจน อันส่งผลให้มีการปฏิบัติงานที่ชัดเจนเช่นเดียวกัน กล่าวคือ

การมีภารกิจสำคัญในการป้องกันชายแดนไทย-กัมพูชา โดยรับผิดชอบพื้นที่แนวชายแดนจังหวัดสระแก้ว ระยะเวลาทางรวม ๑๖๕ กิโลเมตร ด้วยการป้องกันไม่ให้กำลังต่างชาติรุกล้ำอธิปไตยตามแนวชายแดน จึงได้กำหนดพันธกิจในการปฏิบัติงานไว้ ๓ ประการ ประกอบด้วย (๑) การเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดน (๒) การจัดระเบียบพื้นที่และแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน และ (๓) การประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งนโยบายและพันธกิจดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการรับมือกับปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ เนื่องจากสถานการณ์ และปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบันอันเกิดจาก ภัยคุกคามรูปแบบเดิม อันได้แก่ การใช้กำลังทหารในการแก้ไขปัญหาปัญหาความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา) ยังมีความเป็นไปได้ที่น้อย ทางกัมพูชาได้มุ่งไปที่การสร้างเศรษฐกิจเติบโตทางเศรษฐกิจภายในประเทศเป็นหลัก ส่วนฝ่ายไทยก็มุ่งไปที่การแก้ปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศและปัญหาเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักเช่นเดียวกัน เมื่อไม่มีเงื่อนไขความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ของทั้งสองชาติ จึงไม่มีเหตุผลที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันผู้นำของประเทศไทยกับประเทศกัมพูชานั้นมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในทุกๆระดับ จึงทำให้สถานการณ์ และปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดนในมิติภัยคุกคามรูปแบบเดิมไม่เป็นอุปสรรค หรือสร้างความกังวลให้กับผู้ปฏิบัติ

ส่วนปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ หรือปัญหาความมั่นคงภายใน ด้านต่าง ๆ ยังคงมีอยู่ แต่ไม่ได้ขยายตัวมากนัก ถึงแม้จะมีการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการเป็นต้นมา ก็ไม่เกิดผลกระทบอย่างมีนัยยะสำคัญ และไม่มีผลกระทบต่อ การปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน โดยปัญหาความมั่นคงภายในที่สำคัญในพื้นที่ ได้แก่ (๑) ปัญหายาเสพติด (๒) ปัญหาแรงงานต่างชาติหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (๓) ปัญหา การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ (๔) ปัญหาเรื่องการลักลอบค้าชายสินค้าละเมิด ลิขสิทธิ์ (๕) ปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม (๖) ปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม และ (๗) ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับแนวทางหรือข้อเสนอแนะด้านกระบวนการบริหาร ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ได้แก่ (๑) การใช้ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน (๒) ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้ทันสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมกับปรับปรุง กฎหมายให้เอื้อต่อการทำงานและสอดคล้องต่อสภาพความเป็นจริง (๓) การใช้เทคโนโลยี เข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยเจ้าหน้าที่ให้สามารถปฏิบัติงานได้รัดกุมมากขึ้น (๔) การปลูกฝังค่านิยามที่ดีให้เกิดขึ้นกับประชาชน และการสื่อสารให้เข้าใจระหว่งเจ้าหน้าที่กับประชาชน และ (๕) การรักษาความสัมพันธ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างผู้นำระดับสูง ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีมีผลต่อบรรยากาศการปฏิบัติงานที่ดีของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เป็นอย่างยิ่ง

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดสระแก้ว มีอำนาจความรับผิดชอบสองส่วนด้วยกัน ได้แก่ (๑) การตรวจบุคคลเข้าออกประเทศ ซึ่งมีจุดผ่านแดนถาวร ๒ จุด คือ ด่านถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ และด่านถาวรบ้านเขาดิน อำเภอคลองหาด (๒) งานสืบสวนปราบปรามในพื้นที่ จังหวัดสระแก้ว ที่มีระยะทางติดชายแดนกว่า ร้อยกิโลเมตร และเป็นพื้นที่ราบ ทำให้บุคคลต่างด้าว หรือคนไทยสามารถข้ามแดนไปได้ง่าย โดยไม่ผ่านช่องทางที่ถูกตั้ง

โดยปัญหาตามแนวชายแดนในอนาคต ได้แก่ (๑) การลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย การย้ายถิ่นฐานของแรงงาน แม้ประเทศไทยและประเทศกัมพูชา มีความพยายามในการที่จะดำเนินการให้แรงงานเข้าสู่ระบบมากขึ้น ความต้องการในการจ้างงานในกัมพูชาเพื่อพัฒนาประเทศมีมากขึ้น และโครงสร้างของประชากรของประเทศไทย ที่อัตราของกลุ่มผู้สูงอายุจะมีมากขึ้นก็จะทำให้ความต้องการแรงงานเพิ่มมากขึ้นด้วย

(๒) อาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาการก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ ยังคงมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ เนื่องจากในพื้นที่ที่มีช่องทางการเข้า-ออกได้หลายช่องทาง รวมถึงยังคงมีช่องทางตามธรรมชาติอยู่ในพื้นที่แนวชายแดน ทำให้เป็นพื้นที่ที่กลุ่มผู้ก่ออาชญากรรมข้ามชาติใช้เป็นจุดในการเคลื่อนย้ายเข้าและออกนอกประเทศ เช่น เข้ามาก่อคดีในประเทศไทย หรือใช้ในการหลบหนีออกไปนอกประเทศหลังจากก่อเหตุหรือกระทำความผิด (๓) การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และ (๔) ปัญหาเทคโนโลยี

จากภัยคุกคามข้างต้น เจ้าหน้าที่ตำรวจคนเข้าเมือง จังหวัดสระแก้ว จึงได้มีการปรับแผนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับพื้นที่ตามแนวชายแดน เพื่อให้สามารถรองรับการเดินทางเข้า-ออกของประชาชน และนักท่องเที่ยวที่มีกว่า ๒๐,๐๐๐ คนต่อวัน นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ยังใช้มาตรการเข้มงวดในการตรวจสอบบุคคล เอกสาร และยานพาหนะที่ใช้เดินทางอย่างละเอียด เพื่อมิให้ผู้ก่อการร้ายหรือผู้กระทำความผิด หรือถูกห้ามเดินทางออกนอกประเทศสามารถเล็ดลอด หรือเข้าประเทศได้ ซึ่งจากผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา โดยเฉพาะการส่งตัวผู้ต้องหารายสำคัญที่หลบหนีออกนอกประเทศ ถือเป็นผลงานชิ้นสำคัญของเจ้าหน้าที่ในการประสานงานและติดตามคดี จนสามารถจับกุมผู้ต้องหาดำเนินคดี จนนำไปสู่การจับกุมในคดีอื่น ๆ เพิ่มเติมได้อย่างรวดเร็ว จนทำให้สามารถได้รับรางวัลด้านการบริหารจัดการชายแดน อันดับ ๑ ในภาคกลาง (๒๔ ก.พ.๖๒) จึงกล่าวได้ว่ามีความพร้อมด้านกระบวนการบริหาร ได้แก่ การบังคับบัญชา นโยบาย ภารกิจขององค์กร และทรัพยากร ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าเป็นอย่างดี

๓. ทอการค้ำจังหวัดจังหวัดสระแก้ว

จังหวัดสระแก้ว มีความสำคัญในการเป็นจังหวัดที่สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน กล่าวคือ จังหวัดสระแก้วมีจุดผ่านแดนถาวร ๒ แห่ง จุดผ่อนปรน ๒ แห่ง และช่องทางอนุมัติเฉพาะคราว ๓ แห่ง โดยจุดผ่านแดนถาวรของจังหวัดสระแก้ว ได้แก่ (๑) จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก ตำบลอรัญประเทศ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อยู่ตรงข้ามบ้านปอยเปต อำเภอโอโฉรวร จังหวัดบันเตียเมียนเจย (๒) จุดผ่านแดนถาวรเขาติน ตำบลเขาติน อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว อยู่ตรงข้ามบ้านกิไล ๑๓ อำเภอสำเภาลูน จังหวัดพระตะบอง สำหรับจุดผ่อนปรนของจังหวัดสระแก้ว ได้แก่ (๑) บ้านหนองปรือ ตำบลหนองปรือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อยู่ตรงข้าม ตำบลมาลัย อำเภอมาลัย จังหวัดบันเตียเมียนเจย (๒) บ้านตาพระยา ตำบลตาพระยา อำเภอตาพระยา

จังหวัดสระแก้ว อยู่ตรงข้ามบ้านบึงตากวน อำเภอทมิฬ จังหวัดบันเตียเมียนเจย นอกจากนี้ยังมีช่องทางอนุมัติเฉพาะคราว ของจังหวัดสระแก้ว ได้แก่ (๑) บ้านโคกสะแบง ตำบลท่าข้าม อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว (๒) บ้านหนองหญ้าแก้ว ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว (๓) บ้านโนนหมากมูน ตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

จังหวัดสระแก้วถือเป็นเมืองหน้าด่าน ที่สามารถส่งสินค้าจากกัมพูชาไปถึงเวียดนาม โดยผ่านบ้านคลองลึก เข้าบ้านปอยเปต เมืองศรีโสภณ และจากเมืองศรีโสภณ หากเดินทางต่อไปบนถนนหมายเลข ๕ ถึงจังหวัดพระตะบอง จังหวัดโพธิสัตว์ จังหวัดกัมปงชนัง และเข้าพนมเปญ แล้วต่อไปยังเวียดนามและประเทศจีนได้ แต่หากไปตามถนนหมายเลข ๖ ก็สามารถตรงไปยังเมืองเสียมเรียบ และสามารถอ้อมทะเลสาบไปยังกรุงพนมเปญได้เช่นกัน จึงถือเป็นเส้นทางที่สะดวกที่สุดและสั้นที่สุด ทำให้แต่ละปีสินค้าชายแดนที่ผ่านด่านคลองลึก อำเภออรัญประเทศนำรายได้เข้าประเทศเป็นอันดับต้น ๆ ในกลุ่มด่านการค้าชายแดนด้วยกัน ซึ่งปัจจุบันเพื่อความคล่องตัวในการค้า รัฐบาลได้เปิดด่านถาวรเพิ่มขึ้นอีก ๑ แห่งคือ จุดผ่านแดนถาวรบ้านเขาดิน (๒๕๖๑) เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการค้า และรองรับเส้นทางรถไฟ รถยนต์ ที่กำลังโยงใยเชื่อมต่อกัน ระหว่างระเบียงเศรษฐกิจตะวันออกกับตะวันตก และด้วยศักยภาพทางการค้าของจังหวัดสระแก้วดังกล่าว ทำให้รัฐบาลกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๕ โดยกระทรวงคมนาคม และสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร ให้จังหวัดสระแก้วเป็นเมืองสำคัญทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน หรือ “ระเบียงเศรษฐกิจอาเซียน” ซึ่งจะเป็นโอกาสของประเทศไทยในการสร้างความได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ และสามารถสนับสนุนการดำเนินงานของภาคธุรกิจในอนาคตได้ ดังนั้นคาดว่าระบบการขนส่งของจังหวัดสระแก้วทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ๑๐ ปีข้างหน้าจะมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง ซึ่งจะก่อให้เกิดความต้องการในการเดินทาง การค้า การลงทุนที่เพิ่มสูงขึ้น ผู้ประกอบการขนส่งของไทยสามารถใช้โอกาสในการขยายตลาดการให้บริการ และเป็นความท้าทายให้ผู้ประกอบการพัฒนาศักยภาพ ขยายการลงทุนและขอบเขตการให้บริการไปยังประเทศอื่นได้

สำหรับความพร้อมด้านกระบวนการบริหารนั้น หน่วยงานภาคธุรกิจมีกลไกการทำงานเชิงรุกผ่านกลไกของหอการค้าจังหวัดระหว่างหอการค้าไทยกับหอการค้ากัมพูชาที่สำคัญ ได้แก่ ปราจีนบุรี-เสียมเรียบ สมุทรปราการ-บันเตียเมียนเจย ตราด-พระตะบอง สระแก้ว-กำปงสปีอ ซึ่งเป็นเครือข่ายทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ในกลไกเดียวกัน กล่าวคือหากฝ่ายรัฐบาล/ ราชการต้องการความช่วยเหลือ ก็จะสามารถมาที่หอการค้าจังหวัดเพื่อขอให้เจรจาหรือประสานงานในเรื่องที่ติดขัดให้ ซึ่งข้อดีของภาคธุรกิจคือ มีการปรับตัวได้เร็ว และมีพื้นฐานในการรับมือกับเรื่องต่าง ๆ เป็นอย่างดีอยู่แล้ว โดยเฉพาะเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน ซึ่งทั้งจังหวัดมีโฉนดที่ดินไม่ถึง ๑๐ เปอร์เซ็นต์ นอกนั้นเป็นของกรมธนารักษ์ ซึ่งผู้ประกอบการก็สามารถบริหารจัดการพื้นที่ในส่วนนี้แบบไม่มีอุปสรรคทางการค้า จึงนับว่ามีความพร้อมด้านกระบวนการบริหารเป็นอย่างดี

สำหรับประเด็นด้านการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า นั้น โดยภาคธุรกิจมองว่ารูปแบบความมั่นคงในพื้นที่ในปัจจุบันเปลี่ยนไป การใช้กำลังทหารในการแก้ไขปัญหาปัญหาความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านนั้น ยังมีความเป็นไปได้ที่น้อยมาก แต่ก็จะพบการเคลื่อนย้ายไปมาหาสู่กันของประชากรระหว่าง ๒ ประเทศอยู่บ้าง เนื่องจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการเปิดพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ประกอบกับการพัฒนาด้านสาธารณสุขภาคของกัมพูชา ซึ่งการเข้ามาเป็นนายทุนของชาวกัมพูชาในอนาคตจะเป็นปัญหาของภาคธุรกิจหรือไม่ คำตอบคือไม่มีปัญหา เพราะการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของกัมพูชาช้ากว่าไทยไปเป็น ๑๐ ปี ซึ่งก็มองว่าไม่ได้ทำให้เกิดปัญหาความมั่นคงในพื้นที่

แต่อย่างไรก็ตาม ภาคธุรกิจยังพบอุปสรรคของกระบวนการบริหารที่อาจเกิดขึ้น และส่งผลกระทบได้ในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าคือ

(๑) ผู้ประกอบการและนักลงทุนยังไม่ได้ให้ความสนใจเขตเศรษฐกิจพิเศษมากเท่าที่ควร เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานและอื่น ๆ ยังไม่สมบูรณ์อย่างเต็มที่ ทั้งระบบถนน ระบบราง กฎระเบียบ และด่านข้ามแดนที่ทันสมัย

(๒) การค้าในตลาดโรงเกลือ เริ่มมีนักลงทุนชาวจีนเข้ามาเช่าหรือกว้านซื้อที่ดินทั้งฝั่งไทยและฝั่งกัมพูชา เพื่อตั้งสร้างเป็นตลาด และโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งจากในอดีตไม่เคยมีมาก่อน ส่วนสินค้าที่ขายในตลาดโรงเกลือก็เปลี่ยนไป จากเดิมเป็นสินค้ามือสอง แต่ปัจจุบันกลุ่มคนจีนเข้ามาเปิดกิจการและนำเข้าสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เข้ามาขายในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ซึ่งหากไม่มีการควบคุม และปล่อยให้เข้ามาได้อย่างเสรีในอนาคตคาดว่าตลาดโรงเกลือน่าจะมีจำนวนพ่อค้าแม่ค้าชาวจีนเพิ่มมากขึ้น และจะมีสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ทะลักเข้ามายังตลาดโรงเกลืออย่างเต็มพื้นที่แน่นอน

สำหรับแนวทางหรือข้อเสนอแนะด้านกระบวนการบริหารในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ได้แก่

(๑) ขจัดความไม่แน่นอนทางการเมืองและนโยบายของภาครัฐซึ่งที่อาจส่งผลให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งขาดความชัดเจนและต่อเนื่องหรือทำให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเกิดความล่าช้าไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งกระตุ้นการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมธนารักษ์ เป็นต้น

(๒) ภาครัฐควรเพิ่มโอกาส/ ช่องทางให้ภาคธุรกิจมีส่วนร่วมในการพัฒนารอบความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับและความตกลงในด้านต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดความต้องการในการเดินทาง การค้า การลงทุนที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะเปิดโอกาสของประเทศไทยในการใช้ความได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ในการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งเพื่อรองรับความต้องการในการเดินทางและขนส่งที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เพื่อให้ผู้ประกอบการขนส่งของไทยสามารถใช้โอกาสในการขยายตลาดการให้บริการ และการแข่งขันที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นความท้าทายให้ผู้ประกอบการพัฒนาศักยภาพ ขยายการลงทุนและขอบเขตการให้บริการไปยังประเทศอื่นได้

(๓) ภาครัฐควรส่งเสริมและสร้างผู้ประกอบการใหม่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านเงินทุน ความรู้ในการดำเนินธุรกิจ เป็นต้น เพื่อให้บุคลากรภาครัฐมีความเข้าใจภาคธุรกิจอย่างแท้จริง

๒) ประสิทธิภาพจากแง่มุมของผลลัพธ์

พิจารณาถึง กลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบันอันได้แก่ แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง กรอบความร่วมมือ หรือมาตรการทางกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อภารกิจขององค์กร และกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้น เพียงพอสำหรับการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าหรือไม่

๑. กองกำลังบูรพา

กองกำลังบูรพา ปฏิบัติภารกิจภายใต้ “ยุทธศาสตร์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔” ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกันและรักษาความมั่นคงภายในภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ที่สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

กลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบันดังกล่าว ถือว่ามีความเพียงพอในการปฏิบัติภารกิจ และมีความสอดคล้องกับการรับมือกับภัยคุกคามในพื้นที่ เนื่องจากกองกำลังบูรพา มีการปรับตัวจากอดีตจนมาถึงปัจจุบัน จากสถานการณ์ความไม่สงบภายนอกประเทศ ในเขตจังหวัดปราจีนบุรีเดิม กองทัพบกจึงได้จัดตั้ง “ที่บังคับการร่วมบูรพา” ขึ้น เมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๘ ต่อมา ในปี พ.ศ.๒๕๒๑ ได้แปรสภาพเป็น “กองกำลังบูรพา” โดยจัดกำลังจากกองพลทหารราบที่ ๒ รักษาพระองค์ (พล ๒ รอ.) เป็นหน่วยหลัก พ.ศ. ๒๕๔๓ มีการปรับการจัดกำลังจากทหารหลักเป็นกำลังประจำถิ่น (โดยมีหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ ๑๒ หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ ๑๓ และหน่วยเฉพาะกิจตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๒) มาขึ้นควบคุมทางยุทธการ และในปี พ.ศ.๒๕๖๑ ได้รับอนุมัติอัตรากำลังทหารหลักเพิ่มเติม (๓ บก.ควบคุม และ ๓ หมวดเคลื่อนที่เร็ว) เพื่อควบคุมบังคับบัญชากำลังประจำถิ่นและรับผิดชอบพื้นที่ตามแนวชายแดน ซึ่งในปี พ.ศ.๒๕๖๑ ได้กำหนดให้ทุกหน่วยเฉพาะกิจป้องกันชายแดน ทำการวิเคราะห์พื้นที่ปฏิบัติการ และภัยคุกคามในพื้นที่ เพื่อนำมาพิจารณาปรับการวางกำลัง ดำเนินตรวจ จุดตรวจ และที่ตั้งฐานปฏิบัติการใหม่ เนื่องจากในพื้นที่มีสิ่งปลูกสร้างและเส้นทางคมนาคมเพิ่มมากขึ้น

สำหรับกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบันจะเพียงพอต่อการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ได้หรือไม่นั้น กองกำลังบูรพา เห็นว่ามีความเพียงพอ เนื่องจากกองกำลังบูรพามีการทำงานที่ประสานสอดคล้องกับภาคประชาชน กล่าวคือ ได้มีการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงานด้านความมั่นคง ในพื้นที่ ๔ อำเภอตามแนวชายแดน โดยเน้นให้มีการจัดโครงสร้างที่ชัดเจน และมีการจัดทำเนียบกำลังอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งกำหนดให้มีการฝึกทบทวนเป็นประจำทุกปี เพื่อใช้สนับสนุนการปฏิบัติทางทหารและการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงในพื้นที่ นอกจากนี้ยังได้มีการจัดตั้งคณะทำงานร่วมกับส่วนราชการ อีกจำนวน

๑๐ คณะ เพื่อบูรณาการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีการปฏิบัติที่สำคัญ เช่น การป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง ด้วยการสร้างแรงจูงใจ โดยผลักดันให้ฝ่ายกัมพูชาจัดทำฐานข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชน และจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้เอื้อต่อการจัดทำหนังสือผ่านแดน ควบคู่กับการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจและจัดเก็บค่าผ่านแดนที่ฝั่งไทย เพื่อนำมาจัดทำฐานข้อมูล และจัดตั้งเป็นกองทุนที่โปร่งใสในการช่วยเหลือแก่ผู้ที่ผ่านแดนเข้ามาตามระบบ ผลจากการดำเนินการห้วงปีที่ผ่านมา ทำให้แรงงานในพื้นที่จังหวัดสระแก้วเข้าสู่ระบบได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิม ๕,๐๐๐ คน เป็น ๓๒,๐๐๐ คน

จะเห็นได้ว่า ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีแนวโน้มของสถานการณ์ที่ตีมากขึ้น แต่เนื่องจากความเป็นเครือญาติระหว่างชาวกัมพูชากับชาวไทยตามแนวชายแดน จึงยังมีการไปมาหาสู่กันโดยข้ามแนวชายแดนตามช่องทางธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะพื้นที่ “ดินต่อดิน” กันเป็นประจำ ประกอบกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้เกิดความต้องการแรงงานของผู้ประกอบการชาวไทย (โดยเฉพาะแรงงานในบางอาชีพที่คนไทยไม่ทำ) ชาวกัมพูชาที่อยู่ในพื้นที่ตอนในจึงยังคงมีความพยายามที่จะลักลอบเข้ามาขายแรงงานในประเทศไทย โดยผ่านทางช่องทางธรรมชาติ และอาศัยช่องทางในข้อตกลงร่วมระหว่างจังหวัดสระแก้วและบันเตียเมียนเจย ใช้ Border Pass เข้ามาตามจุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่อนปรนการค้า แล้วลักลอบไปขายแรงงานในพื้นที่ตอนในของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันยังคงมีปัญหาเหลืออยู่ แต่ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการจัดการปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงในอนาคต

แต่อย่างไรก็ตาม กองกำลังบูรพา ยังคงมีความกังวลถึงนโยบายและมาตรการทางกฎหมาย บางประการที่อาจส่งผลกระทบต่อภารกิจขององค์กรในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ได้แก่ นโยบายในการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ทำให้มีการเข้ามาของกลุ่มทุนจีน เช่น โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) โดยในระยะแรกจะเป็นการยกระดับพื้นที่ในเขต ๓ จังหวัดคือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเพื่อรองรับการขับเคลื่อน หรือการเตรียมจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมสระแก้ว เพื่อเป็นพื้นที่เชื่อมสู่ประเทศเพื่อนบ้านกลุ่มอินโดจีน (กัมพูชา สปป. ลาว และเวียดนาม) เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันพบปัญหาคนจีนบางส่วนพยายามที่จะเข้ามาพักอาศัย เพื่อทำธุรกิจทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมายในพื้นที่ตลาดการค้า โดยจะมีชาวจีนเป็นเจ้าของมีชาวไทยและชาวกัมพูชาเป็นลูกจ้าง ซึ่งปัญหาดังกล่าวฝ่ายความมั่นคงมองว่าจะส่ง

ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและภาพลักษณ์โดยรวมของประเทศ แต่ในแง่ของประชาชนหรือคนในพื้นที่มักจะมองสวนทางกับทางราชการ โดยมองว่าการค้าขายสินค้าดังกล่าวเป็นการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ จึงไม่ให้ความร่วมมือในการปราบปรามมากนัก ซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าได้ในอนาคต

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว

สำหรับกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบันอันได้แก่ มาตรการทางกฎหมาย ฯลฯ โดยภายหลังจากรัฐบาลประกาศยกเลิกให้คนไทยที่เดินทางเข้า-ออกประเทศ กรอกรูป ตม.๖ พร้อมกันทุกด่านตรวจคนเข้าเมืองทั่วประเทศ ทำให้จากเดิมที่ปกติจะมีคนไทยที่ใช้หนังสือเดินทาง ต้องยื่นกรอกรูป ตม.๖ อยู่บริเวณด่านหน้าก่อนเข้าด่านจำนวนมาก ปัจจุบันไม่มีปัญหาเรื่องการรอแล้ว คนไทยที่ข้ามไปฝั่งกัมพูชาและกลับมาประเทศไทยได้รับความสะดวก รวดเร็วมากขึ้น โดยเฉพาะคนที่ใช้หนังสือเดินทางผ่านเข้าช่องตรวจอัตโนมัติ สามารถข้ามแดนได้ทันที สำหรับเจ้าหน้าที่ สามารถทำงานได้รวดเร็วมากขึ้น

ข้อเสนอสำหรับกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบันให้สามารถรับมือกับผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าได้นั้น กลไกการบริหารจัดการชายแดนควรมีการปรับเปลี่ยนให้สามารถรองรับกับภัยคุกคามความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่บูรณาการการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ และควรให้ความสำคัญและให้อำนาจในการตัดสินใจให้กับหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

๓. หอการค้าจังหวัดสระแก้ว

จากสภาพทางภูมิศาสตร์และทำเลที่ตั้งของจังหวัดสระแก้วที่เอื้อต่อการพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากตั้งอยู่ระหว่างแนวเขตพื้นที่ตามแนวเส้นทางการพัฒนาภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอนุภาคลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Sub-regional: GMS) และยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจังหวัดสระแก้วจะเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนที่สำคัญ แต่ก็ยังพบว่ากลไกการบริหารจัดการชายแดน และมาตรการทางกฎหมายบางประการยังกระทบต่อภารกิจขององค์กร กล่าวคือ

(๑) ภาคธุรกิจมองว่าการใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดสระแก้วไม่เป็นอุปสรรค แต่สิ่งที่เป็นอุปสรรคคือ มาตรการทางศุลกากร ดังนั้นจึงต้องการให้ภาครัฐลดมาตรการ/ พิธีการทางศุลกากรทั้งในด้านการนำเข้า-ส่งออก และการท่องเที่ยว กล่าวคือ ด้านการส่งออกสินค้าจากฝั่งไทยไปยังฝั่งกัมพูชา โดยเฉพาะสินค้าทางการเกษตร ที่ผ่านมาพบว่า การดำเนินการทางศุลกากร และด่านตรวจคนเข้าเมืองมีความล่าช้า อันเนื่องมาจากหลายปัจจัย เช่น ระบบการตรวจคัดกรองสินค้าที่มีขั้นตอนมาก และจุดการถ่ายโอนสินค้ามีเพียง ๔ จุด ซึ่งน้อยเกินไปทำให้สินค้าเกิดความเสียหาย ดังนั้นระบบโลจิสติกส์ และระบบการขนถ่ายสินค้า ควรปรับเป็นท่าขนถ่ายสินค้า เพื่อให้สินค้าไม่บอบช้ำและมีคุณภาพ

สำหรับด้านการท่องเที่ยวที่มีความต้องการให้ผู้ที่มีหนังสือเดินทาง (Passport) หรือบัตรผ่านแดน (Border Pass) โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวกัมพูชา ที่มีกำลังซื้อสูงให้สามารถเข้ามาในตัวเมืองชั้นใน (ตัวเมืองอรัญประเทศ) ของจังหวัดสระแก้วได้ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ และทำให้ภาคธุรกิจในระดับครัวเรือนขยายมากขึ้นในอนาคต

(๒) ด้านแรงงาน เนื่องจากประเทศไทยประสบกับปัญหาการขาดแคลนแรงงานในบางสาขาอาชีพ เช่น ก่อสร้าง ประมง การเกษตร ฯลฯ หรือกำลังแรงงานในท้องถิ่นมีไม่เพียงพอกับอัตราตำแหน่งงาน ส่งผลทำให้ผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการ และเจ้าของที่ดินในจังหวัดสระแก้วต้องอาศัยการนำเข้ากำลังแรงงานจากประเทศกัมพูชาเข้ามาทำงานเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่แรงงานชาวกัมพูชาก็มีความนิยมเดินทางเข้ามาทำงานในฝั่งไทย เนื่องจากมีปัจจัยผลักดัน ได้แก่ การว่าจ้างแรงงานสามารถทำได้ง่ายไม่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในลักษณะเข้าไป-เย็นกลับ) อัตราค่าตอบแทนค่าจ้างแรงงานของไทยมีอัตราสูงกว่าฝั่งกัมพูชา การลงทะเบียนสามารถดำเนินการได้ง่ายเนื่องจากมีการเปิดโอกาสหรือการยกเว้นจากภาครัฐในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตร แต่อย่างไรก็ตามกฎระเบียบเรื่องของแรงงาน ควรปรับจากที่ต้องทำเป็นครั้งคราวมาเป็นการสามารถลงทะเบียนได้ทุกช่วงเวลา หรือลงทะเบียนได้เป็นปกติ โดยมอบอำนาจให้ท้องถิ่นสามารถเป็นผู้ลงทะเบียนแรงงานชาวต่างชาติได้เอง

(๓) กฎและระเบียบของกัมพูชา กฎระเบียบ หรือกฎหมายของประเทศกัมพูชาค่อนข้างที่จะไม่แน่นอน มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งส่งผลทำให้นักลงทุนต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น และสินค้าที่จะส่งข้ามแดนเกิดความเสียหายเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าทางการเกษตร เช่น ผัก ผลไม้ ปลา หมู ไก่ เป็นต้น ซึ่งในประเด็นนี้หลักประกันความมั่นคงให้กับภาคธุรกิจในประเด็นนี้ยังไม่มี

(๔) ปัญหาการนำเข้ามันสำปะหลัง ซึ่งทางฝั่งกัมพูชาผลผลิตต่อไร่และคุณภาพของเนื้อแป้งดีกว่า แม้เป็นการนำเข้าอย่างถูกกฎหมายและทำให้ผู้ประกอบการมีกำไรมากกว่า ซึ่งในอนาคตสินค้ากัมพูชาจะทยอยเข้าไทย ซึ่งอาจกระทบกับภาคธุรกิจในพื้นที่ เนื่องจากรายได้หลักของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสระแก้วจะเป็นสินค้าบริโภคและสินค้าการเกษตร ได้แก่ พืชไร่ มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง และสินค้าอุตสาหกรรมการเกษตรต่าง ๆ ดังนั้นคนไทยต้องปรับตัวโดยเฉพาะสินค้าเกษตร

๔.๑.๑.๘ แนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า มีดังนี้

๑. เสนอให้จัดระบบการขึ้นทะเบียนแรงงานได้ตลอดทั้งปี เพื่อลดปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
๒. อำนวยความสะดวกในการเปิดท่าขนถ่ายสินค้า เพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งและโลจิสติกส์
๓. การอนุญาตให้ทำหนังสือผ่านแดนครอบคลุมทั้งอำเภออรัญประเทศ (ไม่เฉพาะบริเวณตลาดโรงเกลือ) เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจการค้าชายแดน และดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวกัมพูชา
๔. ควรให้ความสำคัญและให้อำนาจในการตัดสินใจให้กับหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น
๕. ควรจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่ในการบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันอย่างชัดเจน
๖. ควรมีการปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยตามบริบทสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

๔.๑.๒ ภาคตะวันตก

๔.๑.๒.๑ รูปแบบของภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบัน

๑. **กองกำลังสุรสีห์** จากการสัมภาษณ์กองกำลังสุรสีห์ ระบุว่าภัยคุกคามในปัจจุบันมีดังนี้

- ปัญหาการปักปันเขตแดน ในปัจจุบันไทยและเมียนมายังไม่สามารถที่จะตกลงปักปันเขตแดนกันได้ เนื่องมาจากการยึดถือเส้นเขตแดนต่างกัน การยึดถือ

แผนที่ต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดพื้นที่ทับซ้อนในหลายพื้นที่ เช่น ฐานปฏิบัติการตามแนวชายแดนของทั้งสองฝ่ายที่ตั้งคร่อมต้นปันน้ำอยู่ในปัจจุบัน เป็นต้น โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยและเมียนมาได้มีการประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวและได้ข้อตกลง คือ ๑) ตกลงที่จะขอให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องของทั้งสองฝ่าย กำหนดพื้นที่ห้ามก่อสร้าง สิ่งปลูกสร้างเพิ่มเติม เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของทั้งสองประเทศ ๒) ตกลงจะขอให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องของทั้งสองฝ่าย บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างที่มีอยู่ในปัจจุบันในพื้นที่ห้ามก่อสร้างดังกล่าว และรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อดำเนินการตามที่จำเป็นต่อไป

- ยาเสพติด ปัญหายาเสพติดพบว่ามีลักลอบนำเข้ามาในประเทศไทย โดยผ่านบริเวณชายแดน ซึ่งบริเวณชายแดนนี้ถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิต เนื่องจากยาเสพติดเป็นเสมือนแหล่งทุนของชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดน

- ผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบ สถานการณ์ในประเทศเมียนมาได้มีความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลเมียนมาและชนกลุ่มน้อย ทำให้มีการสู้รบกันระหว่างรัฐบาลเมียนมาและกองกำลังชนกลุ่มน้อยอยู่ ดังนั้นจึงมีผู้หนีภัยจากการสู้รบเข้ามายังประเทศไทย เพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้และหากสถานการณ์สงบอาจเดินทางกลับประเทศต้นทาง หรือส่งไปยังประเทศที่สาม

- การหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ในปัจจุบันบริเวณชายแดนได้พบว่ามีแรงงานที่หลบหนีเข้าเมืองและเดินทางออกนอกเขตกำหนด และอยู่เกินกำหนดเวลาอนุญาต รวมทั้งลักลอบข้ามแดนตามช่องทางผิดกฎหมายบริเวณแนวชายแดน

- การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า จังหวัดกาญจนบุรีเป็นเขตภูเขาและที่ราบสูง มีพื้นที่ป่าไม้ ๗.๕ ล้านไร่ ปัจจุบันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่ายังมีอยู่

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดกาญจนบุรี จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ระบุว่าภัยคุกคามในปัจจุบันมีดังนี้

- ปัญหาการหลบหนีเข้าเมือง ซึ่งส่วนใหญ่จะพบในบริเวณช่องทางธรรมชาติที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจสอบและเข้าถึงได้ ซึ่งการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนี้อาจทำให้ผู้ที่หลบหนีเข้ามาก่อเหตุอาชญากรรมอื่น ๆ ได้

- ปัญหายาเสพติด ในปัจจุบันบริเวณชายแดนฝั่งตะวันตกที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้พบการลักลอบค้ายาเสพติด เนื่องจากบริเวณชายแดนนี้มีชนกลุ่ม

น้อยและกองกำลังของชนกลุ่มน้อยที่เป็นฐานผลิตยาเสพติด และลำเลียงผ่านชายแดนฝั่งตะวันตกเข้าสู่กรุงเทพฯ เพราะเส้นทางนี้ใช้เวลาไม่นานในการลำเลียงไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย

- การลักลอบขนสินค้าผิดกฎหมาย โดยเฉพาะบริเวณด่านเจดีย์สามองค์ที่ถือว่าเป็นจุดผ่อนปรนพิเศษ ซึ่งได้มีการตรวจพบการลักลอบขนสินค้าผิดกฎหมาย เช่น เหล้า บุหรี่ เป็นต้น

- ปัญหาการปักปันเขตแดน เนื่องจากบริเวณชายแดนไทยและเมียนมามีพื้นที่ทับซ้อนที่ยังไม่สามารถปักปันเขตแดนกันได้ ดังนั้นจึงเป็นปัญหาในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และยังอาจรวมถึงความขัดแย้งของหน่วยงานความมั่นคงบริเวณชายแดนอีกด้วย

๓. สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี

- ปัญหาภัยคุกคามบริเวณชายแดน สถานการณ์ในปัจจุบันพื้นที่อำเภอสังขละบุรี ที่มีพรมแดนติดกับประเทศเมียนมา ด้านบ้านพระเจดีย์สามองค์ ซึ่งประกอบไปด้วยชนกลุ่มน้อย ทั้งกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Union: KNU) กองกำลังพิทักษ์ชายแดน (Border Guard Force: BGF) กองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตย (Democratic Karen Buddhist Army: DKBA) มอญ รวมทั้งเมียนมา ซึ่งมีการขัดแย้งกันระหว่างชนกลุ่มน้อยกับทหารเมียนมา ทำให้เกิดผลกระทบต่อฝั่งประเทศไทยตลอด เนื่องจากมีการอพยพหนีภัยเข้ามา รวมทั้งมีปัญหาการค้ายาเสพติดของชนกลุ่มน้อย โดยเป็นที่พักของยาเสพติดเพื่อนำเข้ามายังประเทศไทย

- ยาเสพติด สถานการณ์ในปัจจุบัน เมืองพญาตองซูที่ติดกับบ้านพระเจดีย์สามองค์ เป็นที่พักยาเสพติดรอการส่งเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งการขนยาเสพติดผ่านเข้ามาในประเทศไทย มีการซุกซ่อนในรถยนต์ยากแก่การค้นหาค้นหาต้องใช้วิธีสายข่าว ซึ่งเจ้าหน้าที่ตามด่านตรวจสามารถจับได้บ่อยครั้ง

- การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย สถานการณ์ในปัจจุบัน การหลบหนีเข้าเมืองลดลงมากเนื่องจากประเทศไทยได้เปิดให้มีการลงทะเบียนแรงงาน

- การลักลอบขนส่งของผิดกฎหมาย ปัจจุบันการลักลอบขนสินค้าผิดกฎหมาย เช่น เหล้า บุหรี่ลดลงเพราะเจ้าหน้าที่ได้เข้มงวดและมีการตรวจอย่างเต็มที่

- ความไม่ชัดเจนเรื่องเขตแดน เนื่องจากในปัจจุบันการปักปันเขตแดนระหว่างไทยและเมียนมา ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ มีเพียงการพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ ผู้นำท้องถิ่น รวมถึงการประชุมเรื่องเขตแดนในการประชุมในระดับคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นเมียนมา – ไทย (Township Border Committee: TBC) เท่านั้น แต่ความชัดเจนระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาลยังไม่เกิดขึ้น

- ความไม่สงบในพื้นที่/ การเคลื่อนไหวกของกลุ่มมวลงชน ในปัจจุบันยังไม่พบการเคลื่อนไหวกหรือการประท้วงเพื่อต่อต้านการทำงานของรัฐบาล

- การบุกรุกที่ดินทำกิน เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรีเป็นพื้นที่ราชการและอุทยานแห่งชาติเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดการบุกรุกที่ดินทำกิน โดยเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยวที่มีการดำเนินการอย่างผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก

๔.๑.๒.๒ แนวโน้มของสถานการณ์และปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า มีดังนี้

๑. สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี

- ปัญหาภัยคุกคามบริเวณชายแดน คาดว่าสถานการณ์ในประเทศเพื่อนบ้านยังไม่สงบ รัฐบาลยังไม่สามารถควบคุมชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ได้ ทำให้การประสานงานระหว่างรัฐต่อรัฐยังไม่สัมฤทธิ์ผล เนื่องจากติดขัดในเรื่องกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่บริเวณชายแดน ทำให้การเปิดด่านถาวรยังไม่เกิดขึ้น รวมทั้งการกระทำผิดกฎหมายต่าง ๆ ด้วย

- ยาเสพติด แนวโน้มยังไม่ลดลง หากเจ้าหน้าที่ของฝ่ายเมียนมาไม่ปราบปรามพ่อค้ายาเสพติดในพื้นที่พญาตองซู

- การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แนวโน้มอาจลดลง เนื่องจากสถานการณ์การจับกุมมีแนวโน้มลดลงมาก และปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองโดนแก้ไข โดยการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว

- การลักลอบขนสิ่งของผิดกฎหมาย มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากไม่สามารถซุกซ่อนการตรวจจับจากเจ้าหน้าที่ได้ในช่วงขนส่ง ทำให้การกระทำผิดกฎหมายลดลง

- ความไม่ชัดเจนเรื่องเขตแดน มีแนวโน้มที่จะตกลงกันไม่ได้ เนื่องจากการถือแผนที่คนละฉบับ และจะเป็นปัญหาที่ไม่มีความชัดเจนกันต่อไป

- ความไม่สงบในพื้นที่/ การเคลื่อนไหวกของกลุ่มมวลงชน แนวโน้มไม่พบปัญหาการเคลื่อนไหวกของมวลงชน

- การบุกรุกที่ดินทำกิน แนวโน้มการบุกรุกที่ดินทำกินยังมีอยู่ เนื่องจากในอนาคตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีจะมีความเจริญมากขึ้น ทำให้มีประชาชนเข้าไปอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น และยังมีผู้คนเดินทางไปท่องเที่ยวมากขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นปัญหาการบุกรุกที่ดินทำกินจึงยังจะมีอยู่

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดกาญจนบุรี จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ระบุว่าภัยคุกคามแนวโน้มของภัยคุกคามในอนาคต มีดังนี้

- ปัญหาการหลบหนีเข้าเมือง แนวโน้มอาจลดลงเนื่องจากขั้นตอนการตรวจคนเข้าเมืองมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ ทำให้มีความสะดวก และการตรวจที่รวดเร็ว รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- ปัญหายาเสพติด มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเนื่องจากบริเวณชายแดนนี้มีชนกลุ่มน้อยและกองกำลังของชนกลุ่มน้อยที่เป็นฐานผลิตยาเสพติด และรัฐบาลเมียนมายังไม่สามารถที่จะเจรจากับชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นได้ ปัญหาเสพติดก็ยังคงจะเป็นภัยคุกคามที่สำคัญต่อไป

- ปัญหาการปักปันเขตแดน มีแนวโน้มที่จะยังเป็นปัญหาต่อไป เนื่องจากบริเวณชายแดนไทยและเมียนมามีพื้นที่ทับซ้อนที่ยังไม่สามารถปักปันเขตแดนกันได้ รวมทั้งยังไม่มี การแก้ไขปัญหาระดับรัฐบาลต่อรัฐบาล ทำให้อาจส่งผลให้เกิดปัญหาความขัดแย้งและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาต่อไปในอนาคตได้

๓. กองกำลังสุรสีห์

- ปัญหาการปักปันเขตแดน มีแนวโน้มที่จะเป็นปัญหาอยู่เนื่องจากไทยและเมียนมายังไม่สามารถที่จะตกลงปักปันเขตแดนกันได้ เนื่องมาจากการยึดถือเส้นเขตแดนต่างกัน การยึดถือแผนที่ต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดพื้นที่ทับซ้อนในหลายพื้นที่ ในอนาคตจะมีแนวโน้มที่จะขัดแย้งกันต่อไป

- ยาเสพติด มีแนวโน้มที่จะเป็นปัญหาในอนาคต เนื่องจากยาเสพติดเป็นเสมือนแหล่งทุนของชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดน จึงทำให้มีการผลิตอย่างต่อเนื่อง และหากรัฐบาลเมียนมาไม่มีการปราบปรามอย่างจริงจัง ปัญหาดังกล่าวก็จะส่งผลกระทบต่อ

- การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า มีแนวโน้มที่จะมีอยู่ในอนาคต เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรีเป็นเขตภูเขาและที่ราบสูง มีพื้นที่ป่าไม้ ๗.๕ ล้านไร่ และยังมีคุณสมบัติของพื้นที่อยู่ดังนั้นปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าจึงจะยังมีอยู่ในอนาคต

๔.๑.๒.๓ ประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีและใช้รองรับกับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในปัจจุบัน

๑. สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี

เจ้าหน้าที่สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี ได้อธิบายถึงกลไกการบริหารจัดการชายแดนทางด้านความมั่นคง ที่ทางจังหวัดกาญจนบุรีมีและใช้อยู่ในปัจจุบัน มีอยู่ ๒ หน่วยงาน คือ กองกำลังสุรสีห์ และกองกำลังลาดหญ้า ซึ่งทั้งสองเป็นหน่วยงานที่หน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ให้ความไว้วางใจ และมั่นใจว่าจะไม่มีกองกำลังจากฝ่ายตรงข้ามสามารถถูกรุกรานเข้ามาได้อย่างง่ายดาย ซึ่งหากเกิดปัญหาในลักษณะดังกล่าวขึ้นจริง นอกจากหน่วยงานทหารทั้งสองแล้วยังมีกลไกอื่น ๆ อย่างเช่น คณะกรรมการเขตแดน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างฝ่ายไทยและเมียนมา อันส่งผลทำให้เหตุการณ์การกระทบกระทั่งกันระหว่างกำลังทหารของทั้งสองฝ่ายจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ส่วนการรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณพื้นที่ขึ้นในนั้น จังหวัดกาญจนบุรีมีหน่วยงานทหารอีก ๒ หน่วย ได้แก่ กองพลทหารราบที่ ๙ (พล.ร.๙) และมณฑลทหารบกที่ ๑๗ (มทบ.๑๗) ที่ทำหน้าที่คอยดูแลความสงบเรียบร้อยพื้นที่ขึ้นใน สาเหตุที่หน่วยงานทางการทหารเข้ามามีบทบาทสำคัญในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีนั้น เนื่องจากกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงอื่น ๆ มีจำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ

ส่วนงานทางด้านการบริหารจัดการชายแดนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งที่ผ่านมาจนถึงในปัจจุบัน จากการประเมินของสำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า กลไกที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการชายแดนได้ค่อนข้างดี ในขณะที่หน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่มีลักษณะการทำงานเชิงบูรณาการร่วมกันมากขึ้น ทั้งกองกำลังสุรสีห์, หน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ, หน่วยเฉพาะกิจจงอางศึก, มณฑลทหารบกที่ ๑๗, สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, ที่ว่าการอำเภอชายแดน (สังขละบุรี, ทองผาภูมิ, ไทรโยค, เมืองกาญจนบุรี และด่านมะขามเตี้ย), สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, ศุลกากรสังขละบุรี, สาธารณสุขจังหวัดกาญจนบุรี, สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาญจนบุรี, กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๓ และหอการค้าจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งทำให้ปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่เกิดขึ้นได้ยาก

เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรีเป็นพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่จึงมุ่งเน้นให้ความสำคัญไปทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งการดูแลรักษาในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างดุลการค้าชายแดน เพื่อสร้างความได้เปรียบให้ไทย หรือทำให้ไทยมีความเสียเปรียบทางการค้าน้อยกว่าเมียนมา การดูแลในเรื่องของการนำเข้า - ส่งออก

สินค้า ได้แก่ หมากพลู อาหารทะเลแช่แข็ง ฯลฯ ซึ่งผู้ประกอบการทางฝั่งเมียนมาเคยมีการยื่นหนังสือขอความจำนงที่จะนำสินค้าจากฝั่งเมียนมาเข้ามาขายยังฝั่งไทยในพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากพื้นที่ชายแดน แต่ทางฝั่งไทยไม่สามารถให้ดำเนินการอย่างที่ร้องขอได้ เนื่องจากหน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่วิเคราะห์ถึงขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่จะรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงแล้ว พบว่ากำลังเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอจึงไม่อนุญาตให้ดำเนินการอย่างที่ร้องขอได้

และก่อนที่ทางจังหวัดกาญจนบุรี (มหาตไทย) จะมีการตัดสินใจดำเนินการใด ๆ ลงไปในพื้นที่ชายแดน ทางจังหวัดจะต้องมีการหารือร่วมกับฝ่ายทหารในพื้นที่ก่อนทุกครั้ง เพื่อวิเคราะห์ถึงสิ่งที่ทางจังหวัดกำลังจะดำเนินการนั้น ทางหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความตกลงใจด้วยหรือไม่ ซึ่งทางหน่วยงานด้านความมั่นคงจะต้องกลับไปตรวจสอบความพร้อมว่าทรัพยากรที่มีอยู่นั้น สามารถรองรับกับภารกิจของจังหวัดที่กำลังจะเริ่มดำเนินการได้หรือไม่ เช่น มีกำลังเจ้าหน้าที่เพียงพอหรือไม่ งบประมาณที่มีอยู่เพียงพอหรือไม่ เจ้าหน้าที่มีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญมากน้อยเพียงใด เป็นต้น

ปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงที่มีในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี คือ ปัญหาผู้อพยพหนีภัยการสู้รบระหว่างกองกำลังของชนกลุ่มน้อยกับกองกำลังทหารของฝ่ายรัฐบาลเมียนมา ซึ่งจากการสำรวจข้อมูล พบว่า ศูนย์อพยพในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีจำนวนผู้อพยพกว่า ๑,๘๐๐ คน (๘๔ ครัวเรือน) ซึ่งทางจังหวัดได้มีความพยายามที่จะผลักดันผู้อพยพเหล่านี้กลับยังประเทศต้นทางอยู่ตลอดเวลา แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากกระบวนการส่งกลับนั้น จะต้องดำเนินการโดยการส่งผู้อพยพเหล่านี้เดินทางจากจังหวัดกาญจนบุรีไปยังอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งมีเพียงแค่ช่องทางเดียวเท่านั้น ซึ่งระยะทางในการเดินทางไปยังจุดหมายมีระยะทางที่ค่อนข้างไกล ในขณะที่เมื่อผู้อพยพสามารถเดินทางข้ามไปยังฝั่งเมียนมาแล้ว ก็ต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางจากอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กลับมายังถิ่นอาศัยเดิมที่อยู่ในพื้นที่บริเวณฝั่งตรงกันข้ามกับพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีอีกที

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

เจ้าหน้าที่จากตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ได้อธิบายถึงกลไกการบริหารจัดการชายแดนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีว่า ในส่วนของกำลังเจ้าหน้าที่นั้นทางสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมีการเพิ่มอัตรากำลังพลมากขึ้น พร้อมทั้งนำระบบเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย อย่างระบบการตรวจจับใบหน้า หรือเอกลักษณ์บุคคล เข้ามาใช้ในกระบวนการ

ตรวจคัดกรองบุคคลที่จะเดินทางเข้าเมือง โดยเฉพาะด้านตรวจคนเข้าเมืองถาวร ซึ่งปัจจุบันมีเพียงด้านเดียว คือ ด้านพุน้ำร้อน ส่วนด้านชั่วคราวและช่องทางธรรมชาติมีจำนวนกว่า ๔๓ ช่องทาง ซึ่งช่องทางเหล่านี้อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ทหาร (กองกำลังสุรสีห์)

แนวโน้มของปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนฝั่งตะวันตกนั้น มีการคาดการณ์ว่าน่าจะมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งสถิติการเกิดเหตุ และรูปแบบที่จะมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหากทางด้านตรวจคนเข้าเมืองต่าง ๆ มีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ (เทคโนโลยี) และมีความทันสมัย ก็จะช่วยให้สามารถเชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงต่าง ๆ ทั้งทั่วประเทศ ซึ่งจะส่งผลทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นด้วย แต่ระบบอุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ยังมีความจำเป็นต้องมีการตรวจเช็คคุณภาพและทบทวนการปฏิบัติในทุก ๓ ปี หรือ ๕ ปี แล้วแต่กรณี และต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีความทันสมัยเสมอ เพื่อให้สามารถรองรับกับสถานการณ์และภัยคุกคามความมั่นคงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้

สำหรับหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่น อย่างเช่น หน่วยพิทักษ์ป่าของกรมป่าไม้ ที่ปัจจุบันมีกำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับภาระงาน จึงต้องการให้หน่วยงานทหารในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลป้องกันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มากขึ้น นอกจากนี้ หน่วยงานราชการในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ยังมีการบูรณาการความร่วมมือในลักษณะอื่น ๆ เช่น โครงการที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบอีกกว่า ๑๐ โครงการ ทั้งหมู่บ้านเข้มแข็ง หมู่บ้านคู่ขนาน โครงการฝึกอาชีพการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทอผ้าไหม ฯลฯ

ส่วนความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ทหารกับเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง มีความเป็นไปได้ค่อนข้างน้อย เนื่องจากทั้งสองหน่วยงานจะมีความลับทางราชการเป็นของตนเองที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ ส่วนใหญ่จะเป็นความร่วมมือในลักษณะของการตั้งจุดตรวจ หรือช่วยตรวจเท่านั้น

๓. กองกำลังสุรสีห์

ได้อธิบายถึงภารกิจในบริหารจัดการชายแดน และรักษาความสงบเรียบร้อยพื้นที่ตอนในของจังหวัดกาญจนบุรี ทั้งการป้องกันชายแดน การจัดระเบียบและการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเมียนมา ซึ่งในปัจจุบันถือว่าการดำเนินที่ผ่านมาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีการทำงานเป็นทีม โดยร่วมมือกับชุดเฉพาะกิจทหารพราน ตำรวจตระเวนชายแดน และหน่วยงานอื่น ๆ โดยมีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ทั้งในด้านการป้องกันชายแดน และการลาดตระเวนร่วมอย่างสม่ำเสมอ

เพื่อให้พื้นที่ที่มีความปลอดภัย นอกจากนี้ จังหวัดกาญจนบุรียังมีกลไกการบริหารจัดการชายแดนอื่น ๆ เช่น คณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - เมียนมา (Joint Boundary Commission: JBC) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน, คณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย - เมียนมา (Thailand - Myanmar Joint Commission for Bilateral Cooperation: JC) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน, คณะกรรมการระดับสูงไทย - เมียนมา (High Level Committee: HLC) โดยมีผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการกองทัพไทยเป็นประธาน, คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคไทย - เมียนมา (Regional Border Committee: RBC) โดยมีแม่ทัพภาคเป็นประธาน, คณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นไทย - เมียนมา (Township Border Committee: TBC) โดยมีผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจในพื้นที่เป็นประธาน, คณะกรรมการร่วมด้านการค้าไทย - เมียนมา (Joint Trade Commission: JTC) โดยมีอธิบดีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศเป็นประธาน และคณะกรรมการร่วมภาคีรัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจังหวัดสระแก้ว (กรอ.จังหวัดจันทบุรี) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีเป็นประธาน เป็นต้น

กองกำลังสุรสีห์ ในปัจจุบันมีการจัดระเบียบและป้องกันการลักลอบ/สกัดกั้นปัญหาเสพติด ทั้งทหารหลักและทหารพราน มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันตลอดเวลา เช่น การลาดตระเวนร่วม การเล่นกีฬา การประชุมฯ เป็นต้น ส่งผลทำให้สถานการณ์ด้านความมั่นคงดีขึ้นตามลำดับ

ส่วนกรณีที่มีการบุกรุกและละเมิดอธิปไตยจากกองกำลังไม่ทราบฝ่ายทางกองกำลังสุรสีห์ ได้มีการจัดทำแผนงานเพื่อเตรียมพร้อมเผชิญเหตุอยู่แล้ว โดยมีการวางแผนร่วมกับทางสำนักงานจังหวัดและอำเภอต่าง ๆ ที่มีพรมแดนติดกับเมียนมา

๔.๑.๒.๔ ยุทธศาสตร์และนโยบายด้านการบริหารจัดการชายแดนของหน่วยงาน ส่วนกลาง

๑. สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี

เจ้าหน้าที่จากสำนักงานจังหวัดกาญจนบุรีได้อธิบายถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่า ทางจังหวัดกาญจนบุรีสามารถนำนโยบายและยุทธศาสตร์จากส่วนกลางมาแปลงสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากทางจังหวัดมีการดำเนินภารกิจต่าง ๆ ตามนโยบายที่ได้รับมอบหมายอย่างถูกต้อง สอดรับกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของส่วนกลางเป็นอย่างดี

แต่ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ การดำเนินการบางภารกิจของฝั่งไทยไม่สอดคล้อง หรือไม่สอดคล้องกับนโยบายของฝั่งเมียนมา เช่น กรณีการส่งกลับผู้อพยพซึ่งทางฝั่งไทยยังคงต้องเจรจากับรัฐบาลเมียนมาเพื่อให้เห็นถึงความคืบหน้าในการดำเนินการของฝั่งไทย และเพื่อให้สามารถรองรับกับการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจของฝั่งไทย ที่ผ่านมาทางจังหวัดกาญจนบุรีสังเกตเห็นว่าโครงการฯ ต่าง ๆ ที่นางอองซาน ซูจี ให้การสนับสนุนโครงการฯ เหล่านั้นก็จะมีผลคืบหน้าและประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

เจ้าหน้าที่จากตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ได้อธิบายถึงการนำนโยบายจากส่วนกลางมาแปลงสู่การปฏิบัติว่า สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดกาญจนบุรี มีการรับคำสั่งโดยตรงจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งคำสั่งทุกอย่างจะอยู่ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือระบบสารสนเทศ ซึ่งมีทั้งนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติ ทางเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติสามารถนำนโยบายไปดำเนินการได้โดยไม่ต้องแปลงอะไรมากมาย โดยข้อมูลในส่วนนี้คิดว่าทางสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองสามารถนำนโยบายจากส่วนกลางมาแปลงสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

๓. กองกำลังสุรสีห์

เจ้าหน้าที่จากกองกำลังสุรสีห์ ได้อธิบายถึงการแปลงนโยบายมาสู่การปฏิบัติว่า หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ส่วนใหญ่ก็จะมีแผนการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่ฝั่งไทยและฝั่งเมียนมาอยู่แล้ว มีการพูดคุยเจรจาและค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหารือกันโดยไม่ใช้อาวุธ และมองว่าทั้งไทยและเมียนมาเป็นเพื่อนบ้านกัน สำหรับเจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ หรือทำงานเกี่ยวกับชายแดนจะต้องได้รับการฝึกอบรมก่อนลงพื้นที่ปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความตระหนักรู้และคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสำคัญ

หากทางฝั่งเมียนมามีการบุกรุก หรือรุกล้ำอธิปไตย เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกระดับจะต้องมีการพูดคุยเจรจาระหว่างกันก่อน นอกจากนี้ทางกองกำลังสุรสีห์ยังมีโครงการที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบกว่า ๑๐ โครงการ ทั้งหมู่บ้านเข้มแข็ง หมู่บ้านคู่ขนาน ฯลฯ โดยมีกรมกิจการชายแดนทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย และกองทัพภาคให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ควบคู่กันไป ซึ่งหมู่บ้านเหล่านี้ตั้งอยู่ในพื้นที่จุดยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญของไทย ซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์

๔.๑.๒.๕ สถานการณ์ของปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต และการปรับปรุงแก้ไขกลไกด้านการบริหารจัดการชายแดน

๑. สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี

เจ้าหน้าที่จากสำนักงานจังหวัดกาญจนบุรีได้อธิบายถึงการที่จังหวัดกาญจนบุรีมีช่องทางธรรมชาติกว่า ๔๓ ช่องทาง โดยแบ่งเป็น จุดผ่านแดนชั่วคราว ๒ ด้าน จุดผ่านแดนถาวร ๑ ด้าน ส่วนที่เหลือเป็นช่องทางข้ามแดนธรรมชาติ ซึ่งในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีการค้าชายแดน ๒ ลักษณะ ทั้งการค้าที่มีความถูกต้องตามกฎหมายและผิดกฎหมาย ในอนาคตหากด่านพุน้ำร้อน สามารถดำเนินการได้เต็มรูปแบบ คาดว่าพื้นที่บริเวณที่ถูกพัฒนาให้เป็นพื้นที่การค้าชายแดนอาจมีการพัฒนาอย่างมาก

เมียนมามีปัญหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่รัฐบาลเมียนมาไม่สามารถควบคุมได้อย่างเบ็ดเสร็จ โดยรัฐบาลเมียนมาได้ให้สิทธิในการอยู่อาศัยในพื้นที่ชายแดน ซึ่งชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ไม่มีอาชีพที่แน่นอน และยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับเส้นแบ่งเขตแดน โดยชายแดนฝั่งไทยมีกองกำลังสุรสีห์เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล ซึ่งมีการดำเนินการตามนโยบายด้านความมั่นคงโดยตรง ส่วนการบริหารจัดการปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ เช่น ปัญหาเขตแดน ชนกลุ่มน้อย การขอรับสิทธิและสัญชาติ เป็นต้น โดยเฉพาะปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องการขอสัญชาติ โดยฝ่ายไทยมีการดำเนินการตาม พ.ร.บ.สัญชาติ และคนพื้นที่สูง ซึ่งรัฐบาลไทยเป็นผู้อนุญาตให้ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ได้อยู่อาศัยในพื้นที่นั้น

ปัญหาสัญชาติในอนาคตอาจมีสถานการณ์ที่ดีขึ้น โดยฝั่งไทยได้มีการจัดทำบัตรคนพื้นที่สูงให้ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับบัตรประชาชน โดยบัตรเหล่านี้จะนำหน้าด้วยเลข “ศูนย์” กลุ่มคนเหล่านี้จะไม่ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับคนสัญชาติไทย บัตรดังกล่าวจะคลุมด้วยระบบฐานข้อมูลของมหาดไทย ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จะต้องได้รับการพิสูจน์สัญชาติเป็นที่เรียบร้อยแล้วก่อนที่จะมีการให้สัญชาติ

ปัญหาเขตแดน จังหวัดกาญจนบุรีมีการประชุมคณะกรรมการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Committee: JBC) ซึ่งเป็นคณะกรรมการในระดับท้องถิ่น ทำหน้าที่การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ฝั่งไทยและฝั่งเมียนมา โดยมีผู้บังคับบัญชาของกำลังลาดหญ้าเป็นประธาน ซึ่งมีการจัดสรรงบประมาณจากมหาดไทยเพื่อสร้างสัมพันธ์ เช่น การเล่นฟุตบอล การแสดงทางวัฒนธรรม เป็นต้น

ปัญหาแรงงานชาวเมียนมาในพื้นที่มีลักษณะการเดินทางเข้ามาในแบบเข้าไป - เย็นกลับ เดินทางเข้ามาทำงานในโรงงานผลิตรองเท้าและเสื้อผ้า นอกจากนี้ยังมีกลุ่มแรงงานที่ทำข้อตกลง (MOU) ระหว่างไทย - เมียนมา ซึ่งทางราชการจะมีการทำสัญญากับผู้ประกอบการและสอบถามความต้องการ เพื่อเก็บบันทึกเป็นข้อมูลว่าผู้ประกอบการต้องการกำลังแรงงานต่างด้าวเท่าไรและประเภทใด เช่น การทำประมง ก่อสร้าง การทำสวน ฯลฯ ซึ่งปัจจุบันได้มีการยกเลิก MOU ฉบับดังกล่าวแล้ว ซึ่งในอนาคตคาดว่าแรงงานเหล่านี้ก็คงจะหมดไป นอกจากนี้มีการนำแรงงานชาวเมียนมาเข้ามาในลักษณะการให้โควตา (การเดินทางไปเช้า - เย็นกลับ) โดยให้อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่กำหนดไว้ เช่น ให้อยู่เฉพาะในเขตอำเภอที่โรงงานนั้น ๆ ตั้งอยู่ ซึ่งเป็นอำนาจของนายอำเภอในการอนุญาตให้กลุ่มแรงงานต่างด้าวเหล่านี้พำนักอยู่ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ที่สามารถทำหนังสือผ่านแดน (Border Pass) ที่สามารถเดินทางได้ในลักษณะไป เช้า เย็นกลับ และจะต้องมารายงานตัวกับเจ้าหน้าที่ที่อำเภอ นั้น ๆ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

ปัญหาสินค้าหนีภาษี เช่น บุหรี่ สินค้าเกษตร คนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีเองไม่ค่อยให้ความนิยมสินค้าประเภทนี้ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นของปลอมแปลงในปัจจุบันยังไม่ค่อยมีปัญหาหนักแต่ในอนาคตอาจส่งผลกระทบต่ออย่างมาก โดยเฉพาะด้านพุน้ำร้อน ซึ่งมีคนเดินทางเข้าไปเล่นการพนันมากกว่าเข้าไปทำธุรกิจ ซึ่งในอนาคตหากพื้นที่ชายแดนมีการพัฒนาแล้ว อาจจะต้องมีการบังคับให้ผู้ที่เดินทางผ่านทุกคน ต้องมาเดินทางผ่านจุดนี้จุดเดียว (ด้านพุน้ำร้อน) ซึ่งสร้างความกังวลให้กับหน่วยงานด้านความมั่นคงอย่างฝ่ายทหารว่าจะรับมือได้หรือไม่

ปัญหายาเสพติด ผังตรงข้ามกับจังหวัดกาญจนบุรี คือ ชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง รายได้หลักส่วนใหญ่มาจากการค้ายาเสพติด ซึ่งในพื้นที่เคยมีการจับกุมได้มากกว่า ๕๐,๐๐๐ เม็ด ซึ่งบางครั้งมีการสกัดจับยาเสพติดได้ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ เม็ด อาจมีสาเหตุเกิดมาจากกระยะทางในการเดินทางจากจังหวัดกาญจนบุรีเข้ามาสู่กรุงเทพฯ มีระยะทางที่สั้นกว่าพื้นที่อื่น

ปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า อันมีสาเหตุเนื่องจากกรมป่าไม้มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาการบุกรุกที่ทำกินในพื้นที่ป่าสงวน ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี มีที่ดินที่สามารถออกโฉนดได้เพียง ๒๐ ที่เหลือเป็นพื้นที่ป่าสงวน ในอนาคตอาจมีการแก้ไขปัญหาด้วยการจัดทำที่ดินแบบองค์รวม ซึ่งหากโครงการก่อสร้างถนนมอเตอร์เวย์แล้วเสร็จ จะส่งผลทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสามารถประหยัด

เวลาในการเดินทางถึง ๑ ชั่วโมง ซึ่งสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ทั้งในลักษณะไปเช้า - เย็นกลับ หรือค้างคืนก็ได้ แต่ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นตามมา คือ ปัญหายาเสพติดซึ่งจะมาพร้อมกับนักท่องเที่ยว (เป็นผู้เสพแต่มีได้เป็นผู้ค้า)

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

เจ้าหน้าที่จากตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ได้อธิบายถึงพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีในปัจจุบันยังไม่ค่อยพบปัญหาภัยคุกคามความมั่นคง แต่ในอนาคตคาดว่าจะมีปัญหาเกี่ยวกับการเดินทางข้ามแดนตามช่องทางธรรมชาติในลักษณะต่าง ๆ เช่น การเดินทางหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย และการเดินทางเข้ามาเพื่อเยี่ยมญาติพี่น้อง ซึ่งในปัจจุบันมีการเดินทางข้ามไปมาอยู่เป็นประจำ และไม่ต้องใช้เอกสารมากมาย แต่พอมีด่านตรวจคนเข้าเมือง ส่งผลทำให้ชาวเมียนมาต้องเดินทางข้ามแดนโดยผ่านทางด่าน ซึ่งต้องมีเอกสารที่ครบถ้วน ซึ่งจังหวัดกาญจนบุรีมีด่านถาวรอยู่เพียงด่านเดียว คือ ด่านพุน้ำร้อนที่ผ่านมาเมื่อมีการอนุญาตให้เดินทางเข้ามายังตัวอำเภอได้ แต่เมื่อเดินทางเข้ามาแล้วก็มักจะหลบหนีไปยังพื้นที่อื่นซึ่งยากแก่การติดตาม ปัจจุบันทางฝ่ายทหารจึงไม่อนุญาตให้มีการเดินทางเข้ามาในลักษณะดังกล่าว

ปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี กล่าวคือ ปัญหาที่พบในพื้นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของชาวเมียนมาในการเดินทางเข้ามายังฝั่งไทย ส่วนใหญ่จะเป็นการก่อปัญหาเล็กน้อย ได้แก่ การทะเลาะวิวาทเท่านั้น แต่ไม่มีการก่อปัญหาในลักษณะการก่ออาชญากรรม

ปัญหาพื้นที่ทับซ้อนระหว่างไทยและเมียนมา ซึ่งปัจจุบันยังมีอยู่หลายจุดที่ยังไม่สามารถเจรจาพูดคุยตกลงกันได้ เมื่อมีการประชุมหารือระหว่างกันจะสังเกตเห็นได้ว่าในช่วงเวลานั้นจะเกิดความตึงเครียดขึ้นทุกครั้งเนื่องจากต่างฝ่ายต่างไม่ยอมกัน

ปัญหาสินค้าหนีภาษีนั้น สำหรับพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรียังไม่ค่อยมีปัญหามากนัก อาจเป็นเพราะว่ามีช่องทางธรรมชาติหลายช่องทาง ซึ่งส่งผลให้ทางเจ้าหน้าที่ยากแก่การตรวจสอบ ข้อมูลจากด่านสังฆละบุรียังมีการตรวจพบปัญหาสินค้าหนีภาษี เนื่องจากเจ้าหน้าที่ทั้งฝ่ายไทยและเมียนมามีผลประโยชน์ ส่วนจุดผ่านแดนชั่วคราวที่เป็นช่องทางธรรมชาติ ทางสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองอยากให้เจ้าหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ดูแล

ปัญหาอื่น ๆ อย่างเช่น การก่อการร้าย และการก่อเหตุความไม่สงบนั้น ยังคงต้องติดตามสถานการณ์ต่อไป เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีปัญหาลักษณะนี้เกิดขึ้น แต่ในอนาคตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกทวายด้วย

กาญจนบุรีมีด้านอยู่หลายด้าน ทั้งด้านที่เปิดใช้งานแล้วและด้านที่ยังอยู่ในขั้นตอนของการพิจารณาว่าจะเปิดหรือไม่ เช่น ด้านเจดีย์สามองค์ เป็นต้น ที่ทางกรมโยธาธิการและผังเมืองมาทำเรื่องขอเปิดด้านมาโดยตลอด แต่ทางสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองของฝั่งไทยยังขาดความพร้อมและไม่สามารถรองรับการเปิดด้านตรงจุดนี้ได้ ส่วนด้านที่มีอยู่อย่างเช่น ด้านสังขละบุรีก็ยังมีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดที่มาจากพื้นที่อื่น ซึ่งพื้นที่บริเวณฝั่งตรงข้ามด้านสังขละบุรีเป็นแหล่งพื้นที่พักยาเสพติด จากการคาดการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์การเดินทางเข้าเมืองในอนาคตมีแนวโน้มจะมีปริมาณการเดินทางข้ามฝั่งไป - มาเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากบริเวณช่องทางด่านพุน้ำร้อนสามารถเดินทางไปยังท่าเรือทวายได้

๓. กองกำลังสุรสีห์

เจ้าหน้าที่จากกองกำลังสุรสีห์ ได้อธิบายถึงพื้นที่ชายแดนที่อยู่ในความรับผิดชอบ ซึ่งมีพรมแดนยาวติดต่อกันมากกว่า ๘๔๖ กิโลเมตร ปัญหาการสู้รบในพื้นที่เหมือนดังในอดีตไม่มีแล้ว ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน และการยึดถือแผนที่คนละฉบับ ซึ่งการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมามีคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นไทย - เมียนมา (Township Border Committee: TBC) เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา เช่น บริเวณพื้นที่ด่านสิงขร ซึ่งในปัจจุบันยังมีการพูดคุยเจรจาระหว่างกันอยู่ในประเด็นเกี่ยวกับการเกิดปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และการมีสัตว์ป่าออกมาทำลายพืชผลทางการเกษตร เป็นต้น

ปัญหายาเสพติด พื้นที่ฝั่งตรงข้ามจังหวัดกาญจนบุรีไม่มีฐานการผลิตยาเสพติด และมีปัญหายาเสพติดค่อนข้างน้อย เช่น การที่เมียนมาลักลอบนำเข้ามาเสพบ้าง แต่ไม่มีในลักษณะการนำมาจำหน่าย

ปัญหาผู้ลี้ภัยการสู้รบนั้น ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีศูนย์พักพิง ได้แก่ ศูนย์พักพิงบ้านต้นยาง มีจำนวนผู้อพยพกว่า ๒,๐๐๐ คน ทางจังหวัดกาญจนบุรีได้มีการจัดหาพื้นที่ สำหรับให้ผู้อพยพเข้ามาอยู่อาศัย มีการให้บริการรักษาโรค อาหาร มีการประกันสุขภาพ ส่วนศูนย์พักพิงบ้านถ้ำหิน มีจำนวนผู้อพยพกว่า ๕,๐๐๐ คน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มีการตรวจสอบและจัดทำฐานข้อมูลประชากรอยู่ตลอดทั้งปี โดยกระบวนการส่งกลับนั้น ทางองค์กร NGO อยู่ระหว่างขั้นตอนการส่งกลับ จำนวน ๔๕ คน ซึ่งมีถิ่นฐานอยู่ที่พระยาตองซูในเมียนมา

ปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย จังหวัดกาญจนบุรีถือว่าส่วนใหญ่จะเป็นเป้าหมายของแรงงานชาวเมียนมาที่ต้องการเข้ามาหางานทำ (เป็นแรงงานผิดกฎหมาย) ซึ่งหน่วยงานราชการในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีสามารถตรวจสอบและจับกุมแรงงานที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายได้มากกว่า ๑,๐๐๐ คนต่อปี

ปัญหาชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ตะเข็บชายแดนไทย - เมียนมา ได้มีการแอบลักลอบเดินทางเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ฝั่งไทย โดยมีการเดินทางเข้ามาในเรื่องของขอสัญชาติฝั่งไทย ทางหน่วยงานราชการจึงได้ดำเนินการออกบัตรคนพื้นที่สูงให้ โดยบัตรนี้จะนำหน้าด้วยเลข “ศูนย์” ซึ่งคาดว่าในอนาคตปัญหานี้จะกลายเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของไทย

ปัญหาพื้นที่ทับซ้อนบริเวณด้านสิงขร ซึ่งด้านแห่งนี้ในปัจจุบันกลายเป็นด่านผ่อนปรนพิเศษ อันมีสาเหตุมาจากทั้งไทยและเมียนมาไม่สามารถตกลงกันได้ จึงไม่สามารถเปิดด่านได้ ถึงแม้ว่าการก่อสร้างของทางฝั่งไทยจะแล้วเสร็จสมบูรณ์แล้วก็ตาม

ปัญหาเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องด้วยพื้นที่ที่ศูนย์พักพิงตั้งอยู่นั้นเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเมื่อมีผู้อพยพเข้ามาอาศัยเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนี้ถูกทำลาย หน่วยงานภาครัฐของไทยมีความพยายามที่จะปิดศูนย์พักพิงเหล่านี้ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว เพราะมีการต่อต้านและการประท้วงจากกลุ่มผู้อพยพ จึงทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ต้องเป็นไปในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ส่วนประเด็นที่จะมีการลักลอบเดินทางเข้ามาใหม่นั้นไม่มี เนื่องจากการเดินทางข้ามมามีความยากลำบากมาก โดยมีการคาดการณ์ว่าในอนาคตหากจังหวัดกาญจนบุรีได้รับการพัฒนาให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนเพิ่มมากขึ้น ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติก็จะมี ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เพราะคนเพิ่มขึ้นแต่ทรัพยากรธรรมชาติมีจำนวนเท่าเดิม

เนื่องด้วยฝั่งไทยมีทรัพยากรที่มีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าฝั่งเมียนมา จึงเกิดปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าจากชาวเมียนมา โดยจะมีนายทุนว่าจ้างผู้อพยพในศูนย์พักพิงให้ออกมาลักลอบตัดไม้ นอกจากนี้ยังมีการอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ในการลักลอบขนสินค้าผิดกฎหมายอย่างผลผลิตทางการเกษตรเข้ามายังฝั่งไทย เช่น

หอมแดง กระเทียม ซึ่งหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขมีความกังวลใจเป็นอย่างมาก เพราะพืชผลทางการเกษตรเหล่านี้้อาจนำเอาโรคพืชเข้ามาแพร่ระบาดยังฝั่งไทยด้วย

ปัจจุบันด่านเจดีย์สามองค์กำลังถูกพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งคนไทยสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวยังฝั่งเมียนมาในลักษณะไปเช้า - เย็นกลับได้ ส่วนชาวเมียนมาก็เข้ามาท่องเที่ยวฝั่งไทยในลักษณะเดียวกัน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา คือ เมื่อชาวเมียนมาเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีแล้ว อาจจะมีการหลบหนี หรือลักลอบเดินทางเข้าไปทำงานในพื้นที่ชั้นใน ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้เป็นผู้ที่เดินทางเข้าเมืองผิดกฎหมาย

สำหรับด่านตรวจคนเข้าเมืองจะมีการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ เช่น ทหาร ตำรวจ ฝ่ายปกครอง เป็นต้น เพื่อป้องกันการลักลอบเดินทางเข้าไปสู่เมืองชั้นใน ซึ่งเมื่อด่านพุน้ำร้อนเปิดเป็นด่านถาวร จะส่งผลทำให้ความสำคัญของด่านเจดีย์สามองค์ลดน้อยลง

พื้นที่ชายแดนไทยส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งต้นน้ำที่มีความสำคัญ ถ้าหากคนที่อาศัยอยู่ตอนบนไม่ดูแลรักษาป่าให้ดี คนที่อาศัยอยู่ตอนล่างก็จะไม่มีน้ำใช้ ซึ่งทางราชการได้เข้าไปจัดทำโครงการฝักอาชีพให้ ทั้งการสอนให้มีการปลูกหม่อน การทอผ้าไหม ซึ่งโครงการเหล่านี้เป็นโครงการที่มีได้มุ่งหวังผลกำไร ทำไปก็มีความขาดทุน แต่สิ่งที่สำคัญ คือ จะช่วยยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของคนพื้นที่สูงให้ดีขึ้น ปัญหาเกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่นฐานลงมาหางานทำในเมืองก็จะหมดไป ซึ่งในอนาคตโครงการดังกล่าวอาจมีการเชิญชวนให้ภาคเอกชน หรือภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมด้วย

๔.๑.๒.๖ กลไกการบริหารจัดการชายแดน และการบูรณาการการทำงานร่วมกัน

๑. สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี

เจ้าหน้าที่จากสำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี ได้อธิบายถึงหน่วยราชการในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ว่ามีการทำงานร่วมกันในลักษณะของการบูรณาการ ซึ่งหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในพื้นที่ได้มีการประชุมหารือร่วมกันเป็นประจำทุกเดือน มีการส่งเจ้าหน้าที่ในระดับต่าง ๆ เข้าร่วมปฏิบัติงานร่วมกันเป็นอย่างดี ทั้งการตั้งจุดตรวจ การเข้าตรวจค้น การจับกุม การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งการดำเนินงานมีความก้าวหน้าไปในทิศทางที่ดี โดยเฉพาะการทำงานในระดับพื้นที่

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในพื้นที่ คือ หน่วยงานส่วนกลาง ยังไม่ได้มีการเจรจาพูดคุยกับฝั่งเมียนมา เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีที่กำลังจะเกิดขึ้นในเร็ว ๆ นี้ เช่น โครงการก่อสร้างถนนมอเตอร์เวย์จากกรุงเทพฯมายังจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อต่อไปยังท่าเรือทวายในฝั่งเมียนมา ซึ่งการดำเนินโครงการฯ ของฝั่งไทยมีความคืบหน้าไปมากกว่า ๘๐ เปอร์เซ็นต์ แต่ทางฝั่งเมียนมา ยังไม่มีความคืบหน้า

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

เจ้าหน้าที่จากตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ได้อธิบายถึงหน่วยงานราชการในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ทางจังหวัดได้มีการจัดประชุมร่วมกันเป็นประจำทุกเดือน เดือนละหนึ่งครั้ง โดยแต่ละหน่วยงานจะมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ ซึ่งมีการเรียกการประชุมนี้ว่า “สภากาแพ”

นอกจากนี้ยังมีการตั้งจุดตรวจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคม เจ้าหน้าที่ทหาร เจ้าหน้าที่ปกครอง ฯลฯ โดยจะใช้ระยะเวลาตั้งแต่ ๐๖.๐๐ น. จนถึง ๑๘.๐๐ น.

ส่วนในเรื่องของการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย หรือ พ.ร.บ. ที่มีความเกี่ยวข้องกับการตรวจคนเข้าเมืองของไทยนั้น ทางจังหวัดกาญจนบุรีเห็นว่า มีเพียงบางมาตราที่ยังไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ฉะนั้นควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีความทันสมัยเพิ่มมากขึ้น โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดการลักลอบเดินทางเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย คือ อัตราค่าจ้าง และบทลงโทษที่มีเพียงการส่งกลับเท่านั้น ซึ่งอัตราโทษถือว่าเบามาก แต่ในปัจจุบันพบว่าจำนวนของแรงงานผิดกฎหมายมีจำนวนลดน้อยลง อาจเนื่องมาจากการกำหนดโทษทางกฎหมายที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

ประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี คือ ความต้องการของผู้ประกอบการในพื้นที่ มีความต้องการที่สวนทางกับหน่วยงานด้านความมั่นคง เช่น ปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย ซึ่งมีผลเกิดจากชาวเมียนมาเข้ามาท่องเที่ยวแล้วหนีไปหางานทำ ซึ่งปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ด้วยการปล่อยยให้ฝั่งเมียนมาจัดทำบริษัททัวร์ ซึ่งจะส่งผลทำให้สามารถควบคุมปัญหาได้ง่ายขึ้น แต่ถ้าหากเปิดเสรีเหมือนกับที่ภาคธุรกิจเรียกร้องก็จะไม่สามารถควบคุมได้

ฉะนั้นหน่วยงานภาครัฐกิจและหน่วยงานด้านความมั่นคงจะต้องทำความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งเราต้องให้ข้อมูลที่ทำให้ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจที่ตรงกันว่า ความมั่นคงของชาติต้องมีความสำคัญมากกว่าผลกำไรของบริษัท การที่จังหวัดกาญจนบุรีเปิดให้ชาวเมียนมาเข้ามาอย่างถูกต้องหรือง่ายขึ้น ทางตำรวจตรวจคนเข้าเมืองมองว่าจะสามารถควบคุมปัญหาได้ง่ายกว่า ส่วนการเดินทางเข้า - ออกโดยผ่านทางด่านนั้น ปัจจุบันระบบการตรวจคัดกรองมีการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ทั้งหมด ซึ่งหากอาชญากรที่ต้องการหลบหนีจากฝั่งไทยออกไปยังเมียนมาก็จะเดินทางออกไปทางช่องทางธรรมชาติ

ส่วนการเดินทางเข้า - ออก หรือการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างไทย - เมียนมานั้น ปัจจุบันยังคงต้องใช้วีซ่าอยู่ เนื่องจากไทยและเมียนมาไม่ได้มีการทำข้อตกลงเรื่องดังกล่าวไว้ ช่องทางเดียวที่ไม่ต้องใช้วีซ่า คือ การเดินทางออกนอกประเทศด้วยสายการบินเท่านั้น

๓. กองกำลังสุรสีห์

เจ้าหน้าที่จากกองกำลังสุรสีห์ได้อธิบายถึงพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน มีศูนย์ประสานงานชายแดน มีกองกำลังเฉพาะกิจ ส่วนในระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทั้งตำรวจตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่ศุลกากร เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน ฯลฯ ซึ่งมีการลาดตระเวนร่วมกัน มีการประชุมหารือร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ มีการเสริมกำลังเจ้าหน้าที่ให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่ขาดแคลน ซึ่งการทำงานในรูปแบบของคณะทำงานหรือการประชุมในลักษณะต่าง ๆ จะมีทั้งนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้กำกับ และผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารในพื้นที่เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง

พื้นที่ชายแดนไทยและเมียนมากองกำลังสุรสีห์สามารถพูดคุยเจรจาได้กับชนกลุ่มน้อยทุกกลุ่ม เนื่องจากที่ผ่านมามีการเสริมสร้างความสัมพันธ์และมิตรภาพมากกว่าการสร้างศัตรู ซึ่งในช่วงที่ไทยต้องการความช่วยเหลือกองกำลังสุรสีห์สามารถพูดคุยเจรจาขอความช่วยเหลือจากฝั่งเมียนมาได้ตลอดเวลา เช่น การพูดคุยเจรจาเพื่อให้ตามหาตัวคนร้ายที่ลักลอบเดินทางเข้าไปยังฝั่งเมียนมา ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ต้องหาเหล่านี้จะไม่รอดพ้นการจับกุมทั้งของทางการไทยและเมียนมา

การที่พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดกาญจนบุรีเป็นพื้นที่ป่า มีทั้งข้อดี - ข้อเสีย กล่าวคือ การมีพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ ส่งผลทำให้ระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดกาญจนบุรีมีความอุดมสมบูรณ์ ในขณะที่เมื่อมีพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์ ก็อาจส่ง

ผลทำให้กลายเป็นจุดอ่อนให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเดินทางเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย และการลักลอบขนสินค้าหนีภาษีเข้ามายังฝั่งไทย โดยอาศัยความหนาแน่นของป่าไม้เป็นที่หลบซ่อนกำบัง ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่ทหารจะมีการลาดตระเวนอย่างต่อเนื่องก็ตาม

๔.๑.๒.๗ ประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปี ข้างหน้า

๑) ประสิทธิภาพจากแง่มุมของกระบวนการบริหาร

๑. กองกำลังสุรสีห์

กองกำลังสุรสีห์ มีภารกิจทำหน้าที่ในการจัดกำลังรบหลัก เพื่อปฏิบัติตามแผนการป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน และเข้าร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยรับผิดชอบการป้องกันประเทศตามแนวชายแดนไทย-เมียนมา และรักษาความมั่นคงภายใน ครอบคลุมพื้นที่ ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ความยาวทั้งสิ้นประมาณ ๔๔๖ กม. เพื่อป้องกันการรุกรานล้าอธิปไตย และรักษาผลประโยชน์ของชาติ

สำหรับการรักษาความมั่นคงภายใน (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๑ ส่วนแยกที่ ๒) มีภารกิจในการวางแผน อำนวยการ สั่งการ ประสานงานด้านความมั่นคงภายใน ๒ แผนงาน ได้แก่ งานจัดระเบียบและเสริมความมั่นคงตามแนวชายแดน งานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบ ๔ จังหวัดคือ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และ ประจวบคีรีขันธ์ และดำเนินการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงตามที่ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๑ มอบหมาย

โดยมีความพร้อมด้านกระบวนการบริหารทั้งการบังคับบัญชา ภารกิจขององค์กร และทรัพยากรต่าง ๆ ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นหน่วยพร้อมรบระดับ ๑ ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การมีโครงสร้างการจัดที่อ่อนตัวต่อการรับภารกิจหลากหลายรูปแบบ (๒) มีความคล่องแคล่วในการเคลื่อนที่ทางยุทธศาสตร์สูง เมื่อได้รับการสนับสนุนด้วยอากาศยาน (๓) มีความต้องการการส่งกำลังบำรุงน้อยกว่า เมื่อเทียบกับ

กองพลแบบอื่น ๆ (๔) มีอำนาจกำลังรบสูง ในลักษณะของทหารราบเบา (๕) มีความต้องการเวลาและการเตรียมการในการตอบสนองต่อการปฏิบัติการกิจน้อยกว่ากองพลแบบอื่น ๆ และ (๖) มีคุณค่าทางยุทธการต่อสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

พร้อมทั้งมีขีดความสามารถที่จะทำการรบเป็นอิสระได้นาน ๔๘ ชั่วโมง โดยไม่ต้องมีการส่งกำลังบำรุงเพิ่มเติม มีความสามารถปฏิบัติการในภูมิประเทศ และลมฟ้าอากาศที่ยากลำบากได้ พร้อมทั้งปฏิบัติการแบบจู่โจม และปฏิบัติการแทรกซึมเข้าหรือออกจากสนามรบได้อย่างกว้างขวาง จึงมีความพร้อมและมีศักยภาพในการรองรับภัยคุกคามทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเป็นอย่างดี

ประกอบกับปัญหาภัยคุกคามรูปแบบเดิม ได้แก่ ปัญหาการสู้รบไม่มี ส่วนปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ จะเป็นปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงในพื้นที่ เช่น การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายโดยใช้เส้นทางธรรมชาติ เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรี มีช่องทางเข้า-ออกทางธรรมชาติมากกว่า ๔๓ ช่องทาง ทำให้เป็นสาเหตุของปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ แต่ปัญหามีน้อยลงกว่าเดิมและสามารถควบคุมได้ อย่างไรก็ตาม ยังคงพบปัญหาเส้นเขตแดนที่ไม่ชัดเจน No Man's Land แต่ก็ไม่ได้มีปัญหาและสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่ดีของผู้ปฏิบัติงานทั้งฝ่ายไทย-เมียนมา รวมถึงชนกลุ่มน้อยเมียนมา โดยกองกำลังสุรสีห์มีความพร้อมในเรื่องเครื่องมือแพทย์และการรักษาพยาบาล เนื่องจากมีโรงพยาบาลค่ายฯ จึงให้ความช่วยเหลือทหารเมียนมา นอกจากนี้ยังสามารถประสานงานกับทหารเมียนมาได้ กองกำลังชนกลุ่มน้อยสามารถพูดคุยกันได้ ให้ความสัมพันธ์ในระดับผู้ปฏิบัติเป็นไปด้วยดี ซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็งในการปฏิบัติการกิจในพื้นที่

นอกจากนี้ การที่ผู้บังคับบัญชามีนโยบายรับทราบปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน โดยการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมการปฏิบัติงานในพื้นที่ และการมอบของขวัญให้แก่กำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ตามแนวชายแดน เป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่กำลังพลปฏิบัติหน้าที่ตามแนวชายแดนไทย-เมียนมา ในการปกป้องอธิปไตยของประเทศชาติได้เป็นอย่างดี

สำหรับนโยบายในการปฏิบัติงาน เพื่อจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า กองกำลังสุรสีห์มีความพร้อมเช่นกัน เนื่องจากมีการปรับตัวตามนโยบาย Smart Soldiers Strong Army ของผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งถือเป็นการปฏิรูปองค์กรของกองทัพไทย ที่ตื่นตัวกับโลกยุคดิจิทัล โดยเริ่มดำเนินการทั้งการปรับโครงสร้าง แนวคิดทางทหาร การสร้างกำลังพลยุคใหม่ พร้อมรับมือ

กับสถานการณ์ความมั่นคงในอนาคตมุ่งไปสู่ความเป็น Smart Army ซึ่งกำลังพลในกองทัพ ต้องมีการปรับเปลี่ยนพัฒนาตนเองให้เป็น Smart Man Smart Soldier ซึ่งกองทัพบกเอง ได้กำหนดนโยบายด้านการเตรียมกำลังของกองทัพให้ดำเนินการตามกรอบยุทธศาสตร์ กองทัพบก ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) ซึ่งจะปรับโครงสร้างกองทัพบก ความพร้อมรบ ความต่อเนื่องในการรบ และความทันสมัย ทั้งนี้ก็เพื่อใช้เป็นวิธีการในการบรรลุวิสัยทัศน์ ที่กำหนดเป้าหมายในระยะยาวตามยุทธศาสตร์กองทัพบก ๒๐ ปี ไว้ว่า “เป็นกองทัพบกที่มี ศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาค” จึงมีศักยภาพและขีดความสามารถที่พร้อมตอบสนองต่อภารกิจทางทหารและภารกิจอื่น ๆ ได้ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นภารกิจในการป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การพัฒนาประเทศ และภารกิจอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ สงคราม เช่น การช่วยเหลือประชาชนในภาวะภัยพิบัติด้านต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งภัยคุกคามในปัจจุบัน และปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดกาญจนบุรีเพียงจังหวัดเดียว โดยลักษณะทางภูมิประเทศส่วนใหญ่จะเป็นป่า ซึ่งจะมี ทั้งป่าดงดิบและป่าโปร่ง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๑๙,๔๗๓ ตารางกิโลเมตร มีระยะทางห่าง จากกรุงเทพมหานครประมาณ ๑๒๙ กิโลเมตร มีชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพ เมียนมาระยะทางประมาณ ๓๗๐ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ ทิศเหนือ จรดจังหวัดตากและจังหวัดอุทัยธานี ทิศใต้ จรดจังหวัดราชบุรี ทิศตะวันออก จรดจังหวัดสุพรรณบุรีและนครปฐม ทิศตะวันตก จรดประเทศเมียนมา

ด้วยความพร้อมด้านกระบวนการบริหารนั้น จากภารกิจหลักของ องค์กร คือ

การควบคุมคนต่างด้าว และการให้บริการต่าง ๆ ที่มุ่งสู่ Immigration ๔.๐ โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการตรวจสอบ/ คัดกรองเพื่อการเข้าและขออยู่ต่อในประเทศอย่างถูกต้องแม่นยำ จะเห็นได้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีทิศทางที่มุ่งพัฒนาระบบสารสนเทศ ซึ่ง ถือเป็นทุนสำคัญของหน่วยงาน และถือเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับสนับสนุนการ ปฏิบัติงานของบุคลากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนโยบายในการพัฒนาและปรับปรุง ระบบสารสนเทศให้ทันสมัย และมีความต่อเนื่องทันเหตุการณ์ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำ ระบบสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ

และรวดเร็ว ซึ่งในประเด็นนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งการพัฒนากำลังคนด้าน ICT และการเสริมสร้างทรัพยากรบุคคลด้าน ICT ด้วยเช่นกัน โดยในปัจจุบันมีการใช้ระบบสารสนเทศสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (PIBICS) ซึ่งติดตั้งใช้งานให้กับทุกหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองทั่วประเทศ ระบบฐานข้อมูลอาชญากรรมข้ามชาติ ระบบสังเกตการณ์ด้านตรวจคนเข้าเมืองทั่วประเทศ เป็นต้น เข้ามาใช้เพื่อตรวจสอบข้อมูลบุคคลเข้าออกประเทศแล้ว และยังมี การเก็บรวบรวมสถิติการเดินทางเข้า-ออกประเทศ โดยขณะนี้อยู่ในระหว่างการจัดทำระบบ การจัดเก็บข้อมูลทางชีวภาพ (Bio system) โดยเฉพาะลายพิมพ์นิ้วมือ โครงหน้า ม่านตา ซึ่งประเทศไทยกำลังจะใช้ระบบการตรวจจับใบหน้า (Face Detection) มาใช้เป็นประเทศที่ ๓ ของโลก ทำให้ในอนาคตจะทำให้การตรวจสอบบุคคลเข้า-ออกประเทศมีความแม่นยำ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับด้านทรัพยากรบุคคลถือว่ามีความเพียงพอในการจัดการ ผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า เนื่องจาก สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการปรับเพิ่มอัตรากำลังพล โดยที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติเห็นชอบอนุมัติจัดสรรอัตรากำลังตำรวจ เพิ่ม ๕,๙๗๐ นาย ทำให้มีความพร้อมในการ รับมือกับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคตมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ระบบสารสนเทศสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (PIBICS) ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันจะอำนวยความสะดวก และเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อยู่แล้ว แต่ปัจจุบันยังพบอุปสรรคสำคัญในสองประการ ได้แก่ ปัจจัยภายใน คือ ระบบสารสนเทศที่ยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้เกิดอุปสรรคในการเชื่อมโยง และการใช้ประโยชน์ร่วมกัน และปัจจัยภายนอก คือ ความพร้อมและมาตรฐานทางเทคโนโลยี ของประเทศเพื่อนบ้าน โดยฝั่งเมียนมามีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีตรวจคนเข้าเมืองที่ช้ากว่า ไทยเป็น ๑๐ ปี ทำให้มีอุปสรรคในด้านการเชื่อมโยงข้อมูล

โดยข้อเสนอแนะ สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่

(๑) เทคโนโลยีในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น หน่วยงานราชการจะต้องพิจารณาปรับแผนหรือนโยบายในทุก ๆ ๓ ปีหรือ ๕ ปี

(๒) มีการจัดทำกรเชื่อมโยงฐานข้อมูลการสัญจรข้ามแดน

(๓) มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ที่สมบูรณและมีฐานข้อมูล (Database) ที่บูรณาการ และเชื่อมโยงกันทั้งหน่วยงานภาครัฐในประเทศและต่างประเทศ

๓. สำนักงานจังหวัดจังหวัดกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี มีวิสัยทัศน์ ได้แก่ “เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยว ศูนย์กลางการค้าภาคตะวันตกสู่สากล สังคมอยู่เย็นเป็นสุข” โดยมีพันธกิจในการดำเนินงานที่สำคัญได้แก่ การพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและเป็นสุขอย่างยั่งยืน (๒) การพัฒนาฟื้นฟู อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืน สอดคล้องกับวิถีชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว (๓) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ให้มีมาตรฐานสากล สามารถรองรับการท่องเที่ยวการผลิต ด้านการเกษตร เกษตรอุตสาหกรรม และการค้าผ่านแดน (๔) เสริมสร้างศักยภาพการผลิต การแปรรูปสินค้าเกษตร เกษตรอุตสาหกรรมปลอดภัยให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานเพื่อการบริโภคและการส่งออก (๕) ส่งเสริมความสัมพันธ์และการค้าต่างประเทศเพื่อเพิ่มช่องทางการค้าภายในและต่างประเทศ และ (๖) เสริมสร้างความมั่นคงภายในและบริเวณชายแดน

จะเห็นได้ว่า ทางจังหวัดมุ่งเน้นและให้ความสำคัญเรื่องเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรี มีภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่บนแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) เชื่อมโยงท่าเรือสำคัญของภูมิภาคทั้งท่าเรือทวายของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ท่าเรือแหลมฉบังของประเทศไทย และโคเมบของประเทศเวียดนาม อีกทั้งยังมีโครงการที่จะพัฒนาให้เป็นเส้นทางสายเศรษฐกิจของภูมิภาค (Economic Route) ในอนาคต ซึ่งรัฐบาลกำหนดนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones: SEZs) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ซึ่งในเดือนเมษายน ๒๕๕๘ คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ได้มีประกาศกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะสอง จำนวน ๕ เขต ประกอบด้วย จังหวัดหนองคาย กาญจนบุรี เชียงราย นครพนม และนราธิวาส

ในส่วนของการบริหารงานในพื้นที่ มีผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจการบริหารโดยตรง เนื่องจากเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ โดยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี ในพื้นที่ ๒ ตำบลคือ ตำบลบ้านเก่า และตำบลแก่งเสี้ยน พื้นที่ ๒๖๐.๗๙ ตารางกิโลเมตร (สองร้อย

หกสิบตารางกิโลเมตร) หรือ ๑๖๒,๙๙๓.๗๕ ไร่ (หนึ่งแสนหกหมื่นสองพันเก้าร้อยเก้าสิบสามไร่) พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี อยู่ในความดูแลของกองทัพบกตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยกองทัพบกส่งคืนที่ราชพัสดุให้กรมธนารักษ์ เพื่อจัดตั้งเป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เนื้อที่ประมาณ ๘,๓๓๕ ไร่ จำแนกการใช้ประโยชน์ออกเป็น ๔ โซน ดังนี้ (๑) พื้นที่อุตสาหกรรม จำนวน ๒,๙๗๙ ไร่ (๒) พื้นที่ราชพัสดุ การสาธารณูปโภค การสาธารณูปการ ๑,๖๒๕ ไร่ (๓) พื้นที่พาณิชย์กรรม พื้นที่ชุมชนและพื้นที่ทำกิน จำนวน ๒,๔๒๔ ไร่ (๕) พื้นที่เพื่อการศุลกากร จำนวน ๑,๓๐๗ ไร่ นอกจากนี้พื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีเป็นพื้นที่ของทหารเป็นหลัก ดังนั้นโอกาสจะเกิดภัยคุกคามจึงแทบไม่มี

๔.๑.๒.๘ แนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๑. กองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้เศรษฐกิจขับเคลื่อนได้อย่างรวดเร็วและคล่องตัว โดยการผ่อนปรนกฎระเบียบเกี่ยวกับการเข้าเมือง โดยการใช้นั่งสือผ่านแดน (Border Pass) ให้มากขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยยกเว้นพื้นที่ด้านความมั่นคง เช่น เขื่อน พื้นที่ปฏิบัติการด้านการทหาร เป็นต้น

๒. กองทัพควรเข้าไปดูแลช่องทางธรรมชาติให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากแนวโน้มของภัยคุกคามอาจเข้ามาทางช่องทางธรรมชาติเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

๓. สำหรับการเดินทางเข้าเมืองโดยผ่านจุดผ่านแดนถาวร กองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสะดวก ไม่เกิดความล่าช้าในขั้นตอนการตรวจคนเข้าเมือง

๔.๒ ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การสนทนากลุ่มย่อยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติของหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ ได้ผลการวิจัยดังนี้

๔.๒.๑ ภาคตะวันออก

๔.๒.๑.๑ สภาพแวดล้อมตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปี ข้างหน้า มีดังนี้

๑) ชาวแกมพูชาเข้ามาทำกินในพื้นที่ติดเขตแดนเพิ่มมากขึ้น ๒) การปักปันเขตแดนน่าจะมีความไว้วางใจที่ชัดเจน แน่นนอน และเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ๓) การคมนาคมขนส่งจะมีความสะดวกรวดเร็วเพิ่มมากขึ้น ๔) จะมีจุดผ่านแดนเพิ่มมากขึ้น (ช่องทางกรเข้า-ออก ระหว่าง ไทย-แกมพูชา) ๕) จะมีการเปลี่ยนจากจุดผ่านแดนชั่วคราวเป็นจุดผ่านแดนถาวรเพิ่มขึ้น ๖) เกิดปัญหาชายแดนในพื้นที่ชายแดนเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากปัจจัยจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ๗) ทรัพยากรทางธรรมชาติจะถูกทำลายเพิ่มมากขึ้น ๘) การเคลื่อนย้ายของอุตสาหกรรมไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ๙) ค่านิยมในการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลงในเรื่องของอาชีพ บุคลากรรุ่นใหม่สนใจเข้าไปทำธุรกิจการพนันมากขึ้น ๑๐) แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน น้อยลง เนื่องจากกลับไปทำงานประเทศเพื่อนบ้านของตนเองมากขึ้น ๑๑) สินค้าการเกษตร จากแกมพูชาเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น เนื่องจากราคาสินค้าที่ถูกกว่า ทำให้ต้นทุน น้อยลง ๑๒) การเปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น ๑๓) ปัญหา ทางสาธารณสุขมีความรุนแรงมากขึ้น ๑๔) ปัญหาทางด้านสังคมพฤติกรรม การย้าย ถิ่น การเคลื่อนย้ายแรงงานเพิ่มมากขึ้น ๑๕) การเพิ่มขึ้นของประชากรสองสัญชาติ และ ๑๖) การเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทไปสู่สังคมเมือง

๔.๒.๑.๒ ภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปี ข้างหน้า มีดังนี้

๑. ด้านความมั่นคง คือ ๑) ปัญหายาเสพติด ซึ่งการแพร่ระบาดของ ยาเสพติดในพื้นที่ในภาพรวมถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่สูงมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นยาบ้า และ ไอซ์ และจะจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้เสพและผู้ค้ารายย่อย ๒) ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย เนื่องจากสภาพพื้นฐานชีวิตความเป็นอยู่ของคนแกมพูชาซึ่งส่วนใหญ่ยากจน ขาดอาชีพ ขาดรายได้ และมาตรฐานการครองชีพต่ำกว่าไทยจึงมีความพยายามที่จะเข้ามาหา งานในไทยอย่างผิดกฎหมาย ๓) ปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ปัจจุบันยังไม่ปรากฏเหตุของผู้ก่อการร้ายในพื้นที่ แต่จะเป็นลักษณะการก่อเหตุจากที่อื่นแล้วพยายาม ใช้ช่องทางในการข้ามแดนไปซุกซ่อน/ กบดานในพื้นที่ประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนอาชญากรรม ข้ามชาติ มีไม่มากนักส่วนใหญ่จะเป็นชาวไนจีเรียซึ่งเกี่ยวข้องกับยาเสพติด นอกจากนี้ยัง

มีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การลักลอบนำซิมการ์ดผิดกฎหมายเข้ามาเป็นจำนวนมาก เป็นต้น ๔) ปัญหาเรื่องการลักลอบค้าขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ โดยส่วนใหญ่ชาวจีนเป็นเจ้าของโดยมีชาวไทยและกัมพูชาเป็นลูกจ้าง ซึ่งปัญหาดังกล่าว แม้จะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและภาพลักษณ์โดยรวมของประเทศ แต่ในแง่ของประชาชนคนในพื้นที่มักจะมองสวนทางกับทางราชการว่าการค้าขายสินค้านี้เป็นการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ จึงไม่ให้ความร่วมมือในการปราบปรามมากนัก ๕) ปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม เนื่องจากในพื้นที่ฝั่งประเทศกัมพูชายังคงมีอาวุธสงครามที่หลงเหลือจากการสู้รบอยู่ค่อนข้างมาก รวมถึงการจัดระเบียบยังไม่ค่อยเป็นระบบเท่าที่ควร จึงส่งผลให้มีกลุ่มผู้ค้าอาวุธสงครามใช้เป็นโอกาสในการที่จะพยายามลักลอบนำอาวุธสงครามเข้ามาตามช่องทางธรรมชาติ เพื่อที่จะนำไปขายให้กับกลุ่มผู้มีอิทธิพลในประเทศ ตลอดจนชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งยังคงมีความต้องการอยู่อย่างต่อเนื่อง และ ๖) ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญได้แก่ อุทยานแห่งชาติปางสีดา อุทยานแห่งชาติตาพระยา และพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด โดยในแต่ละพื้นที่จะมีไม้พะยูน และไม้หวงห้ามต่าง ๆ ขึ้นอยู่ในทุกพื้นที่ และเนื่องจากไม้พะยูนเป็นไม้หวงห้ามที่มีราคาสูง จึงมีขบวนการที่พยายามลักลอบตัดไม้ดังกล่าว เพื่อนำไปขายให้กับนายทุนชาวไทยและชาวกัมพูชาอย่างต่อเนื่อง

๒. ด้านเศรษฐกิจ คือ ๑) การขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากการย้ายฐานการผลิต รวมทั้งขั้นตอน และกฎระเบียบมีความซับซ้อน ยุ่งยาก ขาดการบูรณาการในระบบการจัดการแรงงาน จึงทำให้มีการนำเข้าแรงงานเถื่อน ๒) การลักลอบขนส่งสินค้าผิดกฎหมายและสินค้าลิขสิทธิ์ เนื่องจากความแตกต่างในเรื่องของราคา ๓) ปัญหาด้านการขนส่งระหว่างประเทศ เนื่องจากพิธีการศุลกากรของประเทศเพื่อนบ้านล่าช้า มาตรฐานลักษณะของยานพาหนะ การเข้าถึงของระบบการขนส่งทางด้านการท่องเที่ยวไม่เชื่อมโยง และ ๔) ปัญหาด้านสินค้าอุปโภคบริโภคลดลง เนื่องจากการย้ายฐานการผลิตและต้นทุนการผลิตของประเทศเพื่อนบ้านถูกกว่า และในปัจจุบันยังเผชิญกับทุนจีนที่เข้ามาลงทุนเพิ่มมากขึ้น

๓. ด้านสังคม คือ ๑) ปัญหาด้านแรงงาน เนื่องจากเป็นอาชีพที่คนไทยในพื้นที่ไม่นิยมทำ จึงเป็นช่องทางให้แรงงานชาวกัมพูชาทั้งถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมายเข้ามาทำงานแทนแรงงานไทย ๒) การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม มีวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาปะปนวัฒนธรรมไทย เช่น การบุญ การบวช งานแต่ง เนื่องจากวัฒนธรรมดั้งเดิมที่คล้ายคลึงกัน และการมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ จึงมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกัน

๓) ภาษา ชาวต่างชาติสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ ในขณะที่คนไทยไม่สามารถสื่อสารและ
รับรู้ภาษาต่างชาติได้ เนื่องจากชาวักมพูชามีค่านิยมว่าการเข้าใจในภาษาไทยจะเป็นการช่วย
พัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มโอกาสทาง
ด้านอาชีพและรายได้ ๔) ปัญหาด้านสาธารณสุข คือ (๑) เกิดโรคติดต่อ โรคอุบัติใหม่ และ
โรคอุบัติซ้ำ เนื่องจากการลักลอบเข้ามาของแรงงาน ทำให้ทางการไทยไม่สามารถควบคุมโรค
ติดต่อ โรคอุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำได้ (๒) ชาวักมพูชาเข้ามารักษาพยาบาล กรณีเจ็บป่วย
มากขึ้น ทำให้ไทยเสี่ยงประมาณในการดูแลคนกลุ่มนี้ เนื่องจากการสาธารณสุขของไทยมี
ความทันสมัยและสามารถเข้าถึงได้มากกว่าักมพูชา และ (๓) สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย เนื่องจาก
การเข้ามาอยู่อาศัยและการเคลื่อนย้ายประชากรักมพูชาเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น ทำให้เกิดการ
แย่งชิงทรัพยากร และ ๕) ปัญหาด้านการศึกษา ชาวักมพูชาเข้ามาเรียนในประเทศไทยมาก
ขึ้น ทำให้เสี่ยงประมาณทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นให้กับต่างชาติ เนื่องจากเป็นค่านิยม
ของชาวักมพูชาที่มีฐานะทางการเงิน จะส่งบุตรเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนไทย เพื่อเรียน
ภาษา ยกเว้นการศึกษา และต่อยอดทางธุรกิจของครอบครัว สำหรับบุตรของแรงงานชาว
ักมพูชาที่มากเกิดในไทย หรือได้รับการรับรองสิทธิ์ก็จะสามารถเรียนฟรีในโรงเรียนขยายโอกาส
ของรัฐบาลไทยได้

**๔.๒.๑.๓ ข้อเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดน
ในปัจจุบันและอนาคต** มีดังนี้ ๑) ใช้ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นแนวทาง
๒) การมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ที่สมบูรณ์และมีฐานข้อมูล
(Database) ที่บูรณาการ และเชื่อมโยงกันทั้งหน่วยงานภาครัฐในประเทศและต่างประเทศ
๓) การแก้กฎหมายให้เอื้อต่อการทำงานและสอดคล้องต่อสภาพความเป็นจริง ๔) การปลูกฝัง
ค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นกับประชาชน ๕) ต้องมีการปักปันเขตแดนให้แล้วเสร็จและมีความชัดเจน
มากขึ้น และ ๖) การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความ
เข้าใจในการทำงานของภาครัฐ

๔.๒.๒ ภาคตะวันตก

๔.๒.๒.๑ สภาพแวดล้อมตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปี ข้างหน้า มีดังนี้ ๑)
แรงงานของประเทศเพื่อนบ้านจะเข้ามาทำงานในไทยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในลักษณะเข้า
ไป-เย็นกลับ เนื่องจากอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ๒) การปักปันเขตแดนน่าจะมีแนวโน้มที่ยัง
ไม่ชัดเจน และจะยังคงเป็นปัญหาระหว่างไทยและเมียนมาอยู่ต่อไป ๓) การพัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐานโดยเฉพาะในฝั่งรัฐบาลเมียนมาไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร เนื่องจากรัฐบาลและ

ชนกลุ่มน้อยยังไม่สามารถตกลงกันได้ ๔) การเปิดด่านถาวรยังไม่เปิดเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากปัญหาการปักปันเขตแดนและข้อตกลงระหว่างรัฐบาลเมียนมา กับชนกลุ่มน้อย ๕) เกิดปัญหาขยะในพื้นที่ชายแดนเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากปัจจัยจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ๖) ทรัพยากรทางธรรมชาติจะถูกทำลายเพิ่มมากขึ้น ๗) ปัญหามลพิษเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการเผาไร่อ้อยและเผาป่า ๘) การเคลื่อนย้ายของอุตสาหกรรมไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านยังมีน้อย เนื่องจากพัฒนาบริเวณชายแดนยังไม่มีความแน่นอน ๙) สินค้าประมงของประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มเข้ามาในไทยเพิ่มมากขึ้น ๑๐) ปัญหาทางสาธารณสุขมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการเกิดโรคระบาดใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่จะมาพร้อมการเคลื่อนย้ายแรงงานเพิ่มมากขึ้น ๑๑) แนวโน้มการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมจะเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพหุวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์และยอมรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ถือว่าเป็นจุดเด่นที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น และ ๑๒) การเพิ่มขึ้นของประชากรสองสัญชาติ โดยเฉพาะบริเวณด่านเจดีย์สามองค์

๔.๒.๑.๒ ภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปี ข้างหน้า มีดังนี้

๑. ด้านความมั่นคง คือ ๑) ปัญหาเสพติด เนื่องจากบริเวณชายแดนของประเทศเมียนมาเป็นพื้นที่ของชนกลุ่มน้อย ซึ่งเป็นฐานการผลิตยาเสพติด และลักลอบขนย้ายเข้ามาฝั่งไทยบริเวณชายแดน เพื่อนำส่งเข้ามายังพื้นที่กรุงเทพฯ และส่งไปยังภาคใต้ของไทย ๒) ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เนื่องจากในปัจจุบันสภาพพื้นฐานชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมียนมาซึ่งส่วนใหญ่ยากจน ขาดอาชีพ ขาดรายได้ และมาตรฐานการครองชีพต่ำกว่าไทยจึงมีความพยายามที่จะเข้ามาหางานในไทยอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นสาเหตุนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ เช่น แรงงานผิดกฎหมาย และการเข้ามาใช้บริการทางด้านสาธารณสุขในไทยที่เพิ่มมากขึ้น เป็นต้น ๓) การเพิ่มขึ้นของช่องทางตามธรรมชาติ ซึ่งยากแก่การตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ เช่น การคัดกรองบุคคล เป็นต้น ๔) การปลอมแปลงเอกสารทางราชการ เช่น วีซ่า เป็นต้น ๕) อาจเกิดช่องว่างทางกฎหมาย เช่น การให้สัญชาติแก่คนเมียนมา และ ๖) มีการบุกรุกที่ดินของรัฐเพื่อทำกิน เช่น พื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่ป่าไม้ เป็นต้น

๒. ด้านเศรษฐกิจ คือ ๑) ความล่าช้าจากการส่งออกสินค้า จากฝั่งไทยไปยังเมียนมาโดยเฉพาะสินค้าการเกษตร ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าหากการดำเนินการ ของกรมศุลกากรและด่านตรวจคนเข้าเมืองมีความล่าช้า อันเนื่องมาจากหลายปัจจัย เช่น ระบบการตรวจคัดกรองสินค้ามีความล่าช้า มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ทำให้สินค้าเกิดความเสียหาย ๒) การเดินทางเข้าเมืองของชาวเมียนมาบริเวณชายแดน โดยการใช้ออกหนังสือผ่านแดน (Border Pass) จำกัดให้เข้ามาได้เฉพาะอำเภอเมืองกาญจนบุรีเท่านั้น ๓) ที่ดินไม่มีเอกสาร สิทธิ์ ทำให้ไม่เกิดการลงทุนในส่วนที่พักหรือโรงแรมที่ได้มาตรฐาน ขาดความปลอดภัย ซึ่งส่ง ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวเดินทางไปแล้วไม่มีที่พัก ไม่ได้รับบริการที่ดี หรือ ได้รับอันตรายจากที่พัก เป็นต้น ๔) เขตพื้นที่ทับซ้อนยังคงมีปัญหาในส่วนของสินค้าทางการ เกษตรที่ปลูกในเขตแดนรับรองของไทยไม่ต้องเสียภาษี แต่ถ้าปลูกในเขตพื้นที่ที่ไม่มีกรรับรอง จะต้องเสียภาษีนำเข้า หรือเกิดการลักลอบนำเข้ามาในไทย และ ๕) ปัญหาการปักปันเขตแดน ทำให้ไม่สามารถเปิดด่านถาวรได้ โดยเฉพาะด้านสิงขรที่อยู่ติดกับฝั่งมะริดของเมียนมาที่กำลัง พัฒนาอย่างมาก ส่งผลให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจของบริเวณชายแดนไม่เจริญเติบโตมากนัก

๓. ด้านสังคม คือ ๑) การเคลื่อนย้ายของประชากร ทำให้มีปัญหา ในการจัดทำสำมะโนครัว และการจัดเก็บสถิติ ๒) กลุ่มชาติพันธุ์ (กลุ่มที่อาศัยอยู่เป็นระยะ เวลานาน เช่น กะเหรี่ยง ปกาเกอญอ) ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ไม่มีความมั่นคงในชีวิต สาเหตุมาจากการประกาศกฎหมาย/ พ.ร.บ.ป่าสงวนของรัฐบาล ทำให้วิถีชีวิต วัฒนธรรมและ ประเพณีดั้งเดิมหายไป และอาจจะเกิดการต่อต้านรัฐบาลไทย จะทำให้เกิดปัญหาสังคมใน อนาคต ๓) ปัญหาด้านสาธารณสุข ด้านควบคุมโรคฯ ด้านอาหารและยา และระบบเฝ้าระวัง ป้องกันที่ยังไม่เพียงพอ ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข และ ๔) ปัญหาด้านการ ศึกษา ในปัจจุบันเด็กไทยเรียนในระบบน้อยลง โดยพบว่าอายุเฉลี่ยที่เรียนในระบบลดลงจาก เดิมที่อายุประมาณ ๓๕ ปี เหลือเพียง ๑๕-๑๖ ปี เนื่องจากทัศนคติของเด็กในปัจจุบันที่ไม่ นิยมเรียนในสายอาชีพ ผู้ประกอบการจึงนิยมใช้แรงงานต่างด้าวมากกว่าแรงงานไทย

๔.๒.๑.๓ ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงตาม แนวชายแดน เพื่อรองรับภัยคุกคามด้านความมั่นคงในทศวรรษหน้า มีดังนี้ ๑) ควรมี การจัดระบบป้องกันพื้นที่ชายแดน ๒) ควรมีการพัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยความมั่นคง ๓) จัดทำการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการสัญจรข้ามแดนประกอบด้วยสินค้าและยานพาหนะ ๔) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ให้สามารถป้องกันและควบคุมการลักลอบเข้าเมือง และปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ๕) จัดระบบแรงงานต่างด้าวข้ามแดน เป็นการใช้ระบบ

การปฏิบัติงานให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ ๖) พัฒนาระบบการตรวจโรคระบาดและระบบส่งต่อผู้ป่วยข้ามพรมแดนให้มีประสิทธิภาพ ๗) ดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคงและความคุ้มครองใช้พื้นที่ที่มีปัญหาเขตแดน ๘) พัฒนาระบบการข่าว การบูรณาการข่าวโดยใช้การเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการข่าวที่มีความแม่นยำ และการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ชายแดน ๙) ใช้ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาบริเวณชายแดน ในการสร้างการอยู่ดีกินดีให้กับประชาชน ๑๐) การมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ที่สมบูรณ์และมีฐานข้อมูล (Database) ที่บูรณาการ และเชื่อมโยงกันทั้งหน่วยงานภาครัฐในประเทศและต่างประเทศ ๑๑) การแก้กฎหมายให้เอื้อต่อการทำงานและสอดคล้องต่อสภาพความเป็นจริง ๑๒) ต้องมีการปักปันเขตแดนให้แล้วเสร็จและมีความชัดเจนมากขึ้น โดยรัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเนี้กับประเทศเมียนมาอย่างจริงจัง ๑๓) มีการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานของภาครัฐ ๑๔) สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักรู้ให้กับประชาชนในเรื่องสิ่งแวดล้้อม และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ๑๕) สร้างเครือข่ายและพันธมิตรภาคประชาสังคม ๑๖) พัฒนาองค์ความรู้และทักษะกำลังพลให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ๑๗) มีแนวทางการพัฒนา โลจิสติกส์เป็นระบบและสามารถเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านได้ และหาแนวทางในการขยายเส้นทางบางเส้นทางเพื่อให้เกิดการพัฒนาเส้นทางที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาและเส้นทางที่เชื่อมต่อกับแนวชายแดน ๑๘) ควรเสริมสร้างความร่วมมือหรือพันธมิตรกับหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับความมั่นคงชายแดน เช่น NGO ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจ และ ๑๙) เพิ่มขยายพื้นที่การเข้าเมือง โดยการใช้นั่งเรือผ่านแดน (Border Pass) ให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ยกเว้นพื้นที่ด้านความมั่นคง เช่น เขื่อน พื้นที่ปฏิบัติการด้านการทหาร เป็นต้น

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
WINDOW DOWN PLEASE

EMC-2

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า: ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา ภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า รวมถึงศึกษาประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า และค้นหาแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยในบทนี้ผู้วิจัยได้สรุปผล นำเสนอผลการวิจัย และเสนอข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์แก่กองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลสรุปและการอภิปรายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผลการวิจัยนี้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) และการสนทนากลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposeful Selection) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งสามารถที่จะตอบคำถามวิจัยทั้ง ๓ ข้อ ได้ดังนี้

๕.๑.๑ คำถามวิจัยข้อที่ ๑ ภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าเป็นอย่างไร

๑. ภาคตะวันออก

จากผลของการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มสามารถสรุปภัยคุกคามความมั่นคงของภาคตะวันออกที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าได้ ๗ ภัยคุกคาม ดังนี้ ๑) ปัญหายาเสพติด ๒) ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ๓) ปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ๔) ปัญหาเรื่องการค้าลักลอบค้าชายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ๕) ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๖) ปัญหาทางด้านไซเบอร์ และ ๗) ปัญหาประชากรแฝงในพื้นที่ ซึ่งสามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังตารางที่ ๕.๑

ตารางที่ ๕.๑ สรุปและอภิปรายผลการศึกษาวิจัยภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าภาคตะวันออก

ภาคตะวันออก	รายละเอียด
๑) ปัญหาเสถียรภาพ	ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดบริเวณชายแดนฝั่งตะวันออก แพร่ระบาดเข้ามาในประเทศไทย โดยมีกลุ่มวัยรุ่นเป็นผู้เสพในพื้นที่ รวมถึงกลุ่มผู้ใช้แรงงานบางส่วนมีความต้องการใช้ยาเสพติด นักท่องเที่ยวและพนักงานคนไทยเข้าไปทำงานในบ่อนกาสิโน ซึ่งจะมีการซุกซ่อนเข้ามาเสพนั่นฝั่งประเทศไทยได้
๒) ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย	มีสาเหตุมาจากกาการที่โครงสร้างของประเทศไทยที่อัตราการของผู้สูงอายุจะมีมากขึ้น รวมทั้งค่าแรงขั้นต่ำของไทยมีจำนวนมากกว่ากัมพูชา ประกอบกับควมยากจนของชาวกัมพูชา ความต้องการแรงงานเพิ่มราคาถูก การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างไทยกับกัมพูชา และกฎระเบียบมีความซับซ้อน ยุ่งยาก ขาดการบูรณาการในระบบการจัดหาแรงงาน จึงทำให้มีการนำเข้าแรงงานผิดกฎหมาย
๓) ปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ	เนื่องจากบริเวณจังหวัดสระแก้วเป็นพื้นที่ที่มีช่องทางการเข้าออกได้หลายช่องทาง รวมถึงยังคงมีช่องทางตามธรรมชาติอยู่ในพื้นที่แนวชายแดน ทำให้เป็นพื้นที่กลุ่มผู้ที่ก่ออาชญากรรมข้ามชาติ ใช้เป็นจุดในการที่จะเคลื่อนย้ายเข้าและออกนอกประเทศ และเป็นช่องทางผ่านไปยังประเทศที่สามได้
๔) ปัญหาเรื่องการค้าลักลอบค้าขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์	เนื่องจากจังหวัดสระแก้ว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้คนมักจะมาจับจ่ายใช้สอยสิ่งอุปโภคบริโภค รวมถึงเป็นแหล่งค้าส่งสินค้า โดยเฉพาะเสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า กระเป๋า มือสอง ซึ่งก็ยังคงมีกลุ่มนายทุนที่มีความพยายามในการลักลอบขนสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ มาขายร่วมกับสินค้ามือสองเหล่านี้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและภาพลักษณ์โดยรวมของประเทศอีกด้วย
๕) ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติปางสีดา อุทยานแห่งชาติตาพระยา และพื้นที่ป่าร้อยละ ๕ จังหวัด โดยในแต่ละพื้นที่จะมีไม่พะยุงและมัมต่าง ๆ ขึ้นอยู่ในทุกพื้นที่ และเนื่องจากไม่พะยุงเป็นไม้หวงห้ามที่มีราคาสูง และมีความต้องการจากมีกลุ่มนายทุนจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก จึงมีขบวนการที่พยายามลักลอบตัดไม้ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

ภาคตะวันออก	รายละเอียด
๖) ปัญหาทางด้านไซเบอร์	<p>เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถอำนวยความสะดวกสบายให้แก่ผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจ และประชาชนทุกภาคส่วน อาจส่งผลทำให้เกิดปัญหาภัยคุกคามมั่นคงทางไซเบอร์ในขนาดได้ เช่น การเจาะระบบเพื่อจารกรรมข้อมูลอันเป็นความลับของบุคคล หน่วยงานด้านความมั่นคง การโจมตีระบบสารสนเทศ ฯลฯ ซึ่งบริเวณพื้นที่ชายแดนเป็นบริเวณที่มีผู้คนเข้าออกจำนวนมาก ซึ่งอาจจะมีการก่ออาชญากรรมได้ง่าย โดยเฉพาะอาชญากรรมทางด้านไซเบอร์</p>
๗) ปัญหาประชากรแฝงในพื้นที่	<p>เนื่องจากกาขยายตัวทางเศรษฐกิจและมูลค่าการค้าขายแดนที่เพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จึงส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายกำลังแรงงานจากทั้งภายในออกจังหวัดรอบ ๆ จังหวัดสระแก้ว และจากประเทศกัมพูชา ส่งผลทำให้เกิดปัญหาประชากรแฝงซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น อาชญากรรม การลักขโมย แรงงานผิดกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งในอนาคตอาจมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากไม่สามารถตรวจสอบและเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรเหล่านี้ได้ จะเห็นได้ว่าปัญหาประชากรแฝง เป็นปัญหาที่มาพร้อมกับการพัฒนาพื้นที่ กล่าวคือหากพื้นที่ได้รับการพัฒนาให้มีความเจริญประชากรเหล่านี้ก็จะเข้าไปอยู่อาศัยและทำงานในพื้นที่นั้น ๆ โดยไม่ได้จดทะเบียนซึ่งทำให้ภาครัฐยากต่อการตรวจสอบ ซึ่งประชากรเหล่านี้บางส่วนจะสร้างผลกระทบต่อหน่วยงานในพื้นที่ได้ หากไม่มีการควบคุมและตรวจสอบอย่างจริงจัง</p>

๒. ภาคตะวันตก

จากผลของการสัมมนาเชิงลึกและการสนทนากลุ่มสามารถสรุปภัยคุกคามความมั่นคงของภาคตะวันตกที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าได้ ๖ ภัยคุกคาม ดังนี้ ๑) ปัญหาการปักปันเขตแดน ๒) ปัญหายาเสพติด ๓) ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ๔) ปัญหาชนกลุ่มน้อย ๕) ปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษ และ ๖) ปัญหาทางสาธารณสุข ซึ่งสามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังตารางที่ ๕.๒

ตารางที่ ๕.๒ สรุปและอภิปรายผลการศึกษาวิจัยภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าภาคตะวันตก

ภาคตะวันออก	รายละเอียด
๑) ปัญหาการปักปันเขตแดน	ไทยและเมียนมายังไม่สามาถที่จะตกลงปักปันเขตแดนกันได้ เนื่องมาจากกากรยึดถือเส้นเขตแดนและการยึดถือแผนที่ต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดพื้นที่ทับซ้อนในหลายพื้นที่ แม้จะมีการพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ ผู้นำท้องถิ่น รวมถึงการประชุมเรื่องเขตแดนในการประชุมในระดับคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นเมียนมา – ไทย (Township Border Committee: TBC) เท่านั้น แต่ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาลยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้ปัญหานี้อาจมีแนวโน้มขยายไปสู่ความขัดแย้งบริเวณชายแดนได้ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในอนาคตอีกด้วย
๒) ปัญหาชายแดน	ปัญหาชายแดนยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของบริเวณชายแดนฝั่งตะวันตกเนื่องจากมีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่เป็นฐานผลิตยาเสพติด เนื่องจากยาเสพติดเป็นแหล่งเงินทุนของกองกำลังชนกลุ่ม และการลำเลียงผ่านชายแดนฝั่งตะวันตกเข้าสู่กรุงเทพฯ เพราะเส้นทางนี้ใช้เวลาไม่นานในการลำเลียงไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย และส่งออกไปยังประเทศอื่นๆ ได้ด้วย
๓) ปัญหาชนกลุ่มน้อย	พื้นที่อำเภอสังขละบุรี ที่มีพรมแดนติดกับประเทศเมียนมา ด้านบ้านพระเจดีย์สามองค์ ซึ่งประกอบไปด้วยชนกลุ่มน้อย ทั้งกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Union: KNU) กองกำลังพิทักษ์ชายแดน (Border Guard Force: BGF) กองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตย (Democratic Karen Buddhist Army: DKBA) มอญ รวมทั้งเมียนมา ซึ่งมีการขัดแย้งกันระหว่างชนกลุ่มน้อยกับทหารเมียนมา ทำให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องประเทศไทยตลอด เนื่องจากมีการอพยพหนีภัยเข้ามา รวมทั้งมีปัญหาการค้ายาเสพติดของชนกลุ่มน้อย โดยเป็นที่พักของยาเสพติดเพื่อนำเข้ามายังประเทศไทย นอกจากนี้กลุ่มชาติพันธุ์ (กลุ่มที่อาศัยอยู่ในระยะเวลาาน เช่น กะเหรี่ยง ปกาเกอญอ) ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ไม่มีความมั่นคงในชีวิต สาเหตุมาจากการประกาศกฎหมาย/ พ.ร.บ. ป่าสงวนของรัฐบาล ทำให้วิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมหายไป และอาจเกิดการต่อต้านรัฐบาลไทย จะทำให้เกิดปัญหาสังคมในอนาคต

ภาคตะวันออก	รายละเอียด
๔) การบุกรุกที่ดินทำกิน	เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรีเป็นพื้นที่ราชการและอุทยานแห่งชาติเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ รวมทั้งความเจริญจะเข้ามาในจังหวัดเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดกาญจนบุรี
๕) ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการตัดไม้ทำลาย	เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรีเป็นเขตอุทยานเขาและที่ราบสูง มีพื้นที่ป่าไม้ ๗.๕ ล้านไร่ และยังมีความสมบูรณ์ของป่าอยู่ดังนั้นปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าจึงจะยังมีอยู่ในอนาคต นอกจากนี้ปัญหามลพิษเนื่องจาก การเผาไร่อ้อยและเผาป่า รวมทั้งปัญหาขยะในพื้นที่ชายแดนเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากปัจจัยจำนวน ประชากรที่เพิ่มมากขึ้น และการพัฒนาเมือง
๖) ปัญหาทางสาธารณสุข	มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากด้านควบคุมโรคฯ ด้านอาหาร และยาที่ได้มาตรฐานมีเพียงด้านเดียวเท่านั้น คือ ด้านพันธุ์ร้อนที่เป็นด้านถาวร และระบบเฝ้าระวังป้องกันโรคที่ยังไม่เพียงพอ ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข และการเกิดโรคระบาดใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่จะมาพร้อมการเคลื่อนย้าย แรงงานเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อม พหุติกรรม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การคมนาคมขนส่ง และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อาจทำให้เกิด ปัญหาโรคระบาดหากเกิดการระบาดรุนแรง และโรคติดต่ออื่นๆ ที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งโรคที่เกิดใหม่และโรคติดต่อเก่าที่กลับมาอีกครั้ง

๕.๑.๒ คำถามวิจัยข้อที่ ๒ ประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าเป็นอย่างไร

๑. ภาคตะวันออก

ประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีและใช้สำหรับรองรับกับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในปัจจุบัน พบว่า **มิติด้านความมั่นคงมีกลไกในรูปแบบของคณะทำงาน** ได้แก่ คณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา (Joint Boundary Commission: JBC) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน, คณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย - กัมพูชา (General Border Committee: GBC) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน, คณะกรรมการระดับสูง (High Level Committee: HLC) มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นประธาน, คณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา (Border Peace Keeping Committee Between Thailand and Cambodia: BPKC) โดยมีผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการกองทัพไทยเป็นประธาน, คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee: RBC) มีระดับแม่ทัพภาคเป็นประธาน, และคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่น (Township Border Committee: TBC) มีระดับผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจในพื้นที่เป็นประธาน และคณะกรรมการร่วมภาคีรัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจังหวัดสระแก้ว (กรอ.จังหวัดสระแก้ว) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้วเป็นประธาน ซึ่งกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่กล่าวมาข้างต้นนั้น มีระบบการทำงานที่ดีอยู่แล้ว **ส่วนกลไกในรูปแบบของหน่วยงานขับเคลื่อน** ได้แก่ กองกำลังบูรพา, หน่วยเฉพาะกิจที่ ๑๒, หน่วยเฉพาะกิจที่ ๑๓, กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๒, สำนักงานประสานงานชายแดนไทย - กัมพูชา ประจำพื้นที่ ๒, ตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว, สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว, หอการค้าจังหวัดสระแก้ว, สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, ที่ว่าการอำเภอชายแดน (อรัญประเทศ, ตาพระยา, คลองหาด) ศาลการอรัญประเทศ และหน่วยราชการอื่น ๆ ซึ่งได้มีการพบปะประชุมกันเป็นประจำทุกเดือน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้วเป็นประธาน อีกทั้งยังมีการประชุมหารือกันเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารอีกด้วย นอกจากนี้ **ยังมีกลไกในรูปแบบอื่น ๆ** ได้แก่ การประชุมหารือกันเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารโดยหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน การจัดทำโครงการหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนาน การตั้งจุดตรวจร่วม การสร้างช่องทางการติดต่อประสานงานระหว่างกันทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และจะมีการรายงานสถานการณ์โดยตรงต่อผู้บังคับ

ปัญหาแบบวันต่อวัน มีการจัดตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ และจัดการประชุมฯ ในหลายเวที เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับให้หน่วยงานด้านความมั่นคงได้เข้ามาพูดคุยกัน ปัญหาที่พบส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องของกำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ส่งผลทำให้ความเข้มข้นในการตรวจหรือการเฝ้าระวังป้องกันปัญหาขาดประสิทธิภาพ ในพื้นที่ที่มีการสับเปลี่ยนกำลังเจ้าหน้าที่อยู่บ่อยครั้ง ส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่ที่ถูกสับเปลี่ยนกำลังเข้ามาใหม่ในพื้นที่ขาดองค์ความรู้ ทักษะ และความชำนาญ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในภารกิจด้านความมั่นคง ส่วนกลไกในภาคธุรกิจพบว่า มีคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจังหวัดสระแก้ว (กรอ.จังหวัด) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน เป็นกลไกที่ทำหน้าที่ในการรวบรวมปัญหาและเสนอแนะนโยบายแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคทางเศรษฐกิจในระดับจังหวัด

นโยบายการบริหารจัดการชายแดนในบางประเด็นไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ภัยคุกคามความมั่นคงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น นโยบายด้านแรงงานต่างด้าว โดยภาครัฐต้องการให้แรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเดินทางเข้ามาทำงานในพื้นที่จังหวัดสระแก้วอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (โดยการใช้นหนังสือเดินทาง หรือ Passport) ในขณะที่ภาคธุรกิจต้องการให้แรงงานใช้เพียงบัตรผ่านแดน (Border Pass) ในการเข้ามาทำงานก็ถือว่าเพียงพอแล้ว ส่วนนโยบายด้านการศึกษา เช่น การให้เงินอุดหนุนจากรัฐแก่สถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด (ค่าใช้จ่ายรายหัว) นั้นจะให้ตามจำนวนยอดของผู้เรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องรับบุตรของแรงงานชาวกัมพูชาที่เกิดในไทย หรือได้รับการรับรองสิทธิ เข้าเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสของรัฐบาลไทย ซึ่งชาวกัมพูชาสามารถเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทำให้ในปัจจุบันโรงเรียนพื้นที่ชายแดนมีเด็กชาวกัมพูชาเรียนในสถานศึกษามากกว่าเด็กไทย เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนมีความล่าช้า กล่าวคือ สายการบังคับบัญชาจากส่วนกลางไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานพื้นที่ เช่น กรณีอำนาจในการพิจารณาออกใบอนุญาตต่าง ๆ ของโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่เป็นของกระทรวงอุตสาหกรรม แต่ผู้ได้รับผลกระทบคือชุมชนในพื้นที่ แต่หน่วยงานทางจังหวัดไม่ได้มีส่วนในการรับผิดชอบในส่วนนั้น จึงไม่สามารถจัดการผลกระทบในพื้นที่ได้

ประกอบกับรัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง (เสถียรภาพทางการเมือง) ส่งผลทำให้นโยบายขาดความต่อเนื่อง ในขณะที่ตัวนโยบายเองยังขาดความชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจยาก ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทุกภาคส่วนทราบและเข้าใจถึงเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

อีกทั้ง ผู้ประกอบการบางรายไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ทางราชการกำหนดไว้ จึงส่งผลทำให้ การดำเนินงานตามนโยบายของหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

สิ่งที่กลไกการบริหารจัดการชายแดนฝั่งตะวันออก ต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ สามารถรองรับกับสถานการณ์ของภัยคุกคามความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า คือ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับใช้ในการตรวจสอบประวัติบุคคลก่อนอนุญาต ให้เดินทางข้ามแดนให้มีความเชื่อมโยงกัน โดยการนำเอาระบบเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการ บริหารจัดการชายแดน หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เพิ่มมากขึ้น หน่วยงาน ราชการส่วนกลางควรมอบอำนาจการตัดสินใจและสั่งการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร จัดการภัยคุกคามความมั่นคงบางประเด็นให้หน่วยงานในระดับพื้นที่ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิด ปัญหาดังกล่าวลุกลามจนสร้างความเสียหายในวงกว้าง อีกทั้ง ภาครัฐควรพัฒนาและยกระดับ คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายแดนให้ดีขึ้น เนื่องจากเป็นต้นตอที่สำคัญอันจะนำ ไปสู่ปัญหาภัยคุกคามความมั่นคง ส่วนภาคธุรกิจมองว่า จากสถานการณ์การค้าชายแดน ที่เปลี่ยนแปลงไป อาจส่งผลทำให้หน่วยงานราชการในพื้นที่ต้องพิจารณาปรับปรุงแก้ไข กฎระเบียบต่าง ๆ ในบางประเด็น เพื่อเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทาง ด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนฝั่งตะวันออก

การบูรณาการการทำงานร่วมกันของกลไกการบริหารจัดการชายแดนฝั่งตะวันออกในมิติด้านความมั่นคงนั้น ทั้งคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา (Joint Boundary Commission: JBC), คณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย - กัมพูชา (General Border Committee: GBC), คณะกรรมการระดับสูงไทย - กัมพูชา (High Level Committee: HLC), คณะกรรมการ ร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา (Border Peace Keeping Committee Between Thailand and Cambodia: BPKC), คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค ไทย - กัมพูชา (Regional Border Committee: RBC), คณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่น ไทย - กัมพูชา (Township Border Committee: TBC) และคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและ เอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจังหวัดสระแก้ว (กรอ.จังหวัดสระแก้ว) มีระบบการทำงาน ที่มีลำดับขั้นที่ดี แต่สิ่งที่ขาดหายไป คือ กลไกการบริหารจัดการชายแดนในระดับจังหวัด ซึ่ง ทำให้ขาดความเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม ดังจะเห็นได้จาก ภาคธุรกิจซึ่งมีคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจังหวัด สระแก้ว (กรอ.จังหวัด) ที่มีการทำงานแยกส่วนออกมาต่างหากเฉพาะภาคธุรกิจเพียงอย่าง เดียว ซึ่งภาคธุรกิจมองว่าการทำงานของหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ยังขาดการบูรณา

การการทำงานร่วมกัน ส่งผลทำให้การเฝ้าระวังปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน
ขาดประสิทธิภาพ

หากแบ่งเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารและจากแง่มุมของผลลัพธ์ สามารถ
แบ่งได้ดังนี้

๑) ประสิทธิภาพจากแง่มุมของกระบวนการบริหาร

นโยบายด้านการบริหารจัดการชายแดน และนโยบายด้านการพัฒนาพื้นที่
ที่มีความชัดเจนกล่าวคือ นโยบายด้านความมั่นคงในพื้นที่ ได้แก่ การเฝ้าตรวจและป้องกัน
ชายแดน การจัดระเบียบพื้นที่และแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน ส่วนนโยบายด้าน
เศรษฐกิจนั้นรัฐบาลมีนโยบายพัฒนาพื้นที่แนวชายแดนให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ตลอดจน
มีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับพัฒนาในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขต
พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ทำให้มีการดำเนินการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการปฏิบัติ
งาน จึงกล่าวได้ว่านโยบาย วิสัยทัศน์ และกระบวนการบริหารขององค์กรที่มีความชัดเจนมี
ส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางของการดำเนินงานในองค์กร อันจะช่วยส่งเสริมการทำงาน
ของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ นโยบายของส่วนกลางในการรักษาความสัมพันธ์ทั้งแบบเป็น
ทางการและไม่เป็นทางการระหว่างผู้นำระดับสูง ทำให้ปัจจุบันผู้นำของประเทศไทยกับ
ประเทศกัมพูชานั้นมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในทุกระดับ จึงทำให้สถานการณ์ และปัญหา
ความมั่นคงตามแนวชายแดนในมิติภัยคุกคามรูปแบบเดิมไม่เป็นอุปสรรค ทำให้เกิดความ
สัมพันธ์ และบรรยากาศการปฏิบัติงานที่ดีของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างยิ่ง

๒) ประสิทธิภาพจากแง่มุมของผลลัพธ์

หน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ที่มีการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้สอดคล้อง
กับภัยคุกคามในพื้นที่ โดยการวิเคราะห์ภัยคุกคาม เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงการวางกำลัง
ด้านตรวจ จุดตรวจ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน
งานด้านความมั่นคงกับเจ้าหน้าที่ เพื่อแก้ไขการขาดแคลนกำลังพล ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ปฏิบัติ
งานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงาน มีการปรับภารกิจเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม อันนำมาสู่
ผลการปฏิบัติงานที่เป็นที่พอใจของประชาชน

ดังที่ ทิพาวดี เมฆสวรรค์ กล่าวว่า ประสิทธิภาพมีความหมายรวมถึงผลิต
ภาพและประสิทธิภาพ โดยในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพ

เกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทนเวลา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงาน และการบริการเป็นที่พอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ สอดคล้องกับสมใจ สวยสม ที่ได้กล่าว ว่า กระบวนการขององค์กร เป็นองค์ประกอบสำคัญเป็นลำดับสองต่อจากองค์ประกอบด้านบุคคล ซึ่งกระบวนการที่สำคัญขององค์กร คือ การดำเนินงานทั้งหมดที่จะทำให้เกิดการผลิต และการบริการที่น่าพอใจ ขอบข่ายของกระบวนการขององค์กรที่เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร ได้แก่ การจัดโครงสร้างงานขององค์กร การวางแผน การจัดองค์กรในด้านบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การควบคุมคุณภาพการทำงานและการพัฒนาองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

สำหรับการจัดอัตรากำลังเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน เนื่องจากการจัดอัตรากำลังเป็นกระบวนการบริหารกำลังคนในองค์กรให้เพียงพอ เพื่อจะสามารถปฏิบัติภารกิจขององค์กรได้อย่างสำเร็จตามวัตถุประสงค์ แต่การเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงานด้านความมั่นคงแล้วก็ตาม สามารถแก้ไขปัญหาได้ระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากประชาชนยังมีข้อจำกัดเรื่องความรู้ ความเข้าใจ และวิธีการในการตอบสนองกับภัยคุกคามความมั่นคง ดังนั้นจึงยังคงต้องการเจ้าหน้าที่ทางทหารเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการประกาศใช้กฎอัยการศึก กล่าวคือ หน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว มองว่ายังคงต้องจำกัดพื้นที่การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวไว้เพียงแค่อำเภออรัญประเทศเท่านั้น ส่วนภาคธุรกิจต้องการให้ภาคความมั่นคงปรับเปลี่ยนกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ โดยการอนุญาตให้แรงงาน และนักท่องเที่ยวชาวกัมพูชาสามารถเดินทางเข้ามาทำงานในพื้นที่ตอนใน (อำเภอเมือง) ได้

๒. ภาคตะวันตก

ประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีและใช้รองรับกับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในปัจจุบัน พบว่า **มีกลไกในรูปแบบของคณะกรรมการ** ได้แก่ คณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - เมียนมา (Joint Boundary Commission: JBC) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน, คณะกรรมการความร่วมมือว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย - เมียนมา (Thailand - Myanmar Joint Commission for Bilateral Cooperation: JC) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน, คณะกรรมการระดับสูงไทย - เมียนมา (High Level Committee: HLC) โดยมีผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการกองทัพไทยเป็นประธาน, คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคไทย - เมียนมา (Regional Border

Committee: RBC) โดยมีแม่ทัพภาคเป็นประธาน, คณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นไทย - เมียนมา (Township Border Committee: TBC) โดยมีผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจในพื้นที่เป็นประธาน, คณะกรรมการร่วมด้านการค้าไทย - เมียนมา (Joint Trade Commission: JTC) โดยมีอธิบดีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศเป็นประธาน และคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจังหวัดสระแก้ว (กรอ.จังหวัดจันทบุรี) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีเป็นประธาน **ส่วนกลไกในรูปแบบของหน่วยงานขับเคลื่อน** ได้แก่ กองกำลังสุรสีห์, หน่วยเฉพาะกิจลาดหญ้า, หน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ, หน่วยเฉพาะกิจจงอางศึก, กองพลทหารราบที่ ๙, มณฑลทหารบกที่ ๑๗, สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, ที่ว่าการอำเภอชายแดน (สังขละบุรี, ทองผาภูมิ, ไทรโยค, เมืองกาญจนบุรี และด่านมะขามเตี้ย), สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, ศาลการสังขละบุรี, สาธารณสุขจังหวัดกาญจนบุรี, สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาญจนบุรี, กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๓ และหอการค้าจังหวัดกาญจนบุรี นอกจากนี้ ยังมี **กลไกในรูปแบบอื่น ๆ** ได้แก่ โครงการที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบอีกกว่า ๑๐ โครงการ ทั้งหมู่บ้านเข้มแข็ง หมู่บ้านคู่ขนาน โครงการฝึกอากาศีพการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทอผ้าไหม ฯลฯ โดยมีกรมกิจการชายแดนทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย และกองทัพบกให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ควบคู่กันไป ส่วนวิธีการทำงานในระดับจังหวัด กล่าวคือ ก่อนที่จังหวัดกาญจนบุรีจะมีการตัดสินใจดำเนินการใด ๆ ทางจังหวัดจะต้องมีการหารือร่วมกับฝ่ายทหารในพื้นที่ก่อนทุกครั้ง เพื่อวิเคราะห์ถึงขีดความสามารถของกำลังเจ้าหน้าที่ว่ามีกำลังเจ้าหน้าที่เพียงพอหรือไม่ งบประมาณที่มีอยู่เพียงพอหรือไม่ เจ้าหน้าที่มีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญมากน้อยเพียงใดในเรื่องที่เสนอมานี้ สามารถรองรับกับภารกิจของจังหวัดที่จะดำเนินการได้หรือไม่ เป็นต้น เมื่อรับข้อคิดเห็นจากฝ่ายต่าง ๆ เรียบร้อยแล้วจึงค่อยตัดสินใจ ส่วนจุดผ่านแดนได้มีการเพิ่มอัตรากำลังมากขึ้น พร้อมทั้งนำระบบเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยเข้ามาใช้ในกระบวนการตรวจคัดกรองบุคคลที่จะเดินทางเข้าเมือง แต่วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันมีไม่เพียงพอ ซึ่งหากทางด้านตรวจคนเข้าเมืองมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยก็จะช่วยให้สามารถเชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงต่าง ๆ ได้ทั่วทั้งประเทศ ซึ่งจะส่งผลทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นด้วย

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการแปลงนโยบายด้านการบริหารจัดการชายแดนจากส่วนกลางมาสู่การปฏิบัตินั้น หน่วยงานในพื้นที่ชายแดนฝั่งตะวันตกมองว่า ส่วนใหญ่สามารถนำนโยบายจากส่วนกลางมาแปลงสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากมีการรับคำสั่งโดยตรงจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งคำสั่งทุกอย่างจะอยู่ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือระบบสารสนเทศ ซึ่งจะ

มีรายละเอียดทั้งนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติ ทางเจ้าหน้าที่ทุกระดับสามารถนำไปดำเนินการได้เลย ไม่ต้องแปลงอะไรมากมาย

สิ่งที่กลไกการบริหารจัดการชายแดนฝั่งตะวันตก ต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สามารถรองรับกับสถานการณ์ของภัยคุกคามความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า คือ ในอนาคตหากด่านพุน้ำร้อน สามารถดำเนินการได้เต็มรูปแบบ คาดว่าพื้นที่ชายแดนจะถูกพัฒนาให้เป็นพื้นที่การค้าชายแดนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลทำให้หน่วยงานด้านความมั่นคงต้องพัฒนาขีดความสามารถและเตรียมความพร้อมในมิติต่าง ๆ เพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงที่จะเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ ปัญหาเขตแดน ชนกลุ่มน้อย การขอรับสิทธิและขอสัญชาติ ซึ่งทาง มหาดไทยต้องเพิ่มความระมัดระวังมากขึ้น ปัญหาสินค้าหนีภาษีซึ่งในอนาคตจะส่งผลกระทบต่ออย่างมากโดยเฉพาะด่านพุน้ำร้อน ซึ่งสร้างความกังวลให้หน่วยทหารในพื้นที่อย่างมาก การอนุญาตให้ชาวเมียนมาเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังตัวอำเภอได้ แต่เมื่อเข้ามาแล้วมีการหลบหนีไปยังพื้นที่อื่น ปัญหาสินค้าหนีภาษีทางด้านสังขละบุรีซึ่งมีการตรวจพบปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมาจากเจ้าหน้าที่ทั้งฝ่ายไทยและเมียนมาได้รับผลประโยชน์ ปัญหาชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ตะเข็บชายแดนไทย - เมียนมา ที่มีการแอบลักลอบเดินทางเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ฝั่งไทย ซึ่งคาดว่าในอนาคตปัญหานี้จะกลายเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของไทยในอนาคต จากสถานการณ์ภัยคุกคามความมั่นคงที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอาจส่งผลทำให้กลไกการบริหารจัดการชายแดนต้องการพัฒนาและปรับเปลี่ยนตามไปด้วย เช่น กฎระเบียบ กฎหมาย วิธีการทำงาน แผนการรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงที่จะเกิดขึ้น ร่วมกันการเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงต้องมีการเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และยุทธวิธีในการรับมือกับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงเพิ่มเติม เพื่อให้การบริหารจัดการชายแดนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

การบูรณาการการทำงานร่วมกันของกลไกการบริหารจัดการชายแดนฝั่งตะวันตกนั้น หน่วยงานราชการในพื้นที่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน กล่าวคือ มีการประชุมร่วมกันเดือนละครั้ง โดยแต่ละหน่วยงานจะมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ หรือที่เรียกว่า “สภากาแฟ” แต่แต่ละหน่วยจะมีการจัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมปฏิบัติงานร่วมกันเป็นอย่างดี พล.ร.๙ เป็นหน่วยงานที่คอยทำหน้าที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ โดยมีศูนย์ประสานงานชายแดน มีกองกำลังเฉพาะกิจ ส่วนในระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทั้งทหาร ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่ศุลกากร เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน ฯลฯ ซึ่งมีการลาดตระเวนร่วมกัน มีการประชุมหารือร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ มีการเสริมกำลังเจ้าหน้าที่ให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่ขาดแคลน มีการ

ตั้งจุดตรวจ การเข้าตรวจค้น การเข้าจับกุม การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นการทำงานในรูปแบบของคณะทำงาน อีกทั้งยังมีการประชุมในลักษณะต่าง ๆ โดยมีทั้งนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้กำกับ และผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารในพื้นที่เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง แต่สิ่งที่ยังคงเป็นปัญหาอยู่ คือ บทลงโทษตามประมวลกฎหมายในบางมาตรา เช่น การลักลอบเดินทางเข้าเมืองควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีอัตราโทษที่สูงขึ้น หน่วยงานภาครัฐกิจและหน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ มีความตระหนักรู้ในประเด็นเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติที่ไม่ตรงกัน เป็นต้น

หากแบ่งเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารและจากแง่มุมของผลลัพธ์สามารถแบ่งได้ดังนี้

๑) ประสิทธิภาพจากแง่มุมของกระบวนการการบริหาร

ในด้านทรัพยากรบุคคล คือ กำลังพลในพื้นที่ที่มีความเพียงพอต่อการปฏิบัติการ เนื่องจากภูมิประเทศที่เป็นเทือกเขา จึงทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงาน การเคลื่อนย้ายของประชากรไม่สะดวก อีกทั้งความไม่ปลอดภัยจากชนกลุ่มน้อย ทำให้สามารถควบคุมพื้นที่ตามแนวชายแดนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การปฏิบัติการด้านความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีการวางแผน อำนาจการ สั่งการอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการมีโครงสร้างการจัดหน่วยที่อ่อนตัวต่อการรับภารกิจหลากหลายรูปแบบเป็นสำคัญ อีกทั้งผู้บังคับบัญชายังมีนโยบายรับทราบปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานด้วยการลงพื้นที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานในพื้นที่ และการมอบของขวัญให้แก่กำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ตามแนวชายแดน จึงเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่กำลังพลปฏิบัติหน้าที่ตามแนวชายแดนไทย-เมียนมา เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีส่วนสำคัญให้ผลการปฏิบัติงานก่อให้เกิดความพอใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

สำหรับการปรับตัวโดยการนำเทคโนโลยีในการรองรับภัยคุกคามนั้น หน่วยงานในจังหวัดกาญจนบุรี มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการตรวจสอบ/ คัดกรองเพื่อการเข้าและขออยู่ต่อในประเทศอย่างถูกต้องแม่นยำ มีทิศทางที่มุ่งพัฒนาระบบสารสนเทศ ซึ่งถือว่าเป็นทุนสำคัญของหน่วยงาน พร้อม ๆ กับสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำระบบสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพพร้อมรับมือกับสถานการณ์ความมั่นคงในอนาคต ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ นับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพขององค์การ

เนื่องจากอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ที่มีประสิทธิภาพและมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อย่างเพียงพอ จะเป็นปัจจัยที่ทำให้หน่วยงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังที่ สำนักงาน ก.พ. ได้กล่าวถึง ลักษณะที่จะบ่งบอกว่าองค์การมีประสิทธิภาพ หรือไม่ ซึ่งต้องพิจารณาถึงความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน เนื่องจากอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้เป็นปัจจัยหนึ่งของการบริหารงาน และ ธงชัย สันติวงษ์ ได้กล่าวว่า ในองค์การที่มีการนำเครื่องจักร เครื่องมือทันสมัยมาใช้ โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีด้านสารสนเทศเข้ามาใช้ในการทำงาน จะช่วยให้การผลิตและการบริการต่าง ๆ ทำได้สะดวก รวดเร็ว ง่าย ไร้อผิดพลาด และมีราคาถูก อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ดิน ปรัชญพฤทธิ และไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์ ที่ได้กล่าวถึงความหมายของประสิทธิภาพจากแง่มุมของกระบวนการการบริหาร ว่าหมายถึง การทำงาน ด้วยวิธีการหรือเทคนิคที่สะดวกสบายกว่าเดิม หรือทำงานด้วยความรวดเร็ว หรือการทำงาน ที่ถูกต้องตามระบบระเบียบขั้นตอนของทางราชการ

๒) ประสิทธิภาพจากแง่มุมของผลลัพธ์

หน่วยงานในพื้นที่ที่มีการทำงานเชิงรุก และมีการบูรณาการด้านงานข่าวกับทุกหน่วยงานในพื้นที่หน่วยงานในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของขบวนการกระทำผิดกฎหมายที่เป็นภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยการตั้งจุดตรวจถาวร ซึ่งมีการบูรณาการทั้งภาคความมั่นคง ภาคเศรษฐกิจ และภาคสังคม เสมือนเป็นการช่วยกรองอีกครั้ง เป็นการกรองซ้ำ และเป็นการช่วยเจ้าหน้าที่ปฏิบัติอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีกลไกเฉพาะพื้นที่ที่จะสามารถใช้จัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าคือ การพบปะพัฒนาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนของไทยกับเมียนมา และโครงการหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนานไทย-เมียนมา เป็นต้น ซึ่งการบูรณาการการทำงานร่วมกันนั้นทุกภาคส่วนนั้น ถือเป็น การเพิ่มประสิทธิภาพอีกทางหนึ่ง

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งกองทัพและหน่วยงานความมั่นคงอื่น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๒.๑.๑ ภาคตะวันออก

๑) ภาครัฐควรมีการปรับปรุงแก้ไขนโยบายในบางประเด็นให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน อีกทั้ง ควรมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางลงไปสู่ระดับพื้นที่ให้มากขึ้น เช่น การมอบหมายอำนาจการตัดสินใจสั่งการในการบริหารจัดการภัยคุกคามความมั่นคงในบางประเด็นให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ เพื่อป้องกันและเฝ้าระวังป้องกันมิให้ปัญหาเหล่านั้น เกิดการลุกลาม ขยายตัว และสร้างความเสียหายในวงกว้าง

๒) ภาครัฐควรมีนโยบายที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน (ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ/เอกชน และภาคประชาสังคม) เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชายแดน ทั้งการนำเสนอข้อมูลเชิงนโยบายและการลงมือปฏิบัติตามแผนงาน ซึ่งจะส่งผลทำให้การบริหารจัดการชายแดนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

๓) ภาครัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำนโยบายด้านการบริหารจัดการชายแดน ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้รับรู้ รับทราบ เพื่อผู้กำหนดนโยบาย และผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีความเข้าใจที่ตรงกัน

๔) จากแนวโน้มที่ความเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค เช่น แนวพื้นที่พัฒนาตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) ที่จะสามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในอนาคต ภาครัฐควรพิจารณาผ่อนปรนกฎอัยการศึก ให้ทั้งแรงงานและนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังพื้นที่อื่นนอกเหนือจากพื้นที่อำเภอรัญประเทศ

๕) ภาครัฐส่วนกลางควรเสริมสร้างองค์ความรู้ทางด้านกลไกการบริหารจัดการชายแดนในมิติต่าง ๆ รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานตามแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) ให้แก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งในระดับภูมิภาคและระดับพื้นที่ให้มีองค์ความรู้อย่างเท่าเทียมกันทุกระดับชั้น

อันจะส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่เลือกใช้กลไกในการบริหารจัดการปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๖) ภาครัฐควรแก้ไขปัญหาคาราคาซังกำลังพล โดยควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้กว้างขวาง เพื่อทดแทนกำลังพลบางส่วน

๗) ทุกภาคส่วนควรส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย และประเทศเพื่อนบ้านทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๒.๑.๒ ภาคตะวันตก

๑) ภาครัฐควรต้องระมัดระวังการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ โดยภาครัฐยังคงต้องใช้กลไกอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในพื้นที่

๒) สำหรับพื้นที่ชายแดน ที่ยังไม่สามารถปักปันหลักเขตแดนร่วมกัน และยังเผชิญปัญหาชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ ภาครัฐควรพิจารณาเปิดเป็นจุดผ่อนปรนพิเศษเพื่อไม่ให้เสียโอกาสที่ประเทศจะได้รับ

๓) ภาครัฐควรมองวัฒนธรรมที่หลากหลายในพื้นที่เป็นทุนทางสังคม โดยดึงองค์ความรู้และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่มาสร้างประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นแรงสนับสนุนในการพัฒนาชายแดน

๔) สำหรับแนวโน้มในอนาคตที่ด้านถาวรน่าจะมีแนวโน้มเกิดขึ้นได้ยาก เนื่องจากยังไม่สามารถปักปันหลักเขตแดนร่วมกัน และยังเผชิญปัญหาชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านสาธารณสุขในพื้นที่ จึงควรปรับรูปแบบหรือวิธีการทำงานให้มีด้านสาธารณสุขประจำจุดผ่อนปรนพิเศษ เพื่อให้การควบคุมโรคมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๕) ทุกภาคส่วนควรเตรียมรับมือกับแนวโน้ม การเดินทางข้ามแดนที่อาจมีมากขึ้นในอนาคต ตลอดจนการพัฒนาเมืองชายแดนให้พร้อมรับกับการขยายตัวของชุมชนเมืองที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ในการศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่ภาคตะวันออกและภาคตะวันตก ๒ จังหวัด คือ สระแก้วและกาญจนบุรีเท่านั้น ดังนั้นควรมีการศึกษาในพื้นที่ชายแดนในจังหวัดอื่น ๆ และภาคอื่น ๆ ด้วย เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๒) การศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานความมั่นคงและทุกภาคส่วน ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น ควรทำการศึกษาในเชิงปริมาณ โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากทุกภาคส่วนเช่นเดียวกันถึงผลกระทบด้านภัยคุกคามความมั่นคงและประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนทำหน้าที่ของหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ เพื่อให้การวิจัยสามารถอธิบายผลได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

๕.๓ ข้อจำกัดในการวิจัย

๕.๓.๑ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่คณะผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposeful Selection) ทั้งภาคตะวันออกและตะวันตกรวมจำนวน ๖ ท่าน ครอบคลุมด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากปัจจัยทางด้านเวลาและสถานที่ทำให้คณะผู้วิจัยไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ครอบคลุมทั้งหมด อย่างไรก็ตามเพื่อให้การวิจัยเป็นไปอย่างสมบูรณ์คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติควบคู่ไปด้วย

๕.๓.๒ สำหรับคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มที่มีจำนวนข้อไม่เท่ากัน เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมแตกต่างกัน คือ ระดับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ดังนั้นจึงทำให้คณะผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนข้อของคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มไม่เท่ากัน เพื่อให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่าง แต่อย่างไรก็ตามทั้งคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มได้กำหนดไว้ให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และกำหนดตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ คุ้มบัว และคนอื่น ๆ. “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการจดทะเบียนธุรกิจศึกษา กรณีศึกษาโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพกรมทะเบียนการค้า”. (รายงานการวิจัยหลักสูตรปริญญาโททางการจัดการภาครัฐและเอกชน, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ, ๒๕๔๒). หน้า ๑๘
- กองอำนาจการรักษามั่นคงภายในราชอาณาจักร. ยุทธศาสตร์กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๙, ม.ป.ป., กรุงเทพฯ
- กุสุมา มีกรุณา. “การเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดเก็บภาษีอากรโดยการจัดตั้ง ศูนย์บริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ กรมสรรพากร”. (ภาคนิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, ๒๕๔๓), หน้า ๓๒
- กุสุมา มีกรุณา. *เรื่องเดิม*. หน้า ๓๓
- ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา. *การบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย*, ๒๕๖๑, เข้าถึงได้จาก: <http://library๒.parliament.go.th/ebook/content-issue/๒๕๖๑/hi๒๕๖๑-๐๘๓.pdf>
- ชาญวิทย์ ยิกุลสังข์. “สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชุมพร”. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต, สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๓๔). หน้า ๑๖
- ชูวงศ์ อุบลี และคณะ. เรื่อง “การบริหารจัดการปัญหาพื้นที่ชายแดน : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี”. วารสารสถาบันพระปกเกล้า ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑ มกราคม – เมษายน ๒๕๕๙, น. ๒๖ – ๒๗
- ชูวงศ์ อุบลี. เรื่อง “กลไกการจัดการปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ตามแนวชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ - กัมพูชา” หลักสูตรรัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. วารสารวิจัยรำไพพรรณี ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๓ เดือนกันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐, น. ๕
- ติน ปรัชญพฤทธิ์ และไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์. “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการพลเรือน”. (กรุงเทพฯ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗). หน้า ๑๒-๑๔
- ทิพาวดี เมฆสุวรรณค์. “การส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบราชการ”. (กรุงเทพฯ, ๒๕๓๘).
- วิรัชมัทธญา พิพัฒน์เพ็ญ และคนอื่น ๆ. *เรื่องเดิม*. หน้า ๑๕

ทวิศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคนอื่นๆ. *เรื่องเดิม*. หน้า ๑๒

ทวิศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญและคนอื่นๆ. “การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติราชการของเทศบาลนครสงขลา”. (รายงานวิจัย, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา, ๒๕๕๗). หน้า ๑๑

ธงชัย สันติวงษ์. “องค์การและการบริหาร”. (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗). หน้า ๑๓

ธงชัย สันติวงษ์. *เรื่องเดิม*. หน้า ๑๔

ธนะศักดิ์ ปฎิมาประกร. เรื่อง “การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของกองทัพไทยภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ในบริบทประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน”. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. ๒๕๕๗

ธีรวัตร ภูระธีรรัชต์. เรื่อง “แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของผู้ประกอบการบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา”. วารสารวิจัยและพัฒนาฉบับพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีที่ ๑๑ (๒๒ - ๒๔ พฤศจิกายน) ๒๕๕๙, น. ๑๔๐

นพปฎล สุดเฉลียว. *ความพร้อมของราชการส่วนภูมิภาคในการจัดการความมั่นคงภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่: กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี*. ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. จันทบุรี, ๒๕๖๐

บัวทิพย์ ศุภสร. “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)”. (การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ, ๒๕๕๖) หน้า ๑๗

พะยอม แก้วกำเนิด. “กลยุทธ์การทำงานให้มีประสิทธิภาพ”. (กรุงเทพฯ, สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๓๒). หน้า ๒.

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙). เรื่อง “ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง”, ๒๕๖๐, น. ๖๖ - ๖๘. เข้าถึงได้จาก [http://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%๒๐ระยะ%๒๐๒๐%๒๐ปี%๒๐\(พ.ศ.๒๕๖๐-%๒๐-๒๐๒๕๗๙\).pdf](http://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%๒๐ระยะ%๒๐๒๐%๒๐ปี%๒๐(พ.ศ.๒๕๖๐-%๒๐-๒๐๒๕๗๙).pdf).

รวี ชื่อชม. เรื่อง “ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองของภาครัฐเพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ.๒๐๑๕”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือนมกราคม - เมษายน ๒๕๕๙, น. ๒๒๖

ราชบัณฑิตยสถาน. “พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๒๕”. (กรุงเทพฯ, ไทยวัฒนาพานิช). หน้า ๓๒๔.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, ม.ป.ป., เข้าถึงได้จาก: <http://msk-school.net/TRIED๒๕๔๒/keywords.html>.

วรัท พฤษภาทูลนันท. “ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency & Effectiveness)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://peenet.blogspot.com/๒๐๐๘/๐๗/efficiency-effectivenessadministrator.html>, ๒๕๕๐

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. คู่มือใช้เป็นแนวทางการศึกษาตามหลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ม.ป.ป., กรุงเทพฯ

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. บทเรียนที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติ. (ใช้เฉพาะการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร), ม.ป.ป, เข้าถึงได้จาก: http://www.ldinet.org/๒๐๐๘/images/stories/books/reform/๐๗_Social-reform_ldi.pdf.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. “องค์การและการจัดการ”. (กรุงเทพฯ, ธรรมสาร, ๒๕๔๕). หน้า ๔๕

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, เรื่อง “แนวทางการสร้างความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามไม่ตามแบบระหว่างราชอาณาจักรไทย ราชอาณาจักรกัมพูชา และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม : กรณีศึกษาเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างสระแก้ว - พนมเปญ - ไฮจิมีน”, เอกสารวิจัยฉบับสมบูรณ์, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๕๙, น. ๕๘ - ๖๒

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, เรื่อง “แนวทางการสร้างความร่วมมือในการต่อต้าน ภัยคุกคามไม่ตามแบบระหว่างราชอาณาจักรไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา : กรณีศึกษาเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างเชียงราย - หลวงน้ำทา - สิบสองปันนา - เชียงตุง”, เอกสารวิจัยฉบับสมบูรณ์, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๕๙, น. ๙ - ๓๐

สมใจ สวดยสม. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท อมรินทร์บุคเซ็นเตอร์ จำกัด”. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี, ๒๕๔๒). หน้า ๔๓

สมใจ สวดยสม. *เรื่องเดิม*. หน้า ๔๓

สว่าง ฉวีวรรณ. “ปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครราชสีมา”. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ, ๒๕๓๖). ๑๒-๑๖

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒”. กรุงเทพฯ. ๒๕๔๕. หน้า ๒๘๓.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, เรื่อง “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔”, สำนักนายกรัฐมนตรี, น. ๑๒๑ - ๑๒๗, เข้าถึงได้จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=๖๔๒๒

สำนักงานสภาพความมั่นคง, เรื่อง “แผนการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)”, สำนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงกิจการชายแดนและประเทศรอบบ้าน, ๒๕๕๙. น. ๑ - ๙

สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, เรื่อง “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔”, ๒๕๕๘. น. ๑ - ๒๔

สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ. *นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔*, ๒๕๕๘, หน้า ๗-๘

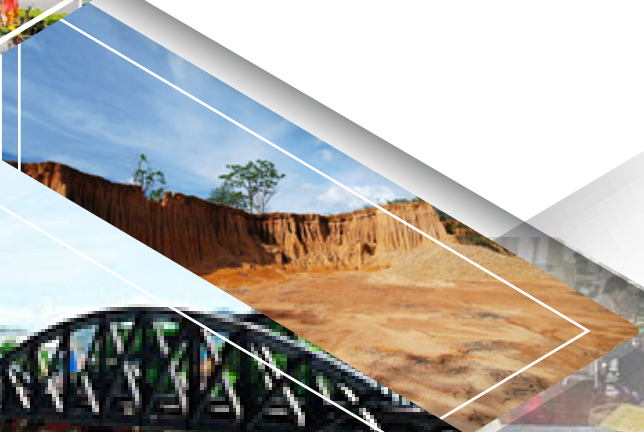
สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ. *แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)*, ๒๕๖๑, เข้าถึงได้จาก <http://www.nsc.go.th/Download๑.pdf>

สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ. *ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๐)*. กรุงเทพฯ

สุนทร ชูตินทรานนท์, พรพิมล ตริชิตี และณัฐพล ตันตระกูลทรัพย์. เรื่อง “บทบาทของกองทัพไทยกับการจัดการความมั่นคงและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ : กรณีศึกษาพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา”. รายงานวิจัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๖, น. ๑๑๖ - ๑๒๐

เอมอร แสนภูวา, เรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ”. รายงานวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. วารสารพัฒนาสังคม ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๒/๒๕๖๐, น. ๓๗ - ๓๘

ภาคพจนก

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview Protocol)

เรื่อง “การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า: ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก”

คำชี้แจง

๑. จุดประสงค์ของการสัมภาษณ์นี้คือ เพื่อศึกษาภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า รวมทั้งเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า และศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ดังนั้นจึงขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์นี้

๒. ในการตอบแบบสัมภาษณ์นี้ผู้ตอบไม่ต้องเขียนชื่อลงในแบบสัมภาษณ์ และกรุณาตอบตามความเป็นจริงให้มากที่สุด เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เชื่อถือได้และมีประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาหน่วยงานต่อไป

๓. แบบสัมภาษณ์นี้มีเนื้อหาจำนวนทั้งสิ้น ๕ ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้แทนองค์กร

ส่วนที่ ๒ ภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

ส่วนที่ ๓ กลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ส่วนที่ ๔ ประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

ส่วนที่ ๕ แนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๔. ขั้นตอนในการสัมภาษณ์

- กล่าวทักทายสวัสดิ์ผู้ให้สัมภาษณ์และอธิบายเกี่ยวกับงานวิจัยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบ
- ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และประโยชน์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์จะได้รับ

- ชี้แจงเรื่องการเก็บรักษาความลับของข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล
- ขออนุญาตบันทึกเสียง เพื่อความสะดวกและความสมบูรณ์ในการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล

- กำหนดระยะเวลาการให้สัมภาษณ์ประมาณ ๑ ถึง ๒ ชั่วโมง

- กล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และขอข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลดิบจากการสัมภาษณ์มาสรุปในภาพรวมและเขียนรายงานการวิจัย โดยไม่มีการอ้างชื่อของท่านแต่อย่างใด ท่านสามารถที่จะไม่ตอบคำถามใด ๆ ที่ทำให้ท่านไม่สะดวกใจ และขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะไม่มีผลใดๆ ต่อการปฏิบัติงานของท่าน

คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้จะได้รับการเก็บรักษาเป็นความลับตามจรรยาบรรณของการวิจัย ข้อมูลที่ได้ถือเป็นสิทธิ์ส่วนตัวของผู้ตอบ การรายงานผลจะแสดงออกมาในลักษณะกลุ่มและผลรวมของกลุ่มเท่านั้น และขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะไม่ส่งผลเสียต่อหน่วยงานหรือตัวท่านเป็นอันเด็ดขาด คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

คณะผู้วิจัย

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

โครงการวิจัย

เรื่อง “การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า:
ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก”

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้แทนองค์กร

ตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....

ส่วนที่ ๒ ภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๑. ท่านคิดว่ารูปแบบของภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบันเป็นอย่างไร และจะมีผลในอนาคตอีก ๑๐ ปี หรือไม่ อย่างไร
๒. ท่านคิดว่าในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า สภาพแวดล้อมตามแนวชายแดนจะเป็นอย่างไร และภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้ามีแนวโน้มเป็นอย่างไร และจะมีลักษณะเป็นอย่างไร

ส่วนที่ ๓ กลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน

๓. กลไกการบริหารจัดการชายแดนที่ใช้อยู่ ณ ปัจจุบัน ท่านคิดว่าสามารถรองรับกับปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ได้มากน้อยเพียงใด อีกทั้ง ควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่อย่างไร
๔. ท่านคิดว่าท่านสามารถแปลงนโยบายหรือยุทธศาสตร์จากส่วนกลาง มาสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องมากน้อยเพียงใด
๕. ท่านคิดว่าหน่วยงานในพื้นที่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันมากน้อยเพียงใด และส่งผลต่อการบริหารจัดการปัญหาในพื้นที่อย่างไร

ส่วนที่ ๔ ประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

ประสิทธิภาพจากแง่มุมของกระบวนการการบริหาร

๖. หน่วยงานของท่าน มีความพร้อมด้านกระบวนการบริหาร (การบังคับบัญชา นโยบาย และภารกิจขององค์กร) ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า อย่างไร เพียงพอหรือไม่ และท่านมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาล่าช้าเหล่านั้นอย่างไร

ประสิทธิภาพจากแง่มุมของผลลัพธ์

๗. กลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน (แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง กรอบความร่วมมือ หรือมาตรการทางกฎหมาย) ส่งผลกระทบต่อภารกิจขององค์กรของท่านหรือไม่ อย่างไร และควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่อย่างไรบ้าง

๘. กลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน (แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง กรอบความร่วมมือ หรือมาตรการทางกฎหมาย) เพียงพอสำหรับการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า หรือไม่ อย่างไร

๙. หน่วยงานของท่าน มีการเชื่อมโยงกลไกการบริหารจัดการชายแดนในระดับนโยบายที่มีอยู่ในปัจจุบันมาสู่ระดับการปฏิบัติในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร และอะไรคืออุปสรรคในการดำเนินการนั้น

ส่วนที่ ๕ แนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข คำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรื่อง “การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า: ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก”

คำชี้แจง

๑. จุดประสงค์ของการสัมภาษณ์นี้คือ เพื่อศึกษาภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า รวมทั้งเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า และศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๒. ขั้นตอนในการสนทนากลุ่ม

- ผู้ดำเนินการสนทนาแนะนำตนเอง และทีมงาน
- อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และจุดมุ่งหมายในการจัดสนทนากลุ่ม
- เริ่มถามคำถามในแนวการสนทนาที่จัดเตรียมมา

ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลดิบจากการสัมภาษณ์มาสรุปในภาพรวมและเขียนรายงานการวิจัย โดยไม่มีการอ้างชื่อของท่านแต่อย่างใด ท่านสามารถที่จะไม่ตอบคำถามใดๆ ที่ทำให้ท่านไม่สะดวกใจ และขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะไม่มีผลใดๆ ต่อการปฏิบัติงานของท่าน

คำตอบที่ได้จากการสนทนากลุ่มในครั้งนี้จะได้รับการเก็บรักษาเป็นความลับตามจรรยาบรรณของการวิจัย ข้อมูลที่ได้ถือเป็นสิทธิ์ส่วนตัวของผู้ตอบ การรายงานผลจะแสดงออกมาในลักษณะกลุ่มและผลรวมของกลุ่มเท่านั้น และขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะไม่ส่งผลเสียต่อหน่วยงานหรือตัวท่านเป็นอันเด็ดขาด คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความร่วมมือของทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

คณะผู้วิจัย

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

โทร. ๐๒ ๒๗๕ ๕๗๑๖

E-Mail: rsdssc๒๕๕๙@gmail.com

คำถามในการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

โครงการวิจัย

เรื่อง “การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า:
ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก”

สนทนากลุ่ม เรื่อง “ภัยคุกคามด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบันและอนาคต”

๑. ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมตามแนวชายแดนในปัจจุบันเป็นอย่างไร และปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีอะไรบ้าง
๒. ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมตามแนวชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าเป็นอย่างไร และปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้ามีอะไรบ้าง

สนทนากลุ่ม เรื่อง “การบริหารจัดการชายแดนในทศวรรษหน้า”

ภาครัฐ

๓. ท่านคิดว่าหน่วยงานภาครัฐควรจะพัฒนากลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบันให้สามารถรองรับกับภัยคุกคามในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
๔. ท่านคิดว่าหน่วยงานภาครัฐควรจะพัฒนากลไกการบริหารจัดการชายแดนในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าให้สามารถรองรับกับภัยคุกคามในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
๕. ท่านมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าอย่างไรบ้าง

ภาคเศรษฐกิจ/ ประชาสังคม

๖. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการชายแดนที่จะสามารถสนับสนุนภาคเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพในปัจจุบันควรจะเป็นอย่างไร
๗. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการชายแดนที่จะสามารถสนับสนุนภาคเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพใน ๑๐ ปีข้างหน้าควรจะเป็นอย่างไร
๘. ท่านมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าอย่างไรบ้าง

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
62 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400
โทร. 02-275-5715 เว็บไซต์ <http://ssc.rtarf.mi.th>